

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EDİRNE ARKEOLOJİ MÜZESİ METAL BULUNTULARI

DİDEM BAŞ
1168203107

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. DANIŞ BAYKAN

Edirne 2019

Yazar: Didem Baş

Konu: Edirne Arkeoloji Müzesi Metal Buluntuları

ÖZ

Tezimin ana konusunu Edirne Arkeoloji Müzesi’ndeki metal buluntuların bir kısmı oluşturmaktadır. Edirne Arkeoloji Müzesi’nin kuruluşundan itibaren müze kurtarma kazıları ve satın alma yolları ile müze envanterine giren 300’e yakın buluntu, İstanbul Arkeoloji Müzeleri envanterinde yer alan ve Edirne kökenli olduğu bilinen 19 buluntu, Ainos (Enez) Kazısı Suterazisi nekropolünde tespit edilen 150’yi aşkın buluntu, Kırklareli ve Tekirdağ Arkeoloji Müzeleri sergisinde yer alan buluntular ve Türkiye Trakyası’nda yürütölen araştırmalar sırasında tespit edilerek yayınlanan buluntular incelenmiştir. Tez kapsamında Edirne Arkeoloji Müzesi envanterinde yer alan Türkiye Trakyası’nın çeşitli merkezlerinden gelmiş, metal buluntu gruplarından 63 adedi ele alınmıştır. İşlevlerine göre sınıflandırılan buluntular, kontekstleri incelenerek tipoloji ve analogileri yardımıyla ele alınmış ve tarihlendirilmeleri yapılmıştır. İki ana başlıktan ilkinin oluşturan “Alet ve Gereçler” yoğun olarak MÖ 2. bin sonu ile MS 13. yüzyıl arasına, ikinci grup olan “Heykelcikler ve Aplikler” ise yoğun olarak MÖ 6. yüzyıl ile MS 11. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir. Çalışmada elde edilen bilgiler doğrultusunda, Edirne Arkeoloji Müzesi’nin metal buluntu çeşitliliğı özelinde Türkiye Trakyası’nın sosyal ve materyal kültürüne katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Trakyası, Edirne Arkeoloji Müzesi, Küçük Buluntu, Metal, Bronz.

Autor: Didem Baş

Subject: The Metal Finds Edirne Archeology Museum

ABSTRACT

The main topic of my thesis is the part of metal finds which are located in Edirne Archeology Museum. In this study, I looked through the finds as the following. Since the foundation of Edirne Archeology Museum, nearly 300 finds are located in the museum inventory through the museum rescue excavations and purchasing ways etc. Also 19 finds which are Edirne origin and located in İstanbul Archeology Museums' inventory and nearly 150 finds found in Suterazisi necropolis of Ainos (Enez) excavation, and the finds which are exhibited in Kırklareli Archeology Museum and Tekirdağ Archeology Museum, also the finds which were found and published during the researches in Thrace region of Turkey. The main materials of this thesis are the 63 of the metals which were found in the various centers in Thrace region of Turkey and are located in Edirne Archeology Museum's inventory. The finds are classified according to their functions and its contexts are examined and dated with the help of typologies and analogies. The first of the two main titles, "Tools and Equipments" are dated between BC 2000 and 13th century AD, while the second group "Sculptures and Appliques" are dated between 6th century BC and 11th century AD. According to the informations which obtained during this study, through the variety of the metal finds are located in Edirne Archeology Museum, it is aimed to contribute to the social and material culture of Thrace region in Turkey.

Keywords: Thrace Region in Turkey, Edirne Archeology Museum, Small Find, Metal, Bronze.

ÖN SÖZ

Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanan, “Edirne Arkeoloji Müzesi Metal Buluntuları” başlıklı bu çalışmada, Edirne Arkeoloji Müzesi deposu ve sergisinde bulunan kazı buluntusu ve satın alma vb. yöntemler ile envantere giren metal buluntular incelenmiştir. Çalışma kapsamında değerlendirdiğim buluntular, müze laboratuvarı ve literatür çalışmasında elde edilen verilerle desteklenerek kullanım amaçlarına göre sınıflandırılmış ve dönem şartları göz önünde bulundurularak sosyal yorum yapılmıştır.

Çalışma süreci boyunca, konuyla ilgili bilgi ve görüşünü esirgemeyen, tezimin danışmanlığını üstlenen sayın hocam Doç. Dr. Daniş BAYKAN’a teşekkürlerimi sunarım.

Tez konusu belirleme süresinde bana yardım ve desteğini sağlayan Edirne Arkeoloji Müzesi eski müdürü Hasan KARAKAYA’ya, müze çalışması sırasında sabırla yardımcı olan müze müdür vekili Şahan KIRÇIN’a, müze uzmanlarından Elif ÇOKAMAN KIRÇIN’a ve diğer müze çalışanlarına çok teşekkür ederim.

Tez kapsamında Türkiye Trakyası metal buluntularını ile alakalı veri elde etmem için İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nde bulunan Edirne kökenli metal buluntuları incelememe izin veren Müdür Vekili Rahmi ASAL’a, müze çalışması sırasında bana her türlü yardımı sağlayan müze uzmanlarından Gülbahar BARAN ÇELİK, Mine KİRAZ Vancı, Emir SON, Özcan ŞİMŞEK ve Harun KABAKÇI’ya; Ainos (Enez) Kazısı metal buluntularını incelememe fırsat veren Prof. Dr. Sait BAŞARAN ve Arş. Gör. Gülnur KURAP’a çok teşekkür ederim.

Tez sürecinde kaynak sağlama, fikir verme ve bunun gibi birçok farklı konuda desteğini gördüğüm ağabeyim ve hocam Arş. Gör. Taylan DOĞAN’a, kişisel kütüphanesinden kaynak sağlayan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ergün KARACA’ya, İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü’nde beni ağırlayarak kütüphaneyi kullanmama izin veren kurum çalışanlarına, Trakya Müzelerine yaptığım ziyaretlerde bana eşlik ve yardım eden Recep TUNABAYSAL’a, fotoğraf makinasını benimle paylaşarak çalışmama destek veren Orhun PEKBAKIR’a teşekkür ederim.

Son olarak, hayatım boyunca maddi manevi her türlü desteklerini ve koşulsuz sevgilerini benden esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Didem BAŞ

Edirne 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	vi
LEVHALARIN LİSTESİ.....	vii
KISALTMALARIN LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
2. TRAKYA BÖLGESİ ANTİK MADENCİLİK VERİLERİ	5
3. TÜRKİYE TRAKYASI METAL BULUNTU ÇALIŞMALARI.....	8
4. EDİRNE ARKEOLOJİ MÜZESİ METAL BULUNTULARI.....	31
4.1. Alet ve Gereçler	32
4.1.1. Kıyafet Aksamaları	32
4.1.1.1. Fibulalar	32
4.1.1.2. Tepeli İğneler	38
4.1.2. Kayış Aksamaları.....	40
4.1.2.1. Kayış Dağıtıcıları ve Kayış Tokaları.....	40
4.1.3. Tintinnabulumlar.....	43
4.1.4. Saldırı ve Savunma Gereçleri	45
4.1.4.1. Ok Uçları.....	45
4.1.4.2. Sapan Taneleri.....	51
4.1.4.3. Mızrak Dibi	54
4.1.4. Sondalar ve Kaşıklar	54
4.1.6. Strigilisler.....	58
4.1.7. Styluslar	64
4.1.8. Diğer Alet ve Gereçler	66
4.2. Heykelcikler ve Aplikler	75
4.2.1. Süvari Heykelcikleri	75
4.2.2. Diğer Heykelcikler ve Aplikler.....	79
5. EDİRNE ARKEOLOJİ MÜZESİ METAL BULUNTULARI KATALOĞU	89
6. SONUÇ	122
KAYNAKÇA.....	126
LEVHALAR	152

LEVHALARIN LİSTESİ*

- Levha 1:** Trakya Bölgesi Modern Madencilik Verileri. (Sayfa 4, 6).
- Levha 2:** Türkiye Trakyası Metal Buluntu Merkezleri. (Sayfa 8, 120).
- Levha 3:** İAM Envanterinden Edirne Kökenli Metal Buluntular (İAM 01-03). (Sayfa 27).
- Levha 4:** İAM Envanterinden Edirne Kökenli Metal Buluntular (İAM 04-13). (Sayfa 27).
- Levha 5:** İAM Envanterinden Edirne Kökenli Metal Buluntular (İAM 14-18). (Sayfa 27).
- Levha 6:** İAM Envanterinden Edirne Kökenli Metal Buluntular (İAM 19). (Sayfa 27).
- Levha 7:** EAM Envanterinde Yer Alan Metal Buluntuların Geliş Şekilleri. (Sayfa 30).
- Levha 8:** EAM Envanterinden Katalogda Yer Almayan Metal Buluntular (EAM 01-11). (Sayfa 30, 120).
- Levha 9:** Katalogdaki Metal Buluntuların Geliş Şekilleri. (Sayfa 31).
- Levha 10:** Katalogdaki Metal Buluntuların Türüne Göre Bölgesel Dağılımı. (Sayfa 31, 121).
- Levha 11. 1:** Katalogdaki Metal Buluntuların Türüne Göre Dağılımı. (Sayfa 31).
- 2:** Antik Çağ'da Kıyafetlerde Fibula Kullanımı. (O. W. Muscarella, "Fibulae Represented on Sculpture", *JNES*, Cilt: 26, Sayı: 2, 1967, Fig. 1'den düzenlenmiştir.) (Sayfa 31).
- Levha 12. 1:** Antik Çağ'da Kıyafetlerde Tepeli İğne Kullanımı. (P. Jacobsthal, *Greek Pins and Their Connexions With Europe and Asia*, Clarendon Yay., Oxford, 1956, Fig. 333'ten düzenlenmiştir.) (Sayfa 37).
- 2:** Antik Çağ'da At Koşum Takımlarında Kayış Dağıtıcısı Kullanımı. (**Uzantı 1**'den düzenlenmiştir.) (Sayfa 39).
- Levha 13. 1:** Antik Çağ'da Kıyafetlerde Kemer Tokası Kullanımı. (**Uzantı 2**'den düzenlenmiştir.) (Sayfa 39).
- 2:** Antik Çağ'da Avcılıkta/Savaşta Ok Kullanımı. (**Uzantı 3 ve 4**'ten düzenlenmiştir.) (Sayfa 44).
- Levha 14. 1:** Antik Çağ'da Avcılıkta/Savaşta Sapan Tanesi Kullanımı. (**Uzantı 5**'ten düzenlenmiştir.) (Sayfa 50).
- 2:** Antik Çağ'da Avcılıkta/Savaşta Mızrak Kullanımı. (**Uzantı 6**'dan düzenlenmiştir.) (Sayfa 51).
- Levha 15. 1:** Antik Çağ'da Sonda ve Kaşık Kullanımı. (Ephesos 2 Hekim Mezarı Konteksti) (Baykan, D., "100 Yıldır Bitmeyen Yağma: Anadolu Hekim

* Aksi belirtilmediği sürece Levhalarda kullanılan fotoğraflar ve çizimler yazara aittir.

Mezarları”, *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler*, Sayı: 30, 2010, Res. 2’den düzenlenmiştir.) (Sayfa 53).

2: Antik Çağ’da Atletlerin Strigilis Kullanımı. (**Uzantı 7**’den düzenlenmiştir.) (Sayfa 56).

Levha 16. 1: Antik Çağ’da Stylus Kullanımı. (**Uzantı 8**’den düzenlenmiştir.) (Sayfa 62).

2: Antik Çağ’da Kullanılan Balmumu Tablet. (**Uzantı 9**’dan düzenlenmiştir.) (Sayfa 62).

Levha 17. 1: Antik Çağ’da Kutularda Kilit Kullanımı. (Johnson, M., *Ovid On Cosmetics: Medicamina Faciei Femineae and Related Texts*, Bloomsbury Yay., Hindistan, 2016, s. 13, Fig. 3’ten düzenlenmiştir.) (Sayfa 66, 69).

2: Antik Çağ’da Kadınların Ayna Kullanımı. (**Uzantı 10**’dan düzenlenmiştir.) (Sayfa 67).

Levha 18. 1: Antik Çağ’da Kadınların El İği Kullanımı. (**Uzantı 11**’den düzenlenmiştir.) (Sayfa 70).

2: Antik Çağ’da Sella Curulis Kullanımı. (O., Wanscher, *Sella Curulis: The Folding Stool: An Ancient Symbol of Dignity*, Rosenkilde and Bagger, Kopenhag, 1980, s. 1135, Fig. A’dan düzenlenmiştir.) (Sayfa 72).

Levha 19. 1: Trakya Bölgesi Metal Buluntuları Bölgesel Dağılımı.

2: Katalogta Yer Alan Buluntuların Metal Türlerine Göre Dağılımı.

Levha 20. 1: Katalogta Yer Alan Buluntuların Buluntu Yerlerine Göre Dağılımı.

2: Katalogta Yer Alan Buluntuların Geliş Şekillerine Göre Dağılımı.

Levha 21. 1: Katalogta Yer Alan Alet ve Gereçlerin Tarihsel Dağılımı.

2: Katalogta Yer Alan Heykelcik ve Apliklerin Tarihsel Dağılımı.

Levha 22: EAM Metal Buluntuları: Alet ve Gereçler: Kıyafet Aksamı: Fibulalar (Kat. Nu. 01-06).

Levha 23: EAM Metal Buluntuları: Alet ve Gereçler: Kıyafet Aksamı: Tepeli İğneler (Kat. Nu. 07-08), Kayış Aksamı: Kayış Dağıtıcıları (Kat. Nu. 09-14).

Levha 24: Kayış Aksamı: Kayış Dağıtıcıları (Kat. Nu. 15), Kayış Tokaları (Kat. Nu. 16-17), Tintinnabulumlar (Kat. Nu. 18-20), Saldırı ve Savunma Gereçleri: Ok Uçları (Kat. Nu. 21-24).

Levha 25: EAM Metal Buluntuları: Alet ve Gereçler: Saldırı ve Savunma Gereçleri: Ok Uçları (Kat. Nu. 25), Sapan Taneleri (Kat. Nu. 26-28), Mızrak Dibi (Kat. Nu. 29), Sondalar ve Kaşıklar (Kat. Nu. 30-33).

Levha 26: EAM Metal Buluntuları: Alet ve Gereçler: Strigilisler (Kat. Nu. 34-35).

- Levha 27:** EAM Metal Buluntuları: Styluslar (Kat. Nu. 36-37), Diğer Alet ve Gereçler (Kat. Nu. 38-42).
- Levha 28:** EAM Metal Buluntuları: Diğer Alet ve Gereçler (Kat. Nu. 43). Tümlleme Denemesi.
- Levha 29:** EAM Metal Buluntuları: Alet ve Gereçler: Kıyafet Aksamları: Fibulalar (Kat. Nu. 01-06), Tepeli İğneler (Kat. Nu. 07-08).
- Levha 30:** Kayış Aksamları: Kayış Dağıtıcıları (Kat. Nu. 09-15), Kayış Tokaları (Kat. Nu. 16-17).
- Levha 31:** EAM Metal Buluntuları: Alet ve Gereçler: Tintinnabulumlar (Kat. Nu. 18-20), Saldırı ve Savunma Gereçleri: Ok Uçları (Kat. Nu. 21-25), Sapan Taneleri (Kat. Nu. 26-28), Mızrak Dibi (Kat. Nu. 29).
- Levha 32:** EAM Metal Buluntuları: Sondalar ve Kaşıklar (Kat. Nu. 30-33), Strigilisler (Kat. Nu. 34-35).
- Levha 33:** EAM Metal Buluntuları: Styluslar (Kat. Nu. 36-37), Diğer Alet ve Gereçler (Kat. Nu. 38-43).
- Levha 34:** EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu. 44-45).
- Levha 35:** EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu. 46-47).
- Levha 36:** EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu. 48).
- Levha 37:** EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu.49-50).
- Levha 38:** EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu.51-52).
- Levha 39:** EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu.53-54).
- Levha 40:** EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu.55-56).
- Levha 41:** EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu.57-58).
- Levha 42:** EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu. 59-60).
- Levha 43:** EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu. 61-63).

KISALTMALARIN LİSTESİ**

ArST: Arkeometri Sonuçları Toplantısı

AST: Araştırma Sonuçları Toplantısı

Bkz. - bkz.: Bakınız

Bkz. Aş.- bkz. aş. : Bakınız Aşağıda

Bkz. Yuk.- bkz. yuk.: Bakınız Yukarıda

Bul Y./K. : Buluntu Yeri/Kazısı

cm: Santimetre

Çiz. - çiz. : Çizim

Dpn. - dpn. : Dipnot

EAM: Edirne Arkeoloji Müzesi

Env. Nu. : Envanter Numarası

Fig. – fig. : Figür

Foto. – foto. : Fotoğraf

g: Gram

Gen. - gen. : Genişlik

İAM: İstanbul Arkeoloji Müzeleri

Kal. - kal. : Kalınlık

KAM: Kırklareli Arkeoloji Müzesi

Kat. Nu. : Katalog Numarası

KST: Kazı Sonuçları Toplantısı

Lev. - lev. : Levha

m: Metre

MÖ: Milattan Önce

MS: Milattan Sonra

MTA: Maden Teknik ve Arama

MüzeKKS: Müze Kurtarma Kazıları Semineri

Nu. - nu. : Numara

Res. - res. : Resim

Dipnotlarda yapılan atıflar, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım İlke ve Kuralları dikkate alınarak yapılmıştır. Ayrıca çalışmada yukarıda verilmeyen “Der Kleine Pauly, Lexikon der Antike 1, Deutscher Taschenbuch, Münih, 1979, s. XXI-XXVI”de verilen antik kaynak kısaltmaları; “Liste der abzukürzenden Zeitschriften, Reihen, Lexika und häufig zitierten Werke” Arkeoloji ile ilgili süreli / seri yayın kısaltmalar kullanılmıştır. Bkz. **Uzantı 12.

S. - s. : Sayfa

Şek. - şek. : Şekil

TAM: Tekirdağ Arkeoloji Müzesi

vb.: ve benzeri

vd.: ve diğerleri

Yay.: Yayını/ Yayınları/ Yayıncılık/ Press/ Publishing/ Verlag/ Publication/ Edition

Yun.: Yunanca

Yük. - yük.: Yükseklik

1. GİRİŞ

(Amaç)

Edirne Arkeoloji Müzesi tarafınca gerçekleştirilen kazılar ve satın alma, hediye, hibe vb. yollar ile müze envanterine dahil edilmiş birçok farklı tipte ve dönemdeki metal buluntular bu çalışmanın esasını oluşturmaktadır. Edirne Arkeoloji Müzesinde bulunan ve tez kapsamında incelenen metal buluntuları, Türkiye Trakyası kökenli metal buluntular ile karşılaştırmak ve yoğunluklarını belirleyip, istatistiksel veriler elde ederek Trakya Metalürjisine katkı sağlamak, ayrıca Edirne Arkeoloji Müzesi metal buluntuları özelinde, ilk çağ insanları için ne anlam ifade ettiği, önemi ve amacı gibi sorularla sosyal açıdan yorumlanması amaçlanmıştır.

(Kapsam)

Antik Çağ Trakyası, doğuda Karadeniz (Pontus Euksinos), İstanbul Boğazı (Bosporos Thrakios) ve Marmara Denizi (Propontis), kuzey ve batıda Tuna (İstros) ve Vardar (Aksios) ırmakları, güneyde Ege Denizi ve Çanakkale Boğazı (Hellespontos) ile sınırlı olan bölgede yer almaktadır. Günümüzde ise Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale'nin Gelibolu Yarımadası ve İstanbul'un Avrupa yakasını içerisine alan Trakya Bölgesi, Avrupa'da yer alan tek Türkiye toprağıdır. Dolayısıyla bu bölge Türkiye Trakyası olarak adlandırılmaktadır. Türkiye Trakyası'nda kurulan ikinci Müze olarak karşımıza çıkan Edirne Arkeoloji Müzesi'nin kuruluşundan 2015 yılına kadar toplamda 657 metal buluntu kayıt edilmiştir. Zoralm (el koyma) ile kayıtlara geçen buluntular ile Ainos (Enez) Kazısı Buluntuları ile toplamda 373 buluntu, telif hakları sebebi ile katalog dışında bırakılmıştır. Metal buluntular adı altında toplanmaları mümkünse de yayınlarda ele alınışları, alet ve gereçlere göre farklı olan sikke, takı ve kap grupları da katalogda yer almamaktadır. Müze laboratuvarında ki belgeleme çalışmaları sırasında yanlış isimlendirilen, işlevlendirilemeyen ve antik değeri olmadığı düşünülen toplamda 11 adet buluntu da katalogda yer almamaktadır. Müze tarafınca gerçekleştirilen kazılar ve satın alma, hediye, hibe vb. yollar ile müze envanterine dahil edilmiş birçok farklı tipte ve dönemdeki işlev, yoğunluk ve kullanım amaçlarına göre gruplandırılan 63 metal buluntu bu çalışmanın kapsamında yer almaktadır. Ayrıca İstanbul Arkeoloji

Müzeleri envanterinde yer alan Edirne kökenli olduğu bilinen toplamda 19 adet metal buluntu incelenmiş ve elde edilen veriler aktarılmıştır. EAM metal buluntularının değerlendirilmesinde yardımcı olan Türkiye Trakyası'nda metal buluntuların tespit edildiği bilinen merkezlerin yayınlandığı kaynaklar ve Ainos (Enez) Antik Kenti nekropollerinde tespit edilip, yayınları yapılan ayrıca sözlü görüşmeden öğrenilen bilgiler değerlendirilmiştir. Tekirdağ ve Kırklareli Arkeoloji Müzeleri'ne yapılan ziyaretler sırasında, sergilerde yer alan metal buluntulara incelenmiştir.

(Yöntem)

Tez araştırma faaliyetleri müze çalışması ve kütüphane çalışması olarak iki aşamada gerçekleştirilmiştir.

Müze Çalışması: Öncelikle Edirne Arkeoloji Müzesi yetkilileri ile yapılan görüşmelerde çalışmaya yetecek kadar malzemenin olup olmamasının öğrenilmesi, sözlü izin ve özellikle resmi iznin alınması sonucunda Ocak 2018'de arkeolojik buluntu envanter defterleri taranmıştır. Bu işlem sonrasında zoralım (el koyma) ve Ainos (Enez) Antik Kenti Kazısı buluntuları kapsam dışı tutuklarak bir liste oluşturulmuştur. Bu çalışma sonrasında müze deposu ve sergisinde bulunan envanterlik metal buluntuların belgelendirilmesi işlemi (fotoğraf ve çizim) müze laboratuvarında başlamıştır.

Literatür Çalışması: Öncelikle metal buluntuları konu alan modern yayınlara ulaşılmıştır. Literatür araştırması sırasında çoğunlukla İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü, Trakya Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ile Arkeoloji Bölüm Kütüphanesi ve Edirne Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi'nden yararlanılmıştır. Edirne Arkeoloji Müzesi envanterinde bulunan 63 metal buluntunun literatür ve analogi araştırmaları sonucunda MÖ 2. binyıl sonu ile MS 13. yüzyıl arasına tarihlendirdiğimiz metal buluntular, Anadolu metal buluntularından ziyade bölgesel ve kültürel yakınlıkla ilişkili olarak öncelikle İstanbul, Kırklareli ve Tekirdağ Arkeoloji müzelerinde bulunan metal buluntular ile sonrasında da Balkan (özellikle Bulgaristan) merkezli metal buluntular ile benzerlik gösterdiği anlaşılmıştır.

(Bölümler)

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, altı ana başlıktan oluşmaktadır. Tezin “giriş” bölümünde, çalışmanın aşamaları ve yöntemler anlatılmıştır. “Trakya Bölgesi Antik Madencilik Verileri” adlı ikinci bölümde, Türkiye Trakyası’nda yürütülen çalışmalar doğrultusunda elde edilmiş antik madencilik ile modern madencilik verilerinden bahsedilmiştir. “Türkiye Trakyası Metal Buluntu Çalışmaları” adlı üçüncü bölümde, Türkiye Trakyası’nda metal buluntuların tespit edildiği bilinen araştırmalar ve kazılar kısaca ele alındıktan sonra metal buluntuların yayınlandığı modern kaynaklar doğrultusunda buluntu yerlerinin kontektleri, tarihleri ve metal buluntuları anlatılmıştır. Geniş metal buluntu yelpazesi olduğu bilinen Ainos (Enez) Antik Kenti nekropollerinde tespit edilip, yayınları yapılan ve Arş. Gör. Gülnur KURAP’a ile yapılan sözlü görüşmeden elde edilen veriler aktarılmıştır. Tekirdağ ve Kırklareli müzeleri sergilerinde yer alan metal buluntulardan bahsedilmiş, ayrıca İstanbul Arkeoloji Müzeleri envanterinde yer alan ve Edirne kökenli olduğu bilinen bir grup metal buluntu incelenmiş ve elde edilen veriler aktarılmıştır.

“Edirne Müzesi Metal Buluntuları” adlı dördüncü başlık tezin ana bölümünü oluşturmaktadır. Belgeleme, tanım ve tasnif işlemleri bitirilen buluntular, işlev ve kullanım amaçları dikkate alınarak iki ana başlık altında incelenmiş ve bu başlıklar altındaki alt gruplar sayısal yoğunlukları baz alınarak sıralanmıştır. Stil kritiği ile benzer örneklerinin literatür ve analogi araştırması yapılarak buluntuların tarihlendirilmesi yapılmıştır.

“Edirne Arkeoloji Müzesi Metal Buluntuları Kataloğu” adlı beşinci bölümde, katalogla alakalı kısa bilgiler ve tez kapsamında incelenen buluntuların tanım, ölçü, analogi, tarihleme, fotoğraf ve çizimleri yer almaktadır. Edirne Arkeoloji Müzesi envanterinde yer alan bir kısım metal buluntu ile İstanbul Arkeoloji Müzeleri envanterinde yer alan ve Edirne kökenli olduğu bilinen metal buluntular katalogda yer almamaktadır.

İncelemesi yapılan tüm metal buluntuların tarihlemeleri istatistiksel verileri ve sosyal yorumları tek başlık altında toplanarak “SONUÇ” adlı altıncı bölümü oluşturulmuştur.

2. TRAKYA BÖLGESİ ANTİK MADENCİLİK VERİLERİ

Arkeolojik çalışmalar, madencilik ve metalürjideki gelişimin, farklı zamanlarda farklı coğrafyalarda başladığı, ama neredeyse aynı gelişim sürecinden geçtiğini aktarmaktadır¹. Madencilik, yeraltında doğal olarak bulunan madenlerin araştırma ve çıkartılma süreci, madenlerin bulundukları yerlerde direkt işleme yöntemi ya da derin galeriler² kazılarak yeraltından çıkartılmasına kadar süren yöntemlerin tamamını içerisinde barındıran terimdir. Metalürji ise metal madenlerinin içerilerinde bulundurdıkları farklı elementlerden ayrılması³ ile başlayan süreçtir⁴.

Trakya Bölgesi, demir, bakır ve değerli madenler açısından zengindir. Makedonia'daki Pangaion Dağı, Bermian Dağı ve Thasos Adası'nda altın ve gümüşün elde edildiği bilinmektedir⁵. Türkiye Trakyası ise yer altı kaynakları açısından daha fakir bir bölgedir. Büyük çaptaki üretimden ziyade yerel üretime daha uygun olduğunu söylemek mümkündür⁶. Astikus (Istranca) Dağı ve civarında yoğunlaşan bakır, demir, altın, kalay, çinko zuhuru ve yatakları gözlenmektedir (Levha 1. 1).

Antik yazılı kaynaklardan Türkiye Trakyası'nda bulunan madenler ile alakalı kısıtlı bilgi edinilmektedir. Herodotos, Trakya'daki gümüş madeninden bahsetse de kesin bir bilgi vermemektedir⁷. Strabon, Kadmos'un zenginliğini Trakya ve Pangaion Dağına dayandırmıştır⁸. Bir görüşe göre Strabon'un bahsettiği Trakya madenleri,

¹ Ü. Yalçın, "Ancient Metallurgy in Anatolia", *İnternaional Conference AMITEM*, 2008, s. 16.

² Anadolu'da en erkene tarihlendirilen derin galeri, Tokat-Erbaa, Kozlu Eski Gümüşlük Mevkiinde gerçekleştirilen sondaj araştırmaları sonucunda tespit edilmiştir. C14 analizleri sonucu galeri, MÖ 3789+109'a tarihlendirilmiştir. Bkz. E. Kaptan, "Türkiye Madencilik Tarihine Ait Buluntular" *MTA Dergisi*, Sayı: 111, 1990, s. 178.

³ Anadolu'da ilk metalürjik faaliyet Mesin-Yumuktepe'de gerçekleşmiştir. Yumuktepe'nin 16. kültür tabakasında (MÖ 5000-4900) rastlanılan rulo başlı iğneler, yassı balta ve keskinler ilk metalürjik örneklerdir. Bkz. Ü. Yalçın, "Anadolu Madencilik Tarihine Toplu Bir Bakış", *Yer Altı Kaynakları Dergisi*, Sayı: 9, 2016, s. 8.

⁴ F. Şahin, *Patara Metal Buluntuları*, Patara V.2. Ege Yay., İstanbul, 2018, s. 15.

⁵ V. Sevin, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I*, TTKY, Ankara, 2016, s. 31.

⁶ E. Karaca, *Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem'de Doğu, Thrakia*, (Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), İzmir, 2016, s. 32; E., Karaca, *Milattan Önce Birinci Binde Doğu Trakya*, Homer Yay., İstanbul, 2019.

⁷ Herodotos, *ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗ*, Tepsikhore, 23.

⁸ Strabon, *ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ* (Geōgraphiká), 14. 5. 28.

bakır (Kırkclareli-Dereköy'den) ve altın (İğneada'dan) olmalıdır⁹. Plinius, Hebros (Meriç) Irmağı'nın alüvyonlarından altın elde edildiğini belirtmektedir¹⁰.

Istranca Dağı ve civarında bakır ve demirin var olması, Kalkolitik Dönem'den itibaren bu bölgedeki yerel kültürlerin varlıklarını göstermesine ve gelişmelerine sebep olmuştur. Bakırın, MÖ 5 ile 4. binyılda Dereköy-Şükrüpaşa bölgesinde kullanıldığı bilinmektedir¹¹. Bu bölgedeki bakırın Neolitik Dönem'den de bilindiğinin kanıtı, Aşağı Pınar kazıları sırasında tespit edilen çok sayıdaki malahit boncuklardır¹². Kırkclareli-Dereköy Bucağı yakınlarındaki Çataktepe, Domuzbayırı ve Karadere'de eski maden ocaklarının kalıntıları bulunmuş¹³ ve Çataktepe'deki eski madende cevher zenginleştirme aleti tespit edilmiştir¹⁴. Bu bölgelerdeki tespit edilen cüruflar üzerinde yapılan C14 analizleri doğrultusunda ocaklar, MS 210 ile 280 yıllarına tarihlendirilmişlerse de yakında bulunan pişmiş toprak parçası aynı analiz sonucunda MÖ 30'a tarihlendirilmiştir¹⁵. Kırkclareli, Demirköy ve İkiztepe'de ergitme izleri ile çok sayıda cürufun olduğu maden galerileri tespit edilmiştir ve yapılan C14 analizleri sonucunda galeriler, MS 240 ile 410 yıllarına tarihlendirilmiştir¹⁶. 1696 yılı Osmanlı arşivlerinden edinilen bilgiler doğrultusunda Kırkclareli-Demirköy yakınlarındaki "Fatih Dökümhanesi" olarak isimlendirilmiş demir işliğinin Osmanlı Dönemi'nde yoğun olarak kullanılmış olduğu öğrenilmiş ve 2003 yılında mezar taşları üzerinde yapılan incelemeler doğrultusunda bu işliğin kuruluşunun daha erkene tarihlendiği ortaya çıkmıştır¹⁷.

Türkiye Madencilik Tarihi Araştırmaları, MTA Enstitüsü tarafından 1973'te Türkiye genelinde başlatılmıştır. Türkiye Trakyası'nda yürütülen çalışmalar sonucunda metalik madenlerin, Kırkclareli-Istranca Dağı çevresinde yoğunlaştığı gözlenmiştir. Kırkclareli-Dereköy, Demirköy-Şükrüpaşa ve Demirköy-İkiztepe'de

⁹ Y. Lengeranlı, "Strabon'un "Anadolu Coğrafyası"nda Madencilik", *ASanat*, Sayı: 21, 1999, s. 38.

¹⁰ Plinius, *Naturalis Historia*, 33. 66.

¹¹ H. Özbal - Ü. Yalçın, "Kırkclareli, Demirköy Osmanlı Demir İşletmeleri İle İlgili Arkeometalürjik Çalışmalar", *Yıldız Dağları ve Çevresi Tarih Araştırmaları*, 2006, s.74.

¹² Gös.yer. Bkz. dpn. (Özdoğan 2000).

¹³ G. A. Wanger - Ö. Öztunalı, "Prehistoric Copper Sources in Turkey", *Anatolian Metal 1*, Ed. Ü. Yalçın, Bochum, 2000, s.33.

¹⁴ E. Kaptan, *a.g.m.* s. 182.

¹⁵ G. A. Wanger - Ö. Öztunalı, *a.g.m.* s. 33.

¹⁶ Gös.yer.

¹⁷ Z. Yılmaz - A. O. Uysal, "Demirköy Fatih Demir Dökümhanesi 2003 Yılı Araştırma Ve Kazı Çalışmaları", *TAED*, Sayı: 6, 2006, s. 63.

bakır, Dereköy-Çataktepe, Domuzbayırı ve Balaban'da demir, Demirköy-İğneada'da altın sahaları tespit edilmiş¹⁸. Ayrıca Edirne-Lalapaşa'nın kuzeyinde¹⁹, Tekirdağ-Şarköy çevresinde²⁰ ve Çanakkale-Gelibolu'nun kuzeydoğusunda bakır²¹, İstanbul-Silivri'nin batısında da demir sahaları²² tespit edilenler arasındadır²³ **(Levha 1. 1)**.

¹⁸ Uzantı 13.

¹⁹ Uzantı 14.

²⁰ Uzantı 15.

²¹ Uzantı 16.

²² Uzantı 17.

²³ Türkiye Trakyası'nın detaylı MTA verileri için Derleme Raporlarına bakınız.

3. TÜRKİYE TRAKYASI METAL BULUNTU ÇALIŞMALARI

Türkiye Trakyası metal buluntuları²⁴ ile alakalı ilk bilgiler 1881’de Khristodoulou’un yayınından edinilmektedir²⁵. Khristodoulou’un altın, gümüş, bronz ve demir buluntuların varlığından bahsettiği Eriklice Tümülüsü ile ilgili ilk kapsamlı yayın Hasluck tarafından yayınlanmıştır²⁶. Türkiye Trakyası ile alakalı ilk sistemli kazılar A. M. Mansel tarafından 1936’da başlatılmıştır. 1937’de Kırklareli-Lüleburgaz yakınlarındaki Umurca B-D Tümülüsleri²⁷, 1938’de Kırklareli-Vize yakınlarındaki Vize A-D Tümülüsleri²⁸ ve Kırklareli merkez yakınlarındaki Kırklareli A-B Tümülüsleri²⁹, 1939’da Kırklareli-Vize yakınlarındaki Vize E-İ Tümülüsleri³⁰ ve Kırklareli merkez yakınlarındaki Kırklareli C Tümülüsü³¹ kazılmış ve metal buluntuları ile yayınlanmıştır. A. M. Mansel’den sonra tümülüs kazıları daha çok kurtarma kazıları olarak devam etmiştir. 1940’ta R. Kenan tarafından Tekirdağ-Saray-Uzun Hacı Köyü yakınlarındaki Uzun Hacı Tümülüsü³², 1964’te N. Fıratlı tarafından Kırklareli merkez yakınlarındaki Karakoç Tümülüsü³³, 1993’te Z. Yılmaz tarafından Kırklareli-Babaeski-Alpullu Köyü yakınlarındaki Dügüncü Höyüktepe Tümülüsü³⁴, 1996’da N. Ö. Öztürk tarafından Tekirdağ-Hayrabolu-

²⁴ “Türkiye Trakyası Metal Buluntu Çalışmaları” başlığı altında yer alan bilgiler, Türkiye Trakyası bölgesine dair güncel yayınlardan biri olan Z. M. Aksan tarafından hazırlanan doktora tezinden yararlanılmıştır. Z. M. Aksan, Güneydoğu Thrakia Tümülüsleri: 1881-1964 Yıllarında Kazılan Tümülüslerin Yeniden Değerlendirilmesi, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Başılmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2015.

²⁵ Khristodoulou, *Perigrafi İstoriogeografiki Tis Eparchias Saranta Echchlision*, Atina, 1881, s. 24-26; S. Onurkan, *Doğu Trakya Tümülüsleri Maden Eserleri (İstanbul Arkeoloji Müzesindeki Trakya Toplu Buluntuları)*, TTKY, Ankara, 1988, s. 4.

²⁶ F. W. Hasluck, “ATHolos Tomb At Kırk Kilise”, *The Annual of British School at Athens*, Sayı: 17, 1910-1911, s. 76; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 6.

²⁷ A. M. Mansel, “Les Fouilles de 1936-37 en Thrace”, *La Turquie Kemaliste 21-22 Decembre 1937, Numero Special Consacre Au IIE Congres D’histoire Turquie Et A L’exposition D’histoire*, 20-26 Septembre 1937, s. 36-46; A. M. Mansel, “Trakya Hafriyatı”, *Belleten*, Cilt: 4, Sayı: 13, Ankara, 1994, 91; A. M. Mansel, “Grabhügelfor Schung in Östlichen Thrakien”, *AA*, Sayı: 56, 1941, s. 119-151.

²⁸ A. M. Mansel, “Grabhügelforschung in Ostthrakien”, *Bulletin de L’Institut Archéologique Bulgare* 13, 1939, s. 154-189; A. M. Mansel, “Trakya Hafriyatı”..., s. 91-92, 94-114.

²⁹ A. M. Mansel, “Trakya Hafriyatı”..., s. 92-93.

³⁰ A. M. Mansel, “Vize hafriyatı”, *Belleten*, Cilt: 3, Ankara, 1939, s. 461; A. M. Mansel, “Trakya Hafriyatı”..., s. 93.

³¹ Gös. yer.

³² R. Kenan, “Trakya’da Uzun Hacı Höyüğünde Bulunan Eserler”, *Belleten*, Cilt: 5, Sayı: 17-18, Ankara, 1941, s. 47-52.

³³ N. Fıratlı, “Müze Dışı Arkeolojik Faaliyetler Ve Buluntulara Dair Haberler, Trakya’da İncelemeler”, *İstanbul Müze Yılı*, Sayı: 11-12, İstanbul, 1964, s. 104-112, 207-215.

³⁴ Z. Yılmaz, “Dügüncülü Höyüktepe Tümülüsü”, *5. MüzeKKS*, Ankara, 1995, s. 387-416.

Hacıllı Köyü yakınlarındaki Tekhöyük Tümülüsü³⁵, 1997’de M. A. Işın ve A. Özdoğan tarafından Tekirdağ merkezi yakınlarındaki Harekattepe Tümülüsü³⁶ 1999’da Z. Yılmaz tarafından Kırklareli-Yündalan Köyü yakınlarındaki Yündolan C Tümülüsü³⁷, 2004 ve 2007’de İ. Delemen tarafından Tekirdağ-Naip Köyü yakınlarındaki Naip Tümülüsü³⁸, 2007’de Ş. Yıldırım tarafından Edirne-Lalapaşa-Çömlekakpınar Köyü yakınlarındaki İkiztepe B Tümülüsü³⁹ ve 2009’a Z. Koçel Erdem tarafından Karaevli Tümülüsü⁴⁰ mimari özellikleri ve buluntularıyla yayınlanmıştır. Türkiye Trakyası’ndaki metal buluntular çoğunlukla tümülüs buluntusu olarak karşımıza çıksa da, yerleşim yerlerinde, (Heraion Teikhos⁴¹, Menekşe Çatağı⁴²) özellikle kent nekropollerinde (Perinthos⁴³, İnceğiz-Maltepe⁴⁴, Ainos⁴⁵) hatırı sayılır sayıda metal buluntunun tespit edildiği bilinmektedir (**Levha 2. 1**). S. Onurkan tarafından 1988’de Trakya Tümülüsleri metal buluntularının toplu halde yayınlandığı “Doğu Trakya Tümülüsleri Maden Eserleri” adlı yayında Kırklareli A, B, C, Eriklice, Karakoç, Vize A, B, C, D, E, F, G, H, I, Umurca B, C, D, Uzun Hacı ve Midye (Kıyıköy) tümülüslerinin metal buluntuları incelenmiş ve

³⁵ 1999’da A. Erdoğan tarafından yüksek lisans tezi kapsamında ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. N. Ö. Öztürk, “Hayrabolu Hacıllı Köyü Tek Höyük Tümülüsü Kurtarma Kazısı”, 8. *MüzeKKS*, Ankara, 1998, s. 381-391; A. Erdoğan, *Hayrabolu Hacıllı Tek Höyük Tümülüsü Buluntuları*, (Ankara Üniversitesi, Sosyalbilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 1999.

³⁶ M. A. Işın - A. Özdoğan, “Harekattepe Tümülüsü”, 21. *KST*, Cilt: 1, Ankara, 2000, s. 335-348.

³⁷ 2010’da İ. Delemen, S. Çokay Kepçe ve Z. Yılmaz tarafından tekrar incelenip yayınlanmıştır. Z. Yılmaz, “Yündolan C Tümülüsü Kurtarma Kazısı”, 11. *MüzeKKS*, Ankara, 2001, s. 71-82; 2010’da İ. Delemen, S. Çokay Kepçe ve Z. Yılmaz tarafından tekrar incelenip yayınlanmıştır.

³⁸ Naip Tümülüsü 1984’te O. Uyanık (TAM) tarafından kazısı yapılmıştır. Bkz. İ. Delemen, *Tekirdağ Naip Tümülüsü*, Ege Yay., İstanbul, 2004, s. 1-2; İ. Delemen, “Büyük İskender’in Ordusundan Bir Komutanın Mezarı Naip Tümülüsü”, *Aktüel Arkeoloji*, Sayı: 3, 2007, s. 49-52.

³⁹ Ş. Yıldırım, “Salvage Excavation of The “İkiztepe B” Tumulus In The Çömlekakpınar Village”, *H ΘΡΑΚΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΟ-ΡΩΜΑΙΚΟ ΚΟΣΜΟ (Thrace In The Graeco-Roman World)*, Atina, 2007, s. 705-714; Ş. Yıldırım, “Trakya’da Tümülüs Tipi Mezar Geleneği ve İkiztepe B Tümülüsü”, *Aktüel Arkeoloji*, Sayı: 3, 2007, s. 83-90. Makalelerde geçen strigilisler sonraki bölümde detaylı şekilde incelenecektir.

⁴⁰ Z. Koçel Erdem, “Finds from A Plundered Tumulus At Karaevli, Tekirdağ, in Turkish Thrace”, *Anatolia Antiqua*, Sayı: 17, 2009, s. 209-238.

⁴¹ N. Atık - M. A. Işın, “Tekirdağ/Karaevlialtı 2000, 2002, 2004 Yılları Kazı Çalışmaları”, 27. *KST*, Cilt: 1, Ankara, 2006, s. 56, Res. 9.

⁴² A. Erim Özdoğan - F. Aksaç - M. A. Işın, “Tekirdağ Menekşe Çatağı, Doğu Çatak Kazısı”, 25. *KST*, Cilt: 2, Ankara, 2004, s. 421-434.

⁴³ N. Ö. Öztürk, “M. Ereğlisi Kaya Mezarları Kurtarma Kazısı”, 9. *MüzeKKS*, Ankara, 1999, s. 246, Res. 6.

⁴⁴ A. Pasinli - T. Gökyıldırım - F. Düzgüner, “İnceğiz-Maltepe Nekropolü 1993 Yılı Kurtarma Kazısı”, 5. *MüzeKKS*, Ankara, 1995, s. 361, Res. 8.

⁴⁵ Bkz. Aş.

inceleme sırasında Eriklice metal buluntularının üç ayrı gruptan oluştuğu tespit edilmiş. Böylece tümülüsler listesine Ps. Eriklice ve Palimli Tümülüsleri eklenmiştir⁴⁶. 2015'te Z. M. Aksan tarafından hazırlanan doktora tezinde 1881-1964 yılları arasında kazılmış tümülüsler tekrar ele alınmış ve bir takım yeni tespitlerde bulunulmuştur.

Eriklice Tümülüsü: Kırklareli-Eriklice Köyü'nde bulunan tümülüs günümüze ulaşamamıştır. Eriklice Tümülüsü ile alakalı ilk bilgiler Khristodoulou'nun 1881'deki yayınından edinilmektedir⁴⁷. Mezar yapısı, fasad, dromos ve mezar odasından oluşmaktadır. Dromosun kapısı, batı-güneybatı ve doğu-kuzeydoğu doğrultulu fasattan oluşur. Uzunluğu 1,06 m olan dromosa güney-güneydoğudaki kapıdan girilir ve dromosun sonunda aynı doğrultuda olmayan 3,92 m çapındaki yuvarlak planlı kubbeli mezar odasına ulaşılır. Mezar odası içerisinde yürütülen çalışmalar sırasında kline üzerine uzanmış erkek ve odaya dağılmış olarak tespit edilmiş at iskeleti bulunmuştur⁴⁸. Tümülüs, mimari özellikleri ve buluntuları doğrultusunda MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴⁹. Bir adet gümüş phiale⁵⁰, bir adet gümüş vazo⁵¹, bir adet gümüş ince yassı levha⁵², bir adet bronz oinokhoe⁵³, bir adet bronz miğfer⁵⁴ Eriklice Tümülüsü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır.

Ps. Eriklice Mezarı: Joubin⁵⁵ ve Hasluck⁵⁶ tarafından⁵⁷ Eriklice buluntuları ile beraber yayınlanan buluntular, S. Onurkan tarafından tekrar incelendikten sonra daha geç bir döneme (MS 1 ile 2. yüzyıl) ait oldukları tespit edilmiştir. Eriklice

⁴⁶ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 1.

⁴⁷ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 46, bkz. dpn. 205.

⁴⁸ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 4; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 49, bkz. dpn. 224,231.

⁴⁹ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 4; Z. M. Aksan MÖ 4. yüzyılın ilk yarısına, en geç MÖ 4. yüzyıl ortasına tarihlemiştir. Bkz. Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 536.

⁵⁰ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 26-28, Kat. Nu. 24, Lev. 6a-b, Şek. 2 (MÖ 450 sonrası); Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 57-62.

⁵¹ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 28-29, Kat. Nu. 25, Lev. 7a-b (MÖ 300'ler); Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 62-68.

⁵² S. Onurkan, *a.g.e.* s. 4; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 75-76.

⁵³ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 55, Kat. Nu. 53, Lev. 32b-d, Şek. 19 (MÖ 4.yüzyıl); Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 68-70.

⁵⁴ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 97, Kat. Nu. 101, Lev. 60 (MÖ 5. yüzyıl); Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.70-75.

⁵⁵ A. Joubin, *Bronzes et Bijoux, Catalogue Sommaire, Musée Imperial Ottoman*, İstanbul, 1898, s. 30.

⁵⁶ F. W. Hasluck, *a.g.e.* s. 76.

⁵⁷ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 423, bkz. dpn. 1552,1553.

buluntularından ayrı tutularak “Ps. Eriklice” başlığı altında yayınlanmıştır⁵⁸. Mezarın şu anki konumu bilinmese de bu konu ile alakalı Z. M. Aksan tarafından üç görüş ortaya atılmıştır. Birinci görüş Eriklice Tümülüsünün içerisindeki mezar yapısında tespit edilmiş olabilirler, ikinci görüş Eriklice Tümülüsünün mezar yapısındaki ikincil bir gömüye ait olabilirler, üçüncü görüş ise Eriklice Tümülüsü yakınlarındaki başka bir tümülüse ait olabilirler şeklindedir⁵⁹. Bir adet bronz pişirme kabı⁶⁰, bir adet bronz oinokhoe⁶¹, bir çift bronz kulp⁶², bir adet bronz candelabrum⁶³, bir çift bronz aplik⁶⁴, bir adet ayna sapı⁶⁵, kilit parçaları ve menteşeleri⁶⁶, bronz halkalar⁶⁷ ve bir adet nesne⁶⁸ Ps. Eriklice Mezarı’nda ele geçen metal buluntular arasındadır.

Karakoç Tümülüsü: Kırklareli-Karakoç Köyü’nün güneydoğusunda yığma tepe olarak gözlenmektedir. 5 m yüksekliğinde, 30 m çapında olan tümülüse 1,45 m uzunluğunda, 0,88 m genişliğindeki dromosun giriş yapısı⁶⁹. Dromosun sonunda 2,95 m çapındaki yuvarlak planlı, kubbeli mezar odasına ulaşılır⁷⁰. Mezar odası içerisinde yürütülen çalışmalar sırasında iki adet kandil, phiale gibi pişmiş toprak buluntular tespit edilmiştir. Erkek bireye ait olduğu anlaşılan tümülüs, mimarisi ve buluntuları doğrultusunda MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁷¹. Bir adet bronz taslenger (podanipter)⁷², bir adet bronz oinokhoe parçası⁷³, bir adet bronz situla⁷⁴ ve

⁵⁸ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 16.

⁵⁹ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 436-437.

⁶⁰ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 46, Kat. Nu. 42, Lev. 24a; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 423-424.

⁶¹ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 63, Kat. Nu. 60, Lev. 37a-b, d, Şek. 25; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 424-425.

⁶² S. Onurkan, *a.g.e.* s. 70, Kat. Nu. 67; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 425-426.

⁶³ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 76, Kat. Nu. 77; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 426- 427.

⁶⁴ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 94-95, Kat. Nu. 93; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 428- 429.

⁶⁵ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 427, 428.

⁶⁶ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 429-430, 431-432.

⁶⁷ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 432-434.

⁶⁸ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 434.

⁶⁹ N. Fıratlı, *a.g.e.* s. 211.

⁷⁰ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 80.

⁷¹ N. Fıratlı, *a.g.e.* s. 211; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 5; Z. M. Aksan, MÖ 4. yüzyıl’ın ikinci yarısına tarihlendirmiştir. bkz. Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 83. Diğer görüşler için bkz. Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 536.

⁷² N. Fıratlı, *a.g.e.* s. 108; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 39-40, Kat. Nu. 34, Lev. 18b, Şek. 6; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 84-86.

⁷³ N. Fıratlı, *a.g.e.* s. 108; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 54-55, Kat. Nu. 52, Lev. 32a, Şek. 18; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 89-90.

⁷⁴ N. Fıratlı, *a.g.e.* s. 108; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 39, Kat. Nu. 33, Lev. 18a, Şek. 5; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 86-89.

yoğun korozyonlu demir silah parçaları⁷⁵ Karakoç Tümülüsü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır.

Umurca B Tümülüsü: Kırklareli-Lüleburgaz-Umurca Köyü'nün güneybatısında yer alan tümülüs, 11 m yüksekliğinde ve 65 m çapındadır⁷⁶. Umurca B Tümülüsünde, tepenin merkezinde (Umurca B1), tümülüsün kenarında (Umurca B2) ve tümülüsün üst tabakalarında (Umurca B3) olmak üzere üç adet mezar tespit edilmiştir⁷⁷.

Umurca B1 Mezarı: Tümülüsün, 6 m güneybatısında ve 11 m derinlikte tespit edilmiştir. Dikdörtgen planlı, doğu-batı doğrultulu 1,37x0,66 m ölçülerinde bir çukur ve bu çukuru çevreleyen 2,77x2,06 m ölçülerinde başka bir çukurdan oluşan mezarın ahşap ile örtülü olduğu düşünülmektedir⁷⁸. MS 2. yüzyılın ilk yarısına⁷⁹ tarihlendirilen mezara, olasılıkla kadın olduğu düşünülen birey yakıldıktan sonra gömülmüştür. Mezar içerisinde cam, pişmiş toprak ve metalden üretilmiş çok sayıda mezar hediyesi tespit edilmiştir⁸⁰. Bir çift altın küpe⁸¹, iki adet gümüş yüzük⁸², iki adet gümüş bilezik⁸³, bir adet bronz patera⁸⁴, bir adet bronz oinokhoe⁸⁵, iki adet bronz kutu parçaları⁸⁶, bir adet bronz fibula⁸⁷, bir adet bronz ayna⁸⁸, bir adet gümüş-

⁷⁵ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 5.

⁷⁶ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 38; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı...", s. 91.

⁷⁷ A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı"..., s. 91.

⁷⁸ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 11, bkz. dpn. 50; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 111, bkz. dpn. 504.

⁷⁹ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 535.

⁸⁰ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 11-13.

⁸¹ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 38, Res. 8; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 125, Nu.1, Res. 3a; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 21-22, Kat. Nu. 11; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 113-114.

⁸² A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 125, Kat. Nu. 2; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 114-116.

⁸³ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 38; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 126, Kat. Nu. 5, Res. 3d; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 25, Kat. Nu. 20, Lev. 5b; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 116-119.

⁸⁴ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 129, Nu.9, Res.6; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 52, Kat. Nu. 48, Lev. 28a-d, Şek. 15; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 124-127.

⁸⁵ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 126, Nu.8; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 58, Kat. Nu. 55, Lev. 34a-b, Şek. 21; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 127-130.

⁸⁶ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 132, Nu.18e; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 91, Kat. Nu. 88-89; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 119-120.

⁸⁷ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s.125, Nu.4, Res.3d; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 95, Kat. Nu. 98, Şek. 49; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 119-120.

⁸⁸ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 39; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 132, Nu.19, Res.7; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 96, Kat. Nu. 100, Lev. 59a; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 130-133.

bronz levha⁸⁹, bir adet bronz gerdanlık parçası⁹⁰, iki adet bronz yüzük⁹¹ ve demir halkalar, çubuk ve çiviler⁹² Umurca B1 Mezarı'nda ele geçen metal buluntular arasındadır.

Umurca B2 Mezarı: Tümülüsün batı yamacında, merkeze yaklaşık 17,2 m uzaklıkta tespit edilmiştir. Kuzey-güney doğrultulu 2,53x0,5 m ölçülerindeki bir çukurdan oluşmaktadır⁹³. MS 2. yüzyılın başına⁹⁴ tarihlendirilen mezara, olasılıkla kadın olduğu düşünülen birey yakıldıktan sonra gömülmüştür. Mezar içerisinde cam, pişmiş toprak ve metalden üretilmiş çok sayıda mezar hediyesi tespit edilmiştir⁹⁵. Bir adet altın küpe⁹⁶, bir adet altın lunula (kolye ucu)⁹⁷, bir adet gümüş kaşık⁹⁸, iki adet bronz lenger (podanipter)⁹⁹, bir adet bronz patera¹⁰⁰, bir adet bronz oinokhoe¹⁰¹, bir adet bronz yağ ibriği¹⁰², bir adet bronz çift kulplu (amphora)¹⁰³, bir adet bronz kandil¹⁰⁴, bir adet bronz candelabrum¹⁰⁵, bronz kutu parçaları¹⁰⁶, bir adet bronz kulak

⁸⁹ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 119.

⁹⁰ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 120-121.

⁹¹ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 121.

⁹² Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 142-146.

⁹³ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 13, bkz. dpn. 67.

⁹⁴ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 535.

⁹⁵ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 13-15.

⁹⁶ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 39 ; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 135, Nu.1, Res.3b; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 22, Kat. Nu. 12; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 176-177.

⁹⁷ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 135, Nu. 2, Res.3c; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 23, Kat. Nu. 17; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 177-178.

⁹⁸ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 135, Nu. 3; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 26, Kat. Nu. 23; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 179.

⁹⁹ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s.15; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s.144, Nu. 14, Res.10; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 42, Kat. Nu. 38, Lev. 21a-c.; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.182-183.

¹⁰⁰ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 39, Res.18, 15; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 143, Nu.9; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 50, Kat. Nu. 47, Lev. 30a-d, Şek.14; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.185-186.

¹⁰¹ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 39, Res.16, 15; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 143, Nu.10; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 58-59, Kat. Nu. 56, Lev. 35a-c, Şek.22; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.188-190.

¹⁰² A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 143, Nu.12; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 66-67, Kat. Nu. 63, Lev. 41c, Şek.28; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.190-191.

¹⁰³ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 143, Nu.11; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 69-70, Kat. Nu. 66, Lev. 40a-b, Şek.31; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.186-187.

¹⁰⁴ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 39, Res.19, 15; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 136, Nu.8; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 1988, s. 76, Kat. Nu. 76, Lev. 45a-b; S. Atasoy, *Bronze Lamps in The İstanbul Archaeological Museum*, BAR International Series 1436, The Basingstoke Yay., Oxford, 2005, s. 7, Nu. 12; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.198-199.

kaşığı (kaşık uçlu sonda)¹⁰⁷, bir adet bronz spatül (kaşık uçlu sonda)¹⁰⁸, bronz dikiş iğneleri¹⁰⁹ ve bir adet bronz ayna¹¹⁰ Umurca B2 Mezarı'nda ele geçen metal buluntular arasındadır¹¹¹.

Uzun Hacı Tümülüsü: Tekirdağ-Saray-Uzun Hacı Köyü'nün doğusundan yer alan tümülüsün boyutları ile alakalı bir bilgi edinilememişse de küçük bir tepe görünümünde olduğu bilinmektedir¹¹². Etrafı kireç taşı bloklar ile çevrili doğu-batı doğrultulu, dikdörtgen planlı, 1,87x0,76 m ölçülerinde bir mezar tespit edilmiştir.¹¹³ MS 2. yüzyıla tarihlenen mezarın erkek bireye ait olduğu bilinmektedir¹¹⁴. Her ne kadar mezar içi konumları bilinmese de cam, pişmiş toprak ve metalden üretilmiş birçok buluntu bu mezara aittir¹¹⁵. Bir adet altın yüzük¹¹⁶, bir adet altın yaprak¹¹⁷, bir adet bronz maşrapa (trulla)¹¹⁸, bir adet bronz patera¹¹⁹, bir adet bronz oinokhoe¹²⁰ ve

¹⁰⁵ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 39, Res.17, 15; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 136, Nu.7; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 77-78, Kat. Nu. 79, Lev. 47c; S. Atasoy *a.g.e.* s. 75, Nu.129; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.197-198.

¹⁰⁶ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 136, Nu.7; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 85-94, Kat. Nu. 86-87-91; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.199-216.

¹⁰⁷ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 39, Res.20; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 95, Kat. Nu. 94, Şek.47; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.195-196.

¹⁰⁸ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 39, Res.20; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 95, Kat. Nu. 95, Şek.48; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.195-196.

¹⁰⁹ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 39, Res.20; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 148, Nu.18a; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 1988,s. 95, Kat. Nu. 96; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 193-194.

¹¹⁰ A. M. Mansel, "Les Fouilles de 1936-37 en Thrace"..., s. 39, Res.14, 15; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 135, Nu.4, Res.9; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 96, Kat. Nu. 99, Lev. 59b; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 192-193.

¹¹¹ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 13-14.

¹¹² R. Kenan, *a.g.e.* s. 47.

¹¹³ R. Kenan, *a.g.e.* s. 48.

¹¹⁴ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 2.

¹¹⁵ R. Kenan, *a.g.m.* s. 47-52; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 15-16; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 411.

¹¹⁶ R. Kenan, *a.g.m.* s. 48, Nu. 1, Lev. 17, Res. 3a-b; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 21, Kat. Nu. 8, Lev. 4a; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 412-413.

¹¹⁷ R. Kenan, *a.g.m.* s. 4, Lev. 17, Res. 3; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 19, Kat. Nu. 3; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 412.

¹¹⁸ R. Kenan, *a.g.m.* s. 49, Lev. 19, Res. 5a-b, Nu. 4; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 46-47, Kat. Nu. 44, Lev. 24 b-c, Şek. 11; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 414-415.

¹¹⁹ R. Kenan, *a.g.m.* s. 49, Nu. 3, Lev. 18, Res. 4; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 59-60, Kat. Nu. 57, Lev. 36a-c, Şek. 23; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 415-416.

¹²⁰ R. Kenan, *a.g.m.* s. 50, Nu. 5, Lev. 20-21, Res. 6a-b,7a-b; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 52-53, Kat. Nu. 49, Lev. 29a-d, Şek. 16.; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 413-414.

bir adet bronz çift kulplu vazo (amphora)¹²¹ Uzun Hacı Tümülüsü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır.

Vize A Tümülüsü: Kırklareli-Vize ilçesinin güneyinde yer alan tümülüs, A. M. Mansel'in verdiği bilgiye göre 9,5 m yüksekliğinde, 50 m çapında düzgün konik biçimindedir¹²². Dromossuz, doğu-batı doğrultulu, dikdörtgen planlı, 4,62 m uzunluğundan, 3,12 m genişliğinde ve tonozlu bir mezar odası tespit edilmiştir¹²³. Freskler ile süslü mezar odasının güneydoğu köşesi yakınlarında eğimli bir kapağa sahip lahit yer almaktadır¹²⁴. MS 1. yüzyıl başlarına tarihlendirilen tümülüsün erkek bireye ait olduğu söylenmekte ve mezar odası içerisinde metal buluntuların yanı sıra cam ve pişmiş topraktan üretilmiş buluntular da tespit edilmiştir¹²⁵. Bir adet altın çelenk¹²⁶, bir adet altın levha¹²⁷, iki adet altın yüzük¹²⁸, bir adet gümüş maşrapa (trulla)¹²⁹, bir adet gümüş simpulum¹³⁰, bir adet kalathos¹³¹, dört adet gümüş kantharos¹³², bir adet bronz lenger (podanipter)¹³³, bir adet bronz tencere (pişirme

¹²¹ R. Kenan, *a.g.m.*, s. 51, Nu. 6, Lev. 22, Res. 8; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 68, Kat. Nu. 65, Lev. 39d, Şek. 30; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 416-417.

¹²² A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı"..., s. 94.

¹²³ A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı"..., Lev. 24, Res. 7; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 5-6.

¹²⁴ A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı"..., s. 96; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 5-6.

¹²⁵ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 6-7.

¹²⁶ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"...,s. 160, Nu.1; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace", *Belleten*, Cilt: 4, Ankara, 1940, s. 98, Lev. 32, Res. 22; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 167, Nu.1; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 19, Kat. Nu. 1, Lev. 1a; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 263-265.

¹²⁷ A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"...,s. 98; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 20, Kat. Nu. 5.

¹²⁸ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 160, Nu. 2, Res. 195a-b; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 98, Lev. 33, Res. 23a-b; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 167, Nu. 2, Res.34a-b; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 20, Kat. Nu. 6-7, Lev. 2,3a-b; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 266-268.

¹²⁹ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"...,s. 167, Nu. 10, Res. 204; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"...,s. 104, Lev. 42, Res. 33; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 176, Nu.10; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 29, Kat. Nu. 26, Lev. 8a-b-c, Şek.3.; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 276-278.

¹³⁰ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"...,s. 169, Nu. 5; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"...,s. 100, Lev. 37, Res.28; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 162, Nu. 5; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 30, Kat. Nu. 27, Lev. 9a; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 275-276.

¹³¹ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"...,s. 160, Nu. 3, Res.196-197; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"...,s. 98, Res. 24-25; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 168, Nu. 3, Res. 25-28; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 30-34, Kat. Nu. 28, Lev. 10-13, Şek. 4; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 269-272.

¹³² A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"...,s. 162, Nu.4; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"...,s. 99-100, Lev. 36-37, Res. 26-27;; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 169, Nu. 4; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 34-35-38, Kat. Nu. 29-30-31-32, Lev. 14-9b-16-17; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 272-275.

kabı)¹³⁴, bir adet bronz maşrapa (trulla)¹³⁵, bir adet bronz patera¹³⁶, bir adet bronz oinokhoe¹³⁷, bir adet bronz yağ ibriği (testi)¹³⁸, bir adet bronz çift kulplu vazı (amphora)¹³⁹, iki adet bronz tek kulplu testi¹⁴⁰, iki adet bronz kandil¹⁴¹, iki adet bronz candelabrum¹⁴², bir adet bronz fener¹⁴³, bronz kutu parçaları¹⁴⁴, bir adet bronz

¹³³ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"...,s. 169, Nu. 24, Res. 215; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"...,s.107, Lev. 50, Res.45; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 180, Nu.24; S. Onurkan, *a.g.e.* s.40, Kat. Nu. 35, Lev. 19a-c, Şek.7; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 278-280.

¹³⁴ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 169, Nu. 25, Res. 216; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 107, Lev. 50, Res.46; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 180, Nu. 25; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 45-46, Kat. Nu. 41, Lev. 23c-d; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 282-283.

¹³⁵ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"...,s. 167, Nu. 11, Res. 205; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"...,s. 104, Lev. 42, Res. 34; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 176, Nu.11; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 46, Kat. Nu. 43, Lev. 25a-c, Şek. 10; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 280-282.

¹³⁶ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 169, Nu.22, Res. 214a; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 107, 49, Res. 43; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 180, Nu. 22; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 49-50, Kat. Nu. 45, Lev. 26a-d, Şek. 12; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 283-286.

¹³⁷ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 169, Nu. 20, Res. 212; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 106, Lev. 48, Res. 41; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 179, Nu. 20; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 56-58, Kat. Nu. 54, Lev. 33a-c, Şek. 20; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 289-292.

¹³⁸ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 168, Nu. 19, Res. 211; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 106, Lev. 47, Res. 40; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 179, Nu. 19; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 66, Kat. Nu. 62, Lev. 39a-b, Şek. 27; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 292-293.

¹³⁹ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s.169, Nu. 21, Res. 213; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s.107, Lev. 48, Res. 42; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 180, Nu. 21; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 68, Kat. Nu. 64, Lev. 39c, Şek. 29.; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 288-289.

¹⁴⁰ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 168, Nu. 17-18, Res. 210; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 106, Lev. 46, Res. 39; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 179, Nu. 17; S. Onurkan, *a.g.e.* s.71-72-73, Kat. Nu. 70-71, Lev. 42a-d; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 286-288.

¹⁴¹ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 167, Nu. 14-15, Res. 208-209; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 105, Lev. 44, Res. 36a-b; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s.176, Nu.14-15; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 73-74, Kat. Nu. 72-73, Lev. 43a-d; S. Atasoy *a.g.e.* s. 7-18, Nu. 13-34; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 297-300.

¹⁴² A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 167, Nu. 12-13; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 104-105, Lev. 43, Res. 35; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 176, Nu. 13-12, Res. 32; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 77, Kat. Nu. 78-80, Lev. 48a-c, 50b-c; S. Atasoy *a.g.e.* s. 74, Nu. 128; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 293-296.

¹⁴³ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"...,s. 168, Nu. 16, Res. 207; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"...,s. 105, Res. 37; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 179, Nu. 16; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 81, Kat. Nu. 84, Lev. 45c; S. Atasoy *a.g.e.* s. 113, Nu.189; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 300-302.

¹⁴⁴ A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 108; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 82, Kat. Nu. 85.

miğfer¹⁴⁵, bir adet bronz zırh gömleği¹⁴⁶, bir adet demir kılıç¹⁴⁷ ve demir mızrak uçları¹⁴⁸ Vize A Tümülüsü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır.

Vize B Tümülüsü: A. M. Mansel tarafından 1938 yılında kazılmış, Kırklareli-Vize ilçesinin güneyinde yer alan tümülüs, 4 m yüksekliğinde, 30 m çapında yayvan bir tepe görünümündedir¹⁴⁹. Tümülüsün merkezinde doğu-batı doğrultulu, biri yetişkin (kadın), diğeri çocuğa ait olmak üzere iki adet kiremit mezar tespit edilmiştir. Güneyde kalan büyük mezarın uzunluğu 2,05 m, genişliği 0,55 m, kuzeyde kalan küçük mezarın uzunluğu 1,65 m, genişliği 0,6 m olarak ölçülmüştür¹⁵⁰. MS 2. yüzyıl sonlarına tarihlendirilen tümülüs buluntuları arasında metal buluntuların yanı sıra az sayıda cam ve pişmiş topraktan üretilmiş buluntular da tespit edilmiştir¹⁵¹. Bir adet altın çelenk¹⁵², bir adet altın küpe¹⁵³, iki adet altın yüzük¹⁵⁴, iki adet altın bilezik¹⁵⁵, bir adet altın kolye¹⁵⁶, bir adet bronz lenger

¹⁴⁵ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 163, Nu. 6, Res. 202; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 100, Res. 29-31; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 169, Nu. 6, Res. 31, 33; A. M. Mansel, "Vize'de Bulunan Maskeli Miğfer", *Belleten*, Cilt: 8, Sayı: 30, Ankara, 1944, s. 165-183, Res. 1-4; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 97-98, Kat. Nu. 102, Lev. 61-64; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 302-306.

¹⁴⁶ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 165, Nu. 7, Res. 203a; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 103, Lev. 41, Res. 32a; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 175, Nu. 7; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 81, Kat. Nu. 84, Lev. 45c; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 306-308.

¹⁴⁷ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 165, Nu. 8, Res. 203b; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 104, Lev. 41, Res. 32b; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 175, Nu. 8; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 101, Kat. Nu. 105; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 308-310.

¹⁴⁸ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 165, Nu. 8; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 104, Lev. 41, Res. 32b; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 175, Nu. 8; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 102, Kat. Nu. 106-107; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 310-312.

¹⁴⁹ A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı"..., s. 108;

¹⁵⁰ Gös.yer. ; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 8; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 353.

¹⁵¹ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 8.

¹⁵² A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 172, Nu.1; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 109; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 183, Nu.1; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 19, Kat. Nu. 2; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.354-355.

¹⁵³ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 172, Nu. 2; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s. 109, Res.56a; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 184, Nu. 2, Res. 37; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 22, Kat. Nu. 13; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 355-358.

¹⁵⁴ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 175, Nu.2; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"...,s. 109, Res. 23c, 56e-f; A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien"..., s. 184, Nu. 2; S. Onurkan, *a.g.e.* s.21, Kat. Nu. 9-10, Lev. 1b- 4b; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.358-360.

¹⁵⁵ A. M. Mansel, "Grabhügelforschung in Ostthrakien"..., s. 174, Nu. 2; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace"..., s.109, Lev. 58, Res 56c-d; A. M. Mansel,

(podanipter) kulpu¹⁵⁷, bir adet bronz patera¹⁵⁸, bir adet bronz oinokhoe kulpu¹⁵⁹, bir adet bronz kandil¹⁶⁰, bir adet bronz candelabrum¹⁶¹ Vize B Tümülüsü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır.

Vize E Tümülüsü: A. M. Mansel tarafından 1939 yılında kazılmış, Kırklareli-Vize ilçesinin güneyinde yer alan tümülüs, 18 m yüksekliğinde, 65 m çapındadır¹⁶². MS 1. yüzyıla tarihlendirilen tümülüsün üst kısmında 2,45 m uzunluğunda, 1,35 m genişliğinde ikincil bir mezar tespit edilmiştir¹⁶³. Metal buluntuların yanı sıra cam ve pişmiş topraktan üretilmiş buluntular da tespit edilenler arasındadır. Bir adet altın çelenk¹⁶⁴, bir adet bronz amphora¹⁶⁵, bir adet bronz candelabrum ayağı¹⁶⁶, bir adet bronz kilit kolu¹⁶⁷, bir adet demir miğfer yanağı ve

“Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien”..., s.184, no 2; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 22- 23, Kat. Nu. 14-15, Lev.1b; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.362-364.

¹⁵⁶ A. M. Mansel, “Grabhügelforschung in Ostthrakien”..., s. 174, Nu. 2, Res. 228; A. M. Mansel, “Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace”..., s. 109, Res 56b; A. M. Mansel, “Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien”..., s.184, Nu. 2, Res 37; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 23, Kat. Nu. 16, Lev. 1b; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.360-362.

¹⁵⁷ A. M. Mansel, “Grabhügelforschung in Ostthrakien”...,s. 176, Res. 227; A. M. Mansel, “Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace”..., s. 109, Lev. 56, Res. 54; A. M. Mansel, “Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien”..., s. 184, Nu.3, Res.36; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 40-42, Kat. Nu. 37, Lev. 23b; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s.366-367.

¹⁵⁸ A. M. Mansel, “Grabhügelforschung in Ostthrakien”..., s. 169, Nu. 23, Res. 214b; A. M. Mansel, “Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace”..., s. 107, Lev. 49, Res. 44; A. M. Mansel, “Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien”..., s. 180, Nu. 23; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 50, Kat. Nu. 46, Şek. 13; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 364-366.

¹⁵⁹ A. M. Mansel, “Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace”..., s. 109; A. M. Mansel, “Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien”..., s. 184, Nu. 3; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 60-64, Kat. Nu. 59, Lev. 34c; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 367-368.

¹⁶⁰ A. M. Mansel, “Grabhügelforschung in Ostthrakien”..., s. 176, Nu. 3, Res 227; A. M. Mansel, “Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace”..., s. 109, Lev. 56, Res.54; A. M. Mansel, “Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien”..., s. 184, Nu. 3, Res. 36; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 75, Kat. Nu. 75, Lev. 44c-d; S. Atasoy *a.g.e.* s. 10, Nu. 18; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 368-369.

¹⁶¹ A. M. Mansel, “Grabhügelforschung in Ostthrakien”..., s. 176; A. M. Mansel, “Trakya Hafriyatı. Les Fouilles De Thrace”..., s. 110; A. M. Mansel, “Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien”..., s.185; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 79-80, Kat. Nu. 82, Lev. 50a; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 369-370.

¹⁶² A. M. Mansel, “Trakya Hafriyatı”..., s. 93.

¹⁶³ Gös.yer.; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 9; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 380.

¹⁶⁴ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 20, Kat. Nu. 4.

¹⁶⁵ A. M. Mansel, “Vize hafriyatı”..., s. 461; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 70-71, Kat. Nu. 68, Lev. 41a-b, Şek. 32; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 381-382.

¹⁶⁶ A. M. Mansel, “Vize hafriyatı”..., s. 461; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 78-79, Kat. Nu. 81, Lev. 51a; S. Atasoy, *a.g.e.* s. 77, Nu. 132; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 383-384.

¹⁶⁷ A. M. Mansel, “Vize hafriyatı”..., s. 461; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 94, Kat. Nu. 92; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 383.

parçaları¹⁶⁸ ve demir mızrak uçları¹⁶⁹, Vize E Tümülüsü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır.

Vize H Tümülüsü: Kırklareli-Vize ilçesinin güneyinde yer alan 1,8 m yüksekliğinde, 35 m çapında küçük bir tepe görünümündeki tümülüs, Vize E Tümülüsü'nün kuzeyinde yer alır. MS 2. yüzyılın ikinci yarısı ile 3. yüzyıl başına¹⁷⁰ tarihlendirilen tümülüsün içerisinde doğu-batı doğrultulu üç adet mezar tespit edilmiştir. Birinci ve ikinci mezarlarda cam, pişmiş toprak ve metal buluntular (Birinci mezarın metal buluntuları: Okside olmuş demir parçalar¹⁷¹, ikinci mezarın metal buluntuları: Açılır kapanır demir tabure¹⁷²) tespit edilmişse de üçüncü mezarda herhangi bir buluntuya rastlanılmamıştır¹⁷³.

Hacılı Tek Höyük Tümülüsü: Tekirdağ-Hayrabolu-Hacılı Köyü'nün güneyinde kalmaktadır. A. A. Erdoğan tarafından 1999 yılında Tümülüs ve buluntularını yüksek lisans tezi olarak çalışmıştır¹⁷⁴. Kaçak kazılar sebebi ile 1995'te TAM tarafınca kurtarma kazısı gerçekleştirilmiştir¹⁷⁵. Mimari özellikleri ve buluntuları doğrultusunda MS 1. yüzyılın 2. ve 3. çeyreğine tarihlendirilmiş¹⁷⁶ tümülüsün, yaklaşık yüksekliği 8,5 m, çapı 80 m'dir¹⁷⁷. Tümülüsün taban seviyesi altında dikdörtgen biçimli kademeli ve daire biçimli olmak üzere iki adet mezar tespit edilmiştir. Dikdörtgen planlı kademeli mezar, 3,52x2,30 m ölçülerinde olup üst seviyesinde pişmiş toprak kap parçalarının yanı sıra üzerinde ahşap kalıntıları olan bir grup çivi bulunmuştur¹⁷⁸. Daire biçimli mezar içerisinde, yanmış kemikler ve mutfak kapları tespit edilmiş¹⁷⁹. Araştırmalar sonucunda bu mezarın bir ata ait olduğu anlaşılmıştır¹⁸⁰. Bir adet bronz yonca ağızlı oinokhoe¹⁸¹, bir adet bronz

¹⁶⁸ A. M. Mansel, "Vize hafriyatı"..., s. 461; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 101, Kat. Nu. 104, Lev. 59c; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 386.

¹⁶⁹ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 9; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 384-386.

¹⁷⁰ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 535, Tab. 1.

¹⁷¹ A. M. Mansel, "Vize hafriyatı"..., s. 461; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 9.

¹⁷² A. M. Mansel, "Vize hafriyatı"..., s. 461; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 9; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 404.

¹⁷³ A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı"..., s. 93; S. Onurkan, *a.g.e.* s. 9; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 401.

¹⁷⁴ A. Erdoğan, *a.g.e.*

¹⁷⁵ N. Ö. Öztürk, "Hayrabolu Hacılı...", s. 381-391; A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 19.

¹⁷⁶ N. Ö. Öztürk, "Hayrabolu Hacılı...", s. 383; A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 56.

¹⁷⁷ N. Ö. Öztürk, "Hayrabolu Hacılı...", s. 381; A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 20.

¹⁷⁸ N. Ö. Öztürk, "Hayrabolu Hacılı...", s. 382; A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 21-22.

¹⁷⁹ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 22-24.

¹⁸⁰ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 51.

¹⁸¹ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 35-36, Şek. 19, Res. 18-19-20.

patera¹⁸², bir adet bronz çift kulplu testi¹⁸³, bir adet bronz çift kulplu tava¹⁸⁴, bir adet bronz kandil¹⁸⁵, bir adet bronz lenger¹⁸⁶, bir adet bronz çift kulplu vazo¹⁸⁷, bir adet bronz strigilis¹⁸⁸, bir adet bronz spatül¹⁸⁹, bir adet bronz kaşık¹⁹⁰, bronz halka ve etütlük parçalar¹⁹¹, bir adet kurşun kemer tokası¹⁹², bir adet kılıç¹⁹³, demir mızrak uçları¹⁹⁴, kalkan göbeği¹⁹⁵, bir adet demir strigilis parçaları¹⁹⁶, yirmi adet çivi¹⁹⁷ Hacılı Tek Höyük Tümülüsü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır. Metal buluntular doğrultusunda mezar içerisine yakılarak gömülen kişinin, erkek birey (Trak Savaşçı¹⁹⁸) olduğu düşünülmektedir¹⁹⁹.

Tekirdağ Naip Tümülüsü: İ. Delemen tarafından 2004 yılında yayınlanan Tekirdağ Naip Tümülüsü²⁰⁰ "Kızlar Höyük tepesi" olarak da bilinir ve Tekirdağ-Naip Köyü'nün kuzeydoğusunda yer almaktadır. Kaçak kazılar sebebi ile 1984 ile 85 yılları arasında TAM tarafınca kurtarma kazısı yapılmıştır²⁰¹. Kazı raporları doğrultusunda yaklaşık 18 m yüksekliğinde, 84 m çapında olduğunu öğrenilen tümülüse²⁰² giriş doğudan bindirme tekniği kullanılarak oluşturulmuş dromos ile sağlanmaktadır²⁰³. Dromosun sonunda duvarları kesme taş ile örülü kare planlı mezar odası yer alır²⁰⁴. Mezar odasının girişinde, ahşap kapı görünümünde mermerden bir blok²⁰⁵, duvarlarda graffitolar²⁰⁶, içeride mermerden kline²⁰⁷, üzerinde kabartma

¹⁸² A. Erdoğan, *a.g.e.* s.37-38, Şek. 20, Res. 21-22.

¹⁸³ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 39, Şek. 21, Res. 23-24.

¹⁸⁴ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 40, Şek. 22, Res. 25.

¹⁸⁵ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 41, Şek. 23, Res. 26.

¹⁸⁶ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 42, Şek. 24, Res. 27.

¹⁸⁷ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 43, Şek. 25, Res. 28.

¹⁸⁸ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 44, Şek. 26, Res. 29.

¹⁸⁹ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 45, Şek. 27, Res. 30.

¹⁹⁰ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 45, Şek. 28, Res. 31.

¹⁹¹ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 46, Şek. 29-30, Res. 32.

¹⁹² A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 47, Şek. 31, Res. 33.

¹⁹³ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 49, Şek. 32, Res. 34.

¹⁹⁴ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 48, Şek. 32, Res. 34.

¹⁹⁵ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 50, Şek. 34, Res. 36.

¹⁹⁶ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 49, Şek. 33, Res. 35.

¹⁹⁷ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 50, Şek.35, Res. 38.

¹⁹⁸ N. Ö. Öztürk, "Hayrabolu Hacılı...", s. 383.

¹⁹⁹ A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 51 .

²⁰⁰ İ. Delemen, *a.g.e.*

²⁰¹ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 2.

²⁰² İ. Delemen, *a.g.e.* s. 7; İ. Delemen, *a.g.m.* s. 49.

²⁰³ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 11; İ. Delemen, *a.g.m.* s. 50.

²⁰⁴ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 13.

²⁰⁵ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 25-27.

tabakların yer aldığı masa²⁰⁸ ve dört adet tabure²⁰⁹ bulunmaktadır. Mimari özellikleri ve buluntuları doğrultusunda MÖ 4. yüzyılın son 20 yılına tarihlendirilmiş²¹⁰ olan tümülüsün sahibinin, Trakya'ya dönüş yapmadan önce İskender'in ordusunda görev almış yüksek rütbeli bir komutan olduğu belirtilmiştir²¹¹. Bir adet altın çelenk²¹², beş adet gümüş phiale²¹³, bir adet gümüş testi²¹⁴, bir adet gümüş kepçe²¹⁵, bir adet gümüş süzgeç²¹⁶, bir adet gümüş yayvan tabak²¹⁷, bir adet bronz tekne²¹⁸, bir adet bronz patera²¹⁹, bir adet bronz testi²²⁰, bir adet demir strigilis parçası²²¹, bir adet bronz kandil²²², bronz meşale ve meşale ayağı, kalkan parçaları²²³, miğfer parçaları²²⁴, zırh parçaları²²⁵, demir mızrak ucu ve dipçikleri²²⁶, ucunda çengel bulunan zincir, ikiye bölünmüş kulp ve üç adet bronz çivi²²⁷ Naip Tümülüsü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır.

Karaevli Tümülüsü: Z. Koçel Erdem tarafından 2009 yılında yayınlanan Karaevli Tümülüsü, Tekirdağ-Karaevli Köyü yakınlarındadır. Güncel tarım devam ettiğinden neredeyse düzleşmiş olan tümülüsün buluntuları tesadüfen bir çiftçi tarafından bulunmuş. Arazi sahibinin TAM'ye teslim ettiği buluntuları inceleyen müze yetkilileri bölgede kurtarma kazısı yapmışlardır. Kazılar sonucunda tespit edilen iki adet lahit ve buluntular doğrultusunda tümülüs, MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir²²⁸. Bir adet altın çelenk²²⁹, iki adet altın şerit²³⁰, bir adet bronz

²⁰⁶ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 14-16.

²⁰⁷ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 27-35; İ. Delemen, *a.g.m.* s. 50-51.

²⁰⁸ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 37-44; İ. Delemen, *a.g.m.* s. 50-51.

²⁰⁹ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 45-49; İ. Delemen, *a.g.m.* s. 50-51.

²¹⁰ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 113.

²¹¹ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 113-115.

²¹² İ. Delemen, *a.g.e.* s. 53-55.

²¹³ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 55-60.

²¹⁴ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 60-69.

²¹⁵ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 69-70.

²¹⁶ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 70-71.

²¹⁷ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 71-72.

²¹⁸ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 75-76.

²¹⁹ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 76-81.

²²⁰ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 81-87.

²²¹ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 88-90.

²²² İ. Delemen, *a.g.e.* s. 90-93.

²²³ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 94-103.

²²⁴ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 103-105.

²²⁵ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 105-107.

²²⁶ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 107-109.

²²⁷ İ. Delemen, *a.g.e.* s. 109.

²²⁸ Z. Koçel Erdem, *a.g.m.* s. 209-238.

amphora²³¹, bir adet bronz kase²³², bir adet bronz phiale²³³, bir adet bronz oinokhoe²³⁴, birer adet bronz oinokhoe ve patera kulpu²³⁵, bir adet bronz candelabrum²³⁶, latern parçaları²³⁷ Karaevli Tümülüsü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır.

Yündolan C Tümülüsü: İ. Delemen, S. Çokay Kepçe ve Z. Yılmaz tarafından 2010'da yayınlanan Yündolan C Tümülüsü²³⁸, Kırklareli-Yündolan Köyü yakınlarındadır. Kaçak kazılar sebebi ile 1999'da KAM tarafından kurtarma kazısı yapılmıştır²³⁹. Yaklaşık 3 m yüksekliğinde ve 20 m çapında olan tümülüste²⁴⁰, ölen kişi için törensel anlamı olduğu düşünülen 4 adet yanık tabaka tespit edilmiştir²⁴¹. Kazılar sonucunda mimari yapıya rastlanılmamışsa da metal askeri malzemeler doğrultusunda yüksek rütbeli bir askere ait olduğu düşünülen²⁴² tümülüs, pişmiş toprak buluntular sayesinde MÖ 4. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmiştir²⁴³. Üç adet gümüş phiale²⁴⁴, bir adet gümüş süs²⁴⁵, bir adet koç başı şeklinde patera sapı parçası²⁴⁶, situla parçaları²⁴⁷, bir adet amphora kulpu²⁴⁸, bir adet bronz gem²⁴⁹, bir adet demir zırh parçası²⁵⁰, mızrak ucu parçaları²⁵¹, bir adet demir bıçak²⁵², kase parçaları²⁵³ Yündolan C Tümülüsü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır.

²²⁹ Z. Koçel Erdem, *a.g.m.* s. 216, Res. 21-22.

²³⁰ Gös.yer. Res. 23-24.

²³¹ Z. Koçel Erdem, *a.g.m.* s. 214, Res. 7-8, Çiz. 1.

²³² Z. Koçel Erdem, *a.g.m.* s. 214-215, Fig. 9-10, Çiz. 2.

²³³ Z. Koçel Erdem, *a.g.m.* s. 215, Res. 11-12, Çiz. 3.

²³⁴ Gös.yer.: Fig. 13, Çiz. 4.

²³⁵ Gös.yer.: Res. 16-17-18, Çiz. 6-7.

²³⁶ Z. Koçel Erdem, *a.g.m.* s. 216, Res. 19, Çiz. 8.

²³⁷ Gös.yer. Res. 19, Çiz. 8.

²³⁸ İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", s. 91- 106; İ. Delemen, S. Çokay-Kepçe, Z. Yılmaz, "Kırklareli Yündolan C Tümülüsü"..., s. 1-18.

²³⁹ Z. Yılmaz, "Yündolan C Tümülüsü...", s. 71-82.

²⁴⁰ Z. Yılmaz, "Yündolan C Tümülüsü...", s. 71; İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", s. 92.

²⁴¹ Z. Yılmaz, "Yündolan C Tümülüsü...", s. 73-75.

²⁴² Z. Yılmaz, "Yündolan C Tümülüsü...", s. 75; İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", s. 95.

²⁴³ Gös.yer.

²⁴⁴ İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", Kat. Nu. M1,M2, M3.

²⁴⁵ İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", Kat. Nu. M4.

²⁴⁶ İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", Kat. Nu. M5.

²⁴⁷ İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", Kat. Nu. M7.

²⁴⁸ İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", Kat. Nu. M9.

²⁴⁹ İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", Kat. Nu. M10.

²⁵⁰ İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", Kat. Nu. M11.

²⁵¹ İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", Kat. Nu. M12-19.

Düğüncülü Höyüktepe Tümülüsü: Z. Yılmaz tarafından 1995'te yayınlanan Düğüncülü Höyüktepe Tümülüsü diğer adıyla Alpullu Tümülüsü, Kırklareli-Babaeski-Alpullu-Düğüncülü Köyü'nün yakınlarındadır. Yoğun tahribatın gözlenmesi sebebi ile 1993'te KAM tarafından kurtarma kazısı yapılmıştır. Yaklaşık 10 m yüksekliğinde olan tümülüs, 1939'da A. M. Mansel tarafından kazılmış ve boş tepe olarak kayda geçirilmiştir²⁵⁴. Kazılar sonucunda lahit içerisinde tespit edilen iki iskelet ve buluntular doğrultusunda tümülüsün ilk kez MS 1. yüzyılın başlarında kullanılmış olduğu, MS 2. yüzyılın ilk yarısının sonlarına doğru ise ikinci gömünün yapıldığı anlaşılmıştır²⁵⁵. Kadın bireye ait olduğu düşünülen ikinci gömünün buluntuları ile (boynuz tarak²⁵⁶, fildişinden üretilmiş krem ve pudra kapları²⁵⁷ ve ahşaptan üretilmiş tuvalet kutularıyla²⁵⁸) dikkati çeken tümülüse, metal buluntuların yanı sıra cam ve pişmiş topraktan üretilmiş çok sayıda mezar hediyesi bırakılmıştır. Bir adet bronz kandil²⁵⁹, üç adet insan başlı aplik²⁶⁰, iki adet kuş figürini²⁶¹, dört adet bronz kilit parçası²⁶², gümüş tutamak, patera parçaları Düğüncülü Höyüktepe Tümülüsü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır.

Kozman Deresi Mevkii: N. S. Harmankaya tarafından 1995'te yayınlanan Kozman Deresi Mevkii metal buluntuları Tekirdağ-Şarköy-İğdebağları Köyü yakınlarında bir tarlada, tarlayı süren çiftçi tarafında tesadüfen bulunmuştur²⁶³. Buluntuların birçoğu MÖ 12 ile 11. yüzyıla tarihlendirilmiştir²⁶⁴. Bölgede yapılan araştırmalar sonucunda Prehistorik Dönem'den, Geç Antik Çağ'a kadar tarihlendirilen birçok pişmiş toprak buluntu tespit edilmiştir²⁶⁵. Kozman Deresi

²⁵² İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", Kat. Nu. M20.

²⁵³ İ. Delemen - S. Çokay Kepçe - Z. Yılmaz, "A "Warrior" Burial Of...", Kat. Nu. M8.

²⁵⁴ Z. Yılmaz, "Düğüncülü Höyüktepe...", s. 387-390.

²⁵⁵ Z. Yılmaz, "Düğüncülü Höyüktepe...", s. 400-403.

²⁵⁶ Z. Yılmaz, "Düğüncülü Höyüktepe...", s. 394-395.

²⁵⁷ Z. Yılmaz, "Düğüncülü Höyüktepe...", s. 395.

²⁵⁸ Z. Yılmaz, "Düğüncülü Höyüktepe...", s. 395-396.

²⁵⁹ Z. Yılmaz, "Düğüncülü Höyüktepe...", s. 394.

²⁶⁰ Z. Yılmaz, "Düğüncülü Höyüktepe...", s. 396-397.

²⁶¹ Z. Yılmaz, "Düğüncülü Höyüktepe...", s. 397.

²⁶² Z. Yılmaz, "Düğüncülü Höyüktepe...", s. 397-398.

²⁶³ N. S. Harmankaya, "Kozman Deresi Mevkii (Şarköy, Tekirdağ) Maden Buluntuları", *Halet Çambel İçin Prehistorya Yazıları*, Graphis Yay., İstanbul, 1995, s. 219-222; S. Hansen, "Neue Forschungen Zur Metallurgie Der Bronzezeit in Südosteuropa", *Anatolian Metal* 3, Ed. Ü. Yalçın, Bochum, 2005, s. 89-104.

²⁶⁴ N. S. Harmankaya, *a.g.m.* s. 233-234.

²⁶⁵ N. S. Harmankaya, *a.g.m.* s. 217- 254.

Mevkii metal buluntuları grubunu, üç adet kılıç ve kama²⁶⁶, üç adet mızrak ucu²⁶⁷, altı adet balta²⁶⁸, kırk beş adet orak²⁶⁹, dört adet bilezik (halhal)²⁷⁰, on adet kase²⁷¹, iki adet göbekli kase²⁷², bir adet külçe²⁷³, minik kap, kapak ve kulplar²⁷⁴ oluşmaktadır.

Ainos (Enez) Antik Kenti: Kuzey Ege sahilinde Meriç (Hebros) Nehri ağzına kurulmuş iki limanlı bir ticaret kentidir²⁷⁵. Antik kaynaklar doğrultusunda MÖ 7. yüzyılda koloni kenti²⁷⁶ olarak kurulduğu öğrenilen Ainos (Enez)'ta, kazılar sırasında tespit edilen pişmiş toprak buluntular sayesinde MÖ 4 ile 3. binde yerleşimin olduğu öğrenilmiştir²⁷⁷. 1971 yılından itibaren kazıları devam eden akropol, nekropoller ve modern yerleşimin çeşitli yerlerinde yapılmış sondajlar sonucunda, "Trak Yerleşimi", "Aiol Yerleşimi", "Roma İmparatorluk Dönemi", "Bizans Dönemi" ve "Osmanlı Dönemi" olmak üzere beş tabaka tespit edilmiştir²⁷⁸.

Taşaltı Nekropolü: Kentin doğusunda kalan nekropolde yürütülen çalışmalarda inhumasyon ve kremasyon gömülerin yapıldığı tespit edilmiştir. MÖ 5. yüzyıldan MS 6. yüzyıla kadar kullanıldığı bilinen nekropolde lahit mezarlar, basamaklı yüksek kaideli anıt mezarlar, kiremit kapaklı mezarlar ve çevrelerinde metal buluntuların yanı sıra çok sayıda pişmiş toprak buluntular ve sikkeler tespit edilmiştir²⁷⁹. Bronz; halka, nesne, yüzük²⁸⁰, üç adet bilezik²⁸¹, iğne, ayna²⁸², tıp

²⁶⁶ N. S. Harmanakaya, *a.g.m.* s. 222-224, Lev. 2a,b, 3a.

²⁶⁷ N. S. Harmanakaya, *a.g.m.* s. 224-225, Lev. 3b,4a,b.

²⁶⁸ N. S. Harmanakaya, *a.g.m.* s. 226-228, Lev. 5a-c, 6a-c.

²⁶⁹ N. S. Harmanakaya, *a.g.m.* s. 228-229, Lev 7-11.

²⁷⁰ N. S. Harmanakaya, *a.g.m.* s. 229-230, Lev. 12 d.

²⁷¹ N. S. Harmanakaya, *a.g.m.* s. 230-231, Lev. 13-16.

²⁷² N. S. Harmanakaya, *a.g.m.* s. 231-232, Lev. 16a-b.

²⁷³ N. S. Harmanakaya, *a.g.m.* s. 232-233, Lev. 17.

²⁷⁴ N. S. Harmanakaya, *a.g.m.* s. 232, Lev. 16c, 13b, 12e-f.

²⁷⁵ S. Başaran, "Enez (Ainos) 2004 Yılı Kazı, Onarım Ve Koruma Çalışmaları", 27. KST, Cilt: 2, Ankara, 2006, s. 409.

²⁷⁶ Herodotos, ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗ, Terpsikhore, 90; Strabon, ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ (Geōgraphiká), 7, 51 (52); Plinius, Naturalis Historia, 18. 7. 70.

²⁷⁷ S. Başaran, "Ainos Kazıları 1941-1994", AA, Sayı: 14, 1996, s. 107; S. Başaran, "Enez (Ainos) 2001 Yılı Kazı Ve Onarım Çalışmaları", AA, Sayı: 16, 2002, s. 60.

²⁷⁸ E. Karaca, *a.g.e.* s. 103.

²⁷⁹ A. Erzen, "1986 Yılı Enez Kazısı Çalışmaları", 9. KST, Cilt: 2, Ankara, 1988, s. 282-284; S. Başaran, "Ainos Kazıları 1941-1994"... s. 119-120; A. Erzen - S. Başaran, "Enez (Ainos) Kazıları, 1987 Yılı Çalışmaları", 10. KST, Cilt: 2, Ankara, 1989, s. 90-93; A. Erzen - S. Başaran, "1988 yılı Enez Kazısı Çalışmaları", 11. KST, Cilt: 2, Ankara, 1990, s. 109-112; A. Erzen - S. Başaran, "Enez (Ainos) Kazısı 1989 Yılı Çalışmaları, 12. KST, Cilt: 2, Ankara, 1991, s. 157-158; A. Erzen - S. Başaran, "Enez (Ainos) Kazısı 1990 Yılı Çalışmaları", 13. KST, Cilt: 2, Ankara,

aleti²⁸³, makyaj malzemesi²⁸⁴, kemer tokası²⁸⁵, kolye parçası²⁸⁶, heykel²⁸⁷, altın; kolye²⁸⁸, iki adet yüzük²⁸⁹ ve nesne²⁹⁰, bakır yüzük²⁹¹, gümüş bilezik (halhal)²⁹², kurşun ağırlık²⁹³ Taşaltı Nekropolü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır.

Çakıllı Nekropolü: Enez-Keşan karayolunun güneyinde yer alan nekropolda yürütülen çalışmalarda oyulmuş taş blokların içerisine yerleştirilmiş pişmiş toprak ve bronz hydria urneler, kalker ve pişmiş toprak lahitler, üzerleri taş veya kiremitler ile kapatılmış kremasyon ve inhumasyon mezarlar tespit edilmiştir²⁹⁴. Metal buluntuların yanı sıra çok sayıda tespit edilen pişmiş toprak buluntular ve sikkeler doğrultusunda nekropol, MÖ 5. yüzyılın ilk çeyreği ile MÖ 4. yüzyıl başları arasında kullanım görmüştür²⁹⁵. İki adet bronz yüzük²⁹⁶, iki adet bronz hydria²⁹⁷, iki adet bronz ayna²⁹⁸, iki adet bronz strigilis²⁹⁹, iki adet bronz iğne³⁰⁰, yılanbaşı gümüş

-
- 1992, s. 54-57; A. Erzen - S. Başaran, "1991 Yılı Enez (Ainos) Kazıları", 14. KST, Cilt: 2, 1993, s. 206-208; S. Başaran - B. Uçar Çakan - G. Emre - G. Kurap - S. Karwiese - R. Yılmaz, "Enez (Ainos) 2008 Yılı Kazısı Ve Onarım-Koruma Çalışmaları", 31. KST, Cilt: 2, Ankara, 2010, s. 121.
- ²⁸⁰ S. Başaran, "Enez (Ainos) 1999 Yılı Kazı Ve Onarım Çalışmaları", 22. KST, Cilt: 2, Ankara, 2001, s. 374-378.
- ²⁸¹ A. Erzen - S. Başaran, "Enez (Ainos) Kazısı 1990...", Res. 12; S. Başaran, "Enez (Ainos) 1998 Yılı Kazı Ve Onarım Çalışmaları", 21. KST, Cilt: 2, Ankara, 2000, s. 407.
- ²⁸² S. Başaran, "Enez (Ainos) 1998...", s. 408.
- ²⁸³ S. Başaran, "Enez (Ainos) 1996 Yılı Kazı Ve Onarım Çalışmaları", 19. KST, Cilt: 2, Ankara, 1998, s. 600.
- ²⁸⁴ A. Erzen, "1992 Yılı Enez Kazısı", 15. KST, Cilt: 2, Ankara, 1995, s. 457.
- ²⁸⁵ Gös. yer.
- ²⁸⁶ Osmanlı Dönemi: S. Başaran, "Enez (Ainos) 2001 Yılı Kazı Ve Onarım Çalışmaları", 24. KST, Cilt: 2, Ankara, 2003, Res. 3.
- ²⁸⁷ A. Erzen, "1983 yılı Enez Kazısı", 6. KST, Ankara, 1985, s. 216.
- ²⁸⁸ A. Erzen - S. Başaran, "1991 Yılı Enez (Ainos)...", Res. 5.
- ²⁸⁹ A. Erzen - S. Başaran, "Enez (Ainos) Kazısı 1989...", Res. 15; A. Erzen - S. Başaran, "Enez (Ainos) Kazısı 1990...", Res. 14.
- ²⁹⁰ A. Erzen - S. Başaran, "Enez (Ainos) Kazısı 1990...", Res. 7.
- ²⁹¹ S. Başaran, "Enez (Ainos) 1996 Yılı...", s. 595.
- ²⁹² MS 2 yüzyılın 2. yarısı: S. Başaran, "Enez (Ainos) 1996 Yılı...", Res. 4.
- ²⁹³ S. Başaran, "Enez (Ainos) 1996 Yılı...", s. 599.
- ²⁹⁴ S. Başaran, "Enez (Ainos) 2001 Yılı Kazı Ve Onarım Çalışmaları", 24. KST, Cilt: 2, Ankara, 2003, s. 289.
- ²⁹⁵ S. Başaran, "Enez (Ainos) 2001 Yılı...", s. 289; S. Başaran, "Enez (Ainos) 2003 Yılı Kazı Ve Onarım Çalışmaları", 26. KST, Cilt: 2, Ankara, 2005, s. 120-122; S. Başaran, "Enez (Ainos) 2004 Yılı Kazı, Onarım Ve Koruma Çalışmaları", 27. KST, Cilt: 2, Ankara, 2006, s. 411-412; S. Başaran, "Enez (Ainos) 2004 Yılı Kazısı ve Onarım - Koruma Çalışmaları", 29. KST, Cilt: 3, Ankara, 2008, s. 192-193.
- ²⁹⁶ S. Başaran, "Enez (Ainos) 2003 Yılı ...", s. 121; S. Başaran, "Enez (Ainos) 2004 Yılı...", s. 412.
- ²⁹⁷ S. Başaran, "Enez (Ainos) 2003 Yılı ...", s. 121, Res. 9; S. Başaran, "Enez (Ainos) 2004 Yılı...", s. 412, Res. 6.
- ²⁹⁸ S. Başaran, "Enez (Ainos) 2003 Yılı ...", s. 121; S. Başaran, "Enez (Ainos) 2004 Yılı...", s. 412.
- ²⁹⁹ S. Başaran, "Enez (Ainos) 2004 Yılı...", s. 412.
- ³⁰⁰ S. Başaran, "Enez (Ainos) 2004 Yılı...", s. 412

bilezik³⁰¹ ve altın yüzük³⁰² Çakıllı Nekropolü'nde ele geçen metal buluntular arasındadır.

Suterazisi Nekropolü: Enez-Keşan karayolu üzerindedir³⁰³. Kazılar sonucunda Arkaik, Klasik, Hellenistik ve Roma İmparatorluk dönemlerine tarihlendirilmiş taş lahit, pişmiş toprak ve bronz kaplardan urneler, kiremit, sandık ve doğrudan gömme olmak üzere inhumasyon ve kremasyon tekniklerinde çok çeşitli mezarlar tespit edilmiştir³⁰⁴. Nekropol, metal buluntuların yanı sıra çok sayıda tespit edilen pişmiş toprak ve cam buluntular ile sikkeler doğrultusunda MÖ 7. yüzyılın sonundan 2. yüzyıla kadar yoğun olarak kullanıldığı ve MS 5. yüzyıla kadar da sıkça kullanıldığı öğrenilmiştir³⁰⁵. Ondokuz adet fibula³⁰⁶, onsekiz adet iğne³⁰⁷, beş adet strigilis³⁰⁸, dört adet kemer tokası³⁰⁹, üç adet ayna³¹⁰, iki adet cımbız³¹¹, bir adet ok

³⁰¹ S. Başaran, "Enez (Ainos) 2004 Yılı...", s. 412, Res. 8.

³⁰² S. Başaran, "Enez (Ainos) 2004 Yılı...", s. 121, Res. 10.

³⁰³ S. Başaran - B. Uçar Çakan vd. Enez (Ainos) 2008..., s. 122-123.

³⁰⁴ S. Başaran - B. Uçar Çakan vd. Enez (Ainos) 2008..., s. 123-131; S. Başaran - B. Çakan - S. Karwiese - R. Yılmaz - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2009 Yılı Kazı Ve Onarım-Koruma Çalışmaları", 32. KST, Cilt: 4, Ankara, 2011, s. 149-161; S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı Arkeoloji Kazısı", 34. KST, Cilt: 2, Çorum, 2013, 375-378; S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2012 Yılı Kazı Çalışmalarıyla ilgili Rapor", 35. KST, Cilt: 3, Muğla, 2014, 249-25; S. Başaran - G. Kurap, "Ainos (Enez) 2013", 36. KST, Cilt: 3, Ankara, 2015, 209-216; S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2014 Çalışmaları", 37. KST, Cilt: 2, Ankara, 2016, s. 442-446; S. Başaran - G. Kurap - B. Menger, "Enez (Ainos) 2015 Çalışmaları", 38. KST, Cilt: 3, Ankara, 2017, s. 415-420; S. Başaran - S. Karwiese - H. Brückner - G. Kurap - B. Mergen - A. Dan Cristina, "Ainos 2016 Yılı Çalışmaları", 39. KST, Cilt: 3, Bursa, 2018, s. 32-37.

³⁰⁵ S. Başaran - B. Uçar Çakan vd. Enez (Ainos) 2008..., s. 123-131; S. Başaran - B. Çakan vd., "Enez (Ainos) 2009 Yılı...", s.149-162

³⁰⁶ MÖ 8 ile 7. yüzyıla tarihlendirilen Phryg Tipi (Detaylı bilgi için bkz. aş. "Phryg Tipi Fibula" başlığı) ve C.H.R. Blinkenberg' in tipolojine göre IV/9 ile IV/10 tipleri altında değerlendirebileceğimiz, E. Caner'in göre V a-b tipleri altında değerlendirebileceğimiz "Tek Boncuklu" fibula örnekleri Suterazisi'nde tespit edilen fibulalar arasındadır. Benzerleri için bkz. C. H. R. Blinkenberg, *Lindiaka 5: Fibules Grecques Et Orientales*, Kopenhag, 1926, s. 97-99; E. Caner, *Prahistrische Bronzefund, Fibeln in Anatolien I*, Bölüm: 14, Cilt: 8, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, Münih, 1983, Lev. 6, Fig. 99-10, Lev. 7, Fig. 101-107; G. Klebinder Gaub, *Bronzefunde Aus Dem Artemision Von Ephesos Forschungen in Ephesos 12/3*, Viyana, 2007, Lev. 3, Fig. 27-35, Lev. 4, Fig. 36-52, Lev. 5, 53-73. MÖ 1. yüzyıla tarihlendirebileceğimiz örneğin benzeri için bkz. F. Şahin, *a.g.e.* s. 43-44, Kat. Nu. B39. Ayrıca bkz. S. Başaran - B. Uçar Çakan vd. Enez (Ainos) 2008..., s. 122-131; S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378; S. Başaran - G. Kurap, "Ainos (Enez) 2013"..., s. 251.

³⁰⁷ S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378; S. Başaran - G. Kurap, "Ainos (Enez) 2013"..., s. 251; S. Başaran - B. Çakan vd. "Enez (Ainos) 2009 Yılı...", s. 149-161; S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2014...", s. 446-447.

³⁰⁸ MÖ 5. yüzyıl. Benzerleri için bkz. Doğan, "Antandros Ölü Gömme Gelenğinde Strigilis: Tipolojik ve Kronolojik Gözlemler", *TÜBA-AR*, Sayı: 18, 2015, Res. 4- c, e, Res. 5-c. S. Başaran - G. Kurap, "Ainos (Enez) 2013"..., s. 251.

³⁰⁹ MS 5 ile 7. yüzyıl. Benzerleri için bkz. Ü. Demirer, *Kibyra Metal Buluntuları*, (Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi),

ucu³¹² ayrıca çok sayıda düğme³¹³, çivi³¹⁴, saç tokası, bilezik³¹⁵, kolye³¹⁶ ve kolye ucu, diadem, halka³¹⁷, boncuk³¹⁸, anahtar³¹⁹, küpe, yüzük³²⁰, kanca³²¹, pyksis³²², hydria³²³, olta iğnesi³²⁴, bıçak³²⁵, kulp, kapak, kap³²⁶, montür³²⁷, şerit³²⁸, takı³²⁹, rozet?, spiral, alet, aplik³³⁰, süs ögesi³³¹, nesne³³² ve yılan ile toplamda 172 adet

-
- Antalya, 2013, Kat. Nu. B9, B10, B12, B16; F. Şahin, *a.g.e.* s. 93, Kat. Nu. B40-41, 43. Ayrıca bkz. S. Başaran - G. Kurap - B. Menger, "Enez (Ainos) 2015...", s. 420.
- ³¹⁰ MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl. Benzerleri için bkz. F. Şahin, *Patara Metal Buluntuları*, Patara V.2. Ege Yay., İstanbul, 2018, Kat. Nu. B28- B32; E. Durak, *Metropolis Bronz Eserleri*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2013, s. 28-29, Kat. Nu. 65-67. Ayrıca bkz. S. Başaran - B. Çakan vd. "Enez (Ainos) 2009 Yılı...", s. 149-161; S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378.
- ³¹¹ MS 2 ile 4. yüzyıl. Benzerleri için bkz. D. Baykan, *Allianoi Tıp Aletleri*, Studia ad Orientem Antiquum -2 (SOA-2), Türk Eskiçağ Bilimler Enstitüsü Yay., İstanbul, 2012, Kat. Nu. 285-287. Ayrıca bkz. S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378.
- ³¹² Suterazisinde yürütülen kazılar sırasında günümüze kadar sadece bir adet ok ucu tespit edilmiştir. Ok ucunu "İki tanatlı ve Kabaralı" olarak tanımlayabiliriz. Benzerleri için bkz. D. M. Robinson, *Excavations At Olynthus, Vol. X. Metal and Minor Miscellaneous Finds*, Oxford Üniversitesi Yay., Londra, 1941, s. 387-391, Lev. 121, Res. 1940-1971; F. Şahin, *a.g.e.* s. 54, Lev. 13, D4, D5; N. Atik, "Heraion Teikhos Kazılarında Bulunan Ok Uçları", *MASROP e-Dergi*, Cilt: 11, Sayı: 16, 2017, 57-76; (Çevrimiçi) <http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt-11-Say%C4%B1-16-2017-57-76.pdf> (Eylül 2018), Kat. Nu. 1-7. Bkz. aş. "İki tanatlı ve Kabaralı Ok ucu" Başlığı.
- ³¹³ S. Başaran - G. Kurap, "Ainos (Enez) 2013"..., s. 251; S. Başaran - G. Kurap - B. Menger, "Enez (Ainos) 2015...", s. 420.
- ³¹⁴ S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378; S. Başaran - G. Kurap, "Ainos (Enez) 2013"..., s. 251; S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2014...", s. 446-447; S. Başaran - G. Kurap - B. Menger, "Enez (Ainos) 2015...", s. 420; S. Başaran - S. Karwiese vd. "Ainos 2016 Yılı...", s. 32-37.
- ³¹⁵ S. Başaran - B. Çakan vd. "Enez (Ainos) 2009 Yılı...", s. 149-161; S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378; S. Başaran - B. Uçar Çakan vd. Enez (Ainos) 2008..., s.122-131; S. Başaran - G. Kurap, "Ainos (Enez) 2013"..., s. 251; S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2014...", s. 446-447.
- ³¹⁶ S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2014...", s. 446-447.
- ³¹⁷ S. Başaran - G. Kurap, "Ainos (Enez) 2013"..., s. 251.
- ³¹⁸ S. Başaran - G. Kurap, "Ainos (Enez) 2013"..., s. 251.
- ³¹⁹ S. Başaran - G. Kurap, "Ainos (Enez) 2013"..., s. 251.
- ³²⁰ S. Başaran - B. Çakan vd. "Enez (Ainos) 2009 Yılı...", s. 149-161; S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378.
- ³²¹ S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378.
- ³²² S. Başaran - B. Çakan vd. "Enez (Ainos) 2009 Yılı...", s. 149-161; S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378.
- ³²³ S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378, Res. 11.
- ³²⁴ S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378; S. Başaran - G. Kurap - B. Menger, "Enez (Ainos) 2015...", s. 420.
- ³²⁵ S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378.
- ³²⁶ S. Başaran - B. Çakan vd. "Enez (Ainos) 2009 Yılı...", s. 149-161; S. Başaran - B. Uçar Çakan vd. Enez (Ainos) 2008..., s.122-131; S. Başaran - S. Karwiese vd. "Ainos 2016 Yılı...", s. 32-37.
- ³²⁷ S. Başaran - G. Kurap - B. Menger, "Enez (Ainos) 2015...", s. 420.
- ³²⁸ S. Başaran - G. Kurap - B. Menger, "Enez (Ainos) 2015...", s. 420.
- ³²⁹ S. Başaran - G. Kurap, "Ainos (Enez) 2013"..., s. 251.
- ³³⁰ S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378.
- ³³¹ S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2011 Yılı...", s. 377-378

bronz buluntu Suterazisi nekropolünde ele geçen metal buluntular arasındadır. Bronz buluntuların yanı sıra demir (alet³³³, çivi³³⁴, strigilis³³⁵, kenet³³⁶, mızrak ucu³³⁷, cüruf³³⁸, nesne³³⁹ vb.), gümüş (halka³⁴⁰, pul³⁴¹, yüzük³⁴², kolye³⁴³, saç tokası³⁴⁴, küpe³⁴⁵, fibula³⁴⁶), kurşun (kenet³⁴⁷, disk³⁴⁸), altın (kolye³⁴⁹, yüzük³⁵⁰) buluntularında tespit edildiği fakat tespit edilen demir buluntuların fazla korozyonlu ve çok parçalı olduğu öğrenilmiştir³⁵¹.

Tekirdağ Arkeoloji Müzesi: 1992’te ziyarete açılan müzenin sergisinde Heraion Teikhos Antik Kentinde tespit edilmiş sapan taneleri³⁵², ok uçları³⁵³ ve tıp aletleri³⁵⁴ ile Naip³⁵⁵ ve Hacılı Tek Höyük³⁵⁶ tümülüslerinin buluntuları yer

³³² S. Başaran - B. Çakan vd. “Enez (Ainos) 2009 Yılı...”, s. 149-161; S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2011 Yılı...”, s. 377-378; S. Başaran - B. Uçar Çakan vd. Enez (Ainos) 2008..., s.122-131; S. Başaran - G. Kurap, “Ainos (Enez) 2013”..., s. 251; S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2014...”, s. 446-447.

³³³ S. Başaran - G. Kurap, “Ainos (Enez) 2013”..., s. 251; S. Başaran – S. Karwiese vd. “Ainos 2016 Yılı...”, s. 32-37.

³³⁴ S. Başaran - G. Kurap, “Ainos (Enez) 2013”..., s. 251; S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2014...”, s. 446-447.

³³⁵ S. Başaran - B. Çakan vd. “Enez (Ainos) 2009 Yılı...”, s. 149-161; S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2011 Yılı...”, s. 377-378; S. Başaran - G. Kurap, “Ainos (Enez) 2013”..., s. 251, Res. 2.

³³⁶ S. Başaran - G. Kurap, “Ainos (Enez) 2013”..., s. 251.

³³⁷ S. Başaran - G. Kurap, “Ainos (Enez) 2013”..., s. 251.

³³⁸ S. Başaran - G. Kurap, “Ainos (Enez) 2013”..., s. 251; S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2014...”, s. 446-447; S. Başaran - G. Kurap - B. Menger, “Enez (Ainos) 2015...”, s. 420.

³³⁹ S. Başaran - B. Çakan vd. “Enez (Ainos) 2009 Yılı...”, s. 149-161; S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2011 Yılı...”, s. 377-378; S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2014...”, s. 446-447.

³⁴⁰ S. Başaran - G. Kurap, “Ainos (Enez) 2013”..., s. 251.

³⁴¹ S. Başaran - G. Kurap - B. Menger, “Enez (Ainos) 2015...”, s. 420.

³⁴² S. Başaran - B. Çakan vd. “Enez (Ainos) 2009 Yılı...”, s. 149-161; S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2011 Yılı...”, s. 377-378; S. Başaran - G. Kurap - B. Menger, “Enez (Ainos) 2015...”, s. 420.

³⁴³ S. Başaran - B. Uçar Çakan vd. Enez (Ainos) 2008..., s.122-131.

³⁴⁴ S. Başaran - B. Uçar Çakan vd. Enez (Ainos) 2008..., s.122-131.

³⁴⁵ S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2011 Yılı...”, s. 377-378.

³⁴⁶ S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2011 Yılı...”, s. 377-378.

³⁴⁷ S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2011 Yılı...”, s. 377-378; S. Başaran - G. Kurap, “Ainos (Enez) 2013”..., s. 251.

³⁴⁸ S. Başaran - G. Kurap - B. Menger, “Enez (Ainos) 2015...”, s. 420.

³⁴⁹ S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2014...”, s. 446-447.

³⁵⁰ S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2011 Yılı...”, s. 377-378; S. Başaran - B. Uçar Çakan vd. Enez (Ainos) 2008..., s.122-131, Res. 9, 12; S. Başaran - G. Kurap, “Enez (Ainos) 2014...”, s. 446-447, Res. 4, 5.

³⁵¹ Gülnur KURAP tarafından verilen sözlü bilgi (Ekim 2018).

³⁵² Toplamda beş adet sapan tanesi TAM sergisinde yer almaktadır. İçlerinden biri yayınlanmıştır bkz. N. Atik, “Tekirdağ’da Traklar ve Antik Heraion Teikhos Kenti”, *ASanat*, Sayı: 152, 2016, s. 75-86, Res. 8.

³⁵³ Toplamda beş adet ok ucu TAM sergisinde yer almaktadır. N. Atik, “Heraion Teikhos...”, s. 61-65, Res. 2, Kat. Nu. 1-7.

³⁵⁴ N. Atik - M. A. Işın, “Tekirdağ/Karaevlialtı 2000...”, Res. 9.

³⁵⁵ Bkz. yuk. “Tekirdağ Naip Tümülüsü” başlığı.

almaktadır. Ayrıca altın takılar, bronz “T” biçimli fibulalar³⁵⁷, bronz mızrak uçları, bronz Süvari³⁵⁸, Aphrodite ve Apollon heykelcikleri sergide yer alan metal buluntular arasındadır.

Kırklareli Arkeoloji Müzesi: 1994’te ziyarete açılan müzenin sergisinde Yündolan C³⁵⁹ ile Dügüncülü Höyüktepe³⁶⁰ tümülüslerinin ve Fatih Dökümhanesi’nin³⁶¹ metal buluntuları yer almaktadır. Ayrıca bronz kemer tokası parçası³⁶², pazubentleri?, kaşık sondalar³⁶³, soketli ve saplamalı ok uçları³⁶⁴, kurşun ağırlıklar, bilezikler, spiraller³⁶⁵, süvari heykelcikleri³⁶⁶ aplikler ve kaplar sergide yer alan metal buluntular arasındadır.

İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nden Edirne Kökenli Metal Buluntular (Levha 3. 1, Levha 4. 1, Levha 5. 1, Levha 6. 1): 1869 yılında “Müze-i Humayun” adıyla kurulan İstanbul Arkeoloji Müzeleri, kurulduğu günden itibaren geniş coğrafyadan birçok farklı tipte, sayıda ve dönemdeki buluntuyu bünyesinde barındırmaktadır. 1925’te EAM kurulana kadar Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti Edirne’sinden birçok buluntunun İAM’ye teslim edildiği bilinmektedir. MÖ 1. yüzyıl ile MS 13. yüzyıl arasına tarihlendirebileceğimiz bir adet bronz pişirme kabı ve kapağı (İAM 01)³⁶⁷, bir adet bronz oinokhoe (İAM 02)³⁶⁸, bir adet bronz kulp (İAM

³⁵⁶ Bkz. yuk. “Hacıllı Tek Höyük Tümülüsü” başlığı.

³⁵⁷ MS 3 ile 4. yüzyıla tarihlendirilebilir. Perinthos (Marmara Ereğlisi) örneği için bkz. N. Ö. Öztürk, “M. Ereğlisi Kaya...”, s. 246, Res. 6.

³⁵⁸ MÖ 6 ile 4. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. E. Karaca, *a.g.e.* Kat. Nu. 425, 426.

³⁵⁹ Bkz. yuk. “Yündolan C Tümülüsü” başlığı.

³⁶⁰ Bkz. yuk. “Dügüncülü Höyüktepe Tümülüsü” başlığı.

³⁶¹ Demirköy Fatih Dökümhanesi Kazısı buluntuları arasında güller, anahtar, çivi ve cüruflar yer almaktadır. Kazı sırasında tespit edilen diğer buluntular için bkz. Z. Yılmaz - A. O. Uysal, *a.g.m.*; N. Yazıcı Metin - Ü. M. Ermiş, “Kırklareli- Demirköy Fatih Dökümhanesi Kazısı Buluntuları (2010-2012)”, 16. *Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, Cilt: 2, Sivas, 2014, 829-841.

³⁶² MÖ 8 ile 7. yüzyıl. E. Karaca, *a.g.e.* Kat. Nu. 414.

³⁶³ Benzerleri için bkz. “Dairesel Kaşıklı “D” Kesitli Kaşıklar” başlığı.

³⁶⁴ MÖ 6 ile 4. yüzyıla (?) tarihlendirilen “Soketli ok uçları” benzerleri için bkz. E. Durak, *a.g.e.* s. 27, Kat. Nu. 60-62; MS 9 ile 11. yüzyıla tarihlendirilen “Yassı saplamalı ok ucu” benzerleri için bkz. “Yassı ok ucu” başlığı.

³⁶⁵ Benzer spiraller Enez (Ainos) kazısında tespit edilmiş ve EAM sergisinde yer almaktadır.

³⁶⁶ MÖ 6 ile 4. yüzyıla tarihlendirilmektedirler. Benzerleri için bkz. “Süvari Heykelcikleri” başlığı ve E. Karaca, *a.g.e.* Kat. Nu. 425, 426.

³⁶⁷ MS 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. S. Onurkan, *a.g.e.* s. 46, Kat. Nu. 42, Lev. 24a; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 423.

³⁶⁸ MS 1 ile 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. S. Onurkan, *a.g.e.* s. 63, Kat. Nu. 60, Lev. 37a-b,d, Şek. 25; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 424.

03)³⁶⁹, bir adet bronz kilit kulpu (İAM 04)³⁷⁰, bir adet bronz ayna (İAM 05)³⁷¹, üç adet bronz “T” biçimli fibula (İAM 06, 07, 08)³⁷², bir adet bronz kemer tokası (İAM 09)³⁷³, iki adet bronz yüzük (İAM 10, 11)³⁷⁴, bir adet bronz zihgir (İAM 12)³⁷⁵, bir adet bronz haç kolye ucu (İAM 13)³⁷⁶, iki adet bronz kilit köprüsü (İAM 14, 15)³⁷⁷, iki adet bronz aplik (İAM 16, 17)³⁷⁸, bir adet bronz Herakles heykelciği (İAM 18) ve bir adet bronz Poseidon heykelciği (İAM 19)³⁷⁹ İAM envanterinde bulunan Edirne kökenli olduğu bilinen metal buluntular arasındadır. İAM 01, 02, 03, 14 ve 16 S. Onurkan tarafından yeri bilinmeyen “Ps. Eriklice” mezarının buluntuları olarak değerlendirilmiş³⁸⁰. Z. M. Aksan tarafından tekrar incelenerek değerlendirilen buluntular³⁸¹, envanter fişlerine göre Kumandan Mahmut Paşa tarafından 2 Mayıs 1894’te Edirne’den getirilmiştir.

³⁶⁹ MS 1 sonu ile 2. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. S. Onurkan, *a.g.e.* s. 70, Kat. Nu. 67; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 425.

³⁷⁰ MS 1. yüzyıl sonu ile 4. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. Benzer örnekler için bkz. S. Onurkan, *a.g.e.* s. 88, 90, Kat. Nu. 86 l, 87d; Z. M. Aksan, *a.g.e.* Um. B2. 43, 53; F. Şahin, *a.g.e.* s. 93, Kat. Nu. K 21.

³⁷¹ MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl arasına tarihlendirebiliriz. Benzer örnekler için bkz. D. M. Robinson, *a.g.e.* Kat. Nu. 516 (MÖ 4. yüzyıl); Lev. 31; F. Şahin, *a.g.e.* s. 93, Kat. Nu. B 22, B 23.

³⁷² MS 3 ile 4. yüzyıla tarihlendirebiliriz. Benzerleri için bkz. ““T” Biçimli Fibula” başlığı.

³⁷³ Geç Antik Çağ’a tarihlendirebiliriz.. G. R. Davidson, *Corinth XII. The Minor Object*, The American School of Classical Studies At Athens, New Jersey, 1952, s. 275, Lev. 115, Res. 2247.

³⁷⁴ İAM 10: Benzeri için bkz. J. C. Waldbaum, *Metalwork from Sardis: The Finds Though 1974*, Harvard Üniversitesi Yay., Massachusetts, 1983, s. 153, Lev. 58, Fig. 1013.

İAM 11: Benzeri için bkz. G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 239, Lev. 104, Fig. 1885.

³⁷⁵ MS 12 ile 13. yüzyıla tarihlendirebiliriz. Benzer örnekler için bkz. *Selçuklu Uygarlığı Müzesi Kataloğu*, Cilt: 2, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay., Kayseri, 2016, s. 233-248.

³⁷⁶ MS 10 ile 12. yüzyıl başına tarihlendirebiliriz. Benzerleri için bkz. *Everyday Life in Byzantium*, Ed. D. Papanikola Bakirtzē, Kapon Editions, Atina, 2002, s. 107, 503, Fig. 96, 689; G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 259, Lev. 110, Fig. 2080-2082.

³⁷⁷ İAM 14: MS 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 429, Res. 542.

İAM 15: İAM 14 gibi MS 2. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

³⁷⁸ İAM 16: MS 1. yüzyıl sonu ile 4. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. S. Onurkan, *a.g.e.* s. 94-95, Kat. Nu. 93; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 429, Res. 541. Benzer örneklerin kapaklı aynaların dış yüzeyinde kullanıldıkları ve Mısır tanrıları kültleriyle ilişkilendir bilinmektedir. Bkz. B. Zissu - A. Ganor, “Metal Utensils from Time of the Bar Kokhba Revolt discovered in the Southern Judaeen Foothills, Israel”, *BABesch* 79, 2004, s. 115-118, Fig. 10-12; M. J. Chavane, *La Necropole D’Amathonte Tombes 110-385. 4. Les Petits Objets*, A. G: Leventis Foundation, Ecole Française D’Athenes, Lefkoşa, 1990, s. 17, Lev. 6, Fig. 115, 119, 120.

İAM 17: Geç Roma İmparatorluğu Dönemi (?) tarihlendirebiliriz. Sardeis Aplığı ile benzerlik göstermektedir. Bkz. J. C. Waldbaum, *a.g.e.* s. 138, Lev. 52, Fig. 916.

³⁷⁹ MS 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. İ. Kızılgut, *Türkiye’nin Seçilmiş Bazı Müzelerinden Hellenistik ve Roma Dönemi Bronz Heykelcikleri*, (Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Antalya, 2004, s. 164-165, Kat. Nu. İst-037, Lev. 49, a-b.

³⁸⁰ S. Onurkan, *a.g.e.* s. 6.

³⁸¹ Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 423-435.

4. EDİRNE ARKEOLOJİ MÜZESİ METAL BULUNTULARI

Edirne Arkeoloji Müzesi, Mustafa Kemal Atatürk'ün isteği ile 1925 yılında Depo Müze olarak faaliyete başlamıştır. 1971'den itibaren ise Türkiye Trakyası'nın birçok yöresinden gelen çeşitli arkeolojik ve etnografik malzemeyi bünyesinde barındırmaktadır³⁸².

Müze envanterine 2015 yılı sonuna kadar toplamda 657 metal buluntu kayıt edilmiştir. Altın, gümüş, bakır, demir ve kurşun gibi metallerden üretilmiş buluntuların 238'i zoralım (el koyma)³⁸³, 135'i Ainos (Enez) kazısı buluntusu³⁸⁴, 133'ü satın alma, 97'si müze kurtarma kazıları ve 54'ü bağış-hibe-hediye vb. yöntemler ile müze envanterine girmiştir (**Levha 7. 1**). Müze envanterindeki en yoğun metal buluntu gruplarını takılar ve kaplar oluşturmaktadır. Çoğunlukla Ainos (Enez) antik kenti kazısı buluntuları olan takılar ve kaplar, alet ve gereçlere göre farklı ele alınmaları ve değerlendirilmeleri sebebi ile katalog dışında bırakılmışlardır. Müze laboratuvarındaki belgeleme çalışmaları sırasında yanlış isimlendirilen, işlevlendirilemeyen ve antik döneme ait olmadığı düşünülen buluntular katalogda yer almamaktadır (**Levha 8. 1**). Her ne kadar antik döneme ait olmadığı düşünülse de **EAM 01** Roma İmparatorluk Dönemi'ne³⁸⁵ tarihlendirilmiştir. Kulp parçası olan **EAM 04**'ü, Patara³⁸⁶ örneği doğrultusunda Roma İmparatorluk Dönemi'ne, Divit ucu olan **EAM 07**'yi, cerrahi alet olarak tanımlanan örnekleri doğrultusunda MS 17 ile 18. yüzyıla³⁸⁷, Mobilyalarda süs³⁸⁸ ya da kitaplarda pim³⁸⁹ olarak kullanılan **EAM 08 ile 09**'u, Korinthos³⁹⁰ kazısı ve Isparta Müzesi³⁹¹ örnekleri doğrultusunda MS 10 ile 12. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

³⁸² D. Baykan, "Müzecilik Tarihimizde Edirne", *Güneş Karadeniz'den Doğar Sümer Atasoy'a Armağan Yazılar*, Ed. Ş. Dönmez, Hel Yay., 2013, s. 26.

³⁸³ Zoralım grubu, Elif ÇOKAMAN KIRÇIN tarafından hazırlanan Yüksek Lisans Tezi kapsamında olduklarından katalogda yer almamaktadır.

³⁸⁴ Enez (Ainos) Kazısı buluntuları telif hakları sebebi ile katalog dışında bırakılmıştır.

³⁸⁵ Ş. Yıldırım, G. Karakaş, *Edirne Müzeleri ve Ören Yerleri*, YKY, İstanbul, 2006, s. 109.

³⁸⁶ F. Şahin, *a.g.e.* s. 11, 26, 92, Kat. Nu. A14, Lev. 24.

³⁸⁷ P. P. Georgiev, "Ryadük Khirurgicheski Instrument", *Arheologiya*, Cilt: 2, Sayı: 35, 1993, s. 48.

³⁸⁸ G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 127-128, Lev. 63, Fig. 852-855; C. Çetin, "Isparta Müzesi Bir Grup Bronz Eser", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 20, 2015, s. 22-23, Fig. 8.

³⁸⁹ B. Böhlendorf Arslan, "Das Bewegliche Inventar Eines Mittelbyzantinischen Dorfes. Kleinfunde Aus Boğazköy", Ed. B. B. Arslan - A. Ricci, *Byzas 15*, İstanbul, 2012, s. 357, Lev. 7, Fig. 6,7; J. A. Szirmai, *The Archaeology of Medieval Bookbinding*, Routledge, 1999, s. 82, Fig. 6.15-d.

³⁹⁰ G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 127-128, Lev. 63, Fig. 852-855.

Edirne Arkeoloji Müzesi Metal Buluntuları başlığını taşıyan çalışmanın ana bölümünde müze kurtarma kazıları sırasında tespit edilmiş, buluntu yeri (köy, mevki vb.) belli, tek tek veya bir grup halinde satın alma, bağış-hibe-hediye vb. yöntemler ile envantere girmiş 63 adet buluntu yer almaktadır (**Levha 9. 1**). Türkiye Trakyası'nın çeşitli merkezlerinden gelmiş alet, gereç, heykelcik ve apliklerin her biri işlev ve kullanım amaçlarına göre sınıflandırılarak iki ana başlık altında incelenmiş ve bu başlıklar altındaki gruplar sayısal yoğunluklarına göre sıralanmıştır (**Levha 10. 1, Levha 11. 1**).

4.1. Alet ve Gereçler

Tezin en geniş buluntu grubunu oluşturan araç ve gereçler, işlevlerine göre başlıklandırılmış, sayısal yoğunluklarına göre sıralanmış 43 adet buluntudan oluşmaktadır.

4.1.1. Kıyafet Aksamaları

Edirne Arkeoloji Müzesi envanterinde yer alan fibulalar ve tepeli iğnelerden oluşan kıyafet aksamaları başlığı toplamda sekiz adet buluntudan oluşmaktadır.

4.1.1.1. Fibulalar

Fibulalar, vücuda dolanan kumaşların açıkta kalan iki ucunu birbirine tutturmak için farklı metallerden üretilmiş, bölge ve zamana göre çeşitlilik gösteren çengelli iğne biçimindeki aletlerdir (**Levha 11. 2**). Kökeni tartışmalı olmakla birlikte, dönemsel kronolojileri ile önemli buluntu gruplarından olan fibulaların, MÖ 1300'lerde Avrupa'da ortaya çıktığı kabul edilmektedir ve kolay kullanımları sayesinde geniş coğrafyaya yayılmışlardır³⁹². “Tek parça” ve “iki parçalı” olarak iki ana tipi gözlenen fibulaların³⁹³ farklı bölgelerde, bulundukları bölgeye has

³⁹¹ C. Çetin, *a.g.m.* s. 22-23, Fig. 8.

³⁹² G. M. A. Richter, *Greek, Etruscan and Roman Bronzes*, The Metropolitan Museum of Art, New York, 1915, s. 307; O. W. Muscarella, “Ancient Safety Pins, Their Function and Significance”, *Expedition Winter* 1964, s. 34-40; Y. Er, *Klasik Arkeoloji Sözlüğü*, Phoenix Yay., Ankara, 2006, s. 131.

³⁹³ O. W. Muscarella, *a.g.m.* s. 35.

biçimlerde üretilmeleri, bölgeler arasındaki ticaret ve ilişkiler ile alakalı önemli bilgiler vermektedir³⁹⁴.

Tarih boyunca insanlar hava şartlarından korunmak ya da utanma ile ilişkili olarak, avladıkları hayvanların postları ile örtünmeye başlamış ve zaman içerisinde gelişen teknoloji ile postların yerini dokuma kumaşlar almıştır. Her ne ile örtünüyor olurlarsa olsunlar örtüyü bir şekilde sabitlemek istenmiş ve dolayısıyla fibula adı verilen aletler icat edilmiştir. Günümüzde kullanılan çengelli iğnelerin öncüleri olarak kabul edebileceğimiz fibulaların, dikişin ortaya çıkması ve yaygınlaşmasıyla giysilerde kullanımları oldukça azalmıştır. Günümüzde çengelli iğneler ile karşılaşmamız mümkünse de çoğunlukla kısa süreli olarak kullanılmaktadırlar. Çoğunlukla tutturma aleti olarak bildiğimiz fibulalar, bir takı olarak da kullanılmıştır. Kimlik kartı görevi gören ve kişiler hakkında birçok bilgiyi barındıran fibulaların, süs amaçlı kullanımı halen daha devam etmekte ve broş ya da rozet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tez kapsamında, Pınarhisar'dan Boncuklu Yay Fibula (**Kat. Nu. 01**), Lalapaşa Arpalık Dolmeni Kazısı'ndan Çift Sarmallı Yay Fibula (**Kat. Nu. 02**), Pınarhisar'dan Phryg Tipi Fibula (**Kat. Nu. 03**), Makedonya Kulesi ve Hıdırtape Mevkii kurtarma kazılarında³⁹⁵ "T" Biçimli Fibulalar (**Kat. Nu.04, 05, 06**) ile toplamda altı adet fibula yer almaktadır.

Boncuklu Yay Fibula (Kat. Nu. 01): Yay üzerinde üç adet boncuk ve çeşitli renklerden yapılmış dairesel motifler yer alır. Yuvarlak kesitli sivri uçlu iğnenin bağlanması beklenen sarmal kol eksikse de iğnenin oturacağı iğne yuvası korunmuştur. Pınarhisar buluntusu olarak envantere geçen köyü veya mevkii belli olmayan **Kat. Nu. 01**'in, Pınarhisar ve köylerinin yakınlarında konumlandığı bilinen kalelerden (Virankale³⁹⁶, Çayırköy Kale³⁹⁷ ve Mayatepe Kale³⁹⁸) birine ait olduğunu düşünebiliriz.

³⁹⁴ F. Şahin, *a.g.e.* s. 42.

³⁹⁵ H. Karakaya - Ş. Kırçın, "Edirne Müzesi Hıdırlık Tabya Mevkii Roma Dönem Lahit Mezar Kurtarma Kazısı" 23. *MüzeKKS*, Ankara, 2015, s. 397-408; H. Karakaya - Ş. Kırçın - Y. Batur, "Edirne Merkez Hıdırlık Tabya Mevkii Roma Dönemi Lahit Mezarlar", *ASanat*, Sayı: 152, 2016, s. 153-158.

³⁹⁶ Demir Çağı'nın başlarında inşa edildiği bilinen kale Trak kalesi özelliği göstermektedir. Bkz. İ. H. Kurtuluş, "Trakya Bölgesi Kırklareli, Edirne, Tekirdağ, Çanakkale İlleri Türk Dönemi Kaleleri",

Cam ve amber taşlı fibulaların bir çeşit taklidi olduğu düşünölen³⁹⁹ Boncuklu Yay Fibulayı, C.H.R. Blinkenberg'in Yunan ve Oryantalizan fibulaları üzerine yaptığı tipolojik sınıflandırmaya göre Tip III sınıfı altında değerdendirmek mümkündür⁴⁰⁰. C.H.R. Blinkenberg, Tip III sınıfına ait fibulaların Submyken'den Geometrik Dönem sonuna kadar kullanıldığını bildirmektedir⁴⁰¹. Yunan adaları fibulalarını üzerine tipolojik sınıflandırma yapan E. Sapouna-Sakellarakis, **Kat. Nu. 01**'in benzer örneklerini, Tip 3b sınıfına dâhil etmiştir. E. Sapouna-Sakellarakis, bu tipin Aigina, Khios, Paros, Rhodos ve Samos gibi adalarda oldukça popüler olduğunu, ancak Pherai ve Smyrna'dan da birer örneğinin bilindiğini belirtmektedir. Chios örneklerinin Geometrik Dönem'e, Paros örneklerinin Geç Geometrik Dönem'e ve Rhodos örneklerinin ise Geometrik Dönem ile Erken Arkaik Döneme ait oldukları görölmektedir⁴⁰². E. Caner, C.H.R. Blinkenberg'in Tip III sınıfına dâhil ettiğı fibulaların Protogeometrik Dönem'de, Ege Adaları'nda ortaya çıktığını ancak esas olarak Geometrik Dönem'de yoğun olarak kullanıldığını ve bu yoğunluğun MÖ 9. yüzyılın ikinci yarısından sonra olduğunu bildirmektedir⁴⁰³. **Kat. Nu. 01**'in benzerleri İasos, Didyma, Milas, İzmir çevresi ve Ephesos'ta⁴⁰⁴, Tire Müzesi'nde⁴⁰⁵ karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca benzer örnekler Kıta Yunanistan ve Adalarda (Lindos, Olynthos, Atina, Thassos, Lesbos, Lemnos gibi merkezlerde)⁴⁰⁶ Bulgaristan'da

14. AST, Cilt: 2, s. 38-39; İ. H. Kurtuluş, *Kırklareli'nin Bilinmeyen Trak-Roma-Bizans Kaleleri*, AsanatY, İstanbul, 2014, s. 150-153. Ayrıca kale ve çevresinde Geç Osmanlı Dönemi'ne tarihlenen pişmiş toprak kap parçaları tespit edilmiştir. Bkz. E. Karaca, *a.g.e.* s. 150-151.

³⁹⁷ Kurudere Köyü Kalesi; Demir Çağı'nın başlarında Trak kalesi olarak inşa edildiğı ve MÖ 2. yüzyıl ortasından sonrasına kadar kullanıldığını bilinmektedir. Bkz. İ. H. Kurtuluş, *a.g.m.* s. 38; İ. H. Kurtuluş, *a.g.e.* s. 166-169; E. Karaca, *a.g.e.* s. 152-153.

³⁹⁸ MÖ 1200'lerde inşa edildiğı ve MÖ 2. yüzyıl ortasından sonrasına kadar kullanıldığını bilinmektedir. Bkz. E. Karaca, *a.g.e.* s. 153-154. İ. H. Kurtuluş tarafından Karakoçan Tepe Kalesi olarak adlandırılmış olmalıdır. Bkz. İ. H. Kurtuluş, *a.g.e.* s. 142-150.

³⁹⁹ D. M. Robinson, *a.g.e.* s. 112.

⁴⁰⁰ C. H. R. Blinkenberg, *a.g.e.* s. 17.

⁴⁰¹ C. H. R. Blinkenberg, *a.g.e.* s. 17, 78.

⁴⁰² E. Sapouna Sakellarakis, *PräHistorische Bronzefunde, Die Fibeln Der Griechischen Inseln*, Bölüm: 14, Cilt: 4, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, Münih, 1978, s. 59.

⁴⁰³ E. Caner, *a.g.e.* s. 35.

⁴⁰⁴ MÖ 9 ile 7. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. E. Caner, *a.g.e.* s. 35-39, Lev. 4. s. 44-58.

⁴⁰⁵ B. Güler, *Tire Müzesi Bronz Eserleri*, Ege Yay., İstanbul, 2004, s. 35, 98-101, Kat. Nu. 5-6.

⁴⁰⁶ Lindos (MÖ 8 ile 7. yüzyıla tarhlendirilmişlerdir.); C. H. R. Blinkenberg - K. F. Kinch, *Lindos Fouilles De L'Acropole 1902-1914 I Les Petits Objets*, Walter De Gruyter & Cie Libraires-Editeurs, Berlin, 1931, s. 87, Lev. 8, Res. 107a; Olynthos (MÖ 432'ye tarihlendirilmişlerdir.); D. M. Robinson, *a.g.e.* s.112-113, Lev. 23, Res. 397; Lindos, Rhodos, Thassos, Atina; I. Czyborra, *Die Ältere Eisenzeit Türkisch Thrakiens Und Südostbulgariens*, (Inaugural- ıssertation Zur

(Yankovo, Yanbolu ve Silistre gibi merkezlerinde)⁴⁰⁷ ve Sofya Ulusal Tarih Müzesi'nde⁴⁰⁸ bulunmaktadır. Benzerleri doğrultusunda **Kat. Nu. 01**'i MÖ 8. yüzyıl sonu ile 7. yüzyıl başına tarihlendirebiliriz.

Phryg Tipi Fibula (Kat. Nu. 02): Yay kısmında oniki adet ince ve kalın bilezik yer alır. Yuvarlak kesitli sivri uçlu iğnenin bağlanması beklenen kol eksikse de iğnenin oturacağı iğne yuvası korunmuştur. Pınarhisar buluntusu olarak envantere geçen köyü veya mevki belli olmayan **Kat. Nu. 02**'nin, Pınarhisar ve köylerinin yakınlığında konumlandığı bilinen kalelerden (Virankale⁴⁰⁹, Çayırköy Kale⁴¹⁰ ve Mayatepe Kale⁴¹¹) birine ait olduğunu düşünebiliriz.

Her iki yüzeyden de aynı görülen simetrik halkalar, boncuklar veya disk-boncuklar ile süslenmiş yay bölümü ve çift kanatlı çengele sahip fibulalar C.H.R. Blinkenberg'in Yunan ve Oryantalizan fibulaları üzerine yaptığı tipolojik sınıflandırmaya göre Tip XII/14 sınıfı altında değerlendirmek mümkündür⁴¹². C. H. R. Blinkenberg'in Tip XII/14 sınıfındaki ve kapalı kalıp yöntemi ile üretildiğini öğrendiğimiz⁴¹³ fibulaları, Anadolu fibulaları üzerine yaptığı tipolojik sınıflandırma oluşturan E. Caner ise J I başlığı altında toplamış ve MÖ 8 ile 6. yüzyıla⁴¹⁴, O. W. Muscarella ise MÖ Geç 8. yüzyıl ile Erken 7. yüzyıla⁴¹⁵ tarihlendirmiştir. Çoğunlukla Gordion'dan⁴¹⁶ bildiğimiz fibulaların benzerlerine Ankara, Boğazköy, Eskişehir⁴¹⁷, Akşehir⁴¹⁸, İstanbul Arkeoloji⁴¹⁹, Ödemiş Arkeoloji⁴²⁰, Stockholm⁴²¹

Erlangung Des Doktorgrades Am Fachbereich Geschichts- Und Kulturwissenschaften Der Freien Universität Berlin), Berlin, 2001, s. 89, Lev. 32.

⁴⁰⁷ Yankovo, Yanbolu ve Silistre örnekleri MÖ 9 ile 7. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. I. Czyborra, *a.g.e.* s. 85, 87, Lev.28, Fig. 3, 4, 11.

⁴⁰⁸ MÖ 9 ile 6. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. I. Khristov, "Trakiiski Nakitni Sukrovishta (IX-VI B. Pr. Khr) Ot Fonda Na Natsionalniya Istorieski Muzei", *Natsionalen Istorieski Muzei – Sofiya Izvestiya*, Tom. 14, 2004, Kat. Nu. 24, 72, 86.

⁴⁰⁹ Bkz. dpn. 396.

⁴¹⁰ Bkz. dpn. 397.

⁴¹¹ Bkz. dpn. 398.

⁴¹² C. H. R. Blinkenberg, *Lindiaka 5: ...*, s. 204.

⁴¹³ O. W. Muscarella, *Phrygian Fibulae from Gordion (Monograph Series 4)*, Bernard Quaritch Ltd. Londra, 1967. s. 48-51.

⁴¹⁴ E. Caner, *a.g.e.* s. 125-129.

⁴¹⁵ O. W. Muscarella, *a.g.e.* s. 26.

⁴¹⁶ O. W. Muscarella, *a.g.e.* Lev. 12, Res. 66; E. Caner, *a.g.e.* Lev. 50-57.

⁴¹⁷ MÖ 8 ile 6. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. E. Caner, *a.g.e.* Lev. 50-57.

⁴¹⁸ MÖ 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başına tarihlendirilmişlerdir. Bkz. M. Tekocak, "Akşehir Müzesi'nde Bulunan Bir Grup Bronz Fibula", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 13, 2012, s. 36-37, Lev. 2, Res. 8.

Müzelerinde ve Zeyve Höyük-Porsuk⁴²² kazılarında rastlamak mümkündür. Türkiye Trakyası'nda yer alan Byzantion⁴²³'da tespit edilmiş benzeri doğrultusunda **Kat. Nu. 02**'yi MÖ 8. yüzyıl sonu ile 7. yüzyıl başına tarihleyebiliriz.

Çift Sarmallı Yay Fibula (Kat. Nu. 03): Dairesel kesitli yay ve kare kesitli iki sarmaldan oluşan fibulanın üzerinde yer yer kazıma çizgiler ile oluşturulmuş bezemeler bulunmaktadır. Lalapaşa Arpalık Dolmeni'nde tespit edilen fibula 1997'de M. Akman tarafından yayınlanmış ve MÖ 8 ile 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴²⁴. 2001 yılında I. Czyborra tarafından tekrar ele alınmıştır⁴²⁵.

Çengel kısmı, Üçgen⁴²⁶ veya Boeotia Kalkanı⁴²⁷ tipinde olan ve literatürde *Zweischleifige Bogenfibeln* olarak geçen **Kat. Nu. 03**'ün en yakın benzeri Suvorovo'da karşımıza çıkmaktadır⁴²⁸. Arnavurtluk ve Kuzey Yunanistan'da⁴²⁹ demir benzerlerine rastlanılan **Kat. Nu. 03**'ü aynı biçime sahip bronz benzerleri Bulgaristan (Yeni Zağra⁴³⁰, Kamen Rid⁴³¹, Köstengil⁴³²) ve Avusturya'dan⁴³³ bilinmektedir.

⁴¹⁹ İAM sergisinde yer almaktadır.

⁴²⁰ MÖ 8. yüzyıl başı ile 6. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. E. Laflı - M. Buora, "Fibulae In The Museum Of Ödemiş (Western Turkey)", *ArOr* 80/3, 2012, s. 5, Lev. 2, Fig. 7a-b.

⁴²¹ C. H. R. Blinkenberg, *Lindiaka* 5: ..., s. 223, Res. 255.

⁴²² MÖ 9. ile 8. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. I. Chaliier - F. Kirner - D. Beyer - J. Patrier - A. Tibet, "Zeyve Höyük-Porsuk: Rapport Préliminaire De La Campagne 2011", *Anatolia Antiqua*, Sayı: 20, 2012, s. 190, Res. 22.

⁴²³ MÖ 8. yüzyıl sonu ile 7. yüzyıl başına tarihlendirilmişlerdir. Bkz. Ş. Dönmez, "Byzantion'un (İstanbul) Kolonizasyonu Üzerine Yeni Değerlendirmeler", *Vakıf Restorasyon Yıllığı*, Sayı: 8, 2014, s. 52, Fig. 4; E. Karaca, *a.g.e.* s. 200-208, Kat. Nu. 270.

⁴²⁴ M. Akman, "Megalithforschungen in Thrakien", *IstMitt*, Sayı: 47, Tübingen, 1997, s. 170, Fig. 21-c.

⁴²⁵ I. Czyborra, *a.g.e.* s. 93, Şek. 37/4.

⁴²⁶ I. Khristov, *a.g.m.* s. 52, Fig. 14-15.

⁴²⁷ D. Heilmann, "Contextualising Bow Fibulae With Boeotian Shield Plates: Cultural Transfer Processes During Early Iron Age In The Central Balkan Area", *STARINAR*, Sayı: 66, Belgrad, 2016, s. 9-26.

⁴²⁸ M. Akman, *a.g.m.* s. 170, dpn. 46.; I. Czyborra, *a.g.e.* s. 93, dpn. 349.

⁴²⁹ J. K. Papadopoulos, "A New Type of Early Iron Age Fibula from Albania and Northwest Greece", *Hesperia*, Sayı: 79, 2010, s. 233-252, Fig. 4, 6, 7, 8, 9, 10.

⁴³⁰ MÖ 8. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. I. Czyborra, *a.g.e.* s. 93, Lev. 37, Fig. 2, 3.

⁴³¹ Gös. yer.

⁴³² MÖ 9 ile 7. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. I. Khristov, *a.g.m.* Lev. 14, 15.

⁴³³ B. Glunz Hüskén, "Neue Fibeln aus Der Nekropole Von Hallstatt, Mit Exkursen Zu Fibelneufunden Anderer Gattungen, Zur Emblematisierung An Hallstattzeitlichen Gewandverschlüssen und Einem Vergleich Der Friedhöfe Hallstatt Und Bischofshofen", *AAustr.*, Cilt: 92/2008, Budapeşte, 2011, s. 43-44.

“T” Biçimli Fibulalar (Kat. Nu. 04, 05, 06): Üst kısmı “T” şeklindedir, iki kanadın uçlarında ve orta kısımda topuzlar yer alır (**Kat. Nu. 06**’nın orta kısmında topuz bulunmamaktadır) ve yay kısmının üzeri çeşitli bezemeler ile süslenmiştir. **Kat. Nu. 04** tümken, **Kat. Nu. 05**’in iğne kısmı, **Kat. Nu. 06**’nın yay bölümünün yarısı, uç kısmı ve iğnesi noksandır.

Literatürde çok çeşitli isimler (yay, haçbaşı, yunus, kol menteşeli, tatar oku, soğan başlı vb.) ile anılan bu tip fibulaların ilk örnekleri MS 3. yüzyılda Tuna Nehri Havzasında karşımıza çıkmaktadır⁴³⁴ ve Roma askerleri tarafından sağ omuz üzerine takıldıkları bilinmektedir. MS 4. yüzyılda askerlerin rütbelerini simgeleyen⁴³⁵ çeşitli metallere yapılmış⁴³⁶ ve çok geniş bezeme yelpazesi⁴³⁷ olan “T” biçimli fibulalara, Roma İmparatorluğunun hemen hemen tüm bölgelerinde rastlamak mümkündür. “T” biçimli fibula benzerleri, Türkiye Trakya’sında; Ainos⁴³⁸, Perinthos (Marmara Ereğlisi)⁴³⁹ kazılarında, Anadolu’da; Sagalassos⁴⁴⁰, Tripolis⁴⁴¹, Zeugma⁴⁴² kazılarından ve Akşehir⁴⁴³, Gaziantep⁴⁴⁴, Isparta⁴⁴⁵, Ödemiş⁴⁴⁶, Tekirdağ⁴⁴⁷ Arkeoloji

⁴³⁴ E. Durak, *a.g.e.* s. 23, dñn. 122.

⁴³⁵ C. Çetin, *a.g.m.* s. 13, dñn. (Gonosova ve Kondoleon, 1994:153).

⁴³⁶ Gümüş örnek için bkz. B. Deppert Lippitz, “A Late Antique Crossbow Fibula in The Metropolitan Museum of Art”, *MetrMusJ*, Sayı: 35, 2004, 39-71; Altın kaplama örnek için bkz. C. Çetin, *a.g.m.* s. 13-14, Res. 2.

⁴³⁷ E. Riha, *Die Römischen Fibeln Aus Augst Und Kaiseraugst*, Basel-Landschaft Kantonu Müzeler ve Arkeoloji Ofisi, 1979, s. 169-177, Lev. 51-56.

⁴³⁸ EAM sergisinde yer almaktadır.

⁴³⁹ MS 4. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. N. Ö. Öztürk, “M. Ereğlisi Kaya..., s. 246, Res. 6.

⁴⁴⁰ MS 4. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. M. Waelkens - A. Harmankaya - W. Viane, “The Excavations At Sagalassos 1990”, *13. KST*, Cilt: 2, Ankara, 1992, s. 289, Res. 18.

⁴⁴¹ B. Duman - H. H. Baysal, “Tripolis Ad Macandrum 2014 Yılı Kazı, Onarım ve Koruma Çalışmaları” *37. KST*, Cilt: 1, Ankara, 2016, s. 582, Res 10h.

⁴⁴² MS 3. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. U. Alagöz, *Zeugma Antik Kenti Dionysos Ve A Evleri Metal Buluntuları*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2012, s. 59-60, Lev. 14, Res. 41a, 41b, 42; D. B. Tokbudak, *Zeugma Konutlarında Bulunan Bronz Eserler* (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2015, s. 106-108, Lev. 11, Res. 44.

⁴⁴³ MS Erken 1. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. M. Tekocak, *a.g.m.* s. 37-38, Lev. 2, 9-A, Tip V.

⁴⁴⁴ MS 3. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. F. Bulgan - M. Feugere, “Les Fibules Romaines Du Musee De Gaziantep”, *Anatolia Antiqua*, Sayı: 15, 2007, s. 218, Res. 4, 6.

⁴⁴⁵ MS 4. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Bkz. C. Çetin, *a.g.m.* s. 13-14, Res. 2.

⁴⁴⁶ MS 325-355’e tarihlendirilmişlerdir. Bkz. E. Laflı - M. Buora, *a.g.m.* s. 7, Res. 18 a-c.

⁴⁴⁷ TAM sergisinde altı adet yer almaktadır.

ve Metropolitan Sanat⁴⁴⁸ Müzelerinden bilinmektedir. Benzer örnekler çoğunlukla MS 3 ile 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

4.1.1.2. Tepeli İğneler

Tepeli iğneler, Yunancada *περόνη*, Latince ise *acus*⁴⁴⁹ olarak adlandırılmaktadırlar⁴⁵⁰. Anadolu'da MÖ 3. binlerde ortaya çıkan ve MÖ 2. binlerde iyice yaygınlaşan⁴⁵¹ tepeli iğneler, çoğunlukla bronz ve kemikten üretilseler de gümüş, demir, altın, fildişi, cam vb. örnekler de mevcuttur⁴⁵². Antik Çağ günlük yaşamında sıklıkla kullanıldığı bilinen ve farklı tekniklerle (metal iğneler için döküm teknikleri, kemik iğneler için yontma tekniği vb.⁴⁵³) üretilen iğnelerin tepeleri, geometrik biçimler, heykelcikler, büstler, hayvanlar gibi farklı şekillerde yapılmışlardır⁴⁵⁴. Mezar kontekstlerinde tespit edildikleri konumla alakalı olarak işlevsellik yüklenen iğnelerin⁴⁵⁵ kullanımı J. Ward'a göre, kıyafetlerde kısa ve ince (**Levha 12. 1**), saçlarda ise büyük ve kalın şeklindedir⁴⁵⁶. Roma İmparatorluk Dönemi ve Geç Antik Çağ'da da kullanımlarının devam etmiş olduğu bilinmektedir⁴⁵⁷.

Antik Çağ'da kullanılmış tepeli iğneler, çoğunlukla nekropol buluntusu olarak tespit edilmiştir. Araştırmacılar tarafından saç veya kıyafet iğnesi olarak işlevlendirilseler de nazarlık olarak kullanılmış olabilecekleri de aktarılanlar arasındadır⁴⁵⁸. Tepeli iğnelerin, fibulalar gibi kıyafetlerde tutucu, sabitleyici olarak kullanıldıkları bilinmektedir. Fibulaların kullanımlarını azaltan belki de sonlandıran

⁴⁴⁸ Yazılı örnekler dikkati çekmektedir. Bkz. B. Deppert Lippitz, "A Late Antique Crossbow Fibula in The Metropolitan Museum of Art", *MetrMusJ*, Sayı: 35, 2004, 39-71.

⁴⁴⁹ S. Kabaağaç - E. Alovera, *a.g.e.* s. 7.

⁴⁵⁰ G. M. A. Richter, *Greek, Etruscan...*, s. 302.

⁴⁵¹ B. Gürlü, *a.g.e.* s. 102, dñ. 91.

⁴⁵² J. Ward, *The Roman Era in Britain*, Methuen & Co. Ltd., Londra, 1911, s. 246.

⁴⁵³ Üstü Açık Döküm Tekniği, Üstü Kapalı Döküm Tekniği, Dökümden Sonra Kırılan Kalıp Tekniği, Eritilen Balmumu Tekniği, Çekirdekli Döküm Tekniği, Üstüne döküm tekniği vb. Bkz. M. Çekicioğlu, *Seyitömer Höyüğü'nde Bulunan MÖ II. Bin Yıla Ait Metal İğneler*, (Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya, 2009, s. 32-35.

⁴⁵⁴ J. Ward, *a.g.e.* s. 246.

⁴⁵⁵ Baş ve çevresinde tespit edilenler saç iğnesi, göğüs ve çevresinde tespit edilenler kıyafet iğnesi ifadesi kullanılmaktadır. Bkz. R. Yıdırım, *Urartu İğneleri*, TTKY, Ankara, 1989, s. 13, 14.

⁴⁵⁶ J. Ward, *a.g.e.* s. 248.

⁴⁵⁷ B. Gürlü, *a.g.e.* s. 102, dñ. 92.

⁴⁵⁸ R. Yıdırım, *a.g.e.* s. 17.

dikiş, tepeli iğnelerin kullanımlarını da daraltmıştır. Antik Çağ tıbbında “fibula” olarak adlandırılan tepeli iğnelerin kullanıldığı bilinmektedir⁴⁵⁹ ve yine iki uçun birbirine yaklaştırılmasında ya da birleştirilmesinde kullanılmaktaydılar. Dikişin yaygınlaşıp tıp alanında kullanılmaya başlaması, tıptaki tepeli iğnelerin (fibulaların) kullanımını sonlandırmış olmalıdır. Günümüzde, bilinen anlamda tepeli iğne kullanımı süse yönelik olsa da iğnelerin minyatürleri olarak düşünebileceğimiz toplu iğneler özellikle terziler tarafından sıklıkla kullanılmaktadır.

Tez kapsamında, Meriç’ten gelen Konik Tepeli İğne (**Kat. Nu. 07**) ve Kırklareli’nden gelen Kuş Figürlü Tepeli İğne (**Kat. Nu. 08**) ile toplamda iki adet tepeli iğne yer almaktadır.

Konik Tepeli İğne (Kat. Nu. 07): 0,6 cm genişliğindeki topuz kısmı konik şeklindedir. Dairesel kesitli sap sivri ucla bitmektedir. Toplam uzunluğu 8,8 cm’dir. J. Ward’ın sınıflandırmasına göre kıyafet iğnesi olarak değerlendirmek mümkündür.

Kat. Nu. 07’nin, Edirne-Meriç yakınlarındaki Tavşantepe⁴⁶⁰ ve Mayababa Yerleşimlerine⁴⁶¹ olan yakınlığı ile göze çarpmaktadır. En erkene tarihlenen benzerleri İran Tepe Hisar⁴⁶² kazısında tespit edilmiştir. Anadolu’da MÖ 2. binyıla tarihlendirilen benzerlerini Alacahöyük⁴⁶³, Troia⁴⁶⁴, Maşathöyük⁴⁶⁵, Seyitömer⁴⁶⁶ kazılarında bilmekteyiz. Benzerleri doğrultusunda MÖ 2. binyıl sonuna

⁴⁵⁹ D. Baykan, “Antik Çağ Cerrahi Dikişinde Fibula Kullanımı” *CollAn*, Sayı: 14, 2015, s. 3-18.

⁴⁶⁰ İlk Tunç Çağı’ndan Roma İmparatorluk Dönemi’ne kadar çeşitli buluntuların tespit edilmiştir. Bkz. E. Karaca, *a.g.e.* s. 132-133.

⁴⁶¹ Kalkolitik Çağ’dan Geç Roma Çağı’na kadar çeşitli buluntuların tespit edilmiştir. Bkz. B. Erdoğan, “1997 Yılı Edirne İli Yüzey Araştırmaları”, 16. AST, Cilt: 2, Ankara, 1999, s. 346-347; E. Karaca, *a.g.e.* s. 129-131.

⁴⁶² MÖ 4. binyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. E. F. Schmidt, *Excavations At Tepe Hisar*, Philadelphia, 1937, Lev. 16-H 4638.

⁴⁶³ H. Z. Koşay, *Alaca Höyük Hafriyatı: Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan, 1937-1939 Daki Çalışmalara Ve Kesiflere Ait İlk Rapor*, TTKY, Ankara, 1951, Lev. 86.

⁴⁶⁴ M. Korfmann, “Demircihöyük, Besik Tepe, Troia- Eine Zwischenbilanz Zur Chronologie Dreier Orte Westanatoliens”, *Studia Troica* 3, Heidelberg, 1993, Res. 12; A. Hänsel, *Heinrich Schliemanns Sammlung Trojanischer Altertümer*, Museum für Vor- und Frühgeschichte, Staatliche Museen zu Berlin, Berlin, 2004, s. 79.

⁴⁶⁵ T. Özgüç, *Maşat Höyük II: Boğazköy’ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi*, TTKY, Ankara, 1982, Lev. 56.

⁴⁶⁶ M. Çekicioğlu, *a.g.e.* s. 42, Çiz. 22.

tarıhlendirebileceğimiz **Kat. Nu. 07**'nin, Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarıhlendirilen benzerlerinin⁴⁶⁷ bulunduğunu göz ardı etmemek gerekir.

Kuş Figürlü Tepeli İğne (Kat. Nu. 08): Baş kısmında kabara yer alan ve kazıma çizgiler ile detaylandırılmış kanatların görüldüğü, 2,2 cm genişliğindeki kuş figürlü tepenin altından başlayan gövde uca doğru daralmaktadır. Toplam uzunluğu 5,6 cm'dir. Erken dönem benzerlerine Urartu yerleşimlerinde⁴⁶⁸, Korinthos⁴⁶⁹ kazılarında ve İAM sergisinde rastlamak mümkündür. Selçuklu Uygarlığı Müzesinde⁴⁷⁰ yer alan birebir benzer diyebileceğimiz örnek doğrultusunda **Kat. Nu. 08**'i MS 12 ile 13. yüzyıla tarıhlendirebiliriz.

4.1.2. Kayış Aksamları

Edirne Arkeoloji Müzesi envanterinde yer alan kayış dağıtıcıları ve kayış tokaları kayış aksamları başlığı toplamda dokuz adet buluntudan oluşmaktadır.

4.1.2.1. Kayış Dağıtıcıları ve Kayış Tokaları

Deriden üretilen kayışların iki uçunun tutturulması ve sabitlenmesi için üretilen tokalar, çoğunlukla halka ve sıkıştırma amaçlı kullanılan bir milden oluşmaktadır⁴⁷¹. Bronz ve demir örnekleri yaygın olsa da altın ve gümüş örneklerinde olduğu bilinen zengin bezemeli ve monogramlı tokalar, at koşum aksamlarında (**Levha 12. 2**), elbiselerde (**Levha 13. 1**) kullanılan ve zaman içerisinde kişinin zenginliğini, sosyal statüsünü hatta dini inancını gösteren bir eşyaya dönüşmüştür⁴⁷².

Günümüzde halen daha kullanılan kemer ve kayış tokalarının temel tipleri öncülerine benzese de sanayileşme ve seri üretimle bağlantılı olarak metallere üretilmiş örneklerin yanı sıra sert plastikten üretilmiş örnekler ile ya da daha mekanik çalışan örnekleri ile sıklıkla karşılaşmaktayız. Günümüzde giysiler ve at koşum takımlarındaki kullanım devam etse de motorlu taşıtlardaki emniyet

⁴⁶⁷ G. Simpson, *Roman Weapons, Tools, Bronze Equipment and Brooches from Neuss-Novaesium Excavations 1955-1972*, BAR- 862, Oxford, 2000, s. 53, Lev. 16, Fig. 4,5.

⁴⁶⁸ R. Yıdırım, *a.g.e.* s. 45- 47, Lev. 16- 17, Şek. 56-60.

⁴⁶⁹ G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 278, Lev. 116, Res. 2290.

⁴⁷⁰ *Selçuklu Uygarlığı Müzesi Kataloğu*, s. 252.

⁴⁷¹ M. Lightfoot, "Afyon Arkeoloji Müzesi Ve Amorium Kazılarında Bulunan Bizans Kemer Tokaları", *TAED*, Sayı: 3, Ankara, 2003, s. 119-120.

⁴⁷² Gös.yer.

kemerlerinde, kol saatlerinde, çanta saplarında ve çeşitli ayakkabılarda benzer örneklerle karşılaşmak mümkündür. Çantalar ve ayakkabılarda süs olarak kullanılan tokalar da mevcuttur.

Tez kapsamında, Keşan'dan ve Uzunköprü-Dereköy'den kayış dağıtıcıları (**Kat. Nu. 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15**), Süloğlu-Akardere Köyü Kazısı⁴⁷³ (**Kat. Nu. 16**) ve Pınarhisar'dan gelen kayış tokaları (**Kat. Nu. 17**) ile toplamda dokuz adet kayış dağıtıcısı ve tokası yer almaktadır.

Kayış Dağıtıcıları (Kat. Nu. 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15): “D” biçimli asma deliği ve gövdede yer alan dış bükey, üzerinde kabartma olarak gözlenen ve kazıma çizgilerle detaylandırılmış stilize rozetler ile göze çapmaktadır. İç bükey olan arka kısımda ise kayışın geçip hareketini kısıtlayacak tek veya çift şerit yer almaktadır. **Kat. Nu. 15** ise **Kat. Nu. 09-14** ile benzerlik gösterse de “D” biçimli asma deliği yerine, deliğe geçip kayışın (kemerin) sabitlenmesini sağlayan kanca yer almaktadır. Osmanlı Dönemi gelin kemer tokaları ile benzer şekilde birbirlerine geçirilerek kullanıldığı düşünülen kayış dağıtıcılarının benzerleri Boston Güzel Sanatlar Müzesi'nde⁴⁷⁴, Amasya-Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı Kazısı⁴⁷⁵ ve Thessaloniki'deki Thiseos caddesinde bir evde yürütülen araştırmalardan⁴⁷⁶ bilinmektedir. **Kat. Nu. 09-15**'i Thessaloniki örneği doğrultusunda Geç Antik Çağ'a tarihlemek doğru olacaktır.

Kayış Tokaları (Kat. Nu. 16, 17): Dikdörtgen bir levha biçimindedirler ve üzerlerinde stilize aslan figürü yer alır. Pınarhisar buluntusu olarak envantere geçen, geldiği köyü veya mevkii belli olmayan **Kat. Nu. 17**'nin, Pınarhisar ve köylerinin

⁴⁷³ Envanter defterine kazı buluntusu olarak kayıt edilmiş.

⁴⁷⁴ M. Comstock - C. Vermeule, *Greek, Etruscan and Roman Bronzes in The Museum of Fine Arts Boston*, Başkent Yay., 1971, s. 444-445, Res. 647.

⁴⁷⁵ Zırh süsü olarak adlandırılmış ve Osmanlı Dönemine tarihlendirilmişlerdir. Bkz. E. E. Naza Dönmez, “Amasya-Harşena Kalesi Ve Kızlar Sarayı Kazısı 2015 Dönemi Çalışmaları”, 38. KST, Cilt: 3, Anraka, 2017, s. 555, Res. 6; E. E. Naza Dönmez - Ş. Algaç - T. Aydın, “Amasya-Harşena Kalesi Ve Kızlar Sarayı Kazısı 2016 Dönemi Çalışmaları”, 39. KST, Cilt: 3, Bursa, 2018, s. 614-615, Res. 6.

⁴⁷⁶ *Everyday Life in Byzantium ...*, s. 396, Fig. 488.

yakınlarında konumlandığı bilinen kalelerden (Pınarhisar⁴⁷⁷, Virankale⁴⁷⁸ ya da Çayırdere Köyü- Kale Mevkiindeki Kale⁴⁷⁹) birine ait olduğunu düşünebiliriz.

Kayış tokalarını, S. Doncheva ile I. Bunzelov'un tipolojik sınıflandırmasına göre Aslan Figürlü Bronz Tokalar sınıfı altında değerlendirmek mümkündür⁴⁸⁰. Aynı biçime sahip ve üzerlerinde griffon⁴⁸¹, pegasus⁴⁸², antitetik kuşlar⁴⁸³ ve dövüş⁴⁸⁴ sahnelerinin olduğu örneklerin de mevcut olduğu bilinmektedir. Benzerlerine Ephesos⁴⁸⁵, Metropolis⁴⁸⁶, Korinthos⁴⁸⁷ kazılarında, Selçuklu Uygarlığı Müzesi⁴⁸⁸nde ve Hırvatistan'da⁴⁸⁹ rastlamak mümkündür. En önemli benzer örnekler grubunu Bulgaristan⁴⁹⁰ buluntuları oluşturmaktadır. Genel kanı benzer örneklerin, MS 10. yüzyıla tarihlendirmesi üzerine olsa da MS 8 ile 13. yüzyıllara tarihlendirilmiş örneklerde mevcuttur. **Kat. Nu. 16, 17**'yi, Bulgaristan örnekleri doğrultusunda MS 10. yüzyıl sonu ile 11. yüzyıl başına tarihleyebiliriz.

⁴⁷⁷ Geç Antik Çağ'da inşa edildiği kabul edilmekte ve Osmanlı Döneminde onarım gördüğü bilinmektedir. Bkz. Uzantı 18.

⁴⁷⁸ Bkz. dpn. 396.

⁴⁷⁹ Roma İmparatorluk Dönemi'nde inşa edildiği ve Geç Antik Çağ'da da kullanıldığı düşünülmektedir. Bkz. İ. H. Kurtuluş, *a.g.e.* s. 187-190.

⁴⁸⁰ S. Doncheva - I. Bunzelov, "Buckles With Images of Animals and Mythological Creatures from Medieval Bulgaria", *Pontica*, Say: 47, 2014, s. 327-328.

⁴⁸¹ S. Doncheva - I. Bunzelov, *a.g.m.* s. 329-330, Res. 9-11; S. Doncheva - I. Pevev - G. Tsekova - E. Furu - Z. Szikszai - I. Uzonyi, "Elemental Composition of Artefacts Found At The 10th Century Decorative Metalwork Centre Near Nadarevo, Region of Targovishte, Bulgaria", *ABulg*, Cilt: 1, Sayı: 21, 2017, Res. 10; D. Baykan, "Nif Dağı Kazısı / Başpınar Bizans Yapı Grubu Metal Buluntuları", *Türkiye'de Bizans Çalışmaları: Yeni Araştırmalar, Farklı Bilimler Bildiri Kitabı*, İstanbul (Basım aşamasında).

⁴⁸² S. Doncheva - I. Bunzelov, *a.g.m.* s. 330, Res. 15- 17. ; M. Lightfoot, *a.g.m.* Res. 5, Res. c.

⁴⁸³ S. Doncheva - I. Bunzelov, *a.g.m.* s. 330, Res. 18; S. Doncheva, "Za Edinryadük Tip Toki Ot Teritoriyata Na Srednovekovna Bülğariya" *Pliska-Preslav*, Cilt: 11, 2015, s. 63-66, Res. 1-4.

⁴⁸⁴ S. Doncheva - I. Bunzelov, *a.g.m.* s. 329, Res. 13, 14.; G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 268, Lev. 115, Res. 2213-2214.

⁴⁸⁵ MS 6. yüzyıl sonu ve 7. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiştir. Bkz. A. M. Pülz - F. Kat - B. Bühler, "Efes'in Bizans Dönemi Giysi Ve Takı Objeleri", 32. *KST*, Cilt: 2, Ankara, 2011, s. 332, Res. 13.

⁴⁸⁶ Geç Antik Çağ'a tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Ekin Meriç, "Metal Objects Found Around Metropolis in İnonia", *Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan*, Ed. E. Okan - C. Atilla, Ege Yay., İstanbul, 2015, s. 118, Lev. 2, Res. 17.

⁴⁸⁷ MS 10 ile 11. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 273, Lev. 115, Res. 2215.

⁴⁸⁸ MS 12 ile 13. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. *Selçuklu Uygarlığı Müzesi Kataloğu*, s. 167-206.

⁴⁸⁹ MS 10 ile 11. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Bollók, "Byzantine Jewellery of The Hungarian Conquestperiod: A View from The Balkans", *"Intelligible Beauty": Recent Research On Byzantine Jewellery*, Ed. C. Entwistle - N. Adams, British Museum Research Publication, Londra, 2010, s. 181-182, Res. 1a.

⁴⁹⁰ MS 10. yüzyıl sonu ile 11. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. Bkz. S. Doncheva - I. Bunzelov, *a.g.m.* Res. 1-8.; Z. Aladzhov, "Bronéovi Toki S Zhivotinski Iéobrazheniya Ot Rannoto Srednovekovie", *Arheologiya* Cilt: 4, Sayı: 23, 1981, s. 22-23.

4.1.3. Tintinnabulumlar

Antik Çağ'da sıklıkla karşılaştığımız Latince de çingirak, çan⁴⁹¹ anlamına gelen *tintinnabulumlar*, genellikle bronz döküm tekniği ile üretilmiş olup, konik veya küresel gövdeli, üzerlerinde asma deliği bulunan ve dil bölümleri çoğunlukla demirden üretilen aletlerdir⁴⁹². At koşum takımlarıyla özdeşleştirilen tintinnabulumların⁴⁹³ büyük boyutlu örneklerin, hayvanların yerlerini belli etmesi için ya da birer müzik aleti olarak kullanıldıkları⁴⁹⁴, küçük boyutluların ise bu işlevlerin yanı sıra mezarlarda tespit edilmeleri sebebi ile kötülükleri uzak tutma özelliklerinin olduğu ya da çocuk oyuncacı olarak kullanıldıkları düşünülmektedir⁴⁹⁵.

Günümüzde halen daha kullanılan çan ve çingirakların (*tintinnabulumlar*) temel tipleri, öncülerine benzemekte fakat sanayileşmeyle beraber seri üretime bağlı olarak çeşitli metallerden ve plastikten üretilmiş örnekleriyle karşılaşmaktayız. Günümüzde çan ve çingirakların, hayvanların boyunlarında ve bebeklerin/çocukların oyuncaklarında kullanılmaktadırlar. Bu güncel kullanımları yanı sıra benzer biçimdeki çanların/zillerin balıkçılar tarafından oltalarına takılarak ve çoğunlukla yerel esnafın dükkanlarında kapıların üstlerine asılarak kullanıldıklarını bilmekteyiz. Ayrıca benzer çalışma prensibine sahip çanlar/ziller bisikletlerde, otellerin resepsiyonlarında karşımıza çıkmaktadır. Elektriğin güncel hayata kullanılmasıyla çanlar/ziller elektrikle çalışmakta ve ev, okul gibi birçok mekanda kullanılmaktadırlar. Teknolojinin daha da ilerlemesi çanları/zilleri de etkilemiş ve elektronik aletlerimizde (bilgisayar, telefon, mutfak aletleri vb.) de benzer örnekleri olmasa da ses tonlarının karşımıza çıkmasına sebep olmuştur. Antik Çağ'da üretilmeye başlanmalarından itibaren geçmişte ve günümüzde sebebi her ne olursa olsun tintinnabulumların/çanların/çingirakların/zillerin kullanılma amaçları çoğunlukla insanların uyarılmasıyla ilişkilidir.

⁴⁹¹ S. Kabaagaç - E. Alova, *Latince Türkçe Sözlük*, Sosyal Yay., İstanbul, 1995, s. 599.

⁴⁹² F. Şahin, *a.g.e.* s. 87.

⁴⁹³ Krimea'da koşum takımları ile bulunmuşlar. Bkz. G. M. A. Richter, *Greek, Etruscan...*, s.463.

⁴⁹⁴ D. M. Robinson, *a.g.e.* s. 518.

⁴⁹⁵ M. J. Chavane, *Salamine De Chypre. VI. Les Petits Objets*, Universite Lyon II-Maison De l'Orient Mediterranean Ancien, Institut F. Courby, Paris, 1975, s. 147-148; Ü. Demirel, *a.g.e.* s. 132.

Tez kapsamında, Sofya Milli Tarih Müzesi'nden **(Kat. Nu. 18, 19)** ve Uzunköprü-Altınyazı Köyü'nden⁴⁹⁶ **(Kat. Nu. 20)** gelen toplamda üç adet tintinnabulum yer almaktadır. Boyutları, 5 ile 8 cm arası değişen tintinnabulumların, konik ve yarım daire şeklindeki kazıma çizgi bezemeli gövdeleri üzerinde asma delikleri bulunmaktadır.

Çok Kenarlı Asma Delikli Tintinnabulum (Kat. Nu. 19): B. M. Pomberger'in Orta Avrupa'daki Roma İmparatorluk Dönemi Çanları üzerine yaptığı tipolojik sınıflandırmaya göre Tip C sınıfı altında değerlendirmek mümkündür⁴⁹⁷. Benzer örnekleri Anadolu'da; Kibyra⁴⁹⁸, Metropolis⁴⁹⁹, Patara⁵⁰⁰, Sardeis⁵⁰¹, Zeugma⁵⁰² kazılarından, Anadolu dışında; Neuss-Novaesium⁵⁰³, Olynthos⁵⁰⁴ kazılarından, Metropolitan Müzesi'nden⁵⁰⁵ ve W.W. koleksiyonundan⁵⁰⁶ bilinmektedir.

Taç Asma Delikli Tintinnabulum (Kat. Nu. 18): B. M. Pomberger'in Orta Avrupa'daki Roma İmparatorluk Dönemi Çanları üzerine yaptığı tipolojik sınıflandırmaya göre Tip C, asma deliği tipolojisine göre Taç Şekilli Sap sınıfı altında değerlendirmek mümkündür⁵⁰⁷. Benzer örnekleri Pisidia Antiokheiası⁵⁰⁸ ve Salamine⁵⁰⁹ kazılarından bilinmektedir.

⁴⁹⁶ Uzunköprü-Altınyazı Köyü Harala (Altınyazı) adlı Geç Antik Çağ kalesi etrafına kurulmuştur. Kat. Nu. 20 Harala Kalesine ait bir buluntu olabileceğini düşünebiliriz. Bkz. İ. H. Kurtuluş, "Altınyazı (Harala) Köyü Kalesi Üzerine Gözlemler", *ASanat* Sayı: 150, İstanbul, 181-194.

⁴⁹⁷ B. M. Pomberger, "Roman Bells in Central Europe: Typologies and Discoveries", *Musicarchaeology Vienna*, Online Publication, 2018, s. 6.

⁴⁹⁸ MS 5 ile 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. Ü. Demirel, *a.g.e.* s. 304 Lev. 44, M8-9.

⁴⁹⁹ MS 3 ile 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. E. Durak, *a.g.e.* 2013, s. 19-21, Kat. Nu. 33, 35, 36; S. Aybek - O. Gülbay - E. Durak, "Metropolis'ten Bronz Aletler, Gereçler ve Aksesuarlar", *ADerg*, Cilt: 21, İstanbul, 2016, s. 145-146, Kat. Nu. 33, 35, 36.

⁵⁰⁰ Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. F. Şahin, *a.g.e.* s. 96, Kat. Nu. M1-2.

⁵⁰¹ Hellenistik Dönem ve Roma Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. J. C. Waldbaum, *a.g.e.* s. 42-44, Lev. 8, Fig. 93.

⁵⁰² MS 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. E. Khamis, "Copper Alloy Object", *Excavations at Zeugma*, Cilt: 3, Ed. Aylward W. Conducted Oxford Arkeoloji, 2013, s. 138-139, BR103-104; D. B. Tokbudak, *a.g.e.* s. 125, Lev. 39, Fig. 147.

⁵⁰³ G. Simpson, *a.g.e.* s. 81, Lev. 27, Fig. 22.

⁵⁰⁴ D. M. Robinson, *a.g.e.* s. 518-520, Lev. 167, Res. 2614.

⁵⁰⁵ MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. G. M. A. Richter, *Greek, Etruscan...*, s. 464, Res. 1840.

⁵⁰⁶ R. Stupperich, "Antiken Der Sammlung W.W. XI. Römische Bronzen", *Originalveröffentlichung In: Boreas 12*, 1989, Lev. 45.

⁵⁰⁷ B. M. Pomberger, *a.g.m.* s. 6, 12.

Benzer örneklerinin geniş bir tarih aralığına yerleştirilmiş olması **Kat. Nu. 18, 19**'u tarihlendirilmesinde zorluk çıkarmış olsa da Roma İmparatorluk Dönemi'nde sıklıkla tercih edilen biçimde olduklarını söylemek mümkündür. Sofya Arkeoloji Müzesi benzerleri⁵¹⁰ doğrultusunda **Kat. Nu. 18, 19**'u MS 2 ile 4. yüzyıla tarihlendirmek doğru olacaktır.

Dörtgen Asma Delikli Tintinnabulum (Kat. Nu. 20): B. M. Pomberger'in Orta Avrupa'daki Roma İmparatorluk Dönemi Çanları üzerine yaptığı tipolojik sınıflandırmaya göre Tip D, asma deliği tipolojisine göre Dörtgen Sap sınıfı altında değerlendirmek mümkündür⁵¹¹. Yarım daire biçimli olarak tanımlanmış Bulgaristan-Pernik⁵¹² benzeri doğrultusunda **Kat. Nu. 20**'yi MS 2. yüzyıl sonu ile 4. yüzyıl sonuna tarihlendirebiliriz.

4.1.4. Saldırı ve Savunma Gereçleri

Saldırı ve savunma gereçlerinin Antik Çağ'da çoğunlukla savaş alanlarında kullanıldıklarını söylememiz mümkünse de avcılıkta kullanıldıkları da bilinmektedir. Edirne Arkeoloji Müzesi envanterinde yer alan ok uçları, sapan taneleri ve mızrak dibi'nden oluşan saldırı ve savunma gereçleri toplamda dokuz adettir.

4.1.4.1. Ok Uçları

Avcılıkta ve savaşlarda uzak mesafe atışlarda kullanılan ok ve yay ikilisine dair arkeolojik veri, ok uçları tarafından sağlanmaktadır (**Levha 13. 2**). Ok uçları, ahşap saplara sabitlenme şekillerine göre kovanlı ve saplamalı olarak iki temel tipe

⁵⁰⁸ A. Gültekin, *Pisidia Antiokheia Antik Kenti Metal Buluntuları*, (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta, 2012, s. 44, Kat. Nu. 151.

⁵⁰⁹ MS 1 ile 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. M. J. Chavane, *Salamine De Chypre...*, s. 147-148, Lev. 43, Res. 422.

⁵¹⁰ W. Nowakowski, "Metallglocken Aus Der Römischen Kaiserzeit Im Europäischen Barbaricum", *APol*, Sayı: 27, 1988, s. 78-80, Fig. 7.

⁵¹¹ B. M. Pomberger, *a.g.m.* s. 6.

⁵¹² W. Nowakowski, *a.g.m.* s. 80-81, bkz. dpn. (V. Ljubenova, 1980, Abb. 213).

ayrılrsa da genel olarak ok ucu tipolojisi, gövde ve kesit⁵¹³ tipi ya da kanat/dilim sayısı⁵¹⁴ esas alınarak oluşturulur.

Barut, ne zaman ve kimin tarafından icat edildiği kesin olarak bilinmese de genel kaniya göre MS 1. yüzyılda Çinli simyacılar tarafından tesadüfen icat edilmiştir. Çinliler tarafından MS 900'lü yıllarda icat edilen, ok ve yay ikilisinin barut ile birleştirilmesiyle kullanılan ateş mızrakları, ok ve yay kullanımına yeni bir soluk getirmiştir⁵¹⁵. MS 14. yüzyıldan itibaren savaş alanlarında kullanılmaya başlandığı sanılan ateşli silahlar, ok ve yay ikilisinin yerine geçmiştir. Günümüzde okların savaş alanlarında kullanıldıkları görülmese de yerel kabileler tarafında ya da geleneksel yöntemlerle avcılık yapan bireyler tarafından kullanıldıkları bilinmektedir. Ayrıca günümüzde ok ve yayın spor aleti olarak kullanımı, geleneksel sporlardan biri olan “Atlı Okçuluk”ta ve olimpiyat oyunlarında karşımıza çıkmaktadır.

Tez kapsamında, Edirne-Hıdırağa Köyü’nden gelen Sivri Kanatlı Yassı Ok Ucu (**Kat. Nu. 21**), Pınarhisar’dan gelen İki Kanatlı, Mahmuzlu ve Kovanlı Ok Ucu (**Kat. Nu. 22**), Keşan’dan gelen İki Kanatlı, Mahmuzlu Ok Ucu (**Kat. Nu. 23**), Tekirdağ’dan gelen İki Kanatlı Ok Ucu (**Kat. Nu. 24**) ve Lalapaşa-Hacıdanişment Köyü’nden gelen Yassı Ok Ucu (**Kat. Nu. 25**) ile toplamda beş adet ok ucu yer almaktadır.

Sivri Kanatlı Yassı Ok Ucu (Kat. Nu. 21): Yassı üçgen biçimi, belirgin olmayan omurgası ve 0,1 cm kalınlığı ile göze çarpan **Kat. Nu. 21**, Klaros Kutsal Alanı’ndaki Apollon Sunağı altında⁵¹⁶, Delos’ta Artemis Kutsal alanında⁵¹⁷ ve H.

⁵¹³ D. Baykan, “Nif (Olympos) Dağı Kazısı Metal Buluntularının Tipolojik ve Analogik Değerlendirmesi”, 27. *ArkST*, Ankara, 2012, s. 232.

⁵¹⁴ B. S. A. Oransay, *Arykanda Antik Kentinde 1971-2002 Kazı Sezonlarında Ele Geçen Madeni Buluntular Ve Madencilik Faaliyetleri*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Ankara, 2006, s. 93-95.

⁵¹⁵ Y. İnce, “Osmanlı Devletinde Barutun Ve Ateşli Silahların Kullanımın Yaygınlaşması”, *Tarihçiliğe Adanmış Bir Ömür: Prof. Dr. Nejat Göyünç’e Armağan*, Selçuk Üniversitesi Yay., Konya, 2013, s. 504-506.

⁵¹⁶ MÖ 1100 ile 900 yılları arasına tarihlendirilmiştir. Bkz. O. Zunal, “Klaros’ta Bulunan Ok Uçları”, *MASROP e-Dergi*, Cilt: 9, Sayı: 13, 2015-2017, 41-53; (Çevrimiçi) http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt-9-Say_-13-2015-2017-41-53_2.pdf (Eylül 2018), s. 42-43, Res. 1, Fig. 4, 5.

⁵¹⁷ H. Gallet De Santerre - J. Tréheux, “Rapport Sur Le Dépôt Égéen Et Géométrique De l’Artémision À Délos”, *BCH* 71-72, 1947/48, s. 233-234, Nu. 82, Fig. 27.

Schliemann tarafından Troia VI tabakasında tespit edilen ok uçları ile benzerlik göstermektedir⁵¹⁸. Ayrıca Britanya Müzesi⁵¹⁹ ve Çanakkale Troia Müzesi sergisinde de benzer örnek yer almaktadır. **Kat. Nu. 21**'i, kontekst ve tarih bilgisini öğrenebildiğimiz Klaros örnekleri doğrultusunda MÖ 1100 ile 900 yılları arasında tarihlendirebiliriz⁵²⁰.

İki Kanatlı, Mahmuzlu ve Kovanlı Ok Ucu (Kat. Nu. 22): İki kanatlı gövde üzerinde, kovandan uç kısma doğru düz bir çizgi halindeki omurga ve tek mahmuz yer almaktadır. Pınarhisar buluntusu olarak envantere geçen, köyü veya mevkii belli olmayan **Kat. Nu. 22**'nin, Pınarhisar ve köylerinin yakınlarında konumlandığı bilinen kalelerden (Virankale⁵²¹, Çayırköy Kale⁵²², Mayatepe Kale⁵²³) birine ait olduğunu düşünebiliriz.

Eski çalışmalarda "İskit Tipi" ya da Kıta Yunanistan'da sık rastlanılan bir tip olduğu için "Greko-İskit"⁵²⁴ olarak adlandırılan tipteki **Kat. Nu. 22**'yi, D. Baykan'ın Nif (Olympos) Dağı Kazısı ok uçları üzerine oluşturduğu tipolojik sınıflandırmaya göre Tip VI sınıfı altında değerlendirmemiz doğru olacaktır⁵²⁵. D. Baykan'ın Tip VI sınıfına ait ok uçlarının üç kanatlı, çift mahmuzlu gibi örneklerinin de mevcut olduğu bilinmektedir. Popüler bir tip olarak karşımıza çıkan ok uçlarının, kıyafetin (zırhın) altına kadar ilerlemesi ve saplandığında kolay çıkmaması için bu tasarıma sahip olduğu düşünülmektedir⁵²⁶. Kurganlarda Erken İskit II ve Erken İskit III olarak

⁵¹⁸ MÖ 1700-1200'e tarihlendirilmiştir. Bkz. H. Schliemann, *Atlas Trojanischer Alterthümer: Photographische Berichte Über Die Ausgrabungen in Troja*, In Commission Bei F. A. Brockhaus, Leipzig, 1874, Lev. 99, Fig. 2113; D. F. Easton, *Schliemann's Excavations At Troia 1870-1873*, Studia Troica Monographien, Cilt: 2, P. Von Zabern, Mainz, 2002, s. 152, Fig. 144, 72-564; A. Hänsel, *a.g.e.* s. 86.

⁵¹⁹ Uzantı 19.

⁵²⁰ Tarihllemeyi Delos örneği doğrultusunda Arkaik Dönem e kadar uzatılabilmek mümkündür.

⁵²¹ Bkz. dpn. 396.

⁵²² Bkz. dpn. 397.

⁵²³ Bkz. dpn. 398.

⁵²⁴ T. A. Davis, *Archery in Archaic Greece*, Columbia Üniversitesi, (Basılmamış Doktora Tezi), 2013, s. 80, 81.

⁵²⁵ E. T. Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Kazı ve Araştırma Projesi: 2009 Yılı Kazıları", 32. KST, Cilt: 3, Ankara, 2011, Res. 7; D. Baykan, "Nif (Olympos) Dağı Kazısı Metal Buluntularının...", s. 234, Res. 2; D. Baykan, "Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Balıcaoluk'ta Bulunan Ok Uçları", *MASROP e-dergi*, Cilt: 9, Sayı: 12, 2015-2017, 18-4; (Çevrimiçi) <http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt-9-Say%C4%B1-12-2015-2017-18-40.pdf> (Eylül 2018), s. 30, Res. 13.

⁵²⁶ W. M. F. Petrie, *Tools and Weapons Illustrated By The Egyptian Collection in University College*, Londra, 1917, s. 35.

sınıflandırılmış⁵²⁷ ok ucunun benzerlerine Urartu ve Asur yerleşimlerinde⁵²⁸, Ön Asya ve Sibirya'da⁵²⁹, Mısır'da⁵³⁰ rastlamak mümkündür. Geniş bir coğrafyaya yayılmış olan tipteki **Kat. Nu. 22**'nin Anadolu benzerlerine ise Ayanis⁵³¹, Amasya⁵³², Çavuştepe⁵³³, Didyma⁵³⁴, Ephesos Artemision⁵³⁵, Kerkenes⁵³⁶, Smyrna⁵³⁷, Tarsus⁵³⁸, Nif Dağı-Karamattepe⁵³⁹, Klaros⁵⁴⁰, Assos⁵⁴¹, Yassihöyük⁵⁴² gibi kazılarda rastlamak mümkündür. İAM sergisinden de bildiğimiz ve ağırlığı 5,45

⁵²⁷ MÖ 8. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Hellmuth, "Horse, Bow and Arrow - A Comparison Between The Scythian Impact On The Mediterranean and On Eastern Middle Europe", *Mediterranean Review* 7.1, 2014, s. 1-38.

⁵²⁸ MÖ 7. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmiştir. Bkz. A. T. Ökse, "Sivas'ta Bulunan İskit Tipi Okuçları", *ASanat*, Sayı: 64/65, İstanbul, 1994, 26; E. Konyar - C. Avcı - D. Paşayığit - A. Tan - H. Tümer, "Eski Van Şehri, Kalesi ve Höyüğü 2014 Yılı Kazı Çalışmaları", 37. *KST*, Cilt: 2, Ankara, 2016, s. 576, Res. 8.

⁵²⁹ MÖ 6 ile 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. A. T. Ökse, *a.g.m.* s. 26. A. Hellmuth, *a.g.m.* s. 1-38.

⁵³⁰ W. M. F. Petrie, *a.g.e.* s. 35, Lev. 41, Res. 133-137.

⁵³¹ MÖ 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Çilingiroğlu, "Bronze Arrowheads of Ayanis (Rusahinili Eidurukai): Indicate Ethnic Identity ?", *Anatolian Metal 3, Der Anschnitt Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau, Beiheft 18*, Bochum, 2005, s. 63, Res. 1; Z. Derin - O. W. Muscarella, "Iron and Bronze Arrows", *Ayanis I Ten Years' Excavations at Rusahinili Eiduru-kai 1989-1998*, Ed. A. Çilingiroğlu - M. Salvini, Roma, 2001, Res. 6, 71-87; Yeni dönem araştırmalarında tespit dilen benzerler için bkz. M. A. Özdemir - M. Işıklı "Van Ayanis Kalesinden Ele Geçen Ok Uçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme", *MASROP e-Dergi*, Cilt: 8 Sayı: 11, 2014-2017, 46-62; (Çevrimiçi) http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt-8-Say_-11-2014-2017-46-62.pdf (Eylül 2018), s. 48-49, Res. 3.

⁵³² Demir Çağına tarihlendirilmiştir. Bkz. E. E. Naza Dönmez, "Amasya-Harşena Kalesi Ve Kızlar Sarayı Kazısı 2013 Dönemi Çalışmaları" 36. *KST*, Cilt: 3, Anraka, 2015, s. 384, Res. 5.

⁵³³ MÖ 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Erzen, *Çavuştepe I (MÖ 7.-6. Yüzyıl Urartu Mimarlık Anıtları Ve Ortaçağ Nekropolü)*, TTKY, Ankara, 1978, s. 51-54, Res. 38, 1, 2.

⁵³⁴ Geç Arkaik veya Klasik Döneme tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Furtwängler, "Didyma 2004", 27. *KST*, Cilt: 2, Ankara, 2006, s. 207, Şek. 5; A. Furtwängler, "Didyma 2006", 29. *KST*, Cilt: 3, Ankara, 2008, s. 474-475, Res. 7; A. Furtwängler, "Didyma 2007", 30. *KST*, Cilt: 2, Ankara, 2009, s. 193, Res. 5b; A. Furtwängler - F. Bertemes - H. Bumke - H. Cevizoğlu "Didyma 2010", 33. *KST*, Cilt: 2, Ankara, 2012, s. 155, Res.7.

⁵³⁵ MÖ 7 ile 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. G. Klebinder Gaub, *a.g.e.* s. 271, Lev. 86, Kat. Nu. 892.

⁵³⁶ MÖ 6. yüzyıl tarihlendirilmiştir. Bkz. E. F. Schmidt, "Test Excavation in The City On Kerkenes Dag", *The American Journal of Semitic Languages and Literatures* 45-4, 1929, s. 270, Res. 69, K41, K59.

⁵³⁷ E. Akurgal, *Eski İzmir I, Yerleşim Katları ve Athena Tapınağı*, TTKY, Ankara, 1993, Lev. N-3.

⁵³⁸ G. Dardeniz, *Chemical Analysis and Characterization of Firstmillenium B.C. Arrowheads from Tarsus*, (Boğaziçi Üniversitesi, Kimya Bölümü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007, s. 41, Res. 5.4, 5.5.

⁵³⁹ E. T. Tulunay, *a.g.m.* Res. 7. D. Baykan, "Nif (Olympos) Dağı Kazısı Metal Buluntularının...", s. 234, Res. 2; D. Baykan, "Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Ballicaoluk'ta...", s. 30, Res. 13.

⁵⁴⁰ MÖ 7. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. O. Zunal, *a.g.m.* s. 45, 46, Kat. Nu. 9-16; N. Şahin - O. Zunal - G. Günata - G. Sarıkaya - H. Doğan - G. Gökoluk, "Klaros 2015", 38. *KST*, Cilt: 1, Ankara, 2017, s. 430-432, Res. 9.

⁵⁴¹ Orta Bronz Çağına tarihlendirilmiştir. Bkz. N. Aslan - M. Dennert - B. Böhlendorf Arslan, "Assos 2007 Yılı Kazı Çalışmaları", 30. *KST*, Cilt: 3, Ankara, 2009, s. 105, Res. 1.

⁵⁴² Geç Demir Çağına tarihlendirilmiştir. Bkz. M. Omura, "2009 Yılı Yassihöyük Kazısı", 32. *KST*, Cilt: 4, Ankara, 2011, s. 361, Çiz. 2.

g olan **Kat. Nu. 22**'yi benzerleri doğrultusunda MÖ 7 ile 6. yüzyıla tarihlemek doğru olacaktır.

İki Kanatlı Kabaralı Ok Ucu (Kat. Nu. 23): Gövde üzerinde, belirgin olmayan omurga, kısmen korunmuş mahmuzlu kanat ucu ve sapta üçgen kabara yer almaktadır. Keşan buluntusu olarak envantere geçen, köyü veya mevkii belli olmayan **Kat. Nu. 23**'ün, Keşan köylerinin yakınlarında konumlandığı bilinen yerleşimlerden (Kuğuburnu⁵⁴³, İncirlikburnu⁵⁴⁴, İtalyan Kalesi⁵⁴⁵ ve Ağilyaması⁵⁴⁶) birine ait olduğunu düşünebiliriz.

Saplamalı, iki kanatlı ok ucunu, D. M. Robinson'un Olynthos ok uçları üzerinde yapmış olduğu tipolojik sınıflandırmaya göre Tip D1 sınıfında değerlendirebiliriz⁵⁴⁷. D. M. Robinson, en belirgin özelliğinin iki yüzeyde de üçgen kabaraaların yer alması olduğunu belirttiği ok uçlarının, Arkaik Dönem'den Roma İmparatorluk Dönemi içlerine kadar kullanıldığını aktarmaktadır⁵⁴⁸. J.C. Waldbaum, Tip 4B dahil ettiği bu tip ok uçlarının Hitit imparatorluk Dönemi örneklerinden gelişmiş olabileceğini belirtmiştir⁵⁴⁹. Farklı saplama bölümlerinin gözlendiği benzer tip Ayanis⁵⁵⁰ yerleşiminde tespit edilmiştir. MÖ 479 ile 348 yılları arasına tarihlendirilen Olynthos⁵⁵¹ ve Samaria⁵⁵² buluntularıyla benzer özellikler taşıyan **Kat. Nu. 23**'ün benzerleri ile Anadolu'da; Sardeis⁵⁵³, Patara⁵⁵⁴, Arykanda⁵⁵⁵,

⁵⁴³ MÖ 1. binyıl'dan Roma İmparatorluğu Dönemi sonuna kadar tarihlenen çeşitli buluntunun tespit edildimiştir. Bkz. E. Karaca, *a.g.e.* s. 121-123.

⁵⁴⁴ MÖ 5. yüzyılın başlarından MS 2 ile 3. yüzyıla kadar iskanın devam ettiği bilinmektedir. Bkz. E. Karaca, *a.g.e.* s. 123-124.

⁵⁴⁵ MÖ 4. yüzyıldan Geç Antik Çağ'a kadar çeşitli buluntu tespit edilmiştir. Bkz. E. Karaca, *a.g.e.* s. 125-126.

⁵⁴⁶ MÖ 6. yüzyıldan Geç Antik Çağ'ın sonuna kadar iskanın sürdüğü bilinmektedir. Bkz. E. Karaca, *a.g.e.* s. 126-127.

⁵⁴⁷ D. M. Robinson, *a.g.e.* s. 387-391, Lev. 121, Res. 1940-1971.

⁵⁴⁸ D. M. Robinson, *a.g.e.* s. 387-388.

⁵⁴⁹ J. C. Waldbaum, *a.g.e.* s. 36.

⁵⁵⁰ Gös. yer.

⁵⁵¹ MÖ 479-348'e tarihlendirilmiştir. Bkz. D. M. Robinson, *a.g.e.* s. 389, Lev. 121, Res. 1948.

⁵⁵² J. W. Crowfoot - G. M. Crowfoot - K. M. Kenyon, *The Objects from Samaria*, Chiswick Yay., Londra, 1957, s. 451-453, Fig. 110, Res. 20, 21.

⁵⁵³ Hellenistik veya Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. J. C. Waldbaum, *a.g.e.* s. 36, Lev. 4, Res. 47.

⁵⁵⁴ D4, MÖ 4. yüzyıl sonu ile MÖ 3. yüzyıla, D5 ise MÖ geç 4. yüzyıl ile MS erken 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. F. Şahin, *a.g.e.* s. 54, Lev. 13, Fig. D4, D5.

⁵⁵⁵ MÖ 1. yüzyıl ile MS 1 yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. B. S. A. Oransay, *a.g.e.* s. 94, Lev. 16, D21-D23.

Pergamon⁵⁵⁶, Anadolu dışında; Korinthos⁵⁵⁷, Aigina⁵⁵⁸, Salamine⁵⁵⁹ ve Delos⁵⁶⁰ kazılarında rastlanılması bu tipin kontekst ya da yakın coğrafyada bulunan benzerlere göre değerlendirilmesinin yapılması doğru olacaktır. 12,38 g ağırlığında ki **Kat. Nu. 23**, TAM sergisinden de bildiğimiz Heraion Teikhos benzerleri⁵⁶¹ gibi MÖ 2. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl arasına tarihlendirebiliriz.

İki Kanatlı Ok Ucu (Kat. Nu. 24): Dörtgen kesitli, iki kanatlı gövde ve dairesel kesitli sapı olan ok ucunu, Oransay'ın tipolojik sınıflandırmasına göre İki Dilimli/Kanatlı sınıfı altında değerlendirmek mümkündür⁵⁶². J.C. Coulston, hızlı gitmesine rağmen tahrip gücün düşük olması sebebi ile avcılıkta kullanılıyor olabileceğini aktarmıştır⁵⁶³. D. M. Robinson'a göre Roma İmparatorluk Dönemi'nden önce kullanıldığı aktarılan bu tipteki ok uçlarının Olynthos örnekleri, bronzdan üretilmişler ve Hellenistik Dönem'e tarihlendirilmişlerdir⁵⁶⁴. Olympia, Atina ve İdalion (Kıbrıs)'da tespit edilen benzerleri MÖ 6 ile 1. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir⁵⁶⁵. Arykanda'da tespit edilmiş demir benzerleri⁵⁶⁶ doğrultusunda **Kat. Nu. 24**'ü, MÖ 1. yüzyıl ile MS 2. yüzyıllar arasına tarihlendirmek mümkündür.

Yassı Ok Ucu (Kat. Nu. 25): Yassı, yaprak biçimli, saplamalı ve dayamaklı ok ucu tipinin avda veya zırhsız düşmana karşı kullanıldığı düşünülmektedir⁵⁶⁷. MÖ 4. yüzyıl ortası ile 2. yüzyıl ortasına tarihlendirilen ve Roma İmparatorluk Dönemi ile Geç Antik Çağ'a tarihlendirilmiş pişmiş toprak buluntularında tespit edildiği

⁵⁵⁶ Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. W. Gaitzsch, *Eisenfunde Aus Pergamon Geräte, Werkzeuge Und Waffen, Pergamenische Forschungen 14*, Berlin, 2005, s. 196, Lev. 39, P19.

⁵⁵⁷ MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 199, Lev. 91 Res. 1512-1514

⁵⁵⁸ Erken Hellenistik Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Furtwängler, *Aigina Das Heiligtum der Aphai*, Münih, 1906, s. 423, Lev. 117, 45.

⁵⁵⁹ Hellenistik Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. M. J. Chavane, *Salamine De Chypre...*, s. 107-108, Lev. 31, Res. 329, 330.

⁵⁶⁰ W. Deonna, *Exploration Archeologique De Delos Le Mobilier Delien 2 Vols. (Text and Plates)*, Paris 1938, Lev. 69, Fig. 556.

⁵⁶¹ N. Atik, "Heraion Teikhos...", s. 61-65, Res. 2, Kat. Nu. 1-7.

⁵⁶² B. S. A. Oransay, *a.g.e.* s. 93-95.

⁵⁶³ J. C. Coulston, "Roman Archery Equipment" *The Production and Distribution of Roman Military Equipment*, Ed. M. C. Bishop, BAR 1985, s. 264.

⁵⁶⁴ D. M. Robinson, *a.g.e.* s. 383-387.

⁵⁶⁵ B. S. A. Oransay, *a.g.e.* s. 93-95, dnp. 35.

⁵⁶⁶ B. S. A. Oransay, *a.g.e.* s. 94, Şek. 10, D18, 19.

⁵⁶⁷ A. Yavaş, "Samsat Höyük Ortaçağ Temrenleri Konusunda İlk Tespitler", *MASROP e-Dergi*, Cilt: 10, Sayı: 15, (2016) 2017, 35-53. (Çevrimiçi) <http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt-10-Say-15-2016-2017-35-53.pdf> (Eylül 2018), s. 38.

Lalapaşa-Çalılıdere Köyü-Höyükler Yerleşimi (?)⁵⁶⁸ arasında yaklaşık 10 km olan Lalapaşa-Hacıdanişment Köyü buluntusu olan ok ucunun benzerleri, Anadolu’da; Alliano⁵⁶⁹, Pergamon⁵⁷⁰, Samsat⁵⁷¹, Sardeis⁵⁷², Kerkenes⁵⁷³, Nif Dağı-Başpınar⁵⁷⁴, Kureyşler Barajı⁵⁷⁵, Harput İç Kale⁵⁷⁶ kazılarında, Anadolu dışında; Korinthos⁵⁷⁷ ve Samaria⁵⁷⁸ kazılarında bilinmektedir. Ayrıca KAM sergisinde bilezikli benzerleri bulunmaktadır. Kubad-Abad Sarayı⁵⁷⁹ kazısında sıklıkla rastlanılan ok ucu tipidir. Kubad-Abad Sarayı⁵⁸⁰’nın Selçuklu Dönemi’ne tarihlendirilen bileziksiz benzeri ve özellikle Bulgaristan-Preslav⁵⁸¹ benzeri doğrultusunda 14,48 g ağırlığı olan **Kat. Nu. 25**’i MS 9 ile 11. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

4.1.4.2. Sapan Taneleri

Yunancada *μολυβδῖς-μολυβδαῖνα*, Latince *glans*⁵⁸² olarak adlandırılan sapan taneleri⁵⁸³, deri, keten ya da at kılından örülmüş uzunca bir ip ve ipin orta kısmına yerleştirilmiş bir çeşit bezden yapılmış kese şeklindeki sapan ayasından oluşan sapanlar ile hedefe atılırdı. Sapanın bir ucu bilek ya da parmağa bağlanarak

⁵⁶⁸ E. Karaca, *a.g.e.* s. 135-136.

⁵⁶⁹ MS 13 ile 14. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. D. Baykan, “Alliano’da Bulunan Ok Uçları”, *MASROP e-dergi*, Cilt: 10, Sayı: 14, 2016-2017, 7-21; (Çevrimiçi) <http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt-10-Say%C4%B1-14-2016-2017-7-21.pdf> (Eylül 2018), Res. 4.

⁵⁷⁰ W. Gaitzsch, *a.g.e.* s. 139-141, Lev. 38, P 1-6, 11, Lev. 39, P 13-17.

⁵⁷¹ Osmanlı Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Yavaş, “Samsat Höyük Ortaçağ..., s. 38, Foto. 6, Şek. 6.

⁵⁷² Geç Antik Çağ’a tarihlendirilmiştir. Bkz. J. C. Waldbaum, *a.g.e.* s. 37, Lev. 4, Res. 53.

⁵⁷³ E. F. Schmidt, *a.g.m.* s. 270, Res. 69, K86.

⁵⁷⁴ MÖ 15 ile 17. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. D. Baykan, “Nif Dağı Başpınar Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”, *MASROP e-dergi*, Cilt: 10, Sayı: 15, 2016-2017, 54-62; (Çevrimiçi) http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt-10-Say_-15-2016-2017-54-62.pdf (Eylül 2018), s. 58, Res. 3.

⁵⁷⁵ MS 11 ile 12.yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. M. Türktüzün - A. Oransay - S. Ünan, “Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”, *MASROP e-dergi*, Cilt: 10, Sayı: 14, 2016-2017, 22-34 ; (Çevrimiçi) <http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt-10-Say%C4%B1-14-2016-2017-22-34.pdf> (Eylül 2018), s. 25, Kat. Nu. 5-7.

⁵⁷⁶ MS 11. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. İ. Aytaç, “Harput İç Kalesi Kazıları 2015 Yılı Çalışmaları”, 38. KST, Cilt: 3, Ankara, 2017, Res. 6.

⁵⁷⁷ Geç Antik Çağ’a tarihlendirilmiştir. Bkz. G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 200, Lev. 91, Res. 1529-1530.

⁵⁷⁸ J. W. Crowfoot - G. M. Crowfoot - K. M. Kenyon, *a.g.e.* s. 453-457, Fig. 111, Res. 11.

⁵⁷⁹ A. Yavaş, “First Records On Anatolian Seljuk Arrowheads (In The Light of Kubad-Abad Palace Specimens)”, *İlib International Refereed academic Social Sciences Journal*, Sayı: 3, 2012, s. 119-145.

⁵⁸⁰ Selçuklu Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. R. Arık, “Kubad-Abad 2006-2007 Yılı Kazı Çalışmaları Raporu”, 30. KST, Cilt: 2, Ankara, 2009, Res. 8.

⁵⁸¹ MS 9 ile 11. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. G. Dzhangov, “Prinos Küm Materialnata Kultura Na Preslav I Negovata Okolnost” *Arkheologiya*, Cilt: 2, Sayı: 8, 1966, Fig. 2-b.

⁵⁸² S. Kabağaç - E. Alova, *a.g.e.* s. 260.

⁵⁸³ J. McCaul, “On Inscribed Sling-Bullets”, *Canadian Journal*, 1864, s. 1-11.

sabitlenir, diğer uç sıkıca tutulur ve keseye yerleştirilen tane dairesel olarak sallanır, yeterli ivmeye ulaştığında boşta kalan uç serbest bırakılır ve böylece tane ileriye doğru fırlatılmış olurdu⁵⁸⁴ (**Levha 14. 1**).

Antik kaynaklardan sapan kullanımıyla alakalı birçok bilgiye ulaşmaktayız⁵⁸⁵. Ksenophon, Rodosluların küçük boyutlu kurşun sapan tanelerini kullandığını aktarmaktadır⁵⁸⁶. Bir oka göre daha uzağa giden⁵⁸⁷ ve fiziksel tahrip gücünün yüksek olduğu⁵⁸⁸ belirtilen kurşun tanelerin, MÖ 6. yüzyılda kullanılmaya başlandığını⁵⁸⁹ ve MS 15. yüzyıla⁵⁹⁰ kadar da kullanılmaya devam edildiğini söyleyebiliriz. Trak boyu olan Odryslar⁵⁹¹ tarafından MÖ 4. yüzyılda sıklıkla kullanıldığı bilinen sapan tanelerinin Trakya’da ki bazı kale yerleşimlerinden MÖ 1. yüzyıla kadar kullanıldığı bilinmektedir⁵⁹². Olynthos örneğinde olduğu gibi⁵⁹³ pişmiş topraktan yapılmış, üzerinde birbirlerine ince kanallarla bağlı tanelerin negatifi bulunan kalıplar ile tek seferde çok sayıda tanenin üretimi yapılmaktaydı. Bazı sapan tanelerinin üzerinde kalıp ile basılan harf, yazı veya betimler yer alır⁵⁹⁴.

⁵⁸⁴ M. Korfmann, “The Sling As A Weapon” *Scientific America* 229, 1973, s. 38; F. Şahin, *a.g.e.* s. 57.

⁵⁸⁵ Homeros, *IIAIAΣ* 13, 710-716; Plinius, *Naturalis Historia* 7, 57.

⁵⁸⁶ Ksenophon, *ANABASIS* (Anabasis), 3, 3, 16-18.

⁵⁸⁷ Strabon, *ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ* (Geōgraphiká), 8, 3, 33.

⁵⁸⁸ Celsus (Aulus Cornelius), *De Medicina*, 7. 5, 1-4.

⁵⁸⁹ N. Atik, “Tekirdağ’da Traklar..., s. 79, Res. 8.

⁵⁹⁰ T. N. Eralp, *Tarih Boyunca Türk Toplumunda Silah Kavramı ve Osmanlı İmparatorluğunda Kullanılan Silahlar*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Sayı: 68, TTKY, Ankara, 1993, s. 78.

⁵⁹¹ Polaeus, *Stratagems*, 3, 9, 62.

⁵⁹² E. Paunov - D. Y. Dimitrov, “New Data On The of War Sling in Thrace (4th-1st Century BC)”, *ABulg*, Cilt: 3, Sayı: 4, 2000, s. 44-57.

⁵⁹³ D. M. Robinson, *a.g.e.* s. 420, Res. 23.

⁵⁹⁴ Kurşun sapan tanelerinin üzerinde bulunan yazılar üç ana gruba ayrılmıştır; bkz. C. Foss, “A Bullet of Tissaphernes”, *JHS*, Cilt: 95, 1975, s. 25-30; Türkiye Trakyası Örnekleri; Z. Koçel Erdem - S. Tercan, *Ganohora’nın İzleri, Tekirdağ Ganos Dağı Arkeolojik Yüzey Araştırması*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, 2014, s. 69; N. Atik, “Tekirdağ’da Traklar..., s. 79, Res. 8; Tekirdağ Arkeoloji Müzesi-Heraion Teikhos Antik Kenti sergisinde beş adet sapan tanesi yer almaktadır. Batı Trakya Örnekleri; Kozi Gramadi Tepesi örnekleri için bkz. I. Christov, M. Manov, “Ancient Macedonian Sling Bullets from The Area of A Thracian Rulers’ Residence Near The Peak of Kozi Gramadi”, *ABulg*, Cilt: 1, Sayı: 15, 2011, s. 28-30; Nankov, E. “The Mobility of Macedonian Army in Thrace During The Reign of Philip II and The Inscribed Lead Sling Bullets from Kozi Gramadi”, *Be-JA*, Cilt: 5, Sayı: 1, 2015, 1-13; E. Nankov, “Inscribed Lead Sling Bullets from The Regional Museum of History in Shumen. New Data On The Macedonian Campaigns in The Lands of The Getae in The Time of Philip II and Alexander III”, *Trakiya I Okolnityat Syvat*, 2016, Lev. 1, 2; E. Paunov - D. Y. Dimitrov, *a.g.m.* s. 44-57; Anadolu Örnekleri; Nif (Olympos) Dağı örnekler için bkz. E. T. Tulunay, “Nif (Olympos) Dağı Araştırma Ve Kazı Projesi: 2013 Yılı Kazısı”, 36. *KST*, Cilt: 3, Ankara, 2015, s. 715, Res. 5; E. T. Tulunay, “Nif (Olympos) Dağı Araştırma Ve Kazı Projesi: 2015 Yılı Kazısı”, 38. *KST*, Cilt: 2, Ankara,

Ok uçları gibi sapan taneleri de av sırasında ya da savaş alanlarında uzakta bulunan hedefi vurmak için kullanılmaktaydı. Ok ve yay ikilisi gibi sapan ve tanelerin de av ya da savaşta kullanılan güncel versiyonlarının ateşli silahlar olduğunu düşünebiliriz. Ayrıca günümüzde sapanların Antik Çağ versiyonlarını andıran örnekleri de bilinmektedir. Çoğunlukla ahşaptan yapılmış “Y” şeklindeki sapın, çeşitli lastiklerin⁵⁹⁵ ve sağlam bir deri parçasının birbirlerine sağlam bir şekilde sabitlenmesiyle oluşturulan sapanlar, günümüzde taşların/tanelerin uzaklara fırlatılmasında kullanılmaktadır. Bireyler tarafından kolay bir şekilde yapılan ve kullanılan sapanlar, çoğunlukla erkek çocukların oyuncacı olarak karşımıza çıkmaktadır ve amaç öncüllerinde olduğu gibi uzaktaki hedefi vurmaya yöneliktir. Ayrıca Olimpiyat oyunlarında uzunca bir tele bağlı çekiç adı verilen ağırlığın döndürülerek ivme kazandırıldıktan sonra fırlatılmasıyla yapılan “Çekiç Atma” sporu, Antik Çağ sapanlarının kullanımını hatırlatmaktadır.

Tez kapsamında yer alan, Pınarhisar’dan gelen **(Kat. Nu. 26, 27, 28)** ovoid biçimde üç adet sapan tanesinin, Pınarhisar ve köylerinin yakınlarında konumlandığı bilinen kalelerden (Virankale⁵⁹⁶, Çayırköy Kale⁵⁹⁷, Mayatepe Kale⁵⁹⁸) birine ait olduğunu düşünebiliriz.

Üzerlerinde benzerlerindeki gibi birer harf, yazı veya betim yer almadığından, Güneybatı Trakya⁵⁹⁹ ve Türkiye Trakyası’nda⁶⁰⁰ tespit edilmiş örnekler doğrultusunda **Kat. Nu. 26-28**’i MÖ 4 ile 2. yüzyıla tarihlemek doğru olacaktır.

2017, s. 356, Res. 9; Patara örneği için bkz. F. Şahin, *a.g.e.* s. 57-58, Kat. Nu. D11; E. Laflı - M. Buora, “Ghiande Missili Iscritte Di Età Ellenistica Nella Collezione Privata Di Berna Oğuz Di Izmir (Turchia)”, *Antichità Altoadriatiche*, Sayı: 83, 2016, 521-528; Anadolu Dışı Örnekleri; W. M. F. Petrie, *a.g.e.* Lev. 44, Res. 15-23; J. McCaul, *a.g.m.* s. 2. Olynthos örnekleri için bkz. D. M. Robinson, *a.g.e.* s. 418-443, Lev. 130, Res. 2176-2380; Korinthos örnekleri için bkz. G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 200, Lev. 91, Fig. 1525-1527.

⁵⁹⁵ En çok tercih edilen lastik, sağlam yapıları esneklikleri sebebi ile serum lastikleridir.

⁵⁹⁶ Bkz. dpn. 396.

⁵⁹⁷ Bkz. dpn. 397.

⁵⁹⁸ Bkz. dpn. 398.

⁵⁹⁹ E. Paunov - D. Y. Dimitrov, *a.g.m.* s. 52-53.

⁶⁰⁰ Z. Koçel Erdem - S. Tercan, *a.g.e.* s. 69; Heraion örneği MÖ 6. yüzyıla tarihlendirilmişse de EAM örnekleri ile biçimsel benzerlik göstermektedir. bkz. N. Atik, “Tekirdağ’da Traklar...”, s. 79, Res. 8; TAM sergisi.

4.1.4.3. Mızrak Dibi

Ahşap saplara metal uç takılarak oluşturulan mızraklar, Yunancada *δόρυ*, Latince *hasta*⁶⁰¹ olarak adlandırılmışlardır⁶⁰² (**Levha 14. 2**). Antik yazarlardan⁶⁰³, ordu teçhizatları arasında önemli bir yer tuttuğunu öğrendiğimiz mızraklar, ok uçları ile birlikte uzun mesafeli savaş araçları olarak tanımlansalar da⁶⁰⁴ yakın mesafede sokucu veya dürtücü olarak kullanıldıkları da bilinmektedir⁶⁰⁵. Mızrakların kısa ve hafif olanları uzak mesafede, uzun ve ağır olanlarının ise yakın mesafede kullanıldıkları düşünülmektedir⁶⁰⁶. Mızrak sapının diğer ucuna metalden yapılmış antik kaynaklarda farklı isimlerle anılan mızrak dibi takılmaktaydı. Mızrak dipleri, mızrakları yere saptamak, mızrakların dengesini sağlamak ve zaman zaman da yardımcı silah olarak kullanıldıkları düşünülmektedir⁶⁰⁷.

Tez kapsamında yer alan Mızrak Dibi **Kat. Nu. 29**, yuvarlak kesitli kovandan uç kısma doğru yuvarlatılmış üçgen kesitli olarak incelenmektedir. Gövde üzerinde üç adet çukur bezeme yer almaktadır. MÖ 1. binyıl başına tarihlendirilen **Kat. Nu. 29**'un erken örnekleri ile İran'dan⁶⁰⁸, geç örnekleri ise Kıta Yunanistan'dan⁶⁰⁹ bilinmektedir.

4.1.4. Sondalar ve Kaşıklar

Çok çeşitli versiyonu olan sonda ve kaşıklar, Yunancada *μηλή, κοαριον, ὑπαλειπτρο*, Latince *specillum* olarak adlandırılmışlardır⁶¹⁰. Çoğunlukla “zeytin çekirdeği” ya da “yumurta” topuz ile sonlandırılan sondaların diğer uçlarında kaşık,

⁶⁰¹ S. Kabağaç - E. Alover, *a.g.e.* s. 267.

⁶⁰² G. M. A. Richter, *Greek, Etruscan...*, s. 393.

⁶⁰³ Homeros, *ΙΛΙΑΣ* 13, 500-505; Herodotos, *ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗ*, Polymnia, 72, 76, 91.

⁶⁰⁴ B. S. A. Oransay, *a.g.e.* s. 92.

⁶⁰⁵ U. Esin, *Kuantitatif Spektral Analiz Yardımıyla Anadolu'da Başlangıcından Asur Kolonileri Çağına Kadar Bakır Ve Tunç Madenciliği*, Cilt: 1, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., No.: 1427, Taş Matbaası, İstanbul, 1967, s. 58.

⁶⁰⁶ D. Yalçıklı, *Anadolu'da MÖ 12. Yüzyıldan MÖ 6. Yüzyıl Sonuna Kadar Metal Silah Endüstrisi*, (Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Ankara, 1999, s. 48.

⁶⁰⁷ J. M. Camp II, “A Spear Butt from The Lesbians”, *Hesperia*, Sayı: 47, 1978, s. 192, dph. 2.

⁶⁰⁸ O. W. Muscarella, , *Bronze and Iron Ancient Near Eastern Artifacts in The Metropolitan Museum of Art*, The Metropolitan Museum of Art, New York, 1988, s. 392, Fig. 518-519.

⁶⁰⁹ J. M. Camp II, *a.g.m.* s.192-195, Lev. 50; R. A. Bauslaugh, “Messian Dialect and Dedications of The “Methanioi””, *Hesperia*, Sayı: 59, 1990, Lev. 98.

⁶¹⁰ J. S. Milne, *Surgical Instruments in Greek and Roman Times*, Clarendon Yay., Oxford, 1907, s. 51; D. Baykan, *a.g.e.* s. 6-8, Tablo 1.

kanca, yassı bir ıspatula bulunması sondaların birbirinden farklı işlemler sırasında kullanılmalarını olanaklı hale getirmiştir⁶¹¹. Cerrahi işlemlerde⁶¹², eczacılıkta⁶¹³, kozmetik⁶¹⁴ ve resim alanlarında da kullanılan sonda ve kaşıkların⁶¹⁵, hazne bölümleri 2 cm'yi asmamakta, sap bölümleri ise 10 cm civarındadır⁶¹⁶. Bronz ve gümüş malzemeden üretilen kaşık ve sondaların kemik örnekleri de mevcuttur⁶¹⁷.

Kazılarda sonda ve kaşıklar (tıp aletleri) çoğunlukla evlerde, kamu yapılarında askeri hastanelerde ve mezar hediyesi olarak nekropollerde tespit edilmişlerdir⁶¹⁸ (**Levha 15. 1**).

Sonda ve kaşıkların Antik Çağ kullanımı günümüzde de benzer şekilde devam ettiğini söylememiz mümkündür. Günümüzde tıp alanında kullanılan küretlere benzetebileceğimiz sondaların tanı ve teşhiste kullanılan ilk örneklerinin işaret parmağı olduğu, sonraki dönemlerde dal ya da hayvan kemiği gibi organik malzemelerin kullanıldığı bilinmektedir⁶¹⁹. Çeşitli metallerden üretilen Antik Çağ'da tanı ve teşhiste kullanılan sondaların günümüz versiyonları ise endoskop, lazer ve ultrasonik uçlardır⁶²⁰. Eczacılıkta kullanılan örneklerin her ne kadar devam ediyor olması akla yatkın olsa da sanayileşme ve teknolojinin ilerlemesi ile ortaya çıkan elektronik ölçüm ve karıştırma makinelerin varlığı bahsi geçen aletlerin kullanımını azaltmıştır. Kozmetikte kullanılan örnekler ise günümüzde teknolojinin ilerlemesi ile

⁶¹¹ F. Şahin, *a.g.e.* s. 68.

⁶¹² Topuz uç hassas bölgelerdeki yaralara uygulanacak ilacın sürülmesi ve yara veya fistüllerde sonda olarak kullanılmaktaydı. Kaşık uç ise yaraların kazılması ve operasyonlarda neşter kılavuzu olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Bkz. E. Riha, *Römisches Toilettgerät Und Medizinische Instrumente Aus Augst Und Kaiseraugst*, Forschungen in Augst, Cilt: 6, Römermuseum Augst, 1986, s. 64

⁶¹³ Merhem ve ilaçların ölçülüp karıştırılması işleminde kullanıldığı düşünülmektedir. Bkz. E. Riha, *Römisches Toilettgerät...*, s. 64

⁶¹⁴ Kaşık uç balsam, pudra gibi maddelerin kutularından çıkartılması işlemi için topuz uç ise makyajı yüze uygulamak ve uygulanmış olan makyajın çıkartılması işleminde kullanıldığı düşünülmektedir. Bkz. E. Riha, *Römisches Toilettgerät...*, s. 64.

⁶¹⁵ J. S. Milne, *a.g.e.* s. 62;; İ. Uzel, *Anadolu'da Bulunan Antik Tıp Aletleri*, TTKY, Ankara, 2000, s. 70.

⁶¹⁶ İ. Uzel, *a.g.e.* s. 69.

⁶¹⁷ J. S. Milne, *a.g.e.* s. 78.

⁶¹⁸ F. Şahin, *a.g.e.* s. 67, bkz. dpn. 600.

⁶¹⁹ B. Sınık, *Laodikeia Antik Kenti Tıbbi Alet Buluntuları Ve Günümüz Tıbbi Aletleri İle Kıyaslanmaları*, (Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli, 2012, s. 82.

⁶²⁰ B. Sınık, *a.g.e.* s. 83.

çoğunlukla plastikten yapılmakta ve çoğunlukla alınan makyaj malzemesinin yanında verilmektedir.

Tez kapsamında, Keşan'dan gelen Kaşık Uçlu (**Kat. Nu. 30**) ve Edirne Hıdırağa Köyünden gelen Yassı Uçlu (**Kat. Nu. 31**) sondalar, Makedonya Kulesi Kurtarma Kazısı'nda tespit edilen ve Talatpaşa caddesinden Dairesel Kaşıklı "D" Kesitli Kaşıklar (**Kat. Nu. 32, 33**) olmak üzere dört adet bronz sonda ve kaşık yer almaktadır.

Kaşık Uçlu Sonda (Kat. Nu. 30): "U" kesitli kaşık, çift bilezik arasında armudi boncukla sapa düz olarak birleşmektedir. Belden itibaren üste doğru incelen daire kesitli sap yumurta topuzla bitmektedir. Döküm tekniği ile yapıldığı bilinen sondanın, toplam uzunluğu 13 cm'dir ve kaşık bölümünün bir kısmı eksiktir. Keşan buluntusu olarak envantere geçen, tam buluntu yeri belli olmayan **Kat. Nu. 30**'un, Keşan köylerinin yakınlarında konumlandığı bilinen yerleşimlerden (Kuğuburnu⁶²¹, İncirlikburnu⁶²², İtalyan Kalesi⁶²³ ve Ağilyaması⁶²⁴) birine ait olduğunu düşünebiliriz.

D. Baykan'ın Allianoı tıp aletleri üzerine yaptığı kaşık uçlu sondalar tipolojisine göre, Oval Kaşıklılar (KSo. Tip III) sınıfı içinde değerlendirmek mümkündür⁶²⁵. Tıpta⁶²⁶, kozmetik ve resim alanlarında kullanıldığı bilinmektedir⁶²⁷. Benzer örnekleri Allianoı⁶²⁸, Arykanda⁶²⁹, Samaria⁶³⁰, Sardeis⁶³¹ ve Troia⁶³² kazılarında, Vimicacium'da ki bir mezar⁶³³, Bulgaristan'daki hekim mezarı⁶³⁴

⁶²¹ Bkz. dpn. 542.

⁶²² Bkz. dpn. 543.

⁶²³ Bkz. dpn. 544.

⁶²⁴ Bkz. dpn. 545.

⁶²⁵ D. Baykan, *a.g.e.* s. 40.

⁶²⁶ Cerrahide, ilaç ölçme, karıştırma ve uygulamada kullanıldıkları bilinmektedir. Bkz. Gös. yer.; J. S. Milne, *a.g.e.* s. 62; E. Riha, *Römisches Toilettgerät...*, s. 64; İ. Uzel, *a.g.e.* s. 59.

⁶²⁷ E. Riha, *Römisches Toilettgerät...*, s. 64.

⁶²⁸ MS 2 ile 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. D. Baykan, *a.g.e.* s. 40, Kat. Nu. 103.

⁶²⁹ B. S. A. Oransay, *a.g.e.* s. 80, Şek. 8, C8-C10.

⁶³⁰ J. W. Crowfoot - G. M. Crowfoot - K. M. Kenyon, *a.g.e.* Fig. 428-430 100. Res. 24-25.

⁶³¹ J. C. Waldbaum, *a.g.e.* s. 107-108, Lev. 41, Res. 641-642.

⁶³² MS 4 ile 3. yüzyıl tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Hänsel, *a.g.e.* s. 90.

⁶³³ D. Baykan, "Medicine in Balkan During The Roman Period" *Balkan Medical Journal* 34. 4, 2017, s. 297, Fig. 3.

⁶³⁴ MS Geç 1. yüzyıl ile Erken 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. T. Kanceva Ruseva - K. Velkov - V. Ignatov, *Prouchvaniya Na Nadgrobni Mogili V Navozagorsko (Investigation of Tumuli in The*

kontekstlerinden ve Ankara Anadolu Medeniyetleri⁶³⁵, Efes Arkeoloji⁶³⁶, İstanbul Arkeoloji⁶³⁷ müzelerinden, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi⁶³⁸, Nidai Ergun⁶³⁹ ve Augst-Kaiseraugst (J. J. Schmid-Ritter)⁶⁴⁰ özel koleksiyonlarından bilinmektedir. Benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda **Kat. Nu. 30**'u MS 2 ile 4. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

Yassı Uçlu Sonda (Kat. Nu. 31): 0,6 cm genişliğindeki yassı uç açılı bir şekilde sap ile birleşmektedir. Döküm tekniği ile yapıldığı bilinen sondanın, toplam uzunluğu 11,5 cm'dir. D. Baykan'ın Alliano tıp aletleri üzerine yaptığı yassı uçlular tipolojisine göre, Küçük Dairesel Uçlular (YSo. Tip II) sınıfı altında değerlendirmek mümkündür⁶⁴¹. Benzer örneklerini Alliano⁶⁴², Troia⁶⁴³, Zeugma⁶⁴⁴ ve Bulgarista-Pernik'te Villa⁶⁴⁵ kazılarında, İstanbul Arkeoloji Müzelerinden⁶⁴⁶ ve Efes koleksiyonundan⁶⁴⁷ bilmekteyiz. Benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda **Kat. Nu. 31**'i MS 2 ile 4. yüzyıla tarihleyebiliriz.

Dairesel Kaşıklı "D" Kesitli Kaşıklar (Kat. Nu. 32, 33): 0,7 ve 0,6 cm genişliğinde 0,1 cm derinliğindeki kaşıklar sapa düz birleşmektedir. Sap "D" bir kesite sahiptir ve arka yüzeyleri kazıma çizgiler ile bezelidir. Benzer örnekleri Korinthos⁶⁴⁸ ve Aziz Nikolaos Kilisesi⁶⁴⁹ kazılarında, Augst-Kaiseraugst (J. J.

Region of Nova Zagora), N. Koichev ve M. Kanchev Memoriam, Bulgaristan, Geo yay. 1996, Lev. 8, 12-14; D. Baykan, "Medicine in Balkan...", s. 297, Fig. 1.

⁶³⁵ Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. İ. Uzel, *a.g.e.* s. 59, 185, Lev. 13, Fig. 33.

⁶³⁶ Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. İ. Uzel, *a.g.e.* s. 216, Lev. 53, Fig. 38-40.

⁶³⁷ Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. İ. Uzel, *a.g.e.* s. 59, 241-243, Lev. 86, Fig. 12-14, s. 241, Lev. 87, Fig. 17, Lev. 88, Fig. 23, Lev. 89, Fig. 28-29.

⁶³⁸ Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. İ. Uzel, *a.g.e.* s. 192-193, Lev. 23, Fig. 42, Lev. 24, Fig. 46-47.

⁶³⁹ Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. İ. Uzel, *a.g.e.* s. 225, Lev. 67, Fig. 1-3.

⁶⁴⁰ MS 1 ile 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. E. Riha, *Römisches Toilettgerät...*, s. 69-70, Lev. 44, Res. 477.

⁶⁴¹ D. Baykan, *a.g.e.* s. 44.

⁶⁴² MS 2 ile 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. D. Baykan, *a.g.e.* s. 44, Kat. Nu. 219.

⁶⁴³ MS 4 ile 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Hänsel, *a.g.e.* s. 90.

⁶⁴⁴ N. Dieudonne Glad - M. Feugere - M. Önal, *Zeugma V. Les Objects*, Maison De l'Orient Et De La Méditerranée, Jean-Pouilloux, Lyon, 2013, s. 66, Res. 133.

⁶⁴⁵ MS 2 ile 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. V. Lioubenova, "Bronzovi Predmeti Ot Kisoantiukhata Vila Pri Rudnik "Bela Voda", Pernik", *Arheologiya*, Cilt: 3, Sayı: 37, 1995, s.12-14, Fig. 11z.

⁶⁴⁶ Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. İ. Uzel, *a.g.e.* s. 248, Lev. 93, Fig. 57.

⁶⁴⁷ MS 1 ile 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. İ. Uzel, *a.g.e.* s. 221, Lev. 61, Fig. 10.

⁶⁴⁸ Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 184, Lev. 82, Res. 1318.

Schmid-Ritter)⁶⁵⁰ koleksiyonundan ve KAM sergisinden bilinmektedir. Benzer örneklerin MS 2 ile 11. yüzyıllar arasında farklı tarihlendirmelere sahip olması ile **Kat. Nu. 32 ile 33**'ün tarihlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Makedonya Kulesi Kurtarma Kazısı sırasında tespit edilen **Kat. Nu. 32**'yi, yakın sektörde tespit edilmiş sikkeler⁶⁵¹ doğrultusunda MS 4. yüzyılın 2. yarısına tarihlememiz doğru olacaktır. **Kat. Nu. 32** ile benzer özellikler gösteren **Kat. Nu. 33**'üde MS 4. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirebiliriz.

4.1.6. Strigilisler

Yunancada *στριγίς*⁶⁵² olarak adlandırılan, Latince de kaşıma, kaşağı⁶⁵³ anlamına gelen strigilis, uç tarafa doğru hafif bir şekilde kıvrıklık gösteren ve bir kulptan oluşan genellikle bir metalden yapılan alettir. Strigilis için yapılan tanım; “Yunan ve Roma döneminde banyoda cildi temizlemek için kullanılan ince kıvrımlı, kemik, metal, tunç ya da boynuzdan yapılan sıyırma aleti.⁶⁵⁴” şeklindedir (**Levha 15. 2**). Coğrafi konum ve zamana göre biçim değişimi gözlenen strigilisler⁶⁵⁵, kulp (ligula) ve kaşık (caulus) olmak üzere 2 ana bölümden oluşmaktadır. Genellikle demir⁶⁵⁶ ve bronzdan⁶⁵⁷ üretilmişlerse de sayıları az olmakla beraber farklı malzemelerden üretilen örnekler ile karşılaşılmalıdır⁶⁵⁸. En erken MÖ 6. yüzyılın 2. yarısına tarihlenen vazo resimleri üzerinde⁶⁵⁹ gördüğümüz strigilislerin Roma İmparatorluk Dönemi'nde de kullanılmaya devam edildiği bilinmektedir⁶⁶⁰. MÖ 5. yüzyıldan itibaren kulp geçiş kısmı daha yuvarlak iken MÖ 4. yüzyılda köşeli bir

⁶⁴⁹ Sikkeler doğrultusunda MS 6 ile 11. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir. Bkz. S. Y. Ötügen, “2005 Yılı Aziz Nikolaos Kilisesi Kazısı”, 28. KST, Cilt: 2, Ankara, 2007, s. 167-168, Res. 9.

⁶⁵⁰ MS 2 ile 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. E. Riha, *Römisches Toilettgerät...*, s. 84-85, Lev. 58, Res. 648, 649.

⁶⁵¹ Ş. Yıldırım, “Makedonya Kulesi Kurtarma Kazısı 2002”, 14. MüzeKKS, Ankara, 2005, s. 236.

⁶⁵² G. M. A. Richter, *Greek, Etruscan...*, s. 293.

⁶⁵³ S. Kabağağ - E. Alover, *a.g.e.* s. 569.

⁶⁵⁴ Y. Er, *a.g.e.* s. 369.

⁶⁵⁵ Detaylı bilgi için bkz. E. Kotera Feyer, *Die Strigilis*, Peter Lag, Berlin, 1993.

⁶⁵⁶ E. Kotera Feyer, *a.g.e.* s. 89.

⁶⁵⁷ E. Kotera Feyer, *a.g.e.* s. 84, 89, 93.

⁶⁵⁸ Altın (Bkz. E. Kotera Feyer, *a.g.e.* s. 89.), elektron (Bkz. T. Doğan, *a.g.m.* s. 145), gümüş (Bkz. E. Kotera Feyer, *a.g.e.* s.89, 90.), bakır (Bkz. E. Kotera Feyer, *a.g.e.* s. 119.) kurşun (Bkz. T. Doğan, *a.g.m.* s. 145.), fildişi, kemik (Bkz. H. Cassimatis, “Le Strigile Dans l' Iconographie Italote”, *Nikephoros : Zeitschrift für Sport und Kultur im Altertum* 4, 1991, s.194.), cam ve pişmiş toprak (Bkz. T. Doğan, *a.g.m.* s. 145.).

⁶⁵⁹ J. Boardman, “Sickles and Strigils”, *JHS*, Sayı: 91, 1971, s. 136.

⁶⁶⁰ Strigilislerin kronolojik kulp değişimi için bkz. E. Kotera Feyer, *a.g.e.* s. xiv, xv.

biçim alır ve MÖ 2 ile 1. yüzyılda ise köşeli kulpun ön ve arka kısımlarının yakınlaştırıldığı ve elin geçemeyeceği kadar söz konusu açıklığın daraldığı gözlenmektedir⁶⁶¹. Vazo resimleri⁶⁶² ve mezar kontekstleri⁶⁶³ doğrultusunda strigilislerin genellikle sünger, alabastron, aryballos ve patera gibi buluntular ile birçok farklı malzemeden (demir, bronz vb.) üretilebilen halkalar ile set oluşturdıkları görülmektedir. Oluşturulmuş bu setlere göre strigilislerin bilinen tanımlarına uygun olarak atletler tarafından kullanıldığı söylemek mümkünse de asker⁶⁶⁴, kadın⁶⁶⁵, çocuk⁶⁶⁶ ve doktor mezarlarında⁶⁶⁷ ele geçmesinin yanı sıra ecza amaçlı⁶⁶⁸ kullanılmış olduklarını ve vazo resimleri doğrultusunda bronz heykel atölyelerinde kullanıldıklarını⁶⁶⁹ bilmektedir.

Tez kapsamında, İkiztepe B Tümülüsü buluntusu olan toplamda iki adet strigilis (**Kat. Nu. 34 ve 35**) yer almaktadır.

İkiztepe B Tümülüsü, Edirne-Lalapaşa-Çömlekakpınar Köyü'nün kuzeyinde yer alır. Kaçak kazılar sebebi ile 2004'te EAM tarafından kurtarma kazısı yapılmıştır. 11 m yüksekliğinde, 55 m çapında olduğunu öğrendiğimiz tümülüs⁶⁷⁰, pişmiş toprak buluntular sayesinde MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁶⁷¹. Yakılarak gömülen kişinin genç erkek birey (Trak soylusu ya da savaşçısı) olduğu bilinmektedir⁶⁷². Tez kapsamında yer alan iki adet strigilisten **Kat. Nu. 34**, İkiztepe B Tümülüsü'nde mezar çukurunun güneybatısında demir bir halka ile bağlanmış

⁶⁶¹ T. Doğan, *a.g.m.* s. 147-148.

⁶⁶² E. Kotera Feyer *a.g.e.* Şek. 2.

⁶⁶³ E. Kotera Feyer *a.g.e.* Şek. 38a.

⁶⁶⁴ E. Kotera Feyer, *a.g.e.* s. 84, 117.

⁶⁶⁵ E. Kotera Feyer, "Die Strigilis in Der Attisch-Rotfigurigen Vasenmalerei: Bildformeln und ihre Deutung" *Nikephoros: Zeitschrift Für Sport Und Kultur Im Altertum 11*, 1998, Lev. 2.

⁶⁶⁶ E. Kotera Feyer, *a.g.e.* s. 76, 84, 90, 96, 101.

⁶⁶⁷ E. Kotera Feyer, *a.g.e.* s. 81, 95.

⁶⁶⁸ J. S. Milne, *a.g.e.* s. 88-89; G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 181; B. S. A. Oransay, *a.g.e.* s. 83; D. Baykan, "Antik Çağ'da Strigilis'in Ecza Amaçlı Kullanımı: Veriler ve Kanı", *CollAn*, Sayı: 9, 2010, s. 144; C. Şimşek - M. Okunak - M. Bilgin, *Laodikeia Nekropolü (2004-2010 Yılları)*, *Laodikeia Çalışmaları 1.1/2*, Ege Yay., İstanbul, 2011, s. 168, Lev. 134, Kat Nu. 722-730.

⁶⁶⁹ J. Boardman, *Athenian Red Figure Vases: The Archaic Period*, Londra, 1997, Fig. 262/2. Ayrıca vazo tasvirleri doğrultusunda strigilisler aşk betimli olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Detaylı bilgi için bkz. E. Kotera Feyer, *a.g.m.*

⁶⁷⁰ Ş. Yıldırım - G. Karakaş, *Edirne Müzeleri ve Ören Yerleri*, YKY, İstanbul, 2006, s. 47-48.

⁶⁷¹ Ş. Yıldırım, "Trakya'da Tümülüs ...," s. 87.

⁶⁷² Ş. Yıldırım - G. Karakaş, *a.g.e.* s. 47.

bronz bir patera ile birlikte ele geçmiştir⁶⁷³. Müze envanterinde çalışmada ele alınan her iki strigilis de aynı tümülüste ele geçtiği bilgisine ulaşılsa da, Ş. Yıldırım tarafından, strigilislerden yalnızca **Kat. Nu. 34** hakkında bilgi ve bir adet görsele rastlanmaktadır⁶⁷⁴. Strigilislerin kapalı bir kontekst içinde ve kesin olarak tarihlendirilebilir buluntular ile ele geçmeleri⁶⁷⁵, strigilislerin tarihlendirilmeleri açısından oldukça önem taşımaktadır. Kapalı bir kontekstten ele geçmelerinin yanı sıra üzerinde barındırdıkları damgalar açısından da ayrıca önem taşımaktadırlar. Dolayısıyla örneklerimizin genel anlamda strigilis kronolojisine katkı sunmakla beraber, Türkiye Trakyası, Anadolu ve Balkan strigilis üretimindeki atölye tespiti açısından da önem teşkil etmektedirler.

Strigilis (Kat. Nu. 34): İkiztepe B Tümülüsü'nde mezar çukurunun güneybatısında demir bir halka ile bağlanmış bronz bir patera ile birlikte ele geçmiştir⁶⁷⁶. Ancak halka parçasının küçük bir bölümü strigilis kulp açıklığı ile zamanla bütünleşerek korunabilmiştir. Halkanın geri kalan kısmına ilişkin herhangi bir veri elde edilememiştir. **Kat. Nu. 34** halkalar ile birleştirilen set uygulamasının tekrarı olarak karşımıza çıkmaktadır. Strigilis, kaşık ve kulp eklentisi bölümündeki küçük eksiklikler dışında iyi derecede korunmuştur. Bronzdan üretilen strigilis, kaşık ve kulp olmak üzere iki ayrı levhanın kesilmesi ve bunların birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Strigilisi genel biçim yapısı olarak, E. Kotera Feyer tarafından belirlenen ve MÖ 1. yüzyılda üretilmeye başlayıp, sonraki süreçte yaygınlaşan Dikey Biçim sınıfında değerlendirmek mümkündür⁶⁷⁷. Strigilislerde, örneğimizde olduğu gibi istisna örneklerin varlığı unutulmamakla birlikte, genellikle kulp bitimi veya eklenti olarak isimlendirilen bölüm kulpun arka levhasının kaşık ile lehimlenmesi biçiminde karşımıza çıkmaktadır⁶⁷⁸. Ancak **Kat. Nu. 34** bir istisna olarak kulpun ön kısmındaki levha, kaşığın arka kısmında kaşığın yaklaşık 1/3'ünü kaplayacak şekilde bir eklenti görevini görmüştür. Kulp bitimi/eklenti, kulp ve kaşık bölümlerinin birbirine lehimlendirildiği alan olmakla birlikte, aynı zamanda kaşığın oturtulması

⁶⁷³ Ş. Yıldırım, "Trakya'da Tümülüs ...," s.89-90.

⁶⁷⁴ Göş.yer.

⁶⁷⁵ Ş. Yıldırım, "Trakya'da Tümülüs ...," s.87-90.

⁶⁷⁶ Ş. Yıldırım, "Trakya'da Tümülüs ...," s. 89-90.

⁶⁷⁷ E. Kotera Feyer *a.g.e.* s. 140-143.

⁶⁷⁸ T. Doğan *a.g.m* s. 145-146, Res. 1.

için de bir yuva görevini üstlenmiştir. Kaşık bölümü kulpun ön levhasındaki yuvaya oturtulduğu için strigilisin ön kısmında kulptan kaşık bölümüne geçiş, bir yükselti ile gerçekleşmiştir. Arka kısımda kaşığın yaklaşık 1/3'ünü geçtikten sonra keskin bir eğim ile kaşık devam etmektedir. Kaşık başlangıç ve bitiş yerleri dairesel bir biçime sahiptir. Kaşık başlangıç yerinde kulp ile aynı genişlikte, orta bölümde daha genişlemekte ve bitim kısmına doğru ise daralmaktadır. Genel itibari ile kaşığın geniş ve derin bir hazneye sahip olduğu görülmektedir. Kaşığın iç kısmında orta ve bitim kısımlarına denk gelen alanlarda yer alan korozyon ilk bakışta ısıya tabi tutulduğuna işaret etse de analizler yapılmadan bir yargıda bulunmak mümkün değildir. **Kat. Nu. 34**'ün benzer örneklerini birçok yerde görmek mümkündür⁶⁷⁹. Ayrıca Adıyaman ve Erimtan müzelerinde de benzer örneklerin varlığı hakkında bilgi edinmekteyiz⁶⁸⁰. Strigilis kulpunun ön kısmında, kaşık başlangıç bölümüne yakın bir alanda, biri yatay, diğeri dikey olarak konumlandırılmış ve negatif olarak işlenmiş iki mühür baskısı yer almaktadır. Uzun kenarları içbükey, köşeleri yuvarlatılmış, ince-uzun dörtgen biçimde çerçeveye sahip damgaların her birinin içinde bir yazıt yer almaktadır. Mühür baskısı strigilisin üretim aşamasında yapıldığına işaret etmektedir. Mührün üretim aşamasında yapılması nedeniyle olasılıkla atölye veya ustanın isminin yazılı olduğunu belirtmek doğru olacaktır. Üretim aşamasına ait mühürlerin özel bir kalıp gerektirmesi mühürde yer alan ismin müşteri ismi olması ihtimalini oldukça düşük kılmaktadır. Ayrıca bu durum seri üretime de olanak sağlamamakla birlikte, sipariş üzerine yapılma ihtimali müşteri için oldukça pahalı ve atölye için ise pek de karlı bir iş olarak görülmemektedir⁶⁸¹. Müşteri hatta usta isimlerinin genellikle kazıma olarak karşımıza çıktığına şahit

⁶⁷⁹ E. Kotera Feyer *a.g.e.* s. 155, Şek. 51; M. Bolla, "Il Vasellame In Bronzo In Età Augustea: Due Tombe Dell'ager Mediolanensis", bk. Ed. S. T. A. M. Mols - A. M. Gerharti Witteveen - H. Kars - A. Koster - W. J. Th. Peters - W. J. H. Willems, *Acta of the 12th International Congress on Ancient Bronzes*, Nijmegen 1992 (Nijmegen 1995), Res. 3; M. Bolla - A. Buonopane, "Strigili Del Museo Archeologico Di Verona", *AquilNost*, Sayı: 81, 2010, s. 421-422, Res. 6; T. Doğan - K. Yağız, "Efes Müzesi'nde Korunan Roma Dönemine Ait Bir Grup Strigilis", *OLBA*, Sayı: 25, 2017, s. 329, Fig. 5; L. Vagalinski, "Strigili Ot Rinskata Epokha Ot Teritoriyata Na Dneshna Bülğariya", *Arheologiya*, Cilt: 2, Sayı: 35, 1993, s. 23, Lev. 2, Fig. 6.

⁶⁸⁰ Adıyaman ve Erimtan örneklerinin kaşık bölümlerindeki kaburgalı yapılanma dışında **Kat. Nu. 34** ile benzerlik taşıdıkları bilgisi, Arş. Gör. Taylan DOĞAN'dan edinilmiştir.

⁶⁸¹ F. Şahin - T. Doğan, "Patara'dan İki Strigilis: Anadolu'nun Strigilis Üretimindeki Yeri", *Havva İşkan'a Armağan LYKIARKHISSA Festschrift Für Havva İşkan*, İstanbul, 2016, s. 782.

olmaktayız⁶⁸². Anadolu'nun bilinen az sayıdaki atölyelerine⁶⁸³ olası bir yenisinin eklenmesi veya mevcut olanlardan birinin teyit edilmesi örneğimiz üzerindeki yazıtların okunması ile mümkün olabilecektir. Ancak yoğun korozyon nedeniyle çıplak gözle söz konusu yazıtlar okunamamıştır. Mühür baskısı çerçevesinin biçimi ve konumlandırılması bakımından A. Giovanni ve P. Maggi tarafından yapılan gruplandırmada 1. Grup ile paralellik görülmektedir⁶⁸⁴. Anadolu'da ise gerek kullanılan çerçeve gerekse konumlandırılması bakımından örneğimizin birebir diyebileceğimiz benzeri Patara'dan ele geçmiştir. Her ne kadar baskı çerçevesi içinde yer alan yazıt okunamasa da Patara örneğinden farklı bir atölye veya ustaya ait olduğunu belirtmek mümkündür. Patara örneğinde "TATTA" yazısı ile beş harf olarak karşımıza çıkan isim⁶⁸⁵, **Kat. Nu. 34** bir harfli "Λ"(?) olarak karşımıza çıkmaktadır.

Strigilis (Kat. Nu. 35): Kat. Nu. 34 gibi İkiztepe B Tümülüsü'nde ele geçtiği bilgisine ulaşmaktayız. Örneğimiz strigilis ve strigilis sapının bitim kısmında yer alan deliğin içinde küçük bir kısmı korunabilmiş demirden yapılmış bir adet halka parçasından oluşmaktadır. Strigilis, kaşık ucundaki küçük bir kırık dışında, iyi derecede korunmuştur. Bir kaşık ve bir saptan oluşan strigilis "L"biçimlidir. Kaşık ve sap tek bir levhadan kesilmiştir. Dörtgen bir kesite sahip sapın, bitim kısmında dörtgen bir delik bulunmaktadır. Strigilisi, patera, alabastron gibi ilişkili kaplar ile birlikte asmak için kullanılan şeritvari demir halkanın bir kısmı deliğin içinde korunabilmiştir. Ele geçen örnekler doğrultusunda genellikle dairesel bir kesite sahip halkanın burada yassı bir kesite sahip olduğu görülmektedir. Sapın ön kısmında kaşık bölümüne yakın bir alanda biri yatay, diğeri dikey iki damga yer almaktadır. Damgaların bulunduğu alandan başlayarak sapın bitim kısmına kadar birbirine bağlı spiral ve spirallerine dönüş yaptığı alanın karşı kısmında rozet biçiminde çiçek motifi işlenmiştir. Benzerlerinde de bezemeler ve damgaların dövme tekniği kullanılarak

⁶⁸² C. Bassi - A. Buonopane, "Un Deposito Di Bronzi Dallo Scavo Archeologico Di Un Edificio Di Età Romana A Trento, Via Zanella", *Tra Protostoria E Storia. Studi in Onore Di Loredana Capui*, Roma, 2011, s. 422-423, Fig. 8, 9; É. B. Bónis, "Emaillierte Palästra-Geräte Aus Brigetio", *FoLA*, Sayı: 19, 1968, s. 43.

⁶⁸³ F. Şahin - T. Doğan, *a.g.m.* s. 775-776.

⁶⁸⁴ A. Giovannini - P. Maggi "Marchi Di Fabbrica Su Strigili Ad Aquileia", *In: Epigrafia Della Produzione E Della Distribuzione. Actes De La Vue Rencontre Franco-Italienne Sur L'épigraphie Du Monde Romain*, Rome, 1994, s. 614.

⁶⁸⁵ F. Şahin - T. Doğan, *a.g.m.* s. 782-783.

negatif bir şekilde işlendiğini bilmekteyiz. Sapın arka kısmında yine dövme tekniği kullanılarak bazı bitkisel bezemelerin yapıldığı görülmektedir. Yoğun korozyon nedeniyle bitkisel bezemenin ne olduğu anlaşılamamaktadır. Strigilisin ön kısmında saptan kaşık bölümüne geçiş, keskin bir eğim ile verilirken, arka kısımda yarım dair oluşturacak biçimde keskin bir çıkıntı ile verilmiştir. Kaşık başlangıç ve bitiş yerleri dairesel bir biçime sahiptir. Sap ile aynı genişlikte olan kaşığın sığ bir hazneye sahip olduğu görülmektedir. Mühür baskısı çerçevesinin biçimi ve konumlandırılması bakımından **Kat. Nu. 34** ile paralellik göstermektedir. Yoğun korozyon nedeniyle kesin olmamakla birlikte, mühür baskısında yer alan yazıtın “-NN--” şeklinde olduğu ve beş harften oluştuğu düşünülmektedir. Dolayısıyla tekrara girmemek adına **Kat. Nu. 34** mühür baskısına ilişkin olarak sunduğumuz öneriler bu örnek için de geçerlidir. Mühür baskısı dışında bu örneğimizi önemli kılan özellik, üzerinde dövme tekniği kullanılarak yapılan spiral ve bitkisel bezemeyi barındırmasıdır. Gerek teknik gerekse işlenen betim bu strigilisin Anadolu üretimi olduğuna işaret etmektedir. T. Doğan ve K. Yağız tarafından yayınlanan Efes Müzesi’nde bulunan strigilisler üzerinde de aynı tekniği ve bir örnekte ise teknik ve bezeme birlikteliği görülmektedir⁶⁸⁶. T. Doğan ve K. Yağız, örneğimizde olduğu gibi spiral ve bitkisel bezemeyi barındıran bu tip strigilislerin Anadolu’da üretilmiş olabileceklerini önermekle birlikte, analizler yapılmadığı, atölyelere işaret eden damga veya yazıtlara sahip strigilisler bulunmadığı sürece bu tespitlerinin bir öneriden öteye geçemeyeceğini belirtmektedirler. Burada örneğimiz üzerinde barındırdığı mühür baskısı ile devreye girmektedir. Yoğun korozyon nedeniyle çıplak gözle okunamayan yazıtın okunması durumunda yazarların önerisinin doğruluğu veya yanlışlığı test edilebilecektir. **Kat. Nu. 35**’in gerek biçim gerekse kulp bitimindeki delikli yapısıyla en yakın örneklerini Dresden Devlet Heykel ve Resim Koleksiyonları Müzesinde⁶⁸⁷, Verona Arkeoloji Müzesinde⁶⁸⁸ ve Tessin’de⁶⁸⁹ görmek mümkündür. Dresden Devlet Heykel ve Resim Koleksiyonları Müzesinde yer alan örneğin MÖ 1. yüzyıla⁶⁹⁰,

⁶⁸⁶ T. Doğan - K. Yağız, *a.g.m.* Fig. 1.

⁶⁸⁷ E. Kotera Feyer *a.g.e.* s. 141, Şek. 41.

⁶⁸⁸ M. Bolla, A. Buonopane, *a.g.m.* Fig. 6.

⁶⁸⁹ B. Borell, *Statuetten, Gefasse Und Andere Gegenstande Aus Metall, Im Anhang Grabfunde Aus Dem Tessin*, Mainz am Rhein, Saverne, 1989, s. 128, Lev. 52, Fig. 140.

⁶⁹⁰ E. Kotera-Feyer, *a.g.e.* s. 141 Şek. 41.

Verona Arkeoloji Müzesinde yer alan örneğin MS 1. yüzyılın ilk yarısına⁶⁹¹ ve Tessin örneği MS 1. yüzyıla⁶⁹², Hacılı Tek Höyük Tümülüsü örneği MS 1. yüzyıla⁶⁹³, Patara örneğinin ise MÖ geç 1. yüzyıl ile MS erken 1. yüzyıla⁶⁹⁴ tarihlendirildiği görülmektedir. Söz konusu örnekler arasında özellikle Tessin örneği dikkat çekici olup, biçim benzerliği dışında ayrıca örneğimizde olduğu gibi üzerinde üretici damgası taşıdığı görülmektedir.

Sonuç olarak, İkiztepe B Tümülüsü'nde ele geçen ve tez kapsamında yer alan her iki strigilisin bronzdan yapıldığı, asmak için kullanılan şeritvari demir halkanın bir kısmı birlikte korundukları görülmektedir. Her iki örnek de, Roma İmparatorluk Dönemi strigilis biçimlerinde biri olan Dikey Biçim sınıfında yer almaktadır. Her iki örnek üzerinde büyük olasılıkla üretici mühür baskısı bulunmakla birlikte, **Kat. Nu. 35** üzerinde ayrıca dövme tekniğinde yapılan spiral ve bitkisel bir bezeme yer almaktadır. Gerek biçim açısından benzer örnekler, gerekse beraberinde ele geçen diğer kontekst buluntular sayesinde strigilisleri MS 1. yüzyıla tarihlendirmek mümkündür.

4.1.7. Styluslar

Genellikle bronz ve demir malzemeden üretilmiş, Latince kazık, kalem, yazı, üslup⁶⁹⁵ anlamına gelen *stilus*, Yunancada *stylus* olarak adlandırılmaktadır (**Levha 16. 1**). Daha çok balmumu tabletler (**Levha 16. 2**) üzerinde kullanıldığı bilinen stylusların bronzdan üretilmiş örnekleri tapınaklarda, devlet görevleri, ayrıcalıklı kişiler tarafından kullanıldıkları⁶⁹⁶ ve *graphiarium* veya *graphiaria theca* adı verilen kutulara/kılıflara koyularak taşındıkları bilinmektedir⁶⁹⁷. MS 13 ile 14. yüzyıla kadar kullanılmaya devam edildiği⁶⁹⁸, tıp alanında⁶⁹⁹ da kullanıldığı bilinen

⁶⁹¹ M. Bolla - A. Buonopane, *a.g.m.* s. 421.

⁶⁹² B. Borell, *a.g.e.* s. 128, Lev. 52, Fig. 140.

⁶⁹³ Aynı zamanda TAM sergisinde yer almaktadır. A. Erdoğan, *a.g.e.* s. 44, Şek. 26, Res. 29.

⁶⁹⁴ F. Şahin - T. Doğan, *a.g.m.* s. 782-783, Fig. 6.

⁶⁹⁵ S. Kabağağaç - E. Alovera, *a.g.e.* s. 567.

⁶⁹⁶ B. Demiriş, *Eskiçağ'da Yazı Araçları Ve Gereçleri*, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yay., İstanbul, 1995, s. 20.

⁶⁹⁷ N. Yıldız, *Eskiçağ'da Yazı Malzemeleri Ve Kitabın Oluşumu*, TTK, Ankara, 2000, s. 189-192.

⁶⁹⁸ B. Demiriş, *a.g.e.* s. 20.

⁶⁹⁹ Tıpta stylus'un sivri ucunun delici, yassı ucunun kesici, kaldırıcı ve ısıpatula olarak kullanıldığı bilinmektedir. D. Baykan, *a.g.e.* s. 43-44.

yazı aracının, ince ve uzun ucu ile yazı yazılırken, kalın ve küt ucu yanlış yazıyı silmek için kullanılıyordu⁷⁰⁰.

Antik Çağ'da ayrıcalıklı kişiler tarafından kullanılan ve kazıyarak yazılan yazılarda kullanılan stylusları, günümüzde yazı yazmayı bilen bilmeyen herkes tarafından kullanılan silgili kalemlerin öncüleri olarak düşünebiliriz. Antik Çağ'da mürekkep kullanımının yaygın olduğunu ve çeşitli renkleri kullanılarak metinlerin oluşturulduğu bilinmektedir⁷⁰¹. Zaman içerisinde mürekkep ve kalemlerin birleştirilerek tükenmez kaleme dönüştüklerini söyleyebiliriz. Günümüzde sıklıkla kullandığımız tükenmez kalemlerin bazı örneklerinin kapaklarında veya arkalarında silgiler görülmektedir. Silgili, tükenmez kalemlerin öncülerinden biri olarak stylusları görmemiz yanlış olmasa gerekir. Günümüzde her ne kadar kalem kullanımı yoğun olarak devam etse de teknolojinin ilerlemesi ile yeni yeni piyasaya sürülen elektronik telefon ve tabletlerde, cihaza ait kalem yer almaktadır. Antik Çağ'daki tablet-stylus kullanımı her ne kadar bir süreliğine kesintiye uğramışsa da öncülerinin kullanımıyla benzeşen elektronik tablet ve kalem günümüzde tekrar kullanılmaya başlanmış ve her geçen gün yaygınlaşmaktadır. Elektronik tablet ve kalemi piyasaya süren firma elektronik kaleme "S-Pen/Stylus Pen" adını vermiştir.

Tez kapsamında, Edirne Hıdırtape Mevkii Kurtarma Kazısı'nda tespit edilen Bilezikli Stylus⁷⁰² (**Kat Nu. 36**) ve Makedonya Kulesi Kurtarma Kazıları'nda tespit edilen Stylus parçası (**Kat. Nu. 37**) ile toplam iki adet stylus yer almaktadır.

Bilezikli Stylus (Kat. Nu. 36): Üçgen kesitli yassı uç, üçlü bilezik bezemeli sapla birleşmekte ve sivri bir uç ile bitmektedir. W. H. Manning'in Britanya Müzesindeki styluslar üzerine oluşturduğu tipolojik sınıflandırmasına göre Tip 3 sınıfı altında değerlendirmek mümkündür⁷⁰³. Hıdırtape stylusunun benzerleri Zeugma⁷⁰⁴, Ulpia Tariana⁷⁰⁵ kazılarında ve Britanya Müzesi'nden⁷⁰⁶ bilinmektedir.

⁷⁰⁰ Y. Er, *a.g.e.* s. 370.

⁷⁰¹ N. Yıldız, *a.g.e.* s. 193-205.

⁷⁰² H. Karakaya - Ş. Kırçın, *a.g.m.* 397-408; H. Karakaya - Ş. Kırçın - Y. Batur, *a.g.m.* s.153-158.

⁷⁰³ W. H. Manning, *Catalogue of The Romano-British Iron Tools, Fittings and Weapons in The British Museum*, Britanya Müzesi Yay., Londra, 1989, s. 85, Fig. 24.

⁷⁰⁴ MS 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. D. B. Tokbudak, *a.g.e.* s. 121, Kat. Nu. 125, N. Dieudonne Glad - M. Feugere - M. Önal, *a.g.e.* s. 214, Lev. 65, Res. 1194.

⁷⁰⁵ MS 2 ile 3 yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. D. Alicu - S. Cociş, *Small Finds from Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, Transilvanya Ulusal Tarih Müzesi, Kaloşvar, 1994, s. 51-53, Lev. 38, Fig. 716.

Tıp alanında kullanılan benzerleri Alliano kazısından⁷⁰⁷, Afyon Arkeoloji Müzesi'nden⁷⁰⁸, Nidai Ergun⁷⁰⁹ özel koleksiyonlarından ve Napoli'den⁷¹⁰ bilinmektedir. Benzerleri doğrultusunda **Kat. Nu. 36** MS 1 ile 3. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

Stylus Parçası (Kat. Nu. 37): 0,7 cm genişliğinde yassı uç yuvarlak kesitli sap ile düz bir şekilde birleşmektedir. Bükülerek devam eden sap, baskı uygulanarak kesildiği sanılan uç ile bitmektedir. Stylus parçasının zaman içerisinde başka bir işte kullanılmak üzere sivri ucunun kesilmesi ve bükülmesi ile stylus parçasına yeni bir işlevsellik katıldığını düşünmemiz doğru olacaktır. **Kat. Nu. 37**'nin, Makedonya Kulesi Kurtarma Kazısı sırasında tespit edildiği seviye ve çevresinde tespit edilen buluntular doğrultusunda Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirebiliriz.

4.1.8. Diğer Alet ve Gereçler

Sofya Milli Tarih Müzesi'nden gelen Ağırlık (**Kat Nu. 38**), Makedonya Kulesi Kurtarma Kazıları'nda tespit edilen Asma Kilit (**Kat Nu. 39**), buluntu yeri belli olmayan Ayna (**Kat. Nu. 40**), Keşan'dan gelen Cımbız (**Kat. Nu. 41**) ve El İği (**Kat. Nu. 42**), Pehlivan köyü'nden gelen Sella Curulis (Diphros Okladias) Parçası (**Kat. Nu. 43**) ile toplamda altı adet buluntu tez kapsamında yer alan diğer alet ve gereçlerdendir.

Ağırlık (Kat. Nu. 38): Ağırlıklar kullanılmaya başladıkları dönemlerden itibaren işlevleri ile bağlantılı olarak farklı boyutlarda ve şekillerde üretilmişlerdir. Kurşun, bronz, cam ve taş gibi materyallerden üretilen ağırlıklar, Klasik ve Hellenistik Dönem'de kare, dikdörtgen, üçgen, konik ve disk gibi farklı biçimlerde oldukları bilinmektedir⁷¹¹. Ağırlıkların üzerinde, ait olduğu kentin adı ya da betimli, ağırlığı belirten betimler veya birim işaretleri yer alabilmektedir⁷¹². Antik Çağ'da sikke ve ticaret ağırlık sistemlerinde farklı değerler, farklı birimler ile anılmaktadır.

⁷⁰⁶ G. M. A. Richter, *Greek, Etruscan...*, s. 447, Res. 1730.

⁷⁰⁷ MS 1 ile 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. D. Baykan, *a.g.e.* s. 42-44, Kat. Nu. 183-184.

⁷⁰⁸ Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. İ. Uzel, *a.g.e.* s. 176, Lev. 2, Fig. 6.

⁷⁰⁹ Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. İ. Uzel, *a.g.e.* s. 227, Lev. 69, Fig. 19.

⁷¹⁰ J. S. Milne, *a.g.e.* s. 72-73, Lev. 17, Res. 6.

⁷¹¹ O. Tekin, *Ege Dünyasında Terazi Ağırlıkları (Klasik ve Hellenistik Dönemler)*, Türk Eskiçağ Bilimler Enstitüsü, Ege Yay., İstanbul, 2015, s. 7.

⁷¹² O. Tekin, *a.g.e.* s. 8-11.

Sikke ağırlık birimleri; *stater*, *dekadrahmi*, *tetradrahmi*, *didrahmi*, *drahmi* ve *odol*'dur. Ticari ağırlık birimlerinin en büyüğü 24 kg'ye karşılık gelen *talanton*'dur ve temel ağırlık birimi 500 grama karşılık gelen *mna*'dır⁷¹³. Roma İmparatorluk Dönemi'nin ağırlık birimi 328,8 grama karşılık gelen *libra*'dır ve 1 *libra* 12 *uncia*'ya eşittir⁷¹⁴.

Ağırlığının öğrenilmesi istenilen nesnelerin ağırlıkları karşıt ağırlıklarla ölçülmektedir. Günümüzde kullanıldığını bildiğimiz ve sıklıkla karşılaştığımız ağırlıklar, kuyumculukta, tıp ve eczacılıkta gramajı; günlük hayatta manavlarda, pazar ve marketlerde kilogramı ölçmekte kullanılmaktadır. Antik Çağ örneklerinde olduğu gibi üzerlerinde ağırlıklarıyla alakalı birimler yer almaktadır. Fakat teknolojinin ilerlemesiyle karşıt bir ağırlığa gerek olmadan nesnelerin ağırlıkları *İbrelî* ya da *Dijital Teraziler* ile ölçülmektedir. *İbrelî* ya da dijital teraziler, kullanılması planlanan sektöre göre gram ya da kilogram hesabına göre nesneyi ölçmekte ve ekranında değerini göstermektedir. Ayrıca ağırlıklar spor salonlarında sporcular tarafından kuvvetlenmek için kullanılmaktadır ve Olimpiyatlar oyunlarından “Halter” ağırlıklar kullanılarak yapılan bir spor olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tez kapsamında yer alan Sofya Milli Tarih Müzesi'nden gelen ağırlık (**Kat. Nu. 38**), köşeleri yuvarlatılmış kare biçimindedir ve üzerinde herhangi bir betim veya işaret yer almamaktadır⁷¹⁵. Ağırlık 25,59 gramdır ve 1 *uncia* değerine oldukça yakındır. Patara⁷¹⁶ ve Kibyra⁷¹⁷ kazılarında tespit edilmiş, değerleri 1 *uncia*'ya yakın olan bronz ve kurşun örnekler doğrultusunda **Kat. Nu. 38**'i MS 5 ile 6. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

Asma Kilit (Kat. Nu. 39): Kilit aksamaları çoğunlukla, kapılarda, kozmetik kutularında ve çekmecelerde kullanılmaktadır⁷¹⁸ (**Levha 17. 1**). Antik Çağ'da kullanılan kilit sistemleri Mandallı, Sürgülü, Manivelalı ve Asma kilitler olmak üzere

⁷¹³ O. Tekin, *a.g.e.* s. 11-16.

⁷¹⁴ F. Şahin, *a.g.e.* s. 61, dpn. 519.

⁷¹⁵ Üzerinde ağırlığın değerini gösteren herhangi bir betim veya işaret bulunmayan ağırlıklar, gramajlarına göre değerlendirilmelidir. Bkz. M. Acara Eser, “Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki Bizans Maden Eserleri: Ağırlıklar ve Haçlar”, 22. AST, Cilt: 2, 2005, s. 52.

⁷¹⁶ F. Şahin, *a.g.e.* s. 60-63, Kat. Nu. E8.

⁷¹⁷ Ü. Demirel, *a.g.e.* s.63-65, Kat. Nu. E2-4.

⁷¹⁸ J. C. Waldbaum, *a.g.e.* s. 72.

dört gruba ayrılmaktadır⁷¹⁹. Farklı biçimlerinin olduğu bilinen asma kilitler, genellikle iki parçayı birbirlerine bağlamak için kullanılmaktadırlar. Silindirik, dörtgen ya da antropomorfik şekilde olan kilit kutularına sahip kilitleri, günümüzdeki asma kilitlerin öncülleri olarak kabul edebiliriz. Asma kilitlerde çoğunlukla “manivelalı kilit mekanizması” kullanılsa da “zemberekli kilit mekanizması”nın da kullanıldığı bilinmektedir⁷²⁰.

Antik Çağ asma kilitlerinde olduğu gibi günümüzde de boyut ve tipleri çok çeşitli olan asma kilitler; kapılarda, kutularda, kafeslerde, panolarda, bisikletlerde ve defterlerde (günlük veya hatıra defterleri) iki parçayı birleştirmek için kullanılmaktadırlar. Teknolojinin gelişmesi ile şifreli kilitler de sıklıkla kullanılmakta, hatta elektronik eşyalarımıza koyduğumuz şifreler asma kilitler ile betimlenmektedir. Kişilerin özel hayatlarında yer alan ve korumak, saklamak istedikleri nesnelerin güvenliğini sağlayan asma kilitlerin batıl inançlarda koruma, kısıtlama gibi anlamları olduğu da bilinmektedir. Günümüz Avrupa’sının çoğunlukla ünlü kentlerinde bulunan köprüler üzerinde gördüğümüz kilitler, birbirlerine aşık olan çiftler tarafından köprü üzerine asılıyor ve anahtarlarda nehre atılıyor, böylece çiftin aşkları ölümsüzleşmiş oluyor. Ayrıca kişinin zihinsel ve duygusal denetimini ele geçirmek için yapılan büyülerde de bağlama özelliği olan asma kilitlerin kullanıldığı bilinmektedir. Sonuç olarak amaç ne olursa olsun asma kilitlerin kullanımı, erişimin engellenmesine yöneliktir.

Tez kapsamında yer alan, Makedonya Kulesi Kurtarma Kazısı sırasında bulunmuş olan, döküm tekniği ile üretildiği bilinen, üzerinde kazıma çizgi ve nokta bezemelerinin yer aldığı “Keçi Figürlü Asma Kilit Parçası” **Kat. Nu. 39**, Selçuklu Dönemi zoomorfik (tavşan, at, keçi, koç, aslan, kuş vb.) asma kilitler ile benzerlik göstermektedir. Benzer örnekleri Amorium⁷²¹, Kubad-Abad Sarayı⁷²², Boğazköy⁷²³

⁷¹⁹ B. S. A. Oransay, *a.g.e.* s. 138.

⁷²⁰ B. S. A. Oransay, *a.g.e.* s. 142.

⁷²¹ Geç Antik Çağ’a tarihlendirilmiştir. Bkz. Z. Demirer Gökalp - A. C. Erel - H. Yılmazyaşar, “2016 Yılı Amorium Kazısı”, 39. KST, Cilt: 2, Bursa, 2018, s. 563, Res. 7, Fig. 2.

⁷²² Selçuklu Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Yavaş, “Anadolu Selçuklu Dönemine Ait İki Nadide Eser: Mızrak Ucu Ve Kilit”, *Uluslararası “İpek Yolunda Türk Dünyası Ortak Kültür Miras” Bilgi Şöleni Bildiriler*, Ankara, 2013, s. 296-298, Foto. 4,5.

⁷²³ Geç Antik Çağ’a tarihlendirilmiştir. Bkz. B. Böhlendorf Arslan, “Das Bewegliche Inventar ...”, s. 363, Şek. 11, Fig. 10.

ve Korinthos⁷²⁴ kazılarında tespit edilmiştir. Ayrıca benzer örnekler, Selçuklu Uygarlığı⁷²⁵ ve Sadberk Hanım⁷²⁶ müzelerinden, New York Minassian Koleksiyonundan⁷²⁷ ve Kuzeydoğu Bulgaristan⁷²⁸,dan bilinmektedir. **Kat. Nu. 39**'u benzerleri doğrultusunda MS 12 ile 13. yüzyıllar arasına tarihlendirebiliriz.

Ayna (Kat. Nu. 40): Yunancada *ενοπτρον*, Latince *speculum*⁷²⁹ olarak adlandırılan ayna, Antik Çağ'dan bu yana (özellikle kadınlar tarafından) sıklıkla kullanılan eşyalar arasındadır (**Levha 17. 2**). Steller, vazo ve duvar resimlerinde sıklıkla betimleri ile karşılaştığımız el aynaları, kapaklı aynalar, kulplu aynalar gibi tipleri olan dikdörtgen veya disk biçimli aynalar, çoğunlukla kadınlar tarafından kullanılan günlük kullanım aletler arasındadır ve bu kullanım Antik Çağ yazarlarından Polluks ve Aristophanes'in aktarımları doğrultusunda desteklenmektedir⁷³⁰. İnsanlar tarafından kullanıldığı bilinen ilk aynalar durgun su yüzeyleriydi. Sonrasında doğada doğal olarak bulunan obsidyen yansıtıcı özelliğinden dolayı ayna olarak kullanılmaya başlandı⁷³¹. Günümüz aynalarına göre farklı materyaller ile üretilen aynalar, Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar camdan değil, perdahlanmış metallerden özellikle bronz kullanılarak üretilmişlerse de çoğunlukla altın veya gümüş kaplama yapılarak yansıma özelliği kazandırıldıktan sonra kullanılıyorlardı⁷³². Ayna yapımında kullanılan metallere göre daha çok yansıtıcı olduğu öğrenilen çeliğin kullanımı MS 16. yüzyıla kadar devam edildi⁷³³. Camdan üretilen ilk sırlı aynaların MS 13. yüzyılda üretilmeye başlandığı kabul edilmektedir. Bulanık ve çarpık yansıtan bu aynalar daha çok ışıltıları için kullanılıyorlardı⁷³⁴. Yıllar süren denemelerden sonra MS 19. yüzyılda cam üzerine

⁷²⁴ Geç Antik Çağ'a tarihlendirilmiştir. Bkz. G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 137, 139, Lev. 71, 1005.

⁷²⁵ MS 12 ile 13. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. *Selçuklu Uygarlığı Müzesi Kataloğu*, s. 141-160.

⁷²⁶ A. Yavaş, "Anadolu Selçuklu Dönemine...", s. 297, bkz. dpn. 24-26.

⁷²⁷ Gös.yer. Bkz.dpn. 27.

⁷²⁸ MS 10 ile 11. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. K. Totev, "Zoomorfni Metal Nakhodki Ot Severoiztochna Bülğariya", *Arkheologiya*, Cilt: 2, Sayı: 29, 1987, s. 32, Fig. 1 e.

⁷²⁹ S. Kabaagaç - E. Alovera, *a.g.e.* s. 563.

⁷³⁰ F. Şahin, *a.g.e.* s. 35, dpn. 262-263.

⁷³¹ *Geçmişten Günümüze Ayna Her Alanda Her Anlamda*, AsanatY, İstanbul, 2010, s. 102-103.

⁷³² G. M. A. Richter, *Greek, Etruscan...*, s. 251-252.

⁷³³ S. Saltuk, *a.g.e.* s. 102.

⁷³⁴ S. Saltuk, *a.g.e.* s. 108-109.

uygulanan çözeltili gümüş kaplama yöntemi ile üretilen aynalar yapılmaya başlandı ve günümüzde de ayna yapımında bu yöntem kullanılmaktadır⁷³⁵.

Antik Çağ'dan günümüzde aynalar, meslek gruplarında (avcılık, denizcilik, fotoğrafçılık, havacılık, ormancılık vb.), Sanat (bale, hat, tiyatro vd.) ve spor dallarında (okçuluk, güreş, bisiklet, at yarışı vb.), çeşitli inançlarda (gelenek görenek ve çeşitli kültürlerde, Şamanizm, nazar, mitoloji, tasavvuf vb.), teknolojiye vb. birçok çeşitli alanlarda karşımıza çıkmaktadır⁷³⁶.

Tez kapsamında yer alan **Kat. Nu. 40**, 7,1 cm çapında, dış bükey ve iç yüzeyinde konsantrik daireler bulunan gümüş kaplı bir aynadır. M. J. Chavane'nin D'Amathonte nekropolu aynaları üzerine oluşturduğu tipolojik sınıflandırmaya göre dairesel biçimli yalın aynalar sınıfı altında değerlendirmek mümkündür⁷³⁷. M. J. Chavane'nin Dairesel Biçimli Yalın Aynalar sınıfına ait olabilecek benzer aynaların, MÖ 5. yüzyıldan Roma İmparatorluk Dönemi sonlarına kadar kullanıldığını söyleyebiliriz⁷³⁸. Çap ölçüsü, dış bükey olması ve iç yüzeyinde konsantrik dairelerin yer alması gibi özellikler göz önünde bulundurulduğunda Laodikeia⁷³⁹, Patara⁷⁴⁰ kazıları ve Tire Müzesi⁷⁴¹ benzerleri doğrultusunda **Kat. Nu. 40**'ı MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyıla tarihlemek doğru olacaktır.

Cımbız (Kat. Nu. 41): Yunancada *τριχολαβίς* / *τριχολαβιον*, Latince *Vulsella* olarak adlandırılan ve J.S. Milne tarafından *forseps* olarak adlandırılan ve **Levha 17. 1**'deki gibi kozmetik kutularından muhafaza edildiği bilinen cımbızlar⁷⁴²,

⁷³⁵ S. Saltuk, *a.g.e.* s. 111-112.

⁷³⁶ Detaylı bilgi için bkz. S. Saltuk, *a.g.e.* s. 140-222.

⁷³⁷ M. J. Chavane, *La Necropole D'Amathonte Tombes*, s. 14.

⁷³⁸ M. Comstock - C. Vermeule, *a.g.e.* s. 271-275, Kat. Nu. 393, 399; M. J. Chavane, *La Necropole D'Amathonte Tombes...*, s. 13-14, Lev. 5, 85, 87, 89, 94; L. Zoroğlu, "Kelenderis 1991 Yılı Kazısı", 14. KST, Cilt: 2, Ankara, 1993, s. 169-170, Res. 14; R. Körpe, "1996 Lapseki Kurtarma Kazısı", 8. MüzeKKS, Ankara, 1998, s. 178, Res. 17; N. Sevinç - M. Treister, "Metalwork from The Dardanos Tumulus", *Studia Troica* 13, Philipp Von Zabern- Mainz Am Rhein Yay., 2003, s. 242, Lev. 9, Fig 81,82; B. Gürler, *a.g.e.* s. 109, Kat. Nu. 34, 34, 37-39; C. Şimşek - M. Okunak - M. Bilgin, *a.g.e.* s. 167, Kat. Nu. 416, 533, 717, 718, 809; C. Başaran - H. Kasapoğlu, "Parion Kazısı Metal Bulutuları", III. Odtü Arkeometri Çalıştayı - Türkiye Arkeolojisinde Metal: Arkeolojik ve Arkeometrik Çalışmalar, Ed. P. Ayter - Ş. Demirci, Ankara, 2013, s. 131-132, Şek. 4; F. Şahin, *a.g.e.* s. 39, dpn. 304; A. Pasinli - T. Gökyıldırım - F. Düzgüner, *a.g.m.* s. 361, Res. 8.

⁷³⁹ MÖ 27 ile MS 14'e tarihlendirilmiştir. Bkz. C. Şimşek - M. Okunak - M. Bilgin, *a.g.e.* Kat. Nu. 717, 718.

⁷⁴⁰ MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. F. Şahin, *a.g.e.* s. 39-40, Kat. Nu. B29.

⁷⁴¹ Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmiştir. Bkz. B. Gürler, *a.g.e.* Kat. Nu. 38.

⁷⁴² J. S. Milne, *a.g.e.* s. 90.

metal bir plakanın bükülmesiyle oluşturulur⁷⁴³ ve ince işçilikten geçmeleri sebebi ile çok çeşitli tipleri vardır⁷⁴⁴. Bu tip çeşitliliğinden dolayı Erken Bronz Çağı'ndan itibaren yüz kılları⁷⁴⁵ için kullanıldığı bilinen cımbızların kozmetik ve tıp alanında ayrıca kandil fitili kaldırma, zanaatkarlar tarafından küçük nesneleri tutma gibi alanlarda kullanılmış olduklarını bilinmektedir⁷⁴⁶. 10 cm'den daha kısa cımbızların kozmetik amaçlı, 10 cm'den uzun cımbızların ise tıp alanlarında kullanıldığını öne sürülmektedir⁷⁴⁷.

Gümünüzde halen daha kullanılan cımbızların temel tipleri, öncülerine benzese de sanayileşme ve seri üretimle bağlantılı olarak birbirleri ile benzeşen örnekler ile karşılaşmaktayız. Antik Çağ'da kullanılan öncüleri gibi kozmetik ve tıp alanında kullanıldıkları, ayrıca zanaatkarlar tarafından da kullanıldıkları bilinmektedir. Kozmetikte kullanılan uzunluğu öncüleri gibi 10 cm civarında olan cımbızların kadın ve erkekler tarafından sıklıkla kullanıldıkları bilinmektedir. Antik Çağ ve günümüz kadınlarının makyaj malzemeleri arasında yer alan cımbızlar, Antik Çağ'da olduğu gibi günümüzde de yüz kıllarının alınmasında kullanılmaktadır. Teknolojinin ilerlemesi ile ortaya çıkan, elektrik yardımı ile çalışan ve birçok cımbız ucunun birleştirilmesiyle oluşturulan epilasyon aletleri, kısa zamanda çok sayıda kıl almasını sağlaması sebebi ile günümüzde sıklıkla tercih edilmektedirler.

Tez kapsamında yer alan Keşan'dan gelen **Kat. Nu. 41**, uzun yassı levha ikiye katlanarak oluşturulmuş, pim yardımı ile birleştirilmiştir. Bir yüzünde belirgin konsantrik daireler gözlenmektedir. Keşan buluntusu olarak envantere geçen, köyü veya mevkii belli olmayan **Kat. Nu. 41**, Keşan'ın İzettiye Mahallesi yakınlarında konumlandığı bilinen Ağilyaması⁷⁴⁸ yerleşimine ait olabilir. Boy ölçülerini temel olarak oluşturduğu sınıflandırmaya göre **Kat. Nu. 41**'i kozmetik amaçlı kullanılan

⁷⁴³ A. Hume, *Ancient Meols: Or, Some Account of The Antiquities Found Near Dove Point*, Londra, 1863, s. 235.

⁷⁴⁴ B. S. A. Oransay, *a.g.e.* s. 82.

⁷⁴⁵ R. Jackson - S. La Niece, "A Set of Roman Medical Instruments from Italy", *Britannia*, Sayı: 17, 1986, s. 137; İ. Uzel, *a.g.e.* s. 94.

⁷⁴⁶ İ. Uzel, *a.g.e.* s. 95.

⁷⁴⁷ U. Alagöz, *a.g.e.* s. 118, dpn. 182. (Bkz. Allison, P., M., *The Insula of the Menander in Pompeii III: The Finds. A Contextual Study*, Oxford, 2006.) İ. Uzel, *a.g.e.* s. 95.

⁷⁴⁸ Bkz. dpn. 545.

cımbızlar sınıfında değerlendirmek mümkündür. Metropolis⁷⁴⁹ kazısı ve Kütahya Müzesi'nde⁷⁵⁰ benzer örneklerle rastlamak mümkünse de Parion⁷⁵¹ kazısı benzeri doğrultusunda **Kat. Nu. 41**'i MS 9 ile 10. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

El İği (Kat. Nu. 42): Antik Çağ'da kadınlar tarafından yapıldığı bilinen dokuma işleri⁷⁵² için ilk önce ipin eğirilmesi gerekmektedir ve bu işlem için ise *iğ* adı verilen eğirme aleti kullanılmaktaydı⁷⁵³ (**Levha 18. 1**). Eğirme aleti olarak karşımıza çıkan *iğ* çoğunlukla ahşap ucu çentikli veya çengelli mil ve mile üstten ya da alttan yerleştirilmiş ağırşaktan oluşmaktadır. Kemik, fildişi ve çeşitli metallerden de üretildiği bilinen *iğ*ler⁷⁵⁴ genelde öreke adı verilen çatal uçlu uzunca sopa ile kullanılmaktaydı. Öreke kol altına sabitlenir, çatal uca yün topağı (sümek) yerleştirilir elde kabaca bükülen yün, *iğ*in çentiğine takılı veya ilmek atılarak sabitlenir ve *iğ*, el hareketiyle hızlıca döndürülür, yapılan bu hareket ile yün bükülür ve ip haline gelir⁷⁵⁵. Ağırşak üzerinde veya altında mile sarılı olan ip *iğ*den çıkartılır ve yumak haline getirilir böylece ip eğirme işlemi sonlandırılırdı.

Günümüzde kırsalda yaşayan çoğunlukla yaşlı kadınlar tarafından kullanıldığı bilinen el *iğ*leri için Anadolu'da farklı isimler (kirmen, kirman, eğirtmeç vb.) kullanılsa da Türkiye Trakyası'nın kırsalında çoğunlukla "el *iğ*" adı kullanılmaktadır. Antik Çağ'da kullanılan öncülere gibi kullanıldığı bilinen el *iğ*leri günümüzde neredeyse hiç kullanılmamaktadır. Zaman içerisinde ihtiyaç gereği ve daha hızlı bir şekilde ip eğirmek için kullanılan çıkırıklar el *iğ*lerinin yerine geçmiştir. Kökeni

⁷⁴⁹ MS 5 ile 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. E. Durak, *a.g.e.* s. 34, Kat. Nu. 85-86; S. Aybek - O. Gülbay - E. Durak, *a.g.m.* s. 15-16, Kat. Nu. 8, 9; A. Ekin Meriç, *a.g.m.* s. 115, Kat. Nu. 15-16.

⁷⁵⁰ Geç Antik Çağ'a tarihlendirilmiştir. Bkz. Z. Demirel Gökalep, "Kütahya Müzesindeki Bazı Maden Eserler", *Kütahya Müzesi 2015 Yıllığı*, Kütahya, 2016, s. 246-247, Kat. Nu. 22-23.

⁷⁵¹ MS 9 ile 10. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. E. Çelikbaş, "Parion Tiyatrosu Metal Eserleri", *Parion Roma Tiyatrosu (2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimari ve Buluntuları)*, Ed. C. Başaran - H. E. Ergürer, Pozitif Matbaa, Ankara, 2016, s. 211, Kat. Nu. 9; E. Çelikbaş, "Metal Objects from The Theater", *Parion Studies I (Roman Theater of Parion, Excavations, Architecture and Finds from 2006-2015 Campaigns)*, Ed. C. Başaran - H. E. Ergürer, Pozitif Matbaa, Ankara, 2018, s. 186, Kat. Nu. 9.

⁷⁵² K. Keith, "Spindle Whorls, Gender, and Ethnicity At Late Chalcolithic Hacinebi Tepe" *JFieldA*, Cilt: 25, Sayı: 4, 1998, s. 499.

⁷⁵³ İ. Fazlıoğlu, *Eskiçağ'da Dokuma*, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yay., İstanbul, 1997, s. 1.

⁷⁵⁴ R. Tamsü - S. Akça, "Eskiçağ'da Dokumacılığın Başlangıcı Ve Pişmiş Toprak Dokuma Aletleri", *II. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu*, Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Yay., Eskişehir, 2002, s. 203.

⁷⁵⁵ M. Gönül, "Dokumacılığın Tarihçesi Ve En Eski Dokuma Aletleri", *Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Antropoloji*, Cilt: 1, Ankara, 1966, s. 88.

bilinmese de Hindistan’da icat edildiği⁷⁵⁶ sanılan çıkırıklar ile el iğinin döndürülmesi sürekli hale getirilmekte ve böylece kısa zamanda çok miktarda ip eğrilmektedir. 1770 yılında tekstil sektöründe çalıştığı bilinen James Hargreaves tarafından elle çalışan çoklu çıkırık icat edilmiş⁷⁵⁷ ve bu icat tekstil endüstrisine yeni bir soluk getirmiştir. Çoklu çıkırığın icadıyla ip eğirmek daha kolaylaşmış ve eğrilen ipin miktarı daha da çoğalmıştır. Günümüzde sanayinin ve teknolojinin ilerlemesi ile iplik fabrikalarında elektrikle çalışan makineler kullanılmakta ve çok çeşitli kalınlıkta ip eğirildiği bilinmektedir. Antik Çağ’da kadın işi olarak karşımıza çıkan ip eğirme işlemine zaman ilerledikçe erkekler dahil olmuş ve günümüzde ileri teknoloji sayesinde kişiye gerek olmadan ipin eğirildiği bilinmektedir.

Çoğunlukla ahşaptan yapıldığını bildiğimiz iğlerin metal örnekleri Anadolu’da; Alacahöyük kral mezarından (bronz)⁷⁵⁸, Horoztepe’deki bir mezarlıktan (iki adet altın kaplama)⁷⁵⁹, Oymaağaç⁷⁶⁰ ve Antalya-Karataş kazılarında (gümüş)⁷⁶¹ bilmektedir. Keşan’dan gelen **Kat. Nu. 42**, ince, uzun, silindirik ve hafif bombeli gövdenin baş kısmı helezoniktir. Alt kısmı düz bitirilmiştir. Gövdenin bombeli bölümünde sabit durabilen hareketli ince ve iç bükey disk/levha yer almaktadır. Keşan buluntusu olarak envantere geçen, köyü veya mevkii belli olmayan **Kat. Nu. 42**, Keşan’ın İzettiye Mahallesi yakınlarında konumlandığı bilinen Ağılıyaması⁷⁶² yerleşimine ait olabileceğini düşünebiliriz. Macarista-Páty mezarlığındaki 11 numaralı kadın mezarı buluntusu olan demirden üretilmiş disk⁷⁶³ doğrultusunda **Kat. Nu. 42**’yi MS 4 ile 5. yüzyıla tarihlemek doğru olacaktır.

⁷⁵⁶ Uzantı 20.

⁷⁵⁷ Uzantı 21.

⁷⁵⁸ H. Z. Koşay, *Alaca Höyük Hafriyatı: Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan, 1936 Daki Çalışmalara Ve Kesiflere Ait İlk Rapor*, TTKY, Ankara, 1938, s. 119, Lev. 92, Fig. 28; H. Z. Koşay, *Alaca Höyük Hafriyatı : Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan, 1937-1939 Daki ...*, s. 60-66, Lev. 126.

⁷⁵⁹ T. Özgüç - M. Akok, *Horoztepe: Eski Tunç Devri Mezarlığı Ve İskân Yeri*, TTKY, Ankara, 1958, s. 16, Lev. 8, Fig. 3-25.

⁷⁶⁰ T. Özgüç, *Maşat Höyük Kazıları Ve Çevresindeki Araştırmalar*, TTKY, Ankara, 1978, s. 31.

⁷⁶¹ M. J. Mellink, “Excavations at Karataş-Semayük in Lycia 1968”, *AJA Sayı: 73*, *America Arkeoloji Enstitüsü*, s. 323, Lev. 74, Res. 23.

⁷⁶² Bkz. *dnpn*. 545.

⁷⁶³ K. Ottományi, “Late Roman Grave Groups in The Páty Cemetery”, *DissArch Supplementum 1*, Ed. D. Bartus - K. Boruzs, Budapeşte, 2018, s. 162-163, Lev. 9, Fig. 9. Kadın mezarında tespit edilmiş olan demir diskin bir el iğne ait olabileceği ve iğne mil kısmının ahşaptan yapılmış olabileceği ve dolayısıyla günümüze ulaşmamış olabileceği düşünülmektedir.

Sella Curulis (Diphros Okladias) (Kat. Nu. 43): Antik Çağ vazo resimleri ve kabartmalar üzerinde sıklıkla karşılaştığımız dört ayaklı sabit veya eklemli açılır kapanır arkalıksız tabureler, Yunancada *διφορος*⁷⁶⁴, Latince de ise *sella*⁷⁶⁵ olarak adlandırılmıştır. Livius⁷⁶⁶ tarafından Etrüsk kökenli olduğu aktarılan tabureler, kullanımlarına, yapılarına ve malzemelerine göre farklı isimler almıştır⁷⁶⁷. Sikkeler üzerinde ki betimlemelerde de sıklıkla görülen katlanan tabureler (**Levha 18. 2**), Roma Cumhuriyet Dönemi ve Roma İmparatorluk Dönemi'nde asalet göstergesi haline gelmiştir⁷⁶⁸.

Antik Çağ'ın sella curulisleri günümüzde halen daha kullanılmaktadır ve isimleri katlanan taburedir. Öncülleri gibi ortadan bir mil ile sabitlenen ve açıldıklarında çapraz görünümleri olan tabureler, Antik Çağ'da olduğu gibi statü sembolü değildirlir, sıradan aktivitelerde kullanılmaktadırlar. Sıklıkla kamp taburesi olarak karşımıza çıksalar da pikniklerde ve balık tutan kişiler tarafından kullanılmaktadırlar. Teknolojinin ilerlemesi ile çok sayıda ve farklı modellerdeki tabureler ile karşılaşmaktayız. Statü sembolü olan oturma aletleri ise çoğunlukla sözlü veya yazılı olarak karşımıza çıkmakta ve çoğunlukla makamı (müdür, yönetici koltukları) temsil etmektedir. Ülkemizde kutlanan 23 Nisan etkinlikleri sırasında yöneticiler bir süreliğine koltuklarını çocuklara bırakır. Makam koltuğuna oturan çocuklar böylece bir süreliğine yöneticilik yapabilmektedir. Sonuç olarak Antik Çağ'ın statü sembolü olan, yüksek statüye ulaşmadan oturulamayan sella curulisler, biçim olarak günlük hayatta yer almaktadır. Günümüzde yüksek statüdeki kişilerin oturması sebebi ile sıradan koltuklar statü sembolü haline gelmektedir.

Tez kapsamında yer alan Pehlivan köy'den gelen, toplam yüksekliği yaklaşık 50 cm, derinliği ise yaklaşık 40 cm olduğu düşünülen bir Sella Curulis (Diphros

⁷⁶⁴ G. M. A. Richter, *The Furniture of The Greeks, Etruscans and Romans*, Phaidon Yay., Londra, 1966, s. 38-43; H. I. Thickpenny, "Two Attic Grave Stelai in The J. Paul Getty Museum", *GettyMusJ*, Sayı: 13, 1985, s. 5; D. Andrianou, "Chairs, Beds and Tables, Evidence For Furnished Interiors in Hellenistic Greece", *Hesperia*, Sayı: 75, 2006, s. 226.

⁷⁶⁵ S. Kabağaç - E. Alovera, *a.g.e.* s. 546.

⁷⁶⁶ Titus Livius, *Ab Urbe Condita*, 1.8.

⁷⁶⁷ Politik alanlarda: sella regia (Yun. διφορος βασιλικος), sella ducum (Yun. διφορος χηγεμονικος), sella consularis, sella consulis. Orduda: sella castrensis. Katlanan tabureler: sella plicatilis (Yun. διφορος οκλαδιας). Yapıldığı malzeme: Fildişi; sella eburnea (Yun. διφορος ελεφαντινος), Altın; sella aurea. Bkz. O. Wanscher, *Sella Curulis: The Folding Stool: An Ancient Symbol of Dignity*, Rosenkilde and Bagger, Kopenhag, 1980, s. 124.

⁷⁶⁸ O. Wanscher, *a.g.e.* s. 121.

Okladias)'in (**Levha 24. 1**) sağ bölümüne ait **Kat. Nu. 43**'ün üzerinde iki adet hayvan başı (leopar?) apliği yer almaktadır. O. Wanscher'ın çapraz bacaklı sellecureliler için oluşturduğu tipolojik sınıflandırmaya göre Tip III sınıfı altında değerlendirmek mümkündür⁷⁶⁹. O. Wanscher'ın Tip III'ünün Türkiye Trakya'sı benzeri; Vize H3 Tümülüsü'nden⁷⁷⁰, Anadolu benzerleri; Alliano⁷⁷¹, Perge⁷⁷², Sardeis⁷⁷³, Side⁷⁷⁴ ve Zeugma⁷⁷⁵ kazılarında, Balkan benzerleri ise Bulgaristan'da Köstengil bölgesi⁷⁷⁶ ve Varna bölgesi⁷⁷⁷'nden bilinmektedir. Bulgaristan'ın Kuzeydoğusunda, Marcianopolis territoriumunda⁷⁷⁸ ve Tırговиşte (Eski Cuma) Trak-Roma Nekropolü'nde⁷⁷⁹ tespit edilen bronz aplikli, demir katlanan tabureler doğrultusunda **Kat. Nu. 42**'yi MS 2. yüzyıl ortası ile 3. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

4.2. Heykelcikler ve Aplikler

Tezin ikinci grubunu 20 adet heykelcik ve aplikler oluşturmaktadır.

4.2.1. Süvari Heykelcikleri

Trakların, at biniciliğini küçük yaşta öğrenmeye başladıkları, savaşlara da at üzerinde katıldıkları ve cenaze törenlerinde at yarışı yaptıkları bilinmektedir⁷⁸⁰. Homeros ve Herodotos Antik Çağ'ın en kalabalık ve savaşçı topluluklarından biri

⁷⁶⁹ O. Wanscher, *a.g.e.* s. 146.

⁷⁷⁰ MS 1. yüzyılın ikinci yarısı ile 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. A. M. Mansel, "Vize hafriyatı"..., s. 461-462; Z. M. Aksan, *a.g.e.* s. 404, Res. 493-495.

⁷⁷¹ Ü. Demirel, "2013 Yılı Perge Kazılarında Bir Metal Buluntu Grubu", *CEDRUS*, Sayı: 4, 2016, s. 24, dph. 54.

⁷⁷² Ü. Demirel, *a.g.m.* s. 249-250, Kat. Nu. 12-15.

⁷⁷³ Geç Antik Çağ'a tarihlendirilmiştir. Bkz. J. C. Waldbaum, *a.g.e.* s. 79, Lev. 26, Fig. 423, Lev. 27, Fig. 424; J. S. Crowfoot, *The Byzantine Shops At Sardis*, Harvard Üniversitesi Yay., Massachusetts ve Londra, 1990, s. 92, E16, Res. 525.

⁷⁷⁴ Geç Antik Çağ'a tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Oransay, "Side Arkeoloji Müzesi Madeni Eser Araştırmaları 2010-2011", *Anmed*, Sayı: 10, 2012, s. 228-229, Res. 3.

⁷⁷⁵ N. Dieudonne Glad - M. Feugere - M. Önal, *a.g.e.* s. 141-143, Res. 72, Lev. 371 Fig. 731a-b.

⁷⁷⁶ MS 2. yüzyılın ortası ile 3. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. Bkz. J. Meshekov - L. Stankova, "A Rich trician Mound Burial from The Roman Period At The Village of Slokoshtitsa, Kiustendil District (South-Western Bulgaria)", *ABulg*, Cilt: 3, Sayı: 2, 1998, s. 62, Fig. 23, 27.

⁷⁷⁷ MS 1. yüzyılın 2. yarısı ile 2. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. Bkz. L. Lazarov, "Grave Finds from The Second Half of The 1st and The Beginning of 2nd Century AD from The Town of Dulgopol, Varna Region (Northeastern Bulgaria)", *ABulg*, Cilt:1, Sayı: 2, 1998, s. 73, Res. 8.

⁷⁷⁸ MS 2. yüzyılın ortasına tarihlendirilmiştir. Bkz. R. Nenova, A. Angelov, "Rich Thracian's Grave from Marcianopolis", *ABulg*, Cilt: 2, Sayı: 3, 1999, s. 54, Fig. 7 a-b.

⁷⁷⁹ D. Ovcharov, "Trako-Rimski Nekropol Dirogovište", *Arkheologiya*, Cilt: 2, Sayı: 7, 1965, s. 35-36, Fig. 4.

⁷⁸⁰ A. M. Mansel, *Trakyanın Kültür ve Tarihi*, Resimli Ay Matbaası T.L. Şirketi, İstanbul, 1938, s. 14; Z. Taşlıkloğlu, *Trakya'da Epigrafiya Araştırmaları II*, İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1971, s. 100-103.

olan Trakların, süvarilik ve savaş becerilerinin gelişkin olduklarını aktarmıştır⁷⁸¹. Trak süvarisinin, zaman içerisinde kutsallaştırılarak Tanrı statüsü kazandırılmış⁷⁸² Troiada ölen Trakya kralı Rhesos⁷⁸³ olduğuna dair görüşler vardır⁷⁸⁴. Süvarinin bilinen ilk betimi Kuzey Bulgaristan'da bulunmuş gümüş kap üzerindedir⁷⁸⁵. Ayrıca heykelcikler şeklinde de karşımıza çıkan ikonografiye mimari anıtlarda, stellerde, metal süsleme levhalarında, kaya kabartmalarında ve sikkeler üzerinde rastlamak da mümkündür⁷⁸⁶. Roma İmparatorluk Dönemi'nde yaygınlaşan ve Kuzey Trakya merkezli olmak üzere tüm Trakya'da gözlenen ikonografinin mermer üzerindeki betimleri Geç Hellenistik Dönem'de başlamıştır⁷⁸⁷. Anadolu'da da yaygın olarak gözlenen ve farklı isimlerle anılan⁷⁸⁸ atlı süvari betimlemeleri⁷⁸⁹, Trak betimlemeler ile benzer özellikler taşıyorlarsa da Trak süvarilerini Anadolu süvarilerinden ayıran özellikler phiale veya avlarını öldürmek için taşıdıkları mızraktır⁷⁹⁰.

Tez kapsamında, buluntu yeri belli olamayan Süvari Heykelciği (**Kat. Nu. 44**), Uzunköprü-Çöpköy'den gelen Süvari Heykelciği (**Kat. Nu. 45**), İpsala-Koyuntepe'den gelen Süvari heykelciği (**Kat. Nu. 46**) ve Edirne'den gelen At Heykelciği (**Kat. Nu. 47**) ile Süvari İkonografisini oluşturan toplamda dört adet heykelcik yer almaktadır.

Süvari Heykelciği (Kat. Nu. 44 ve 45): Dolu döküm tekniği ile üretilmiş, yeşil patinalı, yer yer aşınmaların gözlendiği heykelcikler, binici oturuşlu erkek

⁷⁸¹ Homeros, ΙΑΙΑΣ 10, 434; Herodotos, ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗ, Polymnia, 110-111.

⁷⁸² Z. Taşlıklioğlu, *a.g.e.* s. 104.

⁷⁸³ Homeros, ΙΑΙΑΣ 10, 469-525.

⁷⁸⁴ F. Dönmez Öztürk, "Trakya Tanrıları ve Kültleri", *ASanat*, Sayı: 125, 2007, s. 57.

⁷⁸⁵ V. Velkov – V. Gerassimova Tomova, "Kulte Und Religionen in Thrakien Und Niedermösien", *ANRW* 2, Cilt: 18-2, 1989, 1317-1361.

⁷⁸⁶ İ. Delemen, "Lykia, Idebessos'ta Bulunmuş Olan Bronz Adak Heykelcikleri", *AnadoluAraş.* Sayı: 14, 1996, s. 198; S. Aybek, "Thrak Atlısı Figürünün İkonografik Yapısı İçinde Edirne Arkeoloji Müzesi'ndeki Steller Ve Küçük Heykellerin Konumu", *PATRONVS: Coşkun Özgünel'e 65.Yaş Armağanı (Festschrift für Coşkun Özgünel zum 65. Geburtstag)*, İstanbul, 2007, s. 62, dpn. 31, 32, 33.

⁷⁸⁷ S. Aybek, *a.g.m.* s. 62.

⁷⁸⁸ Atlı Süveriler; Lykia ve Psidia'da Kakasbos, Phrygia'da ise Horophylaks veya Sozon olarak adlandırılmış. Bu adların yanı sıra Eitiosarios, Kanzerenos, Karabasmos ya da Karabasbos, Manimazos, Mursine, Perkios ya da Perkonei, Kordenos, Ordianos, Paladeinenos, Purmerulas ya da Purumerulas, Saldobussenos ya da Saldokelenos, Seinolazies, Zamazis, Zeindrumenos vb. epitetler kullanılmış. F. Dönmez Öztürk, *a.g.m.* s. 57.

⁷⁸⁹ İ. Delemen, "Lykia, Idebessos'ta Bulunmuş ...", s. İ. Delemen, "Halûk Perk Müzesi'ndeki Thrak Ve Anadolu Atlıları", *Tuliya*, İstanbul, 2005, s. 149-176.

⁷⁹⁰ F. Dönmez-Öztürk, *a.g.m.* s. 57, dpn. 78; S. Aybek, *a.g.m.* s. 64.

betimleridir. Sağ kolları yukarıda bir nesneyi (mızrak, kılıç vb.) sallar vaziyette veya *gestus latinus* ya da *benedictio latina*⁷⁹¹ adı verilen (sağ eldeki işaret ve orta parmakların açık, diğer parmakların kapalı olması) harekete geçme işaretini yapmaktadırlar. Sol kolları, hafif açık vücut hizasında muhtemelen dizginleri tutar vaziyette betimlenmişler. Kalın telli hafif dalgalı saçlar ense üzerinde toplanmıştır. Göğüs, kollar ve bacaklar üzerindeki çizgiler, kabarıklıklar ve profilden bakıldığından görünen giysi uzantısı binicilerin zırh kuşanmış olduğunu düşündürmektedir.

Tanrısallaştırılmış kişiler ya da kral için oluşturulduğu düşünülen ikonografinin en erken temsilcisinin Bulgaristan-Sofya-Lozen Köyü'nde MÖ 8. yüzyıla tarihlendirilen gümüş bir heykelcik olduğu kabul edilmektedir⁷⁹². Batı ve Doğu Trakya'da Apollon'a adanmış kutsal alanda⁷⁹³, Asenovgradsko Antik Kenti kazılarında⁷⁹⁴ ve Dılgopol⁷⁹⁵, Yeni Zağra⁷⁹⁶, Filibe⁷⁹⁷, Sofya Ulusal Tarih⁷⁹⁸ müzelerinde sıklıkla karşımıza çıkan benzer örnekler, MÖ 4. yüzyıl ile MS 4. yüzyıl arasına tarihlendirildiğinden **Kat. Nu. 44 ile 45**'i belirli bir tarih aralığına oturtmak zordur.

Bulgaristan-Lozen'de bulunan Apollon'a adandığı bilinen kutsal alan benzerleri ve Asenovgradsko Antik Kenti benzerleri, bölgede bulunmuş sikkeler

⁷⁹¹ R. Brilliant, *Gesture and Rank in Roman Art: The Use of Gestures To Denote Status in Roman Sculpture and Coinage*, Connecticut Academy of Arts and Sciences, New Haven, 1963, s. 184-186, 207-208.

⁷⁹² P. İlieva, *Ancient Bronze from Bulgaria Heritage of The Past*, Borina Yay. Sofya, 2014, s. 38-40, Fig. 42.

⁷⁹³ V. P. Vassilev, "Bronzestatuetten Aus Dem Heiligtum Bei Lozen", *Akten Der 10. Internationalen Tagung Über Antike Bronzen*, Cilt: 45, Stuttgart, 1994, s. 429, Res. 1.

⁷⁹⁴ MS 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. K. Juglev, "Antichni Arkheologicheski Nakhodki Ot Asenovgradsko", *Arheologiya*, Cilt: 4, Sayı: 7, 1965, s. 40, Res. 8.

⁷⁹⁵ L. Lazarov, "Drevna Bronzova Plastika Ot Kolektsiyata Na Gim – Dılgopol", *Arheologiya*, Cilt: 3, Sayı: 34, Sofya, 1992, s. 21, Res. 2; L. Lazarov, *Historical Museum-Dalgopol, Ancient Bronze, Katalog*, Slavena, 2001, s. 46, Kat. Nu. 82.

⁷⁹⁶ T. Kanceva, "Bronzestatuetten Des Thrakischen Reitergottes Im Museum Nova Zagora", *Griechische Und Römische Statuetten Und Grossbronzen: Akten Der 9. Internationalen Tagung Über Antike Bronzen*, Viyana, 1988, s. 411, Fig. 1-3; MS 1 ile 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir Yeni Zağra Bölgesi örnekleri için bkz. P. Gorbanov - T. Küncheva, "Bronzovi Figurki Na Konnitsi İ Konçeta Ot RaiOna Na Nova Zagora", *Arheologiya*, Cilt: 1, Sayı: 29, Sofya, 1988, s. 30-31, Res. 4.

⁷⁹⁷ S. Tcherneva, "Review of The Bronze Plastic Arts from The Fund of The Archaeological Museum-Plovdiv", *Annual of The Archaeological Museum, Plovdiv*, Sayı: 10, 2001, s. 90, 92 Res. 5, 11.

⁷⁹⁸ E. Penkova, "Der Thrakische Heros", *Die Thraker Das Goldene Reich Des Orpheus*, 2004, s. 328, Fig. 299.

doğrultusunda MÖ 4. yüzyıla⁷⁹⁹ tarihlendirilmiştir. Türkiye Trakyası'ndaki Kocakaratepe Kutsal Alanı buluntusu olan ve TAM'de sergilenen heykelcikler MÖ 6 ile 4. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir⁸⁰⁰. Benzerlerini TAM ve KAM'den bildiğimiz **Kat. Nu. 44 ile 45'i**, konteksti belirli örnekler doğrultusunda MÖ 6 ile 4. yüzyıl arasına tarihlendirmek doğru olacaktır.

Süvari Heykelciği (Kat. Nu. 46): Dolu döküm tekniği ile üretilmiş, kahverengi patinalı, yer yer aşınmaların gözlemlendiği heykelcik, binici oturuşlu çıplak erkek betimidir. Baş hafif sağa dönük, sol kolu hafif açık ve vücut hizasındadır. Sağ kol, sol kola göre daha açık ve elde phiale tutar vaziyette betimlenmiştir. Yüz ve vücut detayları belirgindir. Binici, sol omuzunun bir kısmını, sağ omzun tamamını örtmekte olan bir khlamys fasteners'e ve sağ omuzu üzerinden görülen bir sadağa sahiptir.

Yunanistan'ın Geometrik ve Arkaik Dönem'e özgü olan süvari heykelcikleri kısa khiton ile karşımıza çıkmaktadır⁸⁰¹. Bulgaristan-Eski Zağra'daki Augusta Traiana Bölgesi⁸⁰² ve Filibe Arkeoloji Müzesi'ndeki⁸⁰³ benzerleri hafif sola dönük başlarında bulunan defne çelengi, çıplaklıkları, sağ omuzlarındaki khlamys fasteners, ellerinde tuttukları defne dalı veya phiale ve sol omuzlarının üzerinden görünen sadaklar nedeni ile Apollon olarak adlandırılmışlardır⁸⁰⁴.

Benzerlerini Yunanistan⁸⁰⁵ ve Bulgaristan (Sliven, Klimentovo, Brestovetz ve Sofya Ulusal Arkeoloji Müzesi)⁸⁰⁶,dan bildiğimiz **Kat. Nu. 46**, Edirne-İpsala-Koyuntepe Köyü-Ortatepe/Asartepe Mevkii, Ortatepe Kutsal Alanında köylüler tarafından bulunarak Edirne Arkeoloji Müzesi'ne teslim edilmiş ve MÖ 2 ile 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁸⁰⁷.

⁷⁹⁹ V. P. Vassilev, *a.g.m.* s. 429, Res. 1; K. Juglev, *a.g.m.* s. 42.

⁸⁰⁰ E. Karaca, *a.g.e.* Kat. Nu. 425, 426.

⁸⁰¹ P. İlieva, *a.g.e.* s. 39, Fig. 43.

⁸⁰² K. Kalcev, "Bronzestatuetten Aus Dem Territorium Von Augusta Traiana (Stara Zagora, V. R. Bulgarien)" *Griechische Und Römische Statuetten Und Grossbronzen: Akten Der 9. Internationalen Tagung Über Antike Bronzen*, Viyana, 1988, s. 405-406, Res. 14; P. İlieva, *a.g.e.* s. 39, Fig. 44.

⁸⁰³ S. Tcherneva, *a.g.m.* s. 90, Fig. 4.

⁸⁰⁴ P. İlieva, *a.g.e.* s. 39.

⁸⁰⁵ P. İlieva, *a.g.e.* s. 39, Fig. 43.

⁸⁰⁶ K. Kalcev, *a.g.m.* s. 405.

⁸⁰⁷ E. Karaca, *a.g.e.* s. 294, Kat. Nu. 423.

At Heykelciği (Kat. Nu. 47): Dolu döküm tekniği ile üretilmiş, sola yönelik sağ bacağı ile adım alan, hareketli at heykelciğidir. Yüz ve yele kazıma çizgiler ile detaylandırılmış. Boynunda görülen yuvarlak bezemeler ile süslenmiş yulara sahiptir.

Süvari heykelcikleri ile benzer ikonografinin parçası olan **Kat. Nu. 47**'nin benzerleri Bulgaristan'ın Lozen⁸⁰⁸, Yeni Zağra⁸⁰⁹, Eski Zağra'daki Augusta Traiana Bölgesi⁸¹⁰ ve Dılgopol⁸¹¹ merkezlerinden ayrıca Sofya Ulusal Tarih Müzesi'nden⁸¹² bilinse de Hollanda'da Limes'in Kuzey bölümünde⁸¹³ de benzer örneklerle karşılaşılmaktadır. Benzerleri ile TAM ve KAM'de karşılaştığımız **Kat. Nu. 47**'yi, **Kat. Nu. 44 ile 45** gibi MÖ 6 ile 4. yüzyıl arasına tarihlendirmek doğru olacaktır.

4.2.2. Diğer Heykelcikler ve Aplikler

Uzunköprü-Yağmurca Köyü'nden gelen Zeus Heykelciği (**Kat. Nu. 48**), Enez-Taşaltı Mevkii'nden gelen Genç Sporcu (Apollon?) Heykelciği (**Kat. Nu. 49**), Kırklareli'nden gelen (**Kat. Nu. 50**), Buluntu yeri belli olmayan Sadak Taşıyan Apollon Heykelcikleri (**Kat. Nu. 51, 52**), Lüleburgaz'dan gelen Apollon heykelciği (**Kat. Nu. 53**), Lüleburgaz-Sarıcaali Köyü'nden⁸¹⁴ gelen Erkek Heykelciği (**Kat. Nu. 54**), Sofya Milli Tarih Müzesi'nden gelen Kadın Büstü ve Standı (**Kat. Nu. 55**), Meriç-Büyükaltıağaç Köyü'nden gelen Kadın Büstü (**Kat. Nu. 56**), Pınarhisar'dan gelen Yırtıcı Kuş Heykelciği (**Kat. Nu. 57**), Havsa-Musulca Köyü'nden gelen Antropomorfik Taşıyıcı Ayak (**Kat. Nu. 58**), Makedonya Kulesi Kurtarma Kazısı'nda tespit edilen Kadın Başı Aplik (**Kat. Nu. 59**), Havsa-Hasköy'den gelen Hayvan Başı Aplik (**Kat. Nu. 60**), Buluntu yeri belli olmayan Hayvan Başı Aplik (**Kat. Nu. 61**), Süloğlu-Keramettin Köyü'nden gelen Hayvan Başı Aplik (**Kat. Nu. 62**) ve Keşan'dan gelen Hayvan Başı Aplik (**Kat. Nu. 63**) ile toplamda 16 adet buluntu tez kapsamında yer alan diğer heykelcikler ve aplikler arasındadır.

⁸⁰⁸ V. P. Vassilev, *a.g.m.* s. 429, Fig. 2.

⁸⁰⁹ P. Gorbanov - T. Küncheva, *a.g.m.* s.33-34, Fig. 6-10.

⁸¹⁰ K. Kalcev, *a.g.m.* s. 412, Fig. 4,5.

⁸¹¹ L. Lazarov, *a.g.m.* s. 23, Fig. 4,5. ; L. Lazarov, *a.g.e.* s. 47-48, Kat. Nu. 86, 87.

⁸¹² E. Penkova, "Der Thrakische Heros", *Die Thraker Das Goldene Reich Des Orpheus*, 2004, s. 328, Fig. 299.

⁸¹³ A. N. Zadoks Josephus Jitta - W. J. T. Peters - W. A. Van Es, *Roman Bronze Statuettes from The Netherlands 1: Statuettes Found North of The Limes*, Scripta Archaeologica Groningana 1, J. B. Wolters, Groningen, 1967, s. 124,

⁸¹⁴ Müze envanter defterine "Y. Sarıcaali Köyü" olarak kaydedilmiştir.

Zeus Heykelciği (Kat. Nu. 48): Dolu döküm tekniği ile üretilmiş, kendisine ait olmayan bir kaide üzerinde şimşek atar şekilde betimlenmiş çıplak Zeus betimidir. Baş hafif sola dönüktür. Saçlar gür, dalgalı ve geriye taranmış, saçlarla benzer özellik gösteren sakallar ise gür ve uzundur. Orantılı olan yüzde patetik ifade gözlenmektedir. Sağ kol baş üzerine kaldırılmış elindeki şimşek demetini atar vaziyettedir. Sol kol zemine paralel olarak ileri doğru uzatılmışsa da dirsekten aşağısı eksiktir. Vücut ağırlığı sabit olan sağ bacak üzerindedir, havadan olan bacağın diz kapağından aşağı eksiktir. Göğüs, karın, bacak kasları ve kasık bölgesi çizgiler ile detaylandırılmıştır. Yıldırım savuran Zeus “Zeus Kerauneios” ikonografisi, MÖ 5. yüzyılın ilk çeyreğinde oluşmaya başlamış, taklitleri ise MÖ 1. yüzyıla doğru üreilmeye başlamıştır⁸¹⁵.

Benzerlerini Bulgaristan-Eski Cuma-Popköy⁸¹⁶ ve Yunanistan-Dodona yerleşiminden⁸¹⁷ ayrıca İstanbul (Türkiye Trakyaası buluntuları)⁸¹⁸, Filibe⁸¹⁹ ve Atina Ulusal⁸²⁰ Arkeoloji Müzeleri’nden bildiğimiz **Kat. Nu. 48**, Edirne-Uzunköprü-Yağmurca Köyü⁸²¹, Kuletepe Mevkii, Kuletepe Tümülüsü (?) yakınlarında köylüler tarafından bulunarak Edirne Arkeoloji Müzesi’ne teslim edilmiş ve MÖ 5 ile 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁸²².

Genç Sporcu (Apollon?) Heykelciği (Kat. Nu. 49): Döküm tekniği ile üretilmiş, yeşil patinalı ve aşırı korozyonlu olan heykelcik, ayakta duran çıplak genç erkek betimidir. Yüz ve vücut detayları gözlenememektedir. Saçların bir bant yardımı ile sabitlenmiş vaziyettedir. Sol kol vücuda bitişik bir şekilde aşağı

⁸¹⁵ P. İlieva, *a.g.e.* s. 41.

⁸¹⁶ MÖ 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. P. Georgiev, “Eine Gruppe Von Niedermösischen Statuetten. Beweismaterial Für Die Existenz Eines Unbekannten Ateliers. Ein Stilistisch-İkonographischer Versuch”, *Akten Der 10. Internationalen Tagung Über Antike Bronzen, Freiburg, Stuttgart*, 1994, s. 167-168, Fig. 1.

⁸¹⁷ MÖ 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. K. A. Neugebauer, *Antike Bronze: Statuetten*, Schoetz & Parrhysius, Verlagsbuchhandlung, Berlin, 1921, s. 50, Lev. 28.

⁸¹⁸ MS. 1 ile 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. İ. Kızılgut, *a.g.e.* s. 19-21, Lev. 3, Kat. Nu. İst-041, İst-044.

⁸¹⁹ S. Tcherneva, *a.g.m.* s. 86, 89, Fig. 2.

⁸²⁰ MÖ 5 ile 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. A. Gadoulou - G. Kakavas, “From Olympus To Heaven”, *Leaving A Mark On History: Treasures from Greek Museums*, Atina, 2013, s. 165, Nu. 139; R. Thomas, *Griechische Bronzestatuetten*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1992, s. 91-93, Fig. 81.

⁸²¹ İ. Kızılgut, *a.g.e.* Lev. 5, a-b; Ş. Yıldırım, G. Karakaş, *a.g.e.* s. 108.

⁸²² E. Karaca, *a.g.e.* s. 288, Kat. Nu. 413.

sarkmakta, dirsekten bükülü duran sağ kol ise vücuttan uzaktadır. Eller kapalı haldedir. Vücut ağırlığı sağ bacağa verilmiş, sol ayak bileğinden aşağısı eksiktir.

Benzer saç şekli ve duruşa sahip en erken örnekler, MÖ 6. yüzyılda gözlenmektedir⁸²³. MÖ 5. yüzyıl⁸²⁴ ve 4. yüzyılda⁸²⁵ da benzer betimin devam ettiği ve Roma İmparatorluk Dönemi klasisistik örneklerinin⁸²⁶ olduğu bilinmektedir. Ainos (Enez) Antik Kenti- Taşaltı Nekropolü yakınlarında bulunarak müzeye teslim edilen **Kat. Nu. 49**'u tespit edildiği mevkii ve benzerleri doğrultusunda MÖ 5 ile 4. yüzyıl arasına tarihlemek doğru olacaktır.

Genç Sporcu (Apollon?) Heykelciği (Kat. Nu. 50): Döküm tekniği ile üretilmiş, kahverengi patinalı ve aşırı korozyonlu olan heykelcik, ayakta duran çıplak genç erkek betimidir. Yüz ve vücut detayları gözlenememektedir. Saçlar bir bant yardımı ile sabitlenmiş vaziyettedir. Kollar dirsek yukarisından, bacaklar diz yukarisından eksiktir. Vücut ağırlığı sol bacağa verilmiştir.

Saç şekli ve duruş pozisyonu dışında ayırt edici özelliği bulunmayan Kırklareli buluntusu **Kat. Nu. 50**'nin, **Kat. Nu. 49** ile olan benzerliği göze çarpmaktadır. Dolayısıyla **Kat. Nu. 50**'yi, **Kat. Nu. 49** gibi MÖ 5 ile 4. yüzyıl arasına tarihlemek doğru olacaktır.

Sadak Taşıyan Apollon Heykelciği (Kat. Nu. 51): Döküm tekniği ile üretilmiş, yeşil patinalı, yer yer aşınmaların gözlendiği heykelcik, kendisine ait kaide üzerinde ayakta duran, sadaklı çıplak erkek betimidir. İki yanda açık duran kollar ve insan anatomisine uygun olmayan vücut yapısı ile göze çarpmaktadır. Sağ eline phiale biçimi verilmiş, sol el ise paralel kazıma çizgilerle şematik olarak gösterilmiştir. Yüz, saç ve vücut kazıma çizgiler ve noktalar ile detaylandırılmış. Heykelcik sağ omuzu üzerinden görülen bir sadağa sahiptir.

⁸²³ R. Thomas, *a.g.e.* s. 25, 62-64, Fig. 12, 43, 44.

⁸²⁴ C. Rolley, *Musee De Delphes Bronzes*, École Française d'Athènes, Atina, 1980, s. 25, 26, Fig. 30-32, 32; R. Thomas, *a.g.e.* s. 26-31, 104-108, Fig. 13, 17, 19, 20, 69, 100, 101.

⁸²⁵ L. Lazarov, *a.g.e.* s. 30-31, Kat. Nu. 27; H. F. Sharpe, from *Hieron and Oikos: The Religious and Secular Use of Hellenistic and Greek Imperial Bronze Statuettes*, (İndiana Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi), İndiana, 2006, s. 273-274, Kat. Nu. 108.

⁸²⁶ İ. Kızılgut, *a.g.e.* s. 158, dpn. 431.

Yerel üretim olduğu düşünölen **Kat. Nu. 51**'in⁸²⁷ işçilik açısından benzeri, yerel üretim olduğu düşünölen ve tam olarak buluntu yeri bilinmeyen Makedonya-Köprölü yakınlarında bulunmuş olan Merkür heykelciğidir⁸²⁸. Merkür heykelciğinin Makedonya-Pirlepe, Ohrid, Makendonya'da bilinmeyen başka bir merkezde ve Moesia Bölgesi'nde benzerlerinin olduğu aktarılmıştır. MS 3. yüzyıla tarihlendirilen heykelciğin Moesia Bölgesi benzerlerinin, ya Makedonya'dan ithal edildikleri ya da bu bölgede kopyalarının yapıldığı varsayılmaktadır⁸²⁹. Merkür heykelciği doğrultusunda **Kat. Nu. 51**'i MS 3. yüzyıla tarihlemek doğru olacaktır.

Sadak Taşıyan Apollon Heykelciği (Kat. Nu. 52): Döküm tekniği ile üretilmiş, yeşil patinalı, ayakta duran, sadaklı çıplak bir erkek betimidir. İki yanda açık duran kollar ve insan anatomisine uygun olmayan vücut yapısı ile göze çarpmaktadır. Sağ ele phiale biçimi verilmiş, sol kolun ise dirsekten aşağısı eksiktir. Yüz, saç ve vücut detayları belirgin değildir. Vücut ağırlığı sağ bacağa verilmiş, sol bacak ise dizden büküktür. Sirtında taşıdığı ve cepheden bakıldığında görölmeyen bir sadağa sahiptir.

Yerel üretim olduğu düşünölen **Kat. Nu. 52**'nin⁸³⁰ işçilik açısından benzeri, **Kat. Nu. 51**'in benzeri gibi Makedonya-Köprölü yakınlarında bulunmuş olan Merkür heykeciğidir⁸³¹. Merkür heykelciği doğrultusunda **Kat. Nu. 52**'yi MS 2 ile 3. yüzyıla tarihlemek doğru olacaktır.

Sadak Taşıyan Apollon Heykelciği (Kat. Nu. 53): Döküm tekniği ile üretilmiş, yeşil patinalı ve korozyonlu ayakta duran, sadaklı çıplak bir erkek betimidir. Yüz hatları ve vücut kasları belirgin değildir. Saçlar ense üzerinden toplu olup kazıma çizgiler ile detaylandırılmıştır. Kollar iki yana açık vaziyettedir fakat sağ kol dirsek altından, sol kol dirsek üzerinden eksiktir. Vücut ağırlığı sağ bacağa verilmiş, sol bacak ise dizden büküktür. Her iki bacağın dizden aşağısı eksiktir. Sirtında taşıdığı sadağın yuvarlak bezemeli kayışı belirgindir.

⁸²⁷ İ. Kızgut, *a.g.e.* s. 134-135.

⁸²⁸ N. Gavrilović, "A Contribution To The Study of The Cult of God Mercury in Moesia Superior", *ABulg*, Cilt: 1, Sayı: 14, Sofya, 2010, s. 64, Fig. 16.

⁸²⁹ N. Gavrilović, *a.g.m.* s. 64.

⁸³⁰ İ. Kızgut, *a.g.e.* s. 135-136.

⁸³¹ N. Gavrilović, *a.g.m.* s. 64, Fig. 18.

En erken Apollon ikonografisi MÖ 5. yüzyılda sikkeler üzerinde gözlenmektedir. Apollon betimlerinin en geniş “Apollon Toksophoros” a aittir. Zaman içerisinde Apollon’un zariflik ve yumuşaklığı erkeksi bir hal almaktadır. Bir elinde defne dalı ya da phiale tutan Apollon ikonografisi MS 1. yüzyılda Trakya’nın büyük bir bölümünde görülmeye başlanmıştır⁸³².

Yerel üretim olduğu düşünülen Lüleburgaz buluntusu **Kat. Nu. 53**’ün⁸³³ benzerleri Bulgaristan-Lozen⁸³⁴, Eski Cuma-Popköy⁸³⁵, Eski Zağra’daki Augusta Traiana Bölgesi⁸³⁶, Filibe Arkeoloji Müzesi⁸³⁷ ve Bükreş Severeanu Koleksiyonundan (Dionysos olarak adlandırılmış)⁸³⁸ bilinmektedir. Benzerleri doğrultusunda **Kat. Nu. 53**’ü MS 2 ile 3. yüzyıl arasına tarihlendirebiliriz.

Erkek Heykelciği (Kat. Nu. 54): Döküm tekniği ile üretilmiş, kahverengi patinalı ve korozyonlu, ayakta duran, çıplak erkek betimidir. İki yanda açık duran kollar ve insan anatomisine uygun olmayan vücut yapısı ile göze çarpmaktadır. Yüz hatları belirgin değildir. Kısa saçları kazıma çizgiler, göğüs ve sırt birbirini kesen kazıma çizgiler ile ayak bilekleri ise üç sıra kazıma çizgiler ile detaylandırılmıştır. Her iki kola sarılmış ve sağ koldan sarkan pelerine sahiptir.

Kırklareli-Lüleburgaz-Sarıcaali Köyü yakınlarında bulunarak EAM’ye teslim edilen **Kat. Nu. 54**’ün bir benzeri bulunamamıştır. Dolayısıyla yakın bölgede tespit edilip yayını yapılan tümülüsler ve buluntular doğrultusunda **Kat. Nu. 54**’e tarih önerisinde bulunmak mümkündür. Lüleburgaz çevresi buluntusu olan **Kat. Nu. 53**⁸³⁹ ile Umurca B⁸⁴⁰ ve Dügüncülü Höyüktepe⁸⁴¹ Tümülüslerinin tarihlerine göre **Kat. Nu. 54**’ü MS 1 ile 3. yüzyıla (?) tarihleyebiliriz.

⁸³² P. İlieva, *a.g.e.* s. 40.

⁸³³ İ. Kızıgut, *a.g.e.* s. 133-134.

⁸³⁴ V. P. Vassilev, *a.g.m.* Fig. 5.

⁸³⁵ P. Georgiev, *a.g.m.* Fig. 13.

⁸³⁶ K. Kalcev, *a.g.m.* s. 405, Fig. 11.

⁸³⁷ S. Tcherneva, *a.g.m.* s. 90-91, Fig. 6.

⁸³⁸ C. L. Baluta, “Statuettes En Bronze De la Collection Severeanu (Bucarest)”, *Akten Der 10. Internationalen Tagung Über Antike Bronzen*, Cilt: 45, Stuttgart, 1994, s. 31, Kat. Nu. 12, Lev. 1, Fig. 1.

⁸³⁹ Bkz. Yuk. “Sadak Taşıyan Apollon Heykelciği (Kat. Nu. 53)”.

⁸⁴⁰ Bkz. Yuk. “Umurca B Tümülüsü”.

⁸⁴¹ Bkz. Yuk. “Dügüncülü Höyüktepe Tümülüsü”.

Kadın Büstü ve Standı (Kat. Nu. 55): Döküm tekniği ile üretilmiş, yeşil patinalı kadın büstünün, saçları gür ve dalgalı, saçların bir bölümü yukarıya taranarak çiçeğe benzer fiyonk biçimine getirilmiş, sonrasında alında görülen saç bandı ile sabitlenmiştir. Geriye kalan saç ensede toplanmışsa da iki tutam saç iki omuzu üzerinde serbest durmaktadır. Yüz hatları iyi işlenmiştir, kaş kemeri, şiş gözler, kanca burun ve ince dudakları belirgindir. Omuzları dar olan figür bir çiçeğin içerisinden çıkar vaziyettedir. Stant ise 2,6x1,6 cm'lik yükseldikçe daralan bir kaideye sahiptir ve gövde üzerinde iki adet kare bilezik ve iki adet delik bulunmaktadır. Büste, standı tam oturması için içeriden 0,6 cm'lik bir eklenti yapılmıştır.

Kadın büstünün tepe düğümü saç modelini, M. Gkikaki'nin Klasik ve Hellenistik Dönem kadın saç modelleri üzerine yaptığı tipolojik sınıflandırmaya göre Tepe Düğümü Saç Modeli-Baş Arkası Düğüm Tip C sınıfı altında değerlendirmek mümkündür⁸⁴². Fiyonk bağı stilde denilen Hellenistik Dönem'in başlarında oluşmaya başlayan ve Geç Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar⁸⁴³ görülen saç modeli genç kadınlar arasında yaygındır ve genç tanrıçaların betimlerinde de görülmektedir⁸⁴⁴. Tepe Düğümü saç modelinin moda olduğu dönemler göz önünde bulundurulduğunda **Kat. Nu. 55**'i MÖ 3. yüzyıl ile MS 3. yüzyıl arasına tarihlendirebilmemiz mümkünse de üçayak apliklerinden olan büstler⁸⁴⁵ ile benzer işçilik gözlenmektedir. Benzer aplikler doğrultusunda **Kat. Nu. 55**'i MS 2 ile 3. yüzyıla tarihlendirmek doğru olacaktır.

Kadın Büstü (Kat. Nu. 56): Döküm tekniği ile üretilmiş, yeşil patinalı kadın büstünün saçları 7 kavun dilimi (*malonenfrisur*) şeklinde ayrılarak taranmış ve ensede toplanarak şekillendirilmiş kadın betimidir. Yüz hatları belirgin değildir ve boynunda kolye bulunmaktadır.

⁸⁴² M. Gkikaki, *Die Weiblichen Frisuren Auf Den Münzen Und in Der Großplastik Zur Zeit Der Klassik Und Des Hellenismus. Typen Und Ikonologie*, (Basılmamış Doktora Tezi), Würzburg, 2011, s. 369.

⁸⁴³ D. B. Thompson, *Troy. The Terracotta Figurines of The Hellenistic Period*, Supplementary Monograph 3, New Jersey: Princeton, University Yay., 1963, s. 42-43.

⁸⁴⁴ M. Gkikaki, *a.g.e.* s. 374.

⁸⁴⁵ I. Colakov, "Bronzebüste von Diana Aus Dem Römischen Militärlager Novae – Anhaben Über Örtliche Produktion", *ABulg*, Cilt: 2, Sayı: 8, 2004, s. 71-88.

Kalkolitik Çağ'dan Geç Antik Çağ'a kadar buluntuların gözleendiği Meriç-Büyükaltıağaç Köyü Mayababa Yerleşimi⁸⁴⁶ buluntusu olduğunu kabul edebileceğimiz kadın büstünün kavun dilimli saç modelini, M. Gkikaki'nin Klasik ve Hellenistik Dönem kadın saç modelleri üzerine yaptığı tipolojik sınıflandırmaya göre Kavun Dilimli Saç Modeli-Topuzlu Tip C sınıfı altında değerlendirmek mümkündür⁸⁴⁷. MÖ 4. yüzyılın ortalarında oluşmaya başlayan⁸⁴⁸ ve Augustus Dönemine kadar kullanıldığı bilinen saç modeli genç kadınlar arasında yaygındır⁸⁴⁹. Kavun Dilimli saç modelinin moda olduğu dönemler göz önünde bulundurulduğunda **Kat. Nu. 56**'yı MÖ 4. yüzyıl ortası ile 1. yüzyıl arasına tarihleyebiliriz.

Yırtıcı Kuş Heykelciği (Kat. Nu. 57): Döküm tekniği ile üretilmiş, yeşil patinalı kuş heykelciği, cepheden bakıldığından yırtıcı bir kuş⁸⁵⁰ hatırlatmaktadır. Konmuş vaziyette betimlenmiş yırtıcı kuşun göz ve tüy detayları kazıma çizgiler ile verilmiştir. Bacak ve pençeler bitişik yapılarak eliptik bir kaide biçimine sokulmuştur.

Kanatlarının kapalı olduğu gözlenen Pınarhisar buluntusu olarak envantere geçen, köyü veya mevki belli olmayan **Kat. Nu. 57**'nin, Pınarhisar ve köylerinin yakınlarında konumlandığı bilinen kalelerden (Pınarhisar⁸⁵¹, Virankale⁸⁵², Çayırdere Köyü- Kale Mevkiindeki Kale⁸⁵³) birine ait olduğunu düşünebiliriz. **Kat. Nu. 57**'u, E. Laflı, M. Feugère'nin tipolojik sınıflandırmasına göre Katlanmış Kanatlar Grubu altında değerlendirmek mümkündür⁸⁵⁴. Kilikya Bölgesi⁸⁵⁵ ve Ödemiş Müzesi⁸⁵⁶

⁸⁴⁶ Bkz. dpn. 461.

⁸⁴⁷ M. Gkikaki, *a.g.e.* s. 497.

⁸⁴⁸ M. Gkikaki, *a.g.e.* s. 457.

⁸⁴⁹ S. Sağlan "Anadolu'dan Roma Cumhuriyet Dönemi'ne Ait Kadın Portreleri", *TÜBA-AR*, Sayı: 20, 2017, s. 163, dpn. 16.

⁸⁵⁰ Yırtıcı-Alıcı Kuşlar ile alakalı bkz. D. Baykan, "Eskiçağ Ve Günümüz Kültürlerinde "Alıcı Kuşlar"", *Tematik Arkeoloji Sempozyumu 6 Toplumsal Değişim Ve Devamlılık* (Basım aşamasında).

⁸⁵¹ Bkz. dpn. 477.

⁸⁵² Bkz. dpn. 396.

⁸⁵³ Bkz. dpn. 479.

⁸⁵⁴ E. Laflı - M. Feugère, *Statues Et Statuettes En Bronze De Cilicie: Avec Deux Annexes Sur La Main De Comana Et Les Figurines En Bronze Du Musée De Hatay*, BAR-1584, Oxford, 2006, s. 32.

⁸⁵⁵ E. Laflı - M. Feugère, *a.g.e.* s. 32, Fig. 27, Nu. 80-84.

⁸⁵⁶ E. Laflı, "Roman Bronze Figurines In The Museum of Ödemiş", *MEDITARCH*, Sayı: 28/29, 2015/16, s. 123-124, Lev. 15, Fig. 10a-b.

benzerleri doğrultusunda **Kat. Nu. 57**'yi, MS 2 ile 3. yüzyıl arasına tarihlendirebiliriz.

Antropomorfik Taşıyıcı Ayak (Kat. Nu. 58): Döküm tekniği ile üretilmiş, yeşil patinalı ayağın, Aslan ayağı biçimindeki bir kaide üzerinde kısa saçlı uzun bıyık ve sakallı bir erkek başı ve arkada detayları ile göze çarpan volüt şeklindeki kanatları vardır. Arkası bir kutu köşesine uyacak şekilde oyulmuştur.

Köşeli bir kutu (cista?), situla, mobilya⁸⁵⁷, mangal, sandık ayağı olduğu düşünülen **Kat. Nu. 58**'in kuğ, sphenks ve panter başlı benzerleri Sırbistan-Belgrad⁸⁵⁸, ta ve Korinthos⁸⁵⁹ kazısında karşımıza çıkmaktadır. Sakallı erkek başlı örneklerini ise Fransa'nın Lyon⁸⁶⁰ ve Douai⁸⁶¹ müzelerinden bilinmektedir. Benzerlerinin Hellenistik Dönem ile Roma İmparatorluk Dönemi arasına tarihlendirilmiş olmaları **Kat. Nu. 58**'in tarihlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla bölgesel yakınlık göz önünde bulundurularak **Kat. Nu. 58**'i MS 2 ile 3. yüzyıla tarihlemek doğru olacaktır.

Kadın Başlı Aplik (Kat. Nu. 59): Döküm tekniği ile üretilmiş, yeşil patinalı aplik üzerinde başında üçgen taç bulunan, saçları birer volüt şeklinde toplanmış, saç ve yüz detayları kazıma çizgilerle belirtilmiş muhtemelen bir kadın kabartması yer alır. Arka kısmı oyuktur.

Alet veya gereç apliği olarak düşünebileceğimiz **Kat. Nu. 59**, Makedonya Kulesi Kurtarma Kazısı sırasında, Şapelin kuzeyinde tespit edilmiş ve kontekste göre MS 3 ile 4. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir. Analojiye göre ise Ödemiş Müzesi⁸⁶² envanterinde bulunan benzer aplik doğrultusunda MS 2. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

⁸⁵⁷ Kızöldün- Polyksena Lahti üzerinde ki düğüne hazırlık sahnesinde bulunan mobilyanın ayakları detayları ile göze çarpmaktadır. Bkz. S. Ateşlier – Ö. E. Öncü “Gümüşçay Polyxena Lahti üzerine Yeni Gözlem: Mimari Ve İkonografik Açından Bakış”, *OLBA*, Sayı: 10, 2004, Lev. 7, Fig. 4a.

⁸⁵⁸ MS. 2 ile 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. L. B. Popovic, D. Mano-Zisi, M. Velickovic, B. Jelacic, *Anticka Bronza U Jugoslaviji*, Ulusal Müze, Belgrad, 1969, s. 131, Kat. Nu. 247-248.

⁸⁵⁹ Bronz kap ayağı olarak adlandırılmış. G. R. Davidson, *a.g.e.* s. 71, Lev. 49, Fig. 533.

⁸⁶⁰ Hellenistik Döneme tarihlendirilmiştir. Bkz. S. Boucher, *Bronzes Grecs, Hellénistiques, Et Étrusques : (Sardes, Ibériques, Et Celtiques) Des Musées De Lyon*, Lyon: En Dépôt Aux Éditions De Boccard, Paris, 1970, Kat. Nu. 48.

⁸⁶¹ G. M. Faider Feytmans, *Recueil Des Bronzes De Bavai*, Centre National De La Recherche Scientifique, Paris, 1957, s. 117, Lev. 46, Fig. 288.

⁸⁶² E. Laflı, *a.g.m.* s. 121, Lev. 15, Fig. 4.

Hayvan Başı Aplik (Kat. Nu. 60): Döküm tekniği ile üretilmiş, yer yer yeşil patinanın gözlendiği hayvan başı apliğin, Geride olduğu görülen kulakların arasında iki adet boynuz yer alır. Alın bölgesinde kıvrıkcık olduğu anlaşılan kıllar görülmektedir. Profilden belli olmayan burnun iki yanında, birbirlerine yakın olarak konumlandırılmış kaşlar ve ileriye bakan gözler yer almaktadır. Burun delikleri hizasında iki yandan aşağıya inen ve bıyığı hatırlatan uzantılar gözlenmektedir. Alın bölgesinde, burun hizasında bir halka yer almaktadır. Başın alt bölümü -boyunun olması beklenen bölüm- bir kapağı hatırlatacak biçimdedir.

Edirne-Havsa-Hasköy yakınlarında bulunarak EAM'ye teslim edilen **Kat. Nu. 60**'ın bir benzerinin bulunamamıştır. 1936 yılından A.M. Mansel tarafından gerçekleştirilen Hasköy Tümülsü'nde sürdürülen kazılar sonucunda herhangi bir mezar tespit edilememiştir⁸⁶³. Hasköy ve çevresinde yapılan yeni dönem araştırmalarında ise Prehistorik Dönem'e ait birçok pişmiş toprak kap parçaları tespit edilmiştir⁸⁶⁴. Ayrıca bölgenin, Roma İmparatorluk Dönemi'nde özellikle, MS 7 ile 12. yüzyıllar arasında yoğun olarak kullanılmış olduğu tespit edilenler arasındadır⁸⁶⁵.

Bir zincirin ucunda yer aldığı ve uzunca boyunu olan bir kaba üstten yerleştirildiğinde sağlam duracağı düşünülen **Kat. Nu. 60**'ı bölgenin yoğun olarak kullanıldığı tarihler ve bölgede tespit edilen metal bulutular doğrultusunda MS 9 ile 11. yüzyıla (?) tarihlemek doğru olacaktır.

Hayvan Başı Aplik (Kat. Nu. 61): Döküm tekniği ile üretilmiş, yer yer yeşil patinanın gözlendiği hayvan başı apliğin, kulakların geride, ağzın açık, gözlerin ise ileriye bakar şekilde betimlenmiş ve kazıma çizgiler ile detaylandırılmıştır. Apliği olduğu nesneye silindik şekilde yapılmış olan boyun ile geçiş sağlanmıştır. İçi boştur ve içerisinde ince bir plaka bulunmaktadır.

⁸⁶³ 7 m yüksekliğinde, 30 m çapındadır. Bkz. A. M. Mansel, *a.g.e.* Lev. 6, Res. 7 ; A. M. Mansel, "Trakya Hafriyatı"..., s. 90.

⁸⁶⁴ B. Erdoğu, "1995 Yılı Edirne İli Yüzey Araştırmaları", 14. KST, Cilt: 1, Ankara, 1997, s. 280; E. Karaca, *a.g.e.* s. 164.

⁸⁶⁵ Ö. Ertuğrul, "Havsa/Nikopolis/Hasköy" *Vakıf Restorasyon Yıllığı*, Sayı: 8, 2014, s. 88-90; E. Beksaç – Ş. Nurelgin Beksaç, "Havsa'nın Arkeolojisi", *The Meriç Journal*, Cilt: 2, Sayı: 4, 2018, s. 45-49.

Sella Curulis (Diphros Okladias)⁸⁶⁶ apliği olduğu düşünölen **Kat. Nu. 62**'i, **Kat. Nu. 43**'ün bir benzeri olarak kabul etmek mümkündür. Benzerleri ile Boston Güzel Sanatlar Müzesi'nde⁸⁶⁷ ve Barselona'da⁸⁶⁸ karşılaşmak mümkünse de Bulgaristan'ın Kuzeydoğusunda, Marcianopolis territoriumunda⁸⁶⁹ ve Tırğovişte (Eski Cuma) Trak-Roma Nekropolünde⁸⁷⁰ tespit edilen demir katlanan taburelerin bronz aplikleriyle benzerlik gösteren **Kat. Nu. 61**'i MS 2. yüzyıl ortası ile 3. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

Hayvan Başı Aplik (Kat. Nu. 62): Döküm tekniği ile üretilmiş hayvan başı apliğın, yüz hatları belirgindir. Kıl detayı kazıma çizgiler ile verilmiştir. Burun delikleri iki oyuk ile belirtilmiştir.

Edirne-Süloğlu-Keramettin Köyü yakınlarında bulunarak EAM'ye teslim edilen **Kat. Nu. 62**'nin bir benzerinin bulunamamıştır. Dolayısıyla Süloğlu çevresi buluntusu olarak karşımıza çıkan **Kat. Nu. 16**'nın⁸⁷¹ MS 10. yüzyıl sonu ile 11. yüzyıl başı olan tarihini **Kat. Nu. 62** için önermemiz mümkündür.

Hayvan Başı Aplik (Kat. Nu. 63): Döküm tekniği ile üretilmiş, yeşil patinalı ayı başı apliğın, yüz hatları belirgin değildir. Kıl detayı kazıma çizgiler ile verilmiştir. Kulaklar ve ağız kısmı oyuklar ile belirtilmiştir. Arka kısmında 0,2 cm'lik bir çıkıntı bulunmaktadır. Buruna doğru piramidal bir görünüme sahip **Kat. Nu. 63**'ü, birebir benzeri diyebileceğimiz Bulgaristan-Dılgopol yakınlarında bulunmuş ve aslan başı olarak adlandırılmış benzeri⁸⁷² doğrultusunda MS 3. yüzyılın 2. yarısına tarihlemek mümkündür.

Keşan buluntusu olarak envantere geçen, köyü veya mevkiı belli olmayan **Kat. Nu. 63**'ün, Keşan köylerinin yakınlarında konumlandığı bilinen yerleşimlerden (Kuğuburnu⁸⁷³, İtalyan Kalesi⁸⁷⁴ ve Ağıyaması⁸⁷⁵) birine ait olduğunu düşünebiliriz.

⁸⁶⁶ Bkz. "Sella Curulis (Diphros Okladias)" başlığı.

⁸⁶⁷ M. Comstock - C. Vermeule, *a.g.e.* s. 457, Fig. 666-667.

⁸⁶⁸ J. Beltran,– C. Bonnet– C. M. Alaix,– G. R. Lopez,– İ., Roda de Lianza, from *Barcelona To Barcelona (1st To 7th Centuries) The Archaeological Remains of Plaça Del Rei in Barcelona*, Ajuntament de Barcelona, 2002, Kat. Nu. 61.

⁸⁶⁹ R. Nenova - A. Angelov, *a.g.m.* s. 54.

⁸⁷⁰ D. Ovcharov, *a.g.m.* s. 35-36.

⁸⁷¹ Bkz. Yuk. "Kayış Dağıtıcıları ve Kayış Tokaları- Kayış Tokaları Kat. Nu. 16)".

⁸⁷² L. Lazarov, *a.g.m.* Res. 12 a-b; L. Lazarov, *a.g.e.* s. 58-59, Kat. Nu. 91.

⁸⁷³ Bkz. dpn. 542.

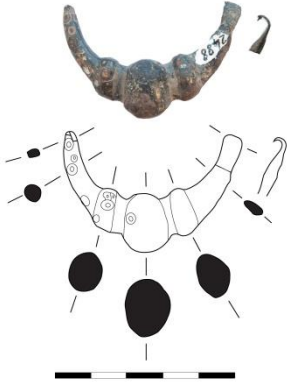
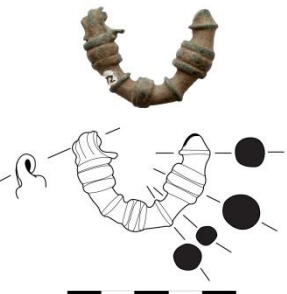
5. EDİRNE ARKEOLOJİ MÜZESİ METAL BULUNTULARI KATALOĞU

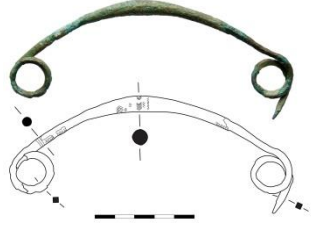
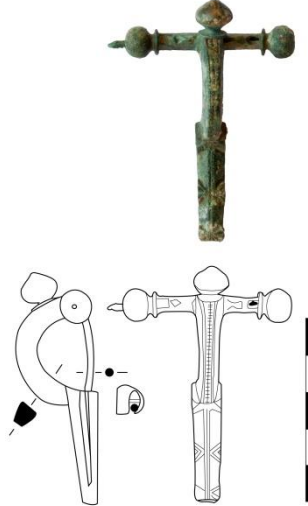
Önceki bölümde tipoloji ve analoji değerlendirmesi yer alan ve arap rakamları ile numaralandırılmış 63 buluntu işlevlerine ve sayısal çoğunluklarına göre sıralanmış ve katalog numarası verilmiştir. Katalogda yer alan her buluntunun fotoğraf ve çizimler ortak ölçek kullanılarak düzenlenmiştir. Çoğunlukla ölçekler 5 cm'likse de 3 cm'den küçük buluntularda detayın anlaşılması için 3 cm'lik ölçek kullanılmıştır.

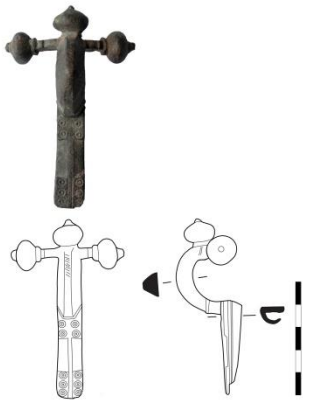
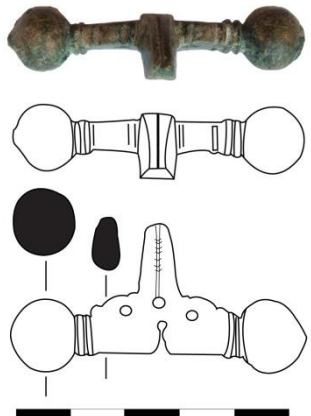
“Env. Nu.” satırındaki numaralar müze yetkilileri tarafında verilmiş envanter defterindeki numaralardır. “Adı” satırı buluntunun işlev, biçimleri ve literatürdeki isimleri ile ilişkilidir. Metallerin cinsleri “Cinsi” satırında yer almaktadır. “Ölçüleri” satırında buluntuların uzunlukları, kalınlıkları, genişlikleri, çapları veya plastik özellik gösteren heykelcik ve apliklerde derinlikleri cm cinsinde verilmiştir. Buluntuların, müze envanter defterlerinde belirtilmiş olanbuluntu yerleri, Buluntu yeri/kazısı anlamındaki “Bul Y./K.” satırında belirtilmiştir. Müze envanter defterlerinde belirtilen geliş şekilleri ve kim tarafından getirildiği bilgisi “Kimden Geldiği” ve “Geliş Şekli” satırlarında gösterilmiştir. “Durumu” satırında, buluntunun korunmuşluğu, patina ve korozyon durumu ayrıca üretim tekniği aktarılmıştır. “Tanımı” satırında, buluntunun tarifi, anlatımı, göze çarpan özellikleri belirtilmiştir. “Analoji” satırında, buluntuların varsa katalogdaki benzerleri, çeşitli kaynaklardaki benzerleri, benzerlerin sayısı çok ise en yakın benzerleri verilmiştir. Analojide birçok benzer buluntu kullanıldıysa, aralarına (;) işareti koyularak bir birlerinden ayrı tutulmuştur. “Tarihlendirme” satırında buluntuların “Kontekste göre” ve “Analojiye göre” ibaresi kullanıldıktan sonra tespit edilen yüzyıl(lar) verilmiş. Analoji araştırması sırasında bir benzeri bulunamayan buluntuların tarihlenmelerinin sonuna “(?)” ibaresi eklenmiş, böylece tarihin öneri olduğu belirtilmiştir. Literatür araştırması sırasında belirli bir yüzyıla veya yüzyıl aralığına oturtulamayan buluntular için dönem veya çağ isimleri verilmiştir.

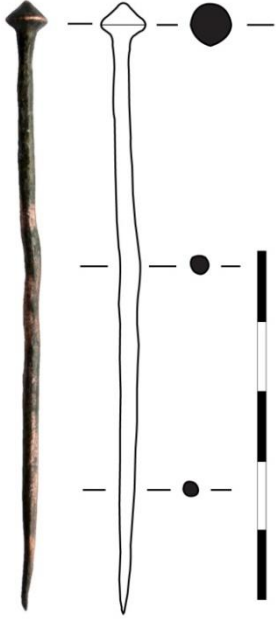
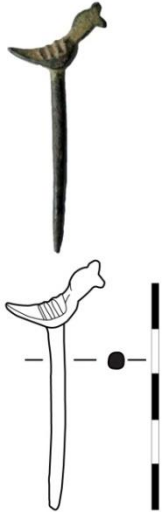
⁸⁷⁴ Bkz. dpn. 544.

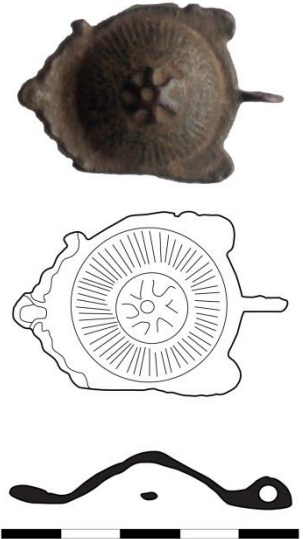
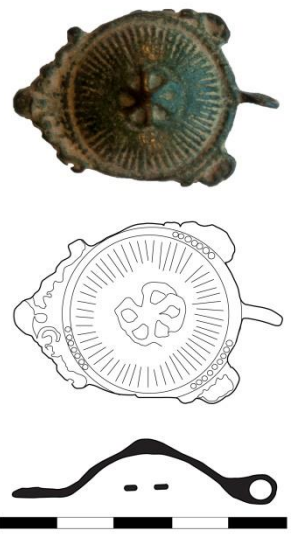
⁸⁷⁵ Bkz. dpn. 545.

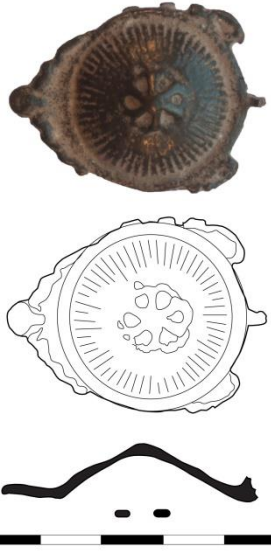
Kat. Nu. : 01 Env. Nu. : 2488 Adı : Boncuklu Yay Fibula Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 3,4 cm Gen. 4,9 cm, 26,98 g Bul. Y./K. : Pınarhisar, Kırklareli Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Sarmal ve iğne dışında tümdür. Yer yer kahverengi patina. Döküm ve Lehim. Tanımı : Yarım daire şeklindedir. Gövde üzerinde 3 adet boncuk ile yay kısmı oluşturulmuştur. Çeşitli renkler ile yapılmış dairesel motifler gövde üzerinde yer almaktadır. Çengel kısmı korunmuşsa da iğne eksiktir. Analoji : C. H. R., Blinkenberg, 1926: Res. 76 C. H. R., Blinkenberg, 1931: Lev. 2-3, Res. 107a (MÖ 8 ile 7. yüzyıl); D. M. Robinson, 1941: Lev. 23, Res. 397 (MÖ 432); E. Caner, 1983: Lev. 4. 44-58 (MÖ 9 ile 7. yüzyıl); I. Czyborra, 2001: Lev. 28, Fig. 3, 4, 11 (MÖ 9 ile 7 yüzyıl); I. Khristov, 2004: Res. 24, 72, 86(MÖ 9 ile 6 yüzyıl); E. Laflı - M., Buora, 2012: Lev. 1, Res. 5a-b (MÖ 7. yüzyılın ilk yarısı). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 8. yüzyıl sonu ile 7. yüzyıl başı.	
Kat. Nu. : 02 Env. Nu. : 2496 Adı : Phryg Tipi Fibula Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 2,9 cm, Gen. 4 cm, 23,53 g Bul. Y./K. : Pınarhisar, Kırklareli Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Sarmal ve iğne dışında tümdür. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Yarım daire şeklindedir. Toplamda 12 adet İnce ve kalın bilezikler ile yay bölümü oluşturulmuştur. Çengel kısmında üç kabaralı çizgi yer alır. Çengel kısmı korunmuşsa da iğne noksandır. Analoji : O. W. Muscarella 1967, Lev. 12, Res. 66; E. Caner, 1983: Lev. 51, Res. 813 (MÖ 8 ile 6. yüzyıl); E. Laflı - M. Buora, 2012: Res. 7 a-b, 8 a-b (MÖ 8. yüzyıl başı ile 6. yüzyıl); M. Tekocak, 2012: Lev. 2, Res. 8 (MÖ 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başı); E. Karaca, 2016: Kat. Nu. 270 (MÖ 8. yüzyıl sonu ile 7. yüzyıl başı). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 8. yüzyıl sonu 7. yüzyıl başı.	

Kat. Nu. : 03 Env. Nu. : 2335 Adı : Çift Sarmallı Yay Fibula Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 6,1 cm, Gen. 14,2 cm, 27,09 g Bul. Y./K. : Lalapaşa Arpalık Dolmeni Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Kazı Durumu : Yeşil patinalı, yoğun korozyonlu. İğne ve çengel kısmı eksiktir. Tanımı : Yeşil patinası ve yoğun korozyonu gözlenen fibulanın yay kısmı daire kesitli ve üzerinde yer yer kazıma çizgiler ile yapılmış zikzak ve bilezik bezemeler bulunmaktadır. Kare kesitli iki sarmalı korunmuşsa da iğne ve çengel kısmı eksiktir. Analoji : I. Czyborra, 2001: s. 93, Lev. 37, Fig. 2, 3 (MÖ 8. yüzyıl); I. Khristov, 2004: Lev. 14, 15 (MÖ 9 ile 7. yüzyıl); B. Glunz Hüsken, 2011: Lev. 10, 11, 12. Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 8 ile 6. yüzyıl Yayın : M. Akman, 1997: Şek. 12 c; I. Czyborra, 2001: Lev. 37, Fig. 4.	
Kat. Nu. : 04 Env. Nu. : 2013/162 (A) Adı : “T” Biçimli Fibula Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 6,4 cm, Gen. 5 cm, 28,53 g Bul. Y./K. : Roma Dönem Lahit Mezar, Hıdırlık Tabya Mevkii, Edirne Kimden Geldiği - Geliş Şekli: Kazı Durumu : Tüm. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Üst kısmı “T” şeklinde uzanmaktadır ve her iki kanadın uçlarında ve orta kısımda topuzlar yer almaktadır. Yayın uç kısmında da bezeme bulunur. Analoji : 14, 15; E. Riha, 1979: Lev. 51-56 (MS 4 ile 3. yüzyıl); M. Waelkens vd., 1992: Res. 18 (MS 4. yüzyıl); E. Riha, 1994: Lev. 37-38; N. Ö. Öztürk, 1999: Res. 6 (MS 4. yüzyıl); F. Bulgan, M. Feugere, 2007: Res. 6, Nu. 8 (MS 3. yüzyıl); M. Tekocak, 2012: Lev. 2, 9-A, Tip 5 (MS Erken 1. yüzyıl); U. Alagöz, 2012: Lev. 14, Res. 41a-b; D. B. Tokbudak, 2015: Lev. 11, Fig. 44c (MS 3. yüzyıl); C. Çetin, 2015: Fig 2 (MS 4. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 3 ile 4. yüzyıl Yayın : H. Karakaya - Ş. Kırçın, 2015: Res. 8. H. Karakaya - Ş. Kırçın - Y. Batur, 2016:	

Kat. Nu. : 05 Env. Nu. : 2923 Adı : “T” Biçimli Fibula Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 8,5 cm, Gen. 5,4 cm, 60,28 g Bul. Y./K. : Makedonya Kulesi, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Kazı Durumu : İğne kısmı eksiktir. Döküm. Tanımı : Üst kısmı “T” şeklinde uzanmaktadır ve her iki kanadın uçlarında ve orta kısımda topuzlar yer almaktadır. Yayın uç kısmında da konsantrik dairelerden oluşan bezeme bulunur. İğne kısmı eksiktir. Analoji : 13, 15; E. Riha, 1979: Lev. 53-54(MS 4 ile 3. yüzyıl); M. Waelkens vd., 1992: Res. 18 (MS 4. yüzyıl); E. Riha, 1994: Lev. 37-38; N. Ö. Öztürk, 1999: Res. 6 (MS 4. yüzyıl); D. B. Tokbudak, 2015: Lev. 11, Fig. 44c (MS 3. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 3 ile 4. yüzyıl	
Kat. Nu. : 06 Env. Nu. : 2937 Adı : “T” Biçimli Fibula Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 2,7 cm, Gen. 5,3 cm, 28,31 g Bul. Y./K. : Makedonya Kulesi, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Kazı Durumu : Yayın yarısı, uç kısmı ve İğne kısmı noksandır. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Üst kısmı “T” şeklinde uzanmaktadır ve her iki kanadın uçlarında topuzlar yer alır. Topuzların gövde ile birleştikleri yerde bilezikler bulunmaktadır. Gövde üzerinde 4 adet delik yer alır ortada bulunan delikten aşağıya doğru çentikli yiv gözlenmektedir. Analoji : 13, 14; E. Riha, 1979: Lev. 52, Res. 1458, 1461 (MS 4 ile 3. yüzyıl); E. Riha, 1994: Lev. 37-38; U. Alagöz, 2012: Lev. 14, Res. 42; D. B. Tokbudak, 2015: Lev. 11, Fig. 44c (MS 3. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 3 ile 4. yüzyıl	

Kat. Nu. : 07 Env. Nu. : 975 Adı : Konik Tepeli İğne Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 8,8 cm, Gen. 0,6 cm, 3,48 g Bul. Y./K. : Meriç, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Tanımı : 0,6 cm genişliğindeki topuz kısmı konik şeklindedir. Dairesel kesitli sap sivri ucla sonlandırılmıştır. Analoji : H. Z. Koşay, 1951: Lev. 86 (MÖ 2. binyıl sonu); M. Korfmann, 1993: Res. 12; A., Hänsel, 2004: s. 79; T. Özgüç, 1982: Lev. 56; M. Çekicioğlu, 2009: Çiz. 22. (Roma İmparatorluk Dönemi benzeri için: G., Simpson, 2000: Lev. 16, Fig. 4,5.) Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 2. binyıl sonu	
Kat. Nu. : 08 Env. Nu. : 78 Adı : Kuşlu Figürlü Tepeli İğne Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 5,6 cm, Gen. 2,2 cm, 4,41 g Bul. Y./K. : Kırklareli Kimden Geldiği: Hikmet Nalkıran Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı :Baş kısmında kabara yer alan ve kazıma çizgiler ile detaylandırılmış kanatların görüldüğü Kuş figürlü tepenin altından başlayan gövde uca doğru daralmaktadır. Analoji : <i>Selçuklu Uygarlığı Müzesi Kataloğu</i>, 2016: s. 252 (MS 12 ile 13. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 12 ile 13. yüzyıl	

Kat. Nu. :09 Env. Nu. : 452 Adı : Kayış Dağıtıcısı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 4,6 cm, Gen. 3 cm, 11,90 g Bul. Y./K. : Keşan, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Alt kısımdaki aşınma dışında tüm. Kahverengi patinalı ve korozyonlu. Döküm ve Lehim. Tanımı : “D” biçimli deliği bulunmaktadır. Dış bükey yuvarlak biçimlidir. Orta kısmında kabartma halinde yapılmış stilize bir rozet yer alır. Rozetin çevresi kazıma çizgiler ile detaylandırılmıştır. Arkası iç bükey olup kayışın geçip hareketini kısıtlayacak tek sıra şerit bulunmaktadır. Analoji : 02, 03, 04, 05, 06, 07; <i>Everyday Life in Byzantium ...</i>, Fig. 488 (Geç Antik Çağ); E. E. Naza Dönmez, 2017: Res. 6; E. E. Naza Dönmez - Ş. Algaç - T. Aydın, 2018: Res. 6 (Osmanlı Dönemi). Tarihlendirme: Analojiye göre Geç Antik Çağ	
Kat. Nu. : 10 Env. Nu. : 453 Adı : Kayış Dağıtıcısı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 4,6 cm, Gen. 3,1 cm, 13,10 g Bul. Y./K. : Keşan, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Yeşil patinalı, korozyonlu. Döküm ve Lehim. Tanımı : “D” biçimli deliği bulunmaktadır. Dış bükey yuvarlak biçimlidir. Orta kısmında kabartma halinde yapılmış stilize bir rozet yer alır. Rozetin çevresi kazıma çizgiler ile detaylandırılmıştır. Arkası iç bükey olup kayışın geçip hareketini kısıtlayacak çift sıra şerit bulunmaktadır. Analoji : 01, 03, 04, 05, 06, 07; <i>Everyday Life in Byzantium ...</i>, Fig. 488 (Geç Antik Çağ); E. E. Naza Dönmez, 2017: Res. 6; E. E. Naza Dönmez - Ş. Algaç - T. Aydın, 2018: Res. 6 (Osmanlı Dönemi). Tarihlendirme: Analojiye göre Geç Antik Çağ	

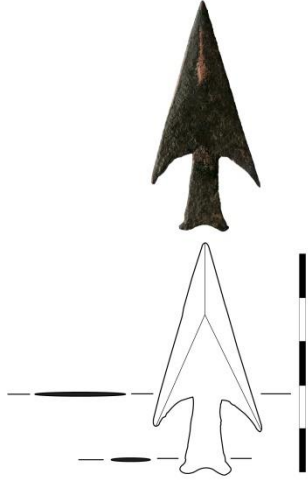
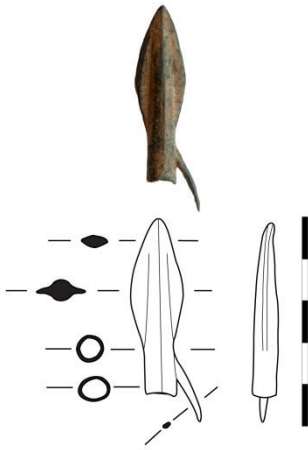
Kat. Nu. : 11 Env. Nu. : 454 Adı : Kayış Dağıtıcısı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 4,2 cm, Gen. 3,1 cm, 13,42 g Bul. Y./K. : Keşan, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : “D” biçimli deliği dışında tüm. Kahverengi patinalı ve korozyonlu. Döküm ve Lehim. Tanımı : “D” biçimli deliği korunmamıştır. Dış bükey yuvarlak biçimlidir. Orta kısmında kabartma halinde yapılmış stilize bir rozet yer alır. Rozetin çevresi kazıma çizgiler ile detaylandırılmıştır. Arkası iç bükey olup kayışın geçip hareketini kısıtlayacak çift sıra şerit bulunmaktadır. Analoji : 01, 02, 04, 05, 06, 07; <i>Everyday Life in Byzantium ...</i>, Fig. 488 (Geç Antik Çağ); E. E. Naza Dönmez, 2017: Res. 6; E. E. Naza Dönmez - Ş. Algaç - T. Aydın, 2018: Res. 6 (Osmanlı Dönemi). Tarihlendirme: Analojiye göre Geç Antik Çağ	
Kat. Nu. : 12 Env. Nu. : 455 Adı : Kayış Dağıtıcısı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 4,3 cm, Gen. 3,3 cm, 15,35 g Bul. Y./K. : Keşan, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : “D” biçimli deliği dışında tüm. Kahverengi patinalı ve yoğun korozyonlu. Döküm ve Lehim. Tanımı : “D” biçimli deliği korunmamıştır. Dış bükey yuvarlak biçimlidir. Orta kısmında kabartma halinde yapılmış stilize bir rozet yer alır. Rozetin çevresi kazıma çizgiler ile detaylandırılmıştır. Arkası iç bükey olup kayışın geçip hareketini kısıtlayacak çift sıra şerit bulunmaktadır. Analoji : 01, 02, 03, 05, 06, 07; <i>Everyday Life in Byzantium ...</i>, Fig. 488 (Geç Antik Çağ); E. E. Naza Dönmez, 2017: Res. 6; E. E. Naza Dönmez - Ş. Algaç - T. Aydın, 2018: Res. 6 (Osmanlı Dönemi). Tarihlendirme: Analojiye göre Geç Antik Çağ	

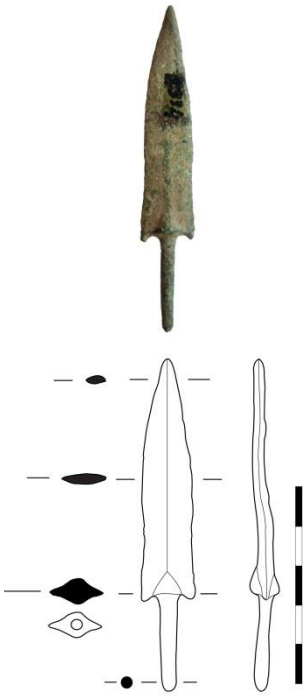
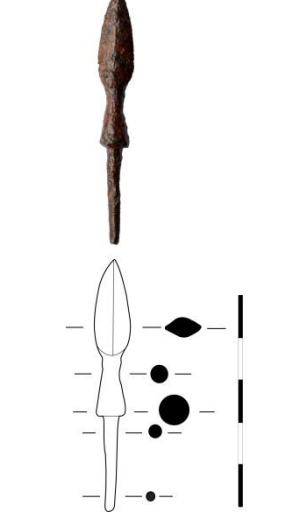
Kat. Nu. : 13 Env. Nu. : 1378 Adı : Kayış Dağıtıcısı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 3,3 cm, Gen. 2,6 cm, 7,10 g Bul. Y./K. : Dereköy, Uzunköprü, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Döküm ve Lehim. Tanımı : “D” biçimli deliği bulunmaktadır. Dış bükey yuvarlak biçimlidir. Orta kısmında kabartma halinde yapılmış stilize bir rozet yer alır. Arkası iç bükey olup kayışın geçip hareketini kısıtlayacak tek sıra şerit bulunmaktadır. Analoji : <i>Everyday Life in Byzantium ...</i>, Fig. 488 (Geç Antik Çağ); E. E. Naza Dönmez, 2017: Res. 6; E. E. Naza Dönmez - Ş. Algaç - T. Aydın, 2018: Res. 6 (Osmanlı Dönemi). Tarihlendirme: Analojiye göre Geç Antik Çağ	
Kat. Nu. : 14 Env. Nu. : 456 Adı : Kayış Dağıtıcısı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 4,1 cm, Gen. 2,8 cm, 9,21 g Bul. Y./K. : Keşan, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Yüzeyindeki çatlak ve kırıklar dışında tüm. Yeşil patinalı, yoğun korozyonlu. Döküm ve Lehim. Tanımı : “D” biçimli deliği bulunmaktadır. Dış bükey yuvarlak biçimlidir. Orta kısmında kabartma halinde yapılmış belirgin olmayan stilize bir rozet yer alır. Arkası iç bükey olup kayışın geçip hareketini kısıtlayacak tek sıra şerit bulunmaktadır. Analoji : <i>Everyday Life in Byzantium ...</i>, Fig. 488 (Geç Antik Çağ); M. Comstock - C. Vermeule, 1971: Res. 647; E. E. Naza Dönmez, 2017: Res. 6; E. E. Naza Dönmez - Ş. Algaç - T. Aydın, 2018: Res. 6 (Osmanlı Dönemi). Tarihlendirme: Analojiye göre Geç Antik Çağ	

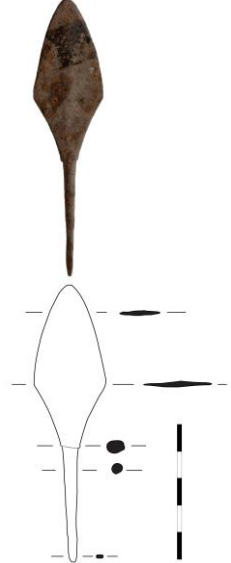
Kat. Nu. : 15 Env. Nu. : 457 Adı : Kayış Dağıtıcısı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 4,2 cm, Gen. 2,9 cm, 14,22 g Bul. Y./K. : Keşan, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Yüzeyindeki kırık dışında tündür. Yeşil patinalı, korozyonlu. Döküm ve Lehim. Tanımı : Kanca kısmı korunmuştur. Dış bükey yuvarlak biçimlidir. Orta kısmında kabartma halinde yapılmış bir rozet yer alır. Arkası iç bükey olup kayışın geçip hareketini kısıtlayacak tek sıra şerit bulunmaktadır. Analoji : <i>Everyday Life in Byzantium ...</i>, Fig. 488 (Geç Antik Çağ); E. E. Naza Dönmez, 2017: Res. 6; E. E. Naza Dönmez - Ş. Algaç - T. Aydın, 2018: Res. 6 (Osmanlı Dönemi). Tarihlendirme: Analojiye göre Geç Antik Çağ	
Kat. Nu. : 16 Env. Nu. : 1374 Adı : Kayış Tokası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 2,6 cm, Gen. 3,6 cm, 12,38 g Bul. Y./K. : Yarlaryanı Mevkii, Akardere Köyü, Süloğlu, Edirne Kimden Geldiği: - Geliş Şekli: Kazı Durumu : Bağlantı pimi ve kayış bağlantı kısmı eksiktir. Kahverengi patinalı ve korozyonlu. Döküm ve Lehim. Tanımı : Kare biçimli, ince cidarlıdır. Bağlantı pimi ve kayış bağlantı kısmı eksiktir. Pim aksamının oturtulduğu delikler korunmuş ve biri kapalıdır. Üzerindeki stilize aslan figürü ile göze çarpar. Arka kısmım düzgündür. Analoji : 09; G. R. Davidson, 1952: Lev. 115, Res. 2215 (MS 10 ile 11. yüzyıl); S. Doncheva, vd. 2014: Res. 1–8 (MS 10. yüzyıl sonu ile 11. yüzyıl başı); A. Ekin Meriç, 2015: Lev. 2 Res. 17 (Geç Antik Çağ); <i>Selçuklu Uygarlığı Müzesi Kataloğu</i>, 2016: s. 167–206 (MS 12 ile 13. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 10. yüzyıl sonu ile 11. yüzyıl başı	

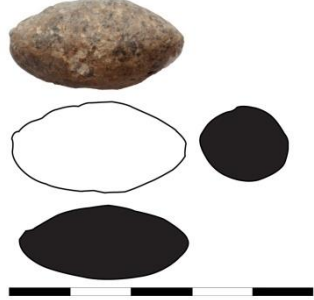
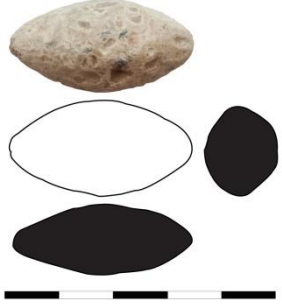
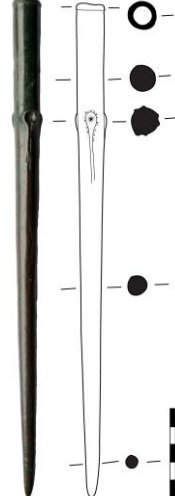
Kat. Nu. :17 Env. Nu. : 2497 Adı : Kayış Tokası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 2,6 cm, Gen. 2,9 cm, 6,44 g Bul. Y./K. : Pınarhisar, Kırklareli Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Bağlantı pimi ve kayış bağlantı kısmı eksiktir. Pim aksamının oturtulduğu deliklerden biri korunmuştur. Yeşil patinalı, korozyonlu. Döküm ve Lehim. Tanımı : Kare biçimli, ince cidarlıdır. Bağlantı pimi ve kayış bağlantı kısmı eksiktir. Pim aksamının oturtulduğu deliklerden biri korunmuştur. Üzerindeki stilize aslan figürü ile göze çarpar. Arka kısmım düzgündür. Analoji : 08; G. R. Davidson, 1952: Lev. 115, Res. 2215 (MS 10 ile 11. yüzyıl); S. Doncheva, vd. 2014: Res. 1-8 (MS 10. yüzyıl sonu ile 11. yüzyıl başı); A. Ekin Meriç, 2015: Lev. 2 Res. 17 (Geç Antik Çağ); <i>Selçuklu Uygarlığı Müzesi Kataloğu</i>, 2016: s. 167-206 (MS 12 ile 13. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 10. yüzyıl sonu ile 11. yüzyıl başı	
Kat. Nu. : 18 Env. Nu. : 2012/137 (A) Adı : Çok Kenarlı Asma Delikli Tintinnabulum Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 3,9 cm, Ç. 3,7 cm, 31,14 g Bul. Y./K. : - Kimden Geldiği: Sofya (Milli Tarih Müzesi) Geliş Şekli: Nakil Durumu : Dil bölümü dışında tüm. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Konik gövde de altı adet paralel kazıma çizgiler yer almaktadır. Üst kısmında asma deliği bulunmaktadır. Analoji : J. C. Waldbaum, 1983: Lev. 8, 93 (Hellenistik Dönem ve Roma Dönemi); R. Stupperich., 1989: Lev. 45; M. J. Chavane, 1975: Lev. 43, 422 (MS 1 ile 5. yüzyıl); G. Simpson 2000: Lev. 27, 22; Ü. Demirel, 2013: Lev. 44, M8-9 (MS 5 ile 6. yüzyıl); E. Khamis, 2013: BR103-104 (MS 4. yüzyıl); D. B. Tokbudak, 2015: Lev. 39, 147; S. Aybek, O. Gülbay, E. Durak, 2016: Kat. Nu. 33, Çiz. 51 (MS 3 ile 4. yüzyıl); F. Şahin, 2018: Kat. Nu. M1-2 (Roma İmparatorluk Dönemi). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 2 ile 4. yüzyıl	

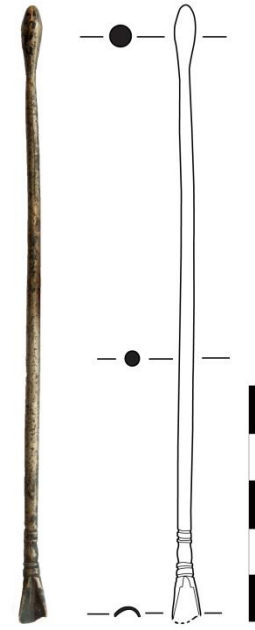
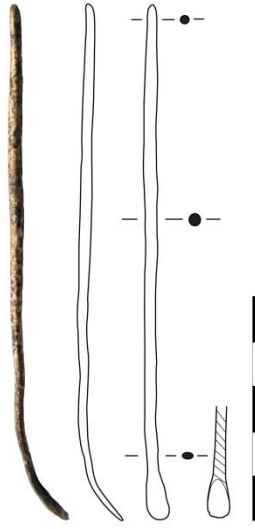
Kat. Nu. : 19 Env. Nu. : 2012/136 (A) Adı : Taç Asma Delikli Tintinnabulum Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 5,5 cm, Ç. 5,4 cm, 102,81 g Bul. Y./K. : - Kimden Geldiği: Sofya (Milli Tarih Müzesi) Geliş Şekli: Nakil Durumu : Dil bölümü dışında tüm. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Konik gövde de bir adet kazıma çizgi yer almaktadır. Üst kısmında asma deliği bulunmaktadır. Asma deliği üzerinde bir adet kabara yer alır. Analoji : A. Gültekin, 2012: Kat. Nu. 151; M. J. Chavane, 1975: Lev. 43, 422 (MS 1 ile 5. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 2 ile 4. yüzyıl	
Kat. Nu. : 20 Env. Nu. : 687 Adı : Dörtgen Asma Delikli Tintinnabulum Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 8 cm, Ç. 8 cm, 257,98 g Bul. Y./K. : Altınyazı Köyü, Uzunköprü, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Hibe Durumu : Gövde üzerindeki küçük bir delik ve dil bölümü dışından tüm sağlamdır. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Yarım daire gövde de paralel ve birbirini kesen kazıma çizgiler yer almaktadır. Üst kısmında asma deliği bulunmaktadır. Analoji : W. Nowakowski, 1988: s. 80-81 (bkz. dpn. V. Ljubenova, 1980: Fig. 213). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 2. yüzyılın sonu ile 4. yüzyılın sonu	

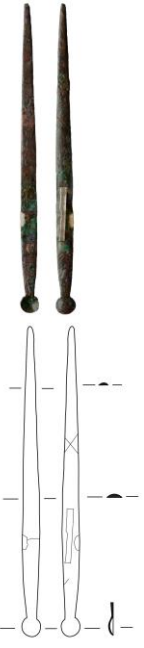
Kat. Nu. : 21 Env. Nu. : 782 Adı : Sivri Kanatlı Yassı Ok Ucu Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 5,3 cm, Gen. 2,5 cm, Kal. 0,1 cm, 3.94 g Bul. Y./K. : Hıdırağa Köyü, Edirne Kimden Geldiği: Hüseyin Kurban Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Döküm. Tanımı : Yassı üçgen biçimlidir. Gövde üzerinde belirgin olmayan omurga yer almaktadır. Analoji : H. Schliemann, 1874: Lev. 99, Fig. 2113 (MÖ 1700-1200); D. F. Easton, 2002: Fig. 144, 72-564; A. Hänsel, 2004: s. 86; H. Gallet De Santerre - J. Tréheux, 1947-48: Fig. 27; O. Zunal, 2015-2017, Res. 1, Fig. 2-5 (MÖ 1100 ile 900 yılları arası). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 1100 ile 900 yılları arası	
Kat. Nu. : 22 Env. Nu. : 2495 Adı : İki Kanatlı, Mahmuzlu ve Kovanlı Ok Ucu Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 4,8 cm, Gen. 1,2 cm, 5,45 g Bul. Y./K. : Pınarhisar, Kırklareli Kimden Geldiği: - Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Gövde iki kanatlıdır. Kovandan uç kısma doğru düz çizgi halinde omurga yer alır ve tek mahmuzludur. Analoji : E. F. Schmidt, 1929: Res. 69, K41, K59 (MÖ 6. yüzyıl); G. Klebinder Gaub, 2007: Lev. 86, Kat. No. 892 (MÖ 7 ile 6. yüzyıl); G. Dardeniz, 2007: Res. 5.4, 5.5; N. Aslan vd. 2009: Res. 1; M. Omura, 2011: Çiz. 2 (Geç Demir Çağ); A. Furtwängler vd. 2012: Res.7; Çiz. 2 (Geç Arkaik veya Klasik Dönem); D. Baykan, 2012: s. 234, Res. 2; M. A. Özdemir - M. Işıklı, 2014-2017: Res. 3; E. E. Naza-Dönmez, 2015: Res. 5 (Demir Çağ); D. Baykan, 2015-2017: s. 30; O. Zunal, 2015-2017: Kat. Nu. 9-16; N. Şahin vd. 2017: Res. 9 (MÖ 7. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 7 ile 6. yüzyıl	

Kat. Nu. : 23 Env. Nu. : 1334 Adı : İki Kanatlı, Mahmuzlu ve Kovanlı Ok Ucu Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 8,3 cm, Gen. 1,3 cm, 12,38 g Bul. Y./K. : Keşan, Edirne Kimden Geldiği: Cevat Kaya Geliş Şekli : Bağış Durumu : Kanat uçlarındaki mahmuzların uç kısımları ve sapın bir bölümü dışında tumdür. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Baklava biçimli kesitli, iki yüzeyde belirgin olmayan omurgalı bir gövde ve gövdeden iki yana doğru uzanan uç kısımları eksik mahmuzları vardır. Gövde sap birleşim yerinde üçgen bir kabara yer alır. Sap yuvarlak kesitlidir bir kısmı eksiktir. Analoji : D. M. Robinson, 1941: Lev.121, Res. 1948 (MÖ 479-348); J. W. Crowfoot vd. 1957: Fig. 110, Res. 20, 21; N. Atik, 2017: Res. 2, Kat. Nu. 1-7 (MÖ 2. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 2. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl	
Kat. Nu. : 24 Env. Nu. : 435 Adı : İki Kanatlı Ok Ucu Cinsi : Demir Ölçüleri : Uz. 6 cm, Gen. 0,8 cm, 5. 84 g Bul. Y./K. : Tekirdağ Kimden Geldiği: Ali Kahraman Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Yoğun korozyonlu. Dövme? Tanımı : İki kanatlı dörtgen kesitli, iki yüzeyde belirgin olmayan omurgalı gövdeden konik bir biçim veren dayamak yer alır ve dairesel kesitli sap ile biter. Analoji : B. S. A. Oransay, 2006: Şek. 10, D18 (MÖ 1. yüzyıl ile MS 2. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 1. yüzyıl ile MS 2. yüzyıl	

Kat. Nu. : 25 Env. Nu. : 1438 Adı : Yassı Ok Ucu Cinsi : Demir Ölçüleri : Uz. 10,3 cm, Gen. 2,6 cm, 14,48 g Bul. Y./K. : Muhittin Baba Tepesi, Hacıdanişment Köyü, Lalapaşa, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli : Satın Alma Durumu : Tüm. Yoğun korozyonlu. Dövme. Tanımı : Yassı yaprak biçimlidir. Saplamalı ve dayamaklı gövdenin her iki yüzeyinde belirgin olmayan omurga vardır. Yuvarlak kesitli sap aşağıya doğru incelmektedir. Analoji : G. Dzhangov, 1966: Fig. 2-b (MS 9 ile 11. yüzyıl); R. Arık, 2009: Res. 8 (Selçuklu Dönemi). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 9 ile 11. yüzyıl	
Kat. Nu. : 26 Env. Nu. : 2491 Adı : Sapan Tanesi Cinsi : Kurşun Ölçüleri : Uz. 3,1 cm, Gen. 1,7 cm, 32,35 g Bul. Y./K. : Pınarhisar, Kırklareli Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Döküm. Tanımı : Ovoid biçimlidir ve üzerinde çapaklar yer alır. Analoji : E. Paunov - D. Y. Dimitrov, 2000: Res. 4-5 (MÖ 4 ile 2. yüzyıl); Z. Koçel Erdem, - S. Tercan, 2014: s. 69; N. Atik, 2016: Res. 8 (MÖ 6. yüzyıl); E. Nankov, 2016: Kat. Nu. 1 (MÖ 4. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 4 ile 2. yüzyıl	

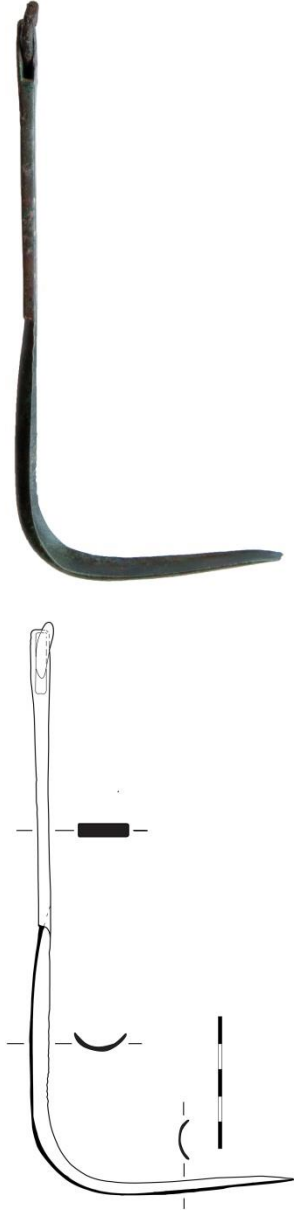
Kat. Nu. : 27 Env. Nu. : 2492 Adı : Sapan Tanesi Cinsi : Kurşun Ölçüleri : Uz. 2,8 cm, Gen. 1,5 cm, 25,90 g Bul. Y./K. : Pınarhisar, Kırklareli Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Döküm. Tanımı : Ovoid biçimlidir ve üzerinde çapaklar yer alır. Analoji : E. Paunov - D. Y. Dimitrov, 2000: Res. 4-5 (MÖ 4 ile 2. yüzyıl); Z. Koçel Erdem, - S. Tercan, 2014: s. 69; N. Atik, 2016: Res. 8 (MÖ 6. yüzyıl); E. Nankov, 2016: Kat. Nu. 1 (MÖ 4. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 4 ile 2. yüzyıl	
Kat. Nu. : 28 Env. Nu. : 2493 Adı : Sapan Tanesi Cinsi : Kurşun Ölçüleri : Uz. 3,3 cm, Gen. 1,7 cm, 35,41 g Bul. Y./K. : Pınarhisar, Kırklareli Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Döküm. Tanımı : Ovoid biçimlidir ve üzerinde çapaklar yer alır. Analoji : E. Paunov - D. Y. Dimitrov, 2000: Res. 4-5 (MÖ 4 ile 2. yüzyıl); Z. Koçel Erdem, - S. Tercan, 2014: s. 69; N. Atik, 2016: Res. 8 (MÖ 6. yüzyıl); E. Nankov, 2016: Fig. 1 a-d (MÖ 4. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 4 ile 2. yüzyıl	
Kat. Nu. : 29 Env. Nu. : 845 Adı : Mızrak Dibi Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 27,6 cm, Gen. 1,6 cm, 198,33 g Bul. Y./K. : - Kimden Geldiği: Muhterem Altınölçek Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Yer yer yeşil patina. Tanımı : Yuvarlak kesitli kovandan uç kısma doğru yuvarlatılmış üçgen kesitli olarak incelenmektedir. Gövde üzerinde üç adet çukur bezemeler yer almaktadır. Analoji :- Tarihlendirme: MÖ 1. binyıl başı	

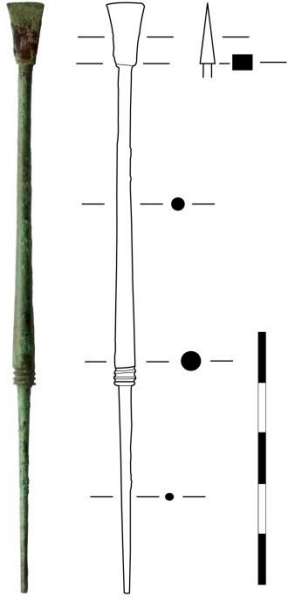
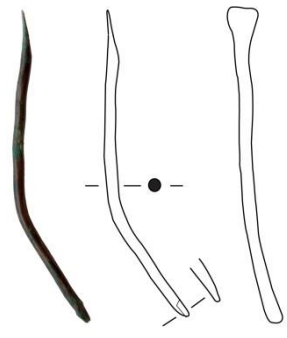
Kat. Nu. : 30 Env. Nu. : 2572 Adı : Kaşık Uçlu Sonda Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 13 cm, Gen. 0,6 cm, Ç. 0,3 cm, 6,99 g Bul. Y./K. : Keşan, Edirne Kimden Geldiği: Şerif Girgin Geliş Şekli : Bağış Durumu : Kaşık bölümündeki kırık dışından tümdür. Döküm. Tanımı : “U” kesitli kaşık, çiftler bilezik arasında armudi boncukla sapa düz olarak birleşmektedir. Belden itibaren üste doğru incelen daire kesitli sap yumurta topuzla bitmektedir. Analoji : E. Riha. 1986: Lev. 44, Res. 477 (MS 1 ile 3. yüzyıl); T. Kanceva Ruseva - K. Velkov - V. Ignatov, 1996: Lev. 8, 12-14 (MS Geç 1. yüzyıl ile Erken 2. yüzyıl); İ. Uzel, 2000: Lev. 67, Res. 1, Lev. 89, Res. 28 (Roma İmparatorluk Dönemi); D. Baykan, 2012: Kat. Nu. 103 (MS 2 ile 4. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 2 ile 4. yüzyıl	
Kat. Nu. : 31 Env. Nu. : 789 Adı : Yassı Uçlu Sonda Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 11,5 cm, Gen. 0,6 cm, 5,75 g Bul. Y./K. : Hıdırağa Köyü, Edirne Kimden Geldiği: Hüseyin Kurban Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm (?). Döküm. Tanımı : 0,6 cm gelişliğindeki yassı ucu açılı bir şekilde sap ile birleşmektedir ve daire kesitli sapın ucu yuvarlatılmıştır. Analoji : (MS 2 ile 3. yüzyıl) V. Lioubenova, 1995: Fig. 11; (MS 1 ile 3. yüzyıl) İ. Uzel, 2000: Lev. 61, Res. 10; (MS 2 ile 4. yüzyıl) D. Baykan, 2012: Kat. Nu. 219; N. Dieudonne Glad - M. Feugere - M. Önal, 2013: s. 352, Res. 133. Tarihlendirme: Analojiye göre MS 2 ile 4. yüzyıl	

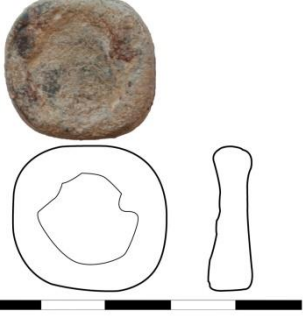
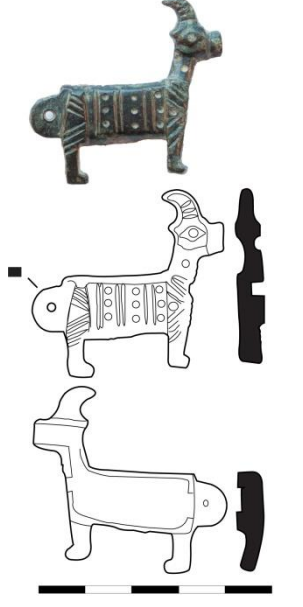
Kat. Nu. : 32 Env. Nu. : 2918 Adı : “D” Kesitli, Dairesel Kaşık Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 10,8 cm, Gen. 0,7 cm, 3,81 g Bul. Y./K. : Makedonya Kulesi, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Kazı Durumu : Tüm. Döküm. Tanımı : 0,7 cm genişlik ve 0,1 cm derinliğindeki kaşık sapa düz birleşmektedir. 1.4 cm uzunluğundaki boyunun ardından omuz yaparak uca doğru daralmaktadır. Sap “D” bir kesite sahiptir. Sapın arka yüzeyi çift sıra çapraz kazıma çizgiler bulunur. Analoji : 33; J. S. Milne, 1907: Lev. 17, Res. 4; G. R. Davidson, 1957: Lev. 82, Res. 1318 (Roma İmparatorluk Dönemi); E. Riha, 1986: Lev. 58, Res. 648, 649 (MS 2 ile 3. yüzyıl); S. Y. Ötügen, 2007: Res. 9 (MS 6 ile 11. yüzyıl). Tarihlendirme: Kontekste göre MS 4. yüzyılın 2. yarısı	
Kat. Nu. : 33 Env. Nu. : 419 Adı : “D” Kesitli, Dairesel Kaşık Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 10,1 cm, Gen. 0,6 cm, 2,81 g Bul. Y./K. : Talatpaşa Cad. Otel İnşası, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: - Durumu : Tüm (İki parça halinde bulunmuş sonradan birleştirilmiş). Yer yer yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : 0,6 cm genişlik ve 0,1 cm derinliğindeki kaşık sapa düz birleşmektedir. Sap “D” bir kesite sahiptir. Sapın arka yüzeyinde çapraz kazıma çizgiler bulunur. Analoji : 32; J. S. Milne, 1907: Lev. 17, Res. 4; G. R. Davidson, 1957: Lev. 82, Res. 1318 (Roma İmparatorluk Dönemi); E. Riha, 1986: Lev. 58, Res. 648,649 (MS 2 ile 3. yüzyıl); S. Y. Ötügen, 2007: Res. 9 (MS 6 ile 11. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 4. yüzyılın 2. yarısı	

Kat. Nu.	: 34	
Env. Nu.	: 2996	
Adı	: Strigilis ve Halka Parçası.	
Cinsi	: Bronz (Strigilis) ve Demir (Halka Parçası).	
Ölçüleri	: Uz. 21,1 cm, Gen. 9,9 cm, Kal. 0,1 cm, 107,63 g	
Bul. Y./K.	: İkiztepe Mevkii B Tümülüsü, Çömlekakpınar Köyü, Lalapaşa, Edirne	
Kimden Geldiği:	-	
Geliş Şekli:	Kazı	
Durumu	: Kaşık ve kulp eklentisi bölümündeki küçük eksiklikler dışında tüm. Kaşığın iç kısmında orta ve bitim kısımlarına korozyon gözlenmektedir. Demir halkanın büyük bir bölümü eksiktir. Döküm ve Lehim.	
Tanımı	: “L” biçimlidir. Strigilis, kaşık ve kulp olmak üzere iki ayrı levhanın kesilmesi ve bunların birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Dörtgen bir kesite sahip, iki paralel levhanın birleştirilerek oluşturulmuş kulpun bitim kısmında demir halka parçası korunmuştur. Kulpun ön kısmındaki levha, kaşığın arka kısmında kaşığın yaklaşık 1/3’ün kaplayacak şekilde lehimlenmiştir. Kulpun ön kısmında kaşık bölümüne yakın bir alanda biri yatay, diğeri dikey olmak üzere negatif olarak işlenen iki damga yer almaktadır. Geniş ve derin bir hazneye sahip kaşık keskin bir eğim ile devam etmektedir. Dairesel biçime sahip kaşık, başlangıç yerinde kulp ile aynı genişlikte, ortada daha genişlemekte ve bitiş yerlerine doğru daralmaktadır.	
Analoji	: L. Vagalinski, 1993: Fig. II-6; E., Kotera Feyer, 1993: Şek. 51 (MS 1. yüzyıl); M. Bolla - A. Buonopane, 2010: Res. 6 (MS 1. yüzyılın ilk yarısı); T. Doğan - K. Yağız, 2017: Fig. 5 (MS 1. yüzyıl).	
Tarihlendirme:	Kontekste ve Analojiye göre MS 1. yüzyıl	
Yayın	: Ş. Yıldırım, 2007: 83-90.	

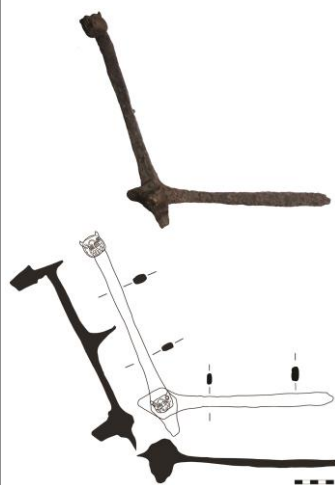
Kat. Nu. : 35
Env. Nu. : 2995
Adı : Strigilis ve Halka Parçası.
Cinsi : Bronz (Strigilis) ve Demir (Halka Parçası).
Ölçüleri : Uz. 21,6 cm, Gen. 9,7 cm, Kal. 0,1 cm, 118, 35 g
Bul. Y./K. : İkiztepe Mevkii B Tümülüsü, Çömlekakpınar Köyü, Lalapaşa, Edirne
Kimden Geldiği: -
Geliş Şekli: Kazı
Durumu : Strigilis, kaşık ucundaki küçük bir kırık dışında tüm. Demir halkanın büyük bir bölümü eksiktir. Döküm ve dövme.
Tanımı : “L” biçimdedir. Kaşık ve sap tek bir levhadan kesilmiştir. Dörtgen bir kesite sahip sapın, bitim kısmında dörtgen bir delik bulunmaktadır. Şeritvari demir halkanın bir kısmı deliğin içinde korunabilmiştir. Sapın ön kısmında kaşık bölümüne yakın bir alanda biri yatay, diğeri dikey iki damga yer almaktadır. Damgaların bulunduğu alandan başlayarak sapın bitim kısmına kadar birbirine bağlı spiral ve spirallerine dönüş yaptığı alanın karşı kısmında rozet biçiminde çiçek motifi işlenmiştir. Damgalar ve bezemeler negatif olarak işlenmiştir. Sapın arka kısmında bazı bitkisel bezemelerin yapıldığı görülmektedir. Yoğun korozyon nedeniyle bitkisel bezemenin ne olduğu anlaşılamamaktadır. Strigilisin ön kısmında saptan kaşık bölümüne geçiş, keskin bir eğim ile verilirken, arka kısımda yarım dair oluşturacak biçimde keskin bir çıkıntı ile verilmiştir. Kaşık başlangıç ve bitiş yerleri dairesel bir biçime sahiptir. Sap ile aynı genişlikte olan kaşığın sığ bir hazneye sahip olduğu görülmektedir.
Analoji : E. Kotera Feyer 1993: Şek. 41 (MS 1. yüzyıl); M. Bolla - A. Buonopane, 2010: Fig. 6 (MS 1. yüzyılın ilk yarısı); B. Borel 1991: Lev. 52.140 (MS 1. yüzyıl).
Tarihlendirme: Kontekste ve Analojiye göre MS 1. yüzyıl

Kat. Nu. : 36 Env. Nu. : 2013/164 (A) Adı : Bilezikli Stylus Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 11,7 cm, Gen. 0,7 cm, 5,03 g Bul. Y./K. : Roma Dönem Lahit Mezar, Hıdırlık Tabya Mevkii, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Kazı Durumu : Yeşil patinalı. Tüm. Döküm. Tanımı : 0,7 cm genişliğindeki dikeyde üçgen kesitli yassı ucun sapla birleştiği yerden itibaren kalınlaşmaya başlayan gövde bitimine yakın üçlü bilezik bezeme ile omuz yapmaktadır. Omuz sonrasında daralan sivri bir uç ile bitmektedir. Analoji : G. Richter, 1915: Res. 1730; İ. Uzel, 2000: Lev. 2, Res. 6, Lev. 69, Res. 19 (Roma İmparatorluk Dönemi); D. Baykan, 2012: Kat. Nu. 183-184 (MS 1 ile 3. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 1 ile 3. yüzyıl Yayın : H. Karakaya, Ş. Kırçın, 2015: Res. 10. H. Karakaya, Ş. Kırçın, Y. Batur, 2016:	
Kat. Nu. : 37 Env. Nu. : 2922 Adı : Stylus Parçası (İkincil Kullanım?) Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 7,4 cm, Gen. 0,7 cm, Kal. 0,2 cm, 3,49 g Bul. Y./K. : Makedonya Kulesi, Edirne Kimden Geldiği: - Geliş Şekli: Kazı Durumu : Tüm. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Bir ucu 0,7 cm genişliğinde yassı uç yuvarlak kesitli sap ile düz bir şekilde birleşmektedir. Bükülerek devam eden sap, baskı uygulanarak kesildiği sanılan uç ile bitmektedir. Analoji : - Tarihlendirme: Kontekste göre Roma İmparatorluk Dönemi	

Kat. Nu. : 38 Env. Nu. : 2012/140 (A) Adı : Ağırlık Cinsi : Kurşun Ölçüleri : 2,2 x 2,3 cm, Kal. 0,7 cm, 25,59 g Bul. Y./K. : - Kimden Geldiği: Sofya (Milli Tarih Müzesi) Geliş Şekli: Nakil Durumu : Tüm. Tanımı : Köşeleri yuvarlatılmış kare biçimindedir. Cıdarı ortaya doğru daralmaktadır. Analoji : (MS 5 ile 6. yüzyıl) Ü. Demirel, 2013: s. Kat. Nu. E2-4; (MS 5 ile 6. yüzyıl) F. Şahin, 2018: Kat. Nu. E8. Tarihlendirme: Analojiye göre MS 5 ile 6. yüzyıl	
Kat. Nu. : 39 Env. Nu. : 2934 Adı : Keçi Figürlü Asma Kilit Parçası Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 4,1 cm, Gen. 4,2 cm, 14,31 g Bul. Y./K. : Makedonya Kulesi, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Kazı Durumu : Yeşil patinalı, anahtar deliği bulunan tarafı eksiktir. Döküm. Tanımı : Sağa dönük keçi figürlü gövde kazıma çizgi ve noktalarla bezelidir. İç kısmı kilit sistemine uygun olarak yapılmıştır. Analoji : G. R. Davidson, 1952: Lev. 71, Nu. 1005 (Geç Antik Çağ); K. Totev, 1987: Res. 1 (MS 10 ile 11. yüzyıl); Selçuklu Uygarlığı Müzesi Kataloğu, 2016: s. 141-160 (MS 12 ile 13. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 12 ile 13. yüzyıl Yayın : Ş. Yıldırım, 2007: s. 56.	

Kat. Nu. : 40 Env. Nu. : 844 Adı : Ayna Cinsi : Bronz Ölçüleri : Ç. 7,1 cm, Kal. 0,1 cm, 39,33 g Bul. Y./K. : - Kimden Geldiği: Muhterem Altınölçek Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Tanımı : Dış bükey ve dairesel biçimlidir. İç yüzeyinde konsantrik daireler bulunmaktadır. Gümüş kaplanarak yansıma özelliği verilmiştir. Analoji : B. Gürler, 2004: Kat. Nu. 38 (Roma İmparatorluk Dönemi); C. Şimşek - M. Okunak - M. Bilgin, 2011: Kat. Nu. 717, 718 (MÖ 27 ile MS 14); F. Şahin, 2018: Kat. Nu. B29 (MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 1. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl	
Kat. Nu. : 41 Env. Nu. : 1708 Adı : Cımbız Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 6 cm, Gen. 0,9 cm, 5,65 g Bul. Y./K. : Keşan, Edirne Kimden Geldiği: - Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Yeşil patinalı ve korozyonlu. Tanımı : Uzun yassı levha ikiye katlanarak oluşturulmuş, pim yardımı ile birleştirilmiştir. Bir yüzünde belirgin konsantrik daireler gözlenmektedir. Analoji : E. Durak, 2013: Kat. Nu. 85-86; A. Ekin Meriç, 2015: Kat. Nu. 15-16; S. Aybek - O. Gülbay - E. Durak, 2016: Kat. Nu. 8, 9 (MS 5 ile 6. yüzyıl); Z. Demirer Gökalp, 2016: Kat. Nu. 22-23 (Geç Antik Çağ); E. Çelikbaş, 2016: Kat. Nu. 9; E. Çelikbaş, 2018: Kat. Nu. 9 (MS 9 ile 10. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 9 ile 10. yüzyıl	

Kat. Nu. : 42 Env. Nu. : 2573 Adı : El iğ Cinsi : Demir Ölçüleri : Uz. 14,5 cm, Ç. 5 cm, 42,19 g Bul. Y./K. : Keşan, Edirne Kimden Geldiği: Şerif Girgin Geliş Şekli: Bağış Durumu : Tüm. Yoğun korozyonlu. Dövme. Tanımı : İnce, uzun, silindirik ve hafif bombeli bir gövdenin baş kısmı helezoniktir. Alt kısmı düz bitirilmiştir. Gövdenin bombeli bölümünde sabit durabilen hareketli ince ve iç bükey levha yer almaktadır. Analoji : K. Ottomanyı, 2018: Lev. 9, Fig. 9 (MS 4 ile 5. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 4 ile 5. yüzyıl	
Kat. Nu. : 43 Env. Nu. : 1216 Adı : Sella Curulis (Diphros Okladias) Parçası Cinsi : Demir ve Bronz Ölçüleri : Üst Kol; Uz. 27,5 cm, Alt Kol; Uz. 25,5 cm, 745.40 g Bul. Y./K. : Pehlivan köyü, Kırklareli Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Aşınmış ve parçalanmış. Sella Curulis 'in sol, arka ve ayak bölümleri eksiktir. Tanımı : Tüm Sella Curulis'in sağ ön kısmına aittir. Çapraz şekilde konumlandırılmış iki demir mil ortada bir pim ile birbirlerine sabitlenmiştir. Üst ve orta bölümde iki adet hayvan başı (leopar?) apliği yer almaktadır. Analoji : D. Ovcharov, 1965: Fig. 4 (MS 2. yüzyılın ortası ile 3. yüzyıl başı); J. Meshekov - L. Staikova, 1998, Fig. 23, 27; R. Nenova - A. Angelov, 1999: Fig. 7 a-b (MS 2. yüzyılın ortası). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 2. yüzyıl ortası ile 3. yüzyıl	

Kat. Nu. : 44 Env. Nu. : 770 Adı : Süvari Heykelciği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 5,5 cm, Gen. 3,2 cm, 28, 09 g Bul. Y./K. : - Kimden Geldiği: Muhterem Altınölçek Geliş Şekli : Satın Alma Durumu : Yeşil patinalı, sol kol ve sağ bacak eksiktir. Dolu döküm. Tanımı : Binici oturuşlu erkek betimleridir. Sağ kolları yukarıda bir nesneyi (mızrak, kılıç vb.) sallar vaziyette veya “gestus latinus” ya da “benedictio latina” adı verilen (sağ eldeki işaret ve orta parmakların açık diğer parmakların olması) harekete geçme işareti yapmakta, sol kolları ise hafif açık vücut hizasında muhtemelen dizginleri tutar vaziyette betimlenmişlerdir. Kalın telli hafif dalgalı saçlar ense üzerinde toplanmıştır. Göğüs, kollar ve bacaklar üzerindeki çizgiler, kabarıklıklar ve profilden bakıldığından görülen giysi uzantısı bincilerin zırh kuşanmış olduğunu düşündürmektedir. Analoji : P. Gorbanov - T. Küncheva, 1988: Res. 4 (MS 1 ile 4. yüzyıl); K. Juglev, 1965: Res. 8 (MS 4. yüzyıl); L. Lazarov, 1992: Res. 2 (MS 2 ile 3. yüzyıl); V. P. Vassilev, 1994: Res. 1 (MÖ 4. yüzyıl); S. Tcherneva, 2001: Res. 5, 11; L. Lazarov, 2001: Kat. Nu. 82 (MS 2 ile 3. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 6 ile 4. yüzyıl Yayın : İ. Kızgut, 2004: Lev. 55, e-f.	
--	--

Kat. Nu. : 45 Env. Nu. : 2015/6 (A) Adı : Süvari Heykelciği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 5,2 cm, Gen. 3 cm, 17,81 g Bul. Y./K. : Çöpköy, Uzunköprü, Edirne Kimden Geldiği: Bülent Suskan Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Yeşil patinalı. Sol kol dışında tümdür. Dolu döküm. Tanımı : Binici oturuşlu erkek betimleridir. Sağ kolları yukarıda bir nesneyi (mızrak, kılıç vb.) sallar vaziyette veya “gestus latinus” ya da “benedictio latina” adı verilen (sağ eldeki işaret ve orta parmakların açık diğer parmakların olması) harekete geçme işareti yapmakta, sol kolları ise hafif açık vücut hizasında muhtemelen dizginleri tutar vaziyette betimlenmiştirler. Kalın telli hafif dalgalı saçlar ense üzerinde toplanmıştır. Göğüs, kollar ve bacaklar üzerindeki çizgiler, kabarıklıklar ve profilden bakıldığından görülen giysi uzantısı bincilerin zırh kuşanmış olduğunu düşündürmektedir. Analoji : P. Gorbanov - T. Küncheva, 1988: Res. 4 (MS 1 ile 4. yüzyıl); T. Kanceva, 1988: Res. 2 (MS 3 ile 4. yüzyıl); S. Tcherneva, 2001: Res. 5, 11; E Karaca 2016: Kat. Nu. 425 (MÖ 6 ile 4. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 6 ile 4. yüzyıl	
Kat. Nu. : 46 Env. Nu. : 2876 Adı : Süvari Heykelciği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 4,7 cm, Gen. 3,4 cm, 58,66 g Bul. Y./K. : Koyuntepe, İpsala, Edirne Kimden Geldiği: Mesut Şimşek, Hasan Kanar Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Sol eli dışında tümdür. Dolu döküm. Tanımı : Binici oturuşlu çıplak erkek betimidir. Baş hafif sağa dönük, sol kolu hafif açık ve vücut hizasındadır. Sağ kol, sol kola göre daha açık ve elde phiale tutar vaziyette betimlenmiştir. Yüz ve vücut detayları belirgindir. Binici, sol omuzunun bir kısmını, sağ omzun tamamını örtmekte olan bir khlamys fasteners'e ve sağ omuzu üzerinden görülen bir sadağa sahiptir. Analoji : K. Kalcev, 1988: Res. 14; S. Tcherneva, 2001: Res. 4. Tarihlendirme: MÖ 2. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl Yayın : E. Karaca, 2016: Lev. 169, a.	

Kat. Nu. : 47 Env. Nu. : 442 Adı : At Heykelciği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 4,8 cm, Uz. 4,6 cm, 26,28 g Bul. Y./K. : Edirne Kimden Geldiği: Abdullah Şanlı Geliş Şekli : Satın Alma Durumu : Tüm. Dolu döküm. Tanımı : Sola yönelik sağ bacağı ile adım alan, hareketli at heykelciğidir. Yüz ve yele kazıma çizgiler ile detaylandırılmış. Boynunda görülen yuvarlak bezemeler ile süslenmiş yulara sahiptir. Analoji : P. Gorbanov - T. Küncheva, 1988: Res. 8, 11 (MS 1 ile 4. yüzyıl); K. Kalcev, 1988: Res. 21; L. Lazarov, 1992: Res. 4-5; L. Lazarov, 2001: Kat. Nu. 86, 87 (MS 2 ile 3. yüzyıl); E Karaca 2016: Kat. Nu. 425 (MÖ 6 ile 4. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 6 ile 4. yüzyıl	
Kat. Nu. : 48 Env. Nu. : 702 Adı : Zeus Heykelciği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 13,7 cm, Gen. 8,1 cm, 318,13 g Kaide Yük. 2.2 cm Bul. Y./K. : Yağmurca Köyü, Uzunköprü, Edirne Kimden Geldiği: - Geliş Şekli: Hibe Durumu : Sol bacağın diz kapağından aşağısı eksik. Dolu döküm. Tanımı : Kendisine ait olmayan bir kaide üzerinde şimşek atar şekilde betimlenmiş çıplak Zeus betimidir. Baş hafif sola dönüktür. Saçlar gür, dalgalı ve geriye taranmıştır, saçlarla benzer özellik gösteren sakallar ise gür ve uzundur. Sağ kol baş üzerine kaldırılmış elindeki şimşek demetini atar vaziyettedir, sol kol zemine paralel olarak ileri doğru uzatılmışsa da dirsekten aşağısı eksiktir. Vücut ağırlığı sabit olan sağ bacak üzerindedir, havadan olan bacağın diz kapağından aşağı eksiktir Analoji : R. Thomas, 1992: Fig. 81 (MÖ 5. yüzyıl); P. Georgiev, 1994: Fig. 1 (MÖ 6. yüzyıl); S. Tcherneva, 2001: Fig. 2; İ. Kızıgut, 2004: Lev. 3, Kat. Nu. İst-041, İst-044 (MS. 1 ile 3. yüzyıl); A. Gadolou - G. Kakavas, 2013: s. 165, Nu. 139 (MÖ 6. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 5 ile 3. yüzyıl Yayın : İ. Kızıgut, 2004: Lev. 5, a-b; Ş. Yıldırım, G. Karakaş, 2006: 108; E., Karaca, 2016: Lev. 163, a.	

Kat. Nu. : 49 Env. Nu. : 2513 Adı : Genç Sporcu (Apollon?) Heykelciği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 8,7 cm, Gen. 3,2 cm, 89,05 g Bul. Y./K. : Taşaltı Mevkii, Enez, Edirne Kimden Geldiği: - Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Yeşil patina ve aşırı korozyon. Sol ayak bileğinde aşağısı eksik, yüz aşınmıştır. Dolu döküm. Tanımı : Ayakta duran çıplak genç erkek betimidir. Yüz ve vücut detayları gözlenememektedir. Saçların bir bant yardımı ile sabitlenmiş vaziyettedir. Sol kol vücuda bitişik bir şekilde aşağı sarmakta, sağ kol ise dirsekten bükülerek vücuttan uzaktadır. Eller kapalı haldedir. Vücut ağırlığı sağ bacağı verilmiştir, sol ayak bileğinde aşağısı eksiktir. Analoji : R. Thomas, 1992: Fig. 13, 17, 19, 20, 69, 100, 101 (MÖ 6. yüzyıl); L. Lazarov, 2001: Kat. Nu. 27 (MÖ 4. yüzyıl); H. F. Sharpe, 2006: Kat. Nu. 108. Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 5 ile 4. yüzyıl arası Yayın : İ. Kızgut, 2004: Lev. 48, c-e.	
Kat. Nu. : 50 Env. Nu. : 79 Adı : Genç Sporcu (Apollon?) Heykelciği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 8 cm, Gen. 2,8 cm, 123,85 g Bul. Y./K. : Kırklareli Kimden Geldiği: Hilmi Göker Geliş Şekli: Hediye Durumu : Kollar dirsek üzerinden, bacaklar diz üzerinden eksik, yüz aşınmıştır. Dolu döküm. Tanımı : Ayakta duran çıplak genç erkek betimidir. Yüz ve vücut detayları gözlenememektedir. Saçların bir bant yardımı ile sabitlenmiş vaziyettedir. Kollar dirsek yukarısından, bacaklar diz yukarısından eksiktir. Vücut ağırlığı sol bacağı verilmiştir. Analoji : R. Thomas, 1992: Fig. 13, 17, 19, 20, 69, 100, 101 (MÖ 6. yüzyıl); L. Lazarov, 2001: Kat. Nu. 27 (MÖ 4. yüzyıl); H. F. Sharpe, 2006: Kat. Nu. 108. Tarihlendirme: Analojiye göre MÖ 5 ile 4. yüzyıl arası	

Kat. Nu. : 51 Env. Nu. : 768 Adı : Sadak Taşıyan Apollon Heykelciği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 7,4 cm, Gen. 2,4 cm, 39, 23 g Bul. Y./K. : - Kimden Geldiği: Muhterem Altınölçek Geliş Şekli: Satın Alma Durumu :Tüm. Yeşil patinalı. Yer yer aşınmış. Dolu döküm. Tanımı : Kendisine ait kaide üzerinde ayakta duran, sadaklı çıplak erkek betimidir. İki yanda açık duran kollar ve insan anatomisine uygun olmayan vücut yapısı ile göze çarpmaktadır. Sağ eline phiale biçimi verilmiş, sol el ise paralel kazıma çizgilerle şematik olarak gösterilmiştir. Yüz, saç ve vücut kazıma çizgiler ve noktalar ile detaylandırılmış. Heykelcik sağ omuzu üzerinden görülen bir sadağa sahiptir. Analoji : N. Gavrilović, 2010: Fig. 16 (MS 3. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 3. yüzyıl Yayın : İ. Kızıgut, 2004: Lev. 40, c-e.	
Kat. Nu. : 52 Env. Nu. : 769 Adı : Sadak Taşıyan Apollon Heykelciği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 7 cm, Gen. 3,2 cm, 25,07 g Bul. Y./K. : - Kimden Geldiği: Muhterem Altınölçek Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Sol kol dışında tüm. Yeşil patinalı. Yer yer aşınmış. Dolu döküm. Tanımı : Ayakta duran, sadaklı çıplak bir erkek betimidir. İki yanda açık duran kollar ve insan anatomisine uygun olmayan vücut yapısı ile göze çarpmaktadır. Sağ ele phiale biçimi verilmiş, sol kolun ise dirsekten aşağısı eksiktir. Yüz, saç ve vücut detayları belirgin değildir. Vücut ağırlığı sağ bacağı verilmiştir, sol bacak dizden büküktür. Sırtında taşıdığı ve cepheden bakıldığında görülmeyen bir sadağa sahiptir. Analoji : N. Gavrilović, 2010: Fig. 18 (MS 2 ile 3. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 2 ile 3. yüzyıl Yayın : İ. Kızıgut, 2004: Lev. 41, a-c.	

Kat. Nu. : 53 Env. Nu. : 427 Adı : Apollon Heykelciği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 5,3 cm, Gen. 31, 67 g Bul. Y./K. : Lüleburgaz, Kırklareli Kimden Geldiği: Ahmet Döşlü Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Sağ kol dirsek altından, sol kol dirsek üzerinden, iki bacak diz altından eksiktir. Yeşil patina ve korozyonlu. Dolu döküm. Tanımı : Ayakta duran, sadaklı çıplak bir erkek betimidir. Yüz hatları ve vücut kasları belirgin değildir. Saçlar ense üzerinden toplu olup kazıma çizgiler ile detaylandırılmıştır. Kollar iki yana açık vaziyettedir fakat sağ kol dirsek altından, sol kol dirsek üzerinden eksiktir. Vücut ağırlığı sağ bacağına verilmiştir sol bacak dizden büküktür. Her iki bacağın dizden aşağısı eksiktir. Sırtında taşıdığı sadanın yuvarlak bezemeli kayışı belirgindir. Analoji : K. Kalcev, 1988: Res. 11 (MÖ 4. yüzyıl); V. P. Vassilev, 1994: Res. 5; P. Georgiev, 1994: Fig 13; C. L. Baluta, 1994: Fig. 1 (MS 2 ile 3. yüzyıl); S. Tcherneva, 2001: Res. 6 (MS 2. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 2 ile 3. yüzyıl Yayın : İ. Kızıgut, 2004: Lev. 40, a-b.	
Kat. Nu. : 54 Env. Nu. : 1236 Adı : Erkek Heykelciği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 6,9 cm, Gen. 3 cm, 23,37 g Bul. Y./K. : Sarıcaali Köyü, Lüleburgaz, Kırklareli Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Kahverengi patinalı ve korozyonlu. Dolu döküm. Tanımı : Ayakta duran, çıplak bir erkek betimidir. İki yanda açık duran kollar ve insan anatomisine uygun olmayan vücut yapısı ile göze çarpmaktadır. Yüz hatları belirgin değildir. Kısa saçları kazıma çizgiler, göğüs ve sırt birbirini kesen kazıma çizgiler ile ve ayak bilekleri üç sıra kazıma çizgiler ile detaylandırılmıştır. Her iki kola sarılmış ve sağ koldan sarkan pelerine sahiptir. Analoji :- Tarihlendirme: MS 1 ile 3. yüzyıl (?)	

Kat. Nu. : 55 Env. Nu. : 2012/138 (A) Adı : Kadın Büstü ve Standı Cinsi : Bronz Ölçüleri : Büst: Yük. 9 cm, Gen. 4,5 cm, 165,60 g Stand: Yük. 5,8 cm, Gen. 2,6 cm, 69,58 g Toplam: Yük. 13,8 cm Bul. Y./K. : - Kimden Geldiği: Sofya (Milli Tarih Müzesi) Geliş Şekli: Nakil Durumu : Tüm. Yeşil korozyon. İçi boş döküm. Tanımı : <u>Büst:</u> Saçları gür ve dalgalı, saçların bir bölümü yukarıya taranarak çiçeğe benzer fiyonk biçimine getirilmiş sonrasında alında görülen saç bandı ile sabitlenmiştir. Geriye kalan saç ensede toplanmışsa da iki tutam saç iki omuzu üzerinde serbest durmaktadır. Yüz hatları iyi işlenmiştir, kaş kemeri, şiş gözler, kanca burun ve ince dudakları belirgindir. Omuzları dar olan figür bir çiçeğin içerisinden çıkar vaziyettedir. Standa tam oturması için içeriden 0,6 cm lik bir eklenti yapılmıştır. <u>Stant:</u> 2.6x1.6 cm yükseldikçe daralan bir kaideye sahiptir. Gövde üzerinde İki adet kare bilezik ve iki adet delik bulunmaktadır. Analoji : I. Colakov, 2004: s. 71-88 (MS 2 ile 3. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 2 ile 3. yüzyıl	
Kat. Nu. : 56 Env. Nu. : 1217 Adı : Kadın Büstü Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 6,5 cm, Gen. 3,1 cm, Der. 3 cm, 43,75 g Bul. Y./K. : Büyükaltnıağaç Köyü, Meriç, Edirne. Kimden Geldiği: - Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Sırt kısmı noksan. Yeşil korozyonlu. Yüz aşınmış. İçi boş döküm. Tanımı : Saçları 7 kavun dilimi (<i>malonenfrisur</i>) şeklinde ayrılarak taranmış ve ensede toplanarak şekillendirilmiş kadın betimidir. Yüz hatları belirgin değil. Boynunda kolye bulunmaktadır. Sırt kısmı noksandır. Analoji : - Tarihlendirme: MÖ 4. yüzyıl ortası ile 1. yüzyıl	

Kat. Nu. : 57 Env. Nu. : 2487 Adı : Yırtıcı Kuş Heykelciği Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 2,1 cm, Gen. 1,5 cm, Der. 3,3 cm, 14,10 g Bul. Y./K. : Pınarhisar, Kırklareli Kimden Geldiği: - Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Yeşil patinalı. Döküm tekniği. Tanımı : Cepheden bakıldığından bir kartalı hatırlatmaktadır. Konmuş vaziyette betimlenmiş. Tüy detayları kazıma çizgiler ile verilmiştir. Bacak ve pençeler bitişik yapılarak kaide biçimine sokulmuştur. Analoji : E. Lafli- M. Feugère, 2006: Fig. 27, Nu. 80-84 (MS 2 ile 3. yüzyıl); E. Lafli, 2015/16: Lev. 15, Fig. 10a-b. Tarihlendirme: Analojiye göre MS 2 ile 3. yüzyıl	
Kat. Nu. : 58 Env. Nu. : 2008/5 (A) Adı : Antropomorfik Taşıyıcı Ayak Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 5 cm, Gen. 4,3 cm, 114,15 g Bul. Y./K. : Mandıra Deresi Mev., Musulca Köyü, Havsa, Edirne Kimden Geldiği: Mehmet Yunak Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Aslan ayağı biçimindeki bir kaide üzerinde, kısa saçlı uzun bıyık ve sakallı bir erkek başı yer alır ve arkada detayları göze çarpan volüt şeklindeki kanatlar bulunmaktadır. Arka kısım bir kutunun köşesine uyacak şekilde oyulmuştur. Analoji : S. Boucher, 1970: Kat. Nu. 48 (Hellenistik Dönem); L. B. Popovic - D. Mano-zisi - M. Velickovic - B. Jelacic, 1969: Kat. Nu. 247-248 (MS. 2 ile 3. yüzyıl). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 2 ile 3. yüzyıl	

Kat. Nu. : 59 Env. Nu. : 2927 Adı : Kadın Başlı Aplik Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 5,5 cm, Gen. 4,5 cm, 50,54 g Bul. Y./K. : Makedonya Kulesi, Edirne Kimden Geldiği: - Geliş Şekli: Kazı Durumu : Tüm. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Aplik üzerinde başında üçgen taç bulunan saçları birer volüt şeklinde toplanmış. Saç ve yüz detayları kazıma çizgilerle belirtilmiş muhtemelen bir kadın kabartması yer alır. Arka kısmı oyuktur. Analoji : E. Laflı, 2015/16: Lev. 15, Fig. 4 (MS 2. yüzyıl). Tarihlendirme: Kontekste göre MS 3 ile 4. yüzyıl Analojiye göre MS 2. yüzyıl	
Kat. Nu. : 60 Env. Nu. : 470 Adı : Hayvan Başı Aplik Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yük. 3,1 cm, Gen. 3,6 cm, Der. 5,8 cm, 143,17 g Bul. Y./K. : Hasköy, Havsa, Edirne Kimden Geldiği: İbrahim Çetin Geliş Şekli : Satın Alma Durumu : Boynuzlardan birinin ucu dışında tüm. Yer yer yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Geride olduğu görülen kulakların arasında iki adet boynuz yer alır. Alın bölgesinde kıvrıkcık olduğu anlaşılan kıllar görülmektedir. Profilden belli olmayan burnun iki yanında birbirlerine yakın olarak konumlandırılmış kaşlar ve ileriye bakan gözler yer almaktadır. Burun delikleri hizasında iki yandan aşağıya inen ve bıyığı hatırlatan uzantılar gözlenmektedir. Alın bölgesinde burun hizasında bir halka yer almaktadır. Başın alt bölümü -boyunun olması beklenen bölüm- bir kapağı hatırlatacak şekildedir. Analoji : - Tarihlendirme: MS 9 ile 11. yüzyıl (?)	

Kat. Nu. : 61 Env. Nu. : 2840 Adı : Hayvan Başı Aplik Cinsi : Bronz Ölçüleri : Yü. 3 cm, Gen. 3,3 cm, Der. 4,5 cm, 104,15 g Bul. Y./K. : - Kimden Geldiği: Hüseyin Kıyak Geliş Şekli: Başış Durumu : Tüm. Yer yer yeşil patinalı. İçi boş döküm. Tanımı : Kulakların geride, ağzın açık, gözlerin ise ileriye bakar şekilde betimlenmiş ve kazıma çizgiler ile detaylandırılmıştır. Aplığı olduğu nesneye silindirik şekilde yapılmış olan boyun ile geçiş sağlanmıştır. İçi boştur ve içerisinde ince bir plaka bulunmaktadır. Analoji : D. Ovcharov, 1965: Fig. 4 (MS 2. yüzyılın ortası ile 3. yüzyıl başı); R. Nenova - A. Angelov, 1999: s. 54 (MS 2. yüzyılın ortası). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 2. yüzyıl ortası ile 3. yüzyıl	
Kat. Nu. : 62 Env. Nu. : 471 Adı : Hayvan Başı Aplik Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 2,8 cm, Gen. 2,1 cm, 10,55 g Bul. Y./K. : Kerametın Köyü, Süloğlu, Edirne Kimden Geldiği: İrfan Binbir Geliş Şekli : Hediye Durumu : Tüm. İçi boş döküm. Tanımı : Yüz hatları belirgin. Kıl detayı kazıma çizgiler ile verişmiştir. Burun delikleri iki oyuk ile belirtilmiştir. Analoji : - Tarihlendirme: MS 10. yüzyıl sonu ile 11.yüzyıl başı (?)	
Kat. Nu. : 63 Env. Nu. : 1228 Adı : Hayvan Başı Aplik Cinsi : Bronz Ölçüleri : Uz. 1,4 cm, Gen. 1,3 cm, Der. 1,5 cm, 9,38 g Bul. Y./K. : Keşan, Edirne Kimden Geldiği:- Geliş Şekli: Satın Alma Durumu : Tüm. Yeşil patinalı. Döküm. Tanımı : Yüz hatları belirgin değildir. Kıl detayı kazıma çizgiler ile verişmiştir. Kulaklar ve ağız kısmı oyuklar ile belirtilmiştir. Arka kısmında 0,2 cm lik bir çıkıntı bulunmaktadır. Analoji : L. Lazarov, 1992: Res. 12 a-b; L. Lazarov, 2001: Kat. Nu. 91 (MS 3. yüzyılın 2. yarısı). Tarihlendirme: Analojiye göre MS 3. yüzyılın 2. yarısı	

6. SONUÇ

Türkiye Trakyası'nda yürütülmüş, metal buluntu tespit edilen araştırmalar ve kazıların yayınlarından anlaşıldığı üzere metal buluntuların büyük bir bölümü mezar kontekstlerinde tespit edilmiştir. Merkezlerde tespit edilen ve ayrıntılı şekilde yayınlanan metal buluntular incelendiğinde ve karşılaştırıldığında (Kozman Deresi Mevkii buluntuları dışında) buluntuların, MÖ 4. yüzyıl ile MS 4. yüzyıl arasına tarihlendirildiği bilgisine ulaşılmıştır. Bölgenin küçük olması ve antik yerleşim yerlerinin araştırılmasının sınırlı olması sebebi ile yerleşim yerlerinin metal buluntuları ile alakalı kısıtlı bilgi edinilmiştir. Ayrıca çok az sayıda görsel ile karşılaşılmıştır. Yayınlardan öğrenilen bilgiler toplanıp, karşılaştırıldığında Türkiye Trakyası metal buluntularının Kırklareli ve Tekirdağ illeri ve çevresinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir (**Levha 2. 1**). Edirne İl sınırlarında tespit edilen buluntuların yayın azlığı, toplu metal buluntulara yönelik yayınların azlığı düşünüldüğünde Edirne Arkeoloji Müzesi metal buluntularının derlenmesinin önemi daha da artmaktadır (**Levha 19. 1**).

Edirne Arkeoloji Müzesi envanterinde yer alan buluntuların, 300'e yakını incelenmiş ve 74'ünün katalogda verilmesine kara verilmiştir. Buluntuların inceleme ve belgeleme çalışmaları yürütüldüğünde antik bir döneme ait olmadığı düşüncesi, tanımlamanın hatalı olması ve işlevlendirilememeleri ile alakalı olarak 11 adet buluntu katalog dışı bırakılmıştır (**Levha 8. 1**). Geri kalan ve katalogda yer alan 63 buluntunun da yapılan literatür araştırmasında ad, dönem ve cins bilgilerinde hatalar tespit edilmiştir. 33 buluntunun ad bilgisi güncellenebilir, 8 buluntunun ad bilgisi yanlış, 33 buluntunun dönem bilgisi eksik, 22 buluntunun dönem bilgisi yetersiz, 4 buluntunun dönem bilgisi güncellenebilir, 6 buluntunun cins bilgisi belirsiz, 2 buluntunun cins bilgisi yanlış, 1 buluntunun cins bilgisi eksik, 2 adet cins bilgisi yetersiz olduğu düşünülmektedir. 3 buluntunun bilgileri tam olsa da tanımlara güncelleme yapılabilir. 1 buluntunun defter bilgileri yanlış ve eksik olsa da önceki yayınlarda bilgiler düzeltilmişse de defter güncellemesi yapılmamış olduğu tespit edilmiştir. Katalog bölümündeki bilgiler dikkate alındığı takdirde envanter

defterlerinde tespit edilen hataların düzeltilebileceği öngörülmektedir. Bu düzeltme ve düzenleme teklifleri gerekçeleri ile birlikte Edirne Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü'ne iletilmiştir. Edirne kökenli olduğu bilinen ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde korunan ise 11 buluntunun dönem bilgisi eksik, 2 buluntunun dönem bilgisi yetersiz, 1 buluntunun ise dönem bilgisi güncellenebilir, 2 buluntunun cins bilgisi eksik, 2 buluntunun ad bilgisi yanlış olduğu tespit edilmiştir.

Müze envanterinde yer alan müze kurtarma kazıları, satın alma, hediye, hibe vb. yollar ile müze envanterine dahil edilmiş 55 adedi bronz, 4 adedi demir, 4 adedi kurşun (**Levha 19. 2**) olan toplamda 63 buluntu incelenmiştir. Katalogda yer alan metal buluntularının 39 adedi Edirne, 13 adedi Kırklareli, 1 adedi Tekirdağ merkezlidir, 4 adedi Sofya Milli Tarih Müzesi'nden nakildir, 6 adedin geliş yeri belirsizdir. Edirne merkezli buluntular MÖ 2. bin sonu ile MS 13. yüzyıl arasında, Kırklareli ve Tekirdağ merkezli buluntular, MÖ 8. yüzyıl ile MS 13. yüzyıl arasında tarihlendirilmiştir. Sofya Milli Tarih Müzesi'nden nakledilen 4 adet buluntunun, nakil sebebi tam olarak bilinmese de Osmanlı Dönemi Edirne'si sınırlarında ki bir merkezden Sofya'ya götürülmüş buluntuların Edirne'ye nakledildikleri düşünülmektedir. Buluntular MS 2 ile 6. yüzyıl arasında tarihlenmektedir. Buluntu merkezi bilinmeyen 6 adet buluntudan beşi, Muhterem Altınölçek tarafından Müzeye teslim edildikleri öğrenilmiş ve MÖ 1. binyıl başı ile MS 3. yüzyıl arasında tarihlendirilmişlerdir (**Levha 10. 1**). İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin Edirne kökenli metal buluntuları MÖ 8. yüzyıl ile MS 13. yüzyıl arasında tarihlendirilmeleri Edirne merkezli buluntuları ile örtüşmektedir. MÖ 4. bin'den Osmanlı Dönemi'ne kadar aktif olarak kullanıldığı bilinen Ainos (Enez) Antik Kenti'nin metal buluntuları ile alakalı sınırlı bilgi edinilmiş olup yayınlanan kısıtlı görsel ve sözlü görüşmeler doğrultusunda Ainos (Enez) Antik Kenti metal buluntularının, MÖ 8. yüzyıl ile Osmanlı Dönemleri arasında tarihlendiğini söyleyebiliriz. Yerel üretime yetecek kadar madenciliğin yapılabilineceğini aktaran antik ve modern kaynaklara ek olarak, Anadolu ve Balkanlar arasında gerçekleşen ticaretin bir sonucu olarak bölgeye maden akışının da ihtiyacı karşılamış olması mümkündür.

Müze envanterine geliş şekilleri incelendiğinde satın alma yolunun 38 adet buluntunun 20 adedi Edirne ve çevresi, 12 adedi Kırklareli ve çevresi, 1 adedi

Tekirdağ ve 5 adedinin de buluntu yeri bilgisi yoktur (**Levha 20. 1**). Satın alma buluntular MÖ 2. bin sonu ile MS 13. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir. Müze kurtarma kazılarında 12 adet buluntunun hepsi Edirne ve çevresindeki çalışmalar sırasında tespit edilmiş MÖ 8. yüzyıl ile MS 13. yüzyıl arasına tarihlendirilmişlerdir. Müzeye nakledilen 4 adet buluntunun hepsi Sofya Milli Tarih Müzesi'nden getirilmişlerdir ve belirtildiği üzere MS 2 ile 6. yüzyıl arasına tarihlendirilmişlerdir. Müzeye bağış ve hibe edilen 5 adet buluntu Edirne ve çevresi merkezlidir, bunlardan birinin buluntu yeri bilgisi yoktur. Bağış ve hibe edilen buluntular MÖ 5. yüzyıl ile MS 5. yüzyıl arasına tarihlendirilmişlerdir. Hediye edilen ve geliş şekli bilinmeyen 3 adet buluntu Edirne ve çevresi, Kırklareli ve çevresi merkezlidir ve MÖ 5. yüzyıl ile MS 11. yüzyıl (?) arasına tarihlenmektedirler (**Levha 20. 2**).

İki ana başlık altından incelenen Edirne Arkeoloji Müzesi metal buluntularını ilk kısmını oluşturan “Alet ve Gereçler” in en erkeni, Tavşantepe ve Mayababa Yerleşimlerine ait olabileceği düşünülen ve MÖ 2. binyıl sonuna tarihlendirilen **Kat. Nu. 07**'dir. MÖ 2. binyıl sonu ile 1. binyıl başı arasına tarihlendirilen Edirne-Hıdırağa Köyü merkezli **Kat. Nu. 21** ile alakalı olarak analojisi doğrultusunda tespit edilememiş ya da yayını yapılmamış bir kutsal alan buluntusu olduğunu düşünmemiz yanlış olmasa gerek. Yukarıda bahsedildiği gibi strigilislerin üzerinde mühür baskısı yer alıyorsa mühür, atölye ya da usta ile alakalı bilgi barındırmaktadır. **Kat. Nu. 34** içerisinde “Λ”? bulunan bir yazıt, **Kat. Nu. 35**'in ise “-NN--” şeklinde 5 adet harften oluşan ve içerisinde “NN” harflerini barındıran bir yazıt olduğu düşünülmektedir. Gerekli koşullar altında tekrar incelendikleri takdirde yerel atölye ürünü oldukları ya da bölgeye ithal edildikleri bilgisine ulaşılabilmektedir. Öngörülen bilgiler tespit edildiği takdirde başta Türkiye Trakyası metalürjisi olmak üzere Balkanlar ve Anadolu metalürjisine önemli katkılar sağlanacağı düşünülmektedir. Geri kalan 39 adet alet ve gerecin sekiz adedi MÖ 1. binyıl başı ile 2. yüzyıl arasına, üç adedi MÖ 2. yüzyıl ile MS 2. yüzyıl arasına, 13 adedi MS 1 ile 4. yüzyıl arasına, 15 adedi MS 4 ile 13. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir (**Levha 21.1**).

İkinci kısmı oluşturan “Heykelcikler ve Aplikler” in en erkene tarihlendirilenleri “Süvari Heykelcikleri”dir (**Kat. Nu. 44**, Edirne ve çevresi merkezli **Kat. Nu. 45** ve **Kat. Nu. 47**). MÖ 6 ile 4. yüzyıl arasına tarihlendirilen grubun Trak

kültüründeki yerleri göze çarpmaktadır. Süvari heykelciklerinin benzerlerinin yayınlandığı kaynaklar incelendiğinde çoğunlukla Roma İmparatorluk Dönemi içerisine tarihlendirilmişlerse de kutsal alan buluntuları olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Buluntu yeri bilinmeyen **Kat. Nu. 44** ve buluntu yeri bilgisinin yetersiz ve eksik olduğu düşünülen **Kat. Nu. 47** için söylemek mümkün olmasa da Edirne-Uzunköprü-Çöpköy merkezli olan **Kat. Nu. 45**'in henüz tespit edilememiş ya da henüz yayını yapılmamış bir kutsal alan buluntusu olduğunu düşünebiliriz. Buluntu yeri bilinmeyen ve Muhterem Altınölçek tarafından teslim edilen buluntu grubu içerisinde yer alan, **Kat. Nu. 51**'in benzeri doğrultusunda, Makedonya'dan veya Moesia Bölgesi'nden, Türkiye Trakyası'na ithal edildiğini söylememiz mümkündür. Ancak benzer örneğin Merkür heykelciği olması sebebiyle heykelciği, yerel bir atölyede yerel inanışa göre düzenlenmiş, Apollon(?) heykelciği olabilme ihtimali de göz ardı edilemez. *Kavun Dilimli* saç modeli ile göze çarpan, MÖ 4. yüzyıl ortası ile 1. yüzyıl arasına tarihlendirilen **Kat. Nu. 56**'nın, Mayababa Yerleşimine ait olduğunu kabul edebiliriz. Geri kalan 16 heykelcik ve apliklerin, beş adedi MÖ 5. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl arasına, dokuz adedi MS 1 ile 3. yüzyıl arasına, iki adedi ise MS 9 ile 11. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir (**Levha 21. 1**).

Katalogda yer alan aletler, gereçler ve heykelcikler ile aplikler Edirne Arkeoloji Müzesinin buluntu ve dönem çeşitliliğini gözler önüne sermektedir. Heykelcikler ve aplikler çoğunlukla Trakya müzelerinin metal buluntu yelpazesiyile dönem ve işçilik açısından örtüşmekte ve Anadolu merkezli metal buluntulardan ziyade Balkan merkezli metal buluntularla benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Kazı haricindeki müze buluntularının (satın alma, bağış vb.) özel konu kapsamlı çalışma ve tezlerde değerlendirmelere dahil edilmesi, bölgesel örneklerin çoğaltılması açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle Edirne Arkeoloji Müzesi örnekleri içerisinde de çalışmaya dahil edilen buluntu yeri belirsiz ama Edirne çevresi olması yüksek ihtimalli örnekler, hem örneklerin arttırmış hem de Trakya bölgesel analogilerinde katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Antik Kaynak:

Celsus (Aulus Cornelius), **De Medicina**

Celsus, *De Medicina*, Çev. W. G. Spencer, Harvard Üniversitesi Yay., 1938.

Herodotos, **ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗ**

Herodotos, *Tarih*, Çev. M. Ökmen, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 2018.

Homer, **ΙΛΙΑΣ**

Homer, *İlyada*, Çev. A. Erhat, A. Kadir, Can Yay., 2010.

Xenophon, **ΑΝΑΒΑΣΙΣ (Anabasis)**

Xenophon, *Anabasis (On Binler'in Dönüşü)*, Çev. A. Çokona, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 2018.

Plinius (Gaius, Secundus), **Naturalis Historia**

Plinius, *Natural History*, Çev. H. Rackham, Harvard Üniversitesi Yay., Londra, 1955.

Polaenus, **Stratagemms**

(Çevrimiçi): <http://www.attalus.org/translate/polyaenus1A.html#3.1> (Eylül 2018).

Strabon, **ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ (Geographiká)**

Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: Kitap XII-XIII-XIV)*, Çev. A. Pekman, AsanatY, İstanbul, 2012.

Strabon, *Geographikca (The Geography of Strabon)*, Çev. H. L., Jones, Harvard Üniversitesi Yay., Londra, 1957.

(Çevrimiçi): <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3atext%3a1999.01.0198> (Eylül 2018).

Titus Livius, **Ab Urbe Condita**

Titus Livius, *Ab Urbe Condita*, Çev. C., Walter, Oxonii, 1934.

(Çevrimiçi): <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.02.0199%3Abook%3D1%3Achapter%3D8> (Ekim 2018).

Modern Kaynaklar:

Acara Eser, M., “Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki Bizans Maden Eserleri: Ağırlıklar ve Haçlar”, 22. AST, Cilt: 2, Ankara, 2005, 51-58.

- Akman, M., "Megalithforschungen in Thrakien", *İstMitt*, Sayı: 47, Tübingen, 1997, 160-170.
- Aksan, Z., M., *Güneydoğu Thrakia Tümülüsleri: 1881-1964 Yıllarında Kazılan Tümülüslerin Yeniden Değerlendirilmesi*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2015.
- Akurgal, E., *Eski İzmir I, Yerleşim Katları ve Athena Tapınağı*, TTKY, Ankara, 1993.
- Aladzhov, Z., "Bronéovi Toki S Zhivotinski Iéobrazheniya Ot Rannoto Srednovekovie", *Arheologiya* Cilt: 4, Sayı: 23, 1981, 22-27.
- Alagöz, U., *Zeugma Antik Kenti Dionysos ve A Evleri Metal Buluntuları*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2012.
- Alicu, D. - Cociş, S., *Small Finds from Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, Transilvanya Ulusal Tarih Müzesi, Kaloşvar, 1994.
- Andrianou, D., "Chairs, Beds and Tables, Evidence For Furnished Interiors in Hellenistic Greece", *Hesperia*, Sayı: 75, 2006, 219-266.
- Arık, R., "Kubad-Abad 2006-2007 Yılı Kazı Çalışmaları Raporu", 30. KST, Cilt: 2, Ankara, 2009, 471-482.
- Aslan, N. - Dennert, M. – Böhlendorf Arslan, B., "Assos 2007 Yılı Kazı Çalışmaları", 30. KST, Cilt: 3, Ankara, 2009, 105-122.
- Atasoy, S., *Bronze Lamps in The İstanbul Archaeological Museum*, BAR International Series 1436, Basingstoke Yay., Oxford, 2005.
- Atik, N. - Işın, M., A., "Tekirdağ/Karaevlialtı 2000, 2002, 2004 Yılları Kazı Çalışmaları", 27. KST, Cilt:1, Ankara, 2006, 47-58.
- Atik, N., "Tekirdağ'da Traklar ve Antik Heraion Teikhos Kenti", *ASanat*, Sayı: 152, 2016, 75-86.
- Atik, N., "Heraion Teikhos Kazılarında Bulunan Ok Uçları", *MASROP e-Dergi*, Cilt: 11, Sayı: 16, 2017, 57-76; (Çevrimiçi) <http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt:-11-Say%C4%B1-16-2017-57-76.pdf> (Eylül 2018).
- Ateşlier, S. – Öncü Ö., E., "Gümüşçay Polyxena Lahti üzerine Yeni Gözlem: Mimari ve İkonografik Açından Bakış", *OLBA*, Sayı: 10, 2004, 45-87.
- Aybek, S., "Thrak Atlısı Figürünün İkonografik Yapısı İçinde Edirne Arkeoloji Müzesi'ndeki Steller ve Küçük Heykellerin Konumu", *PATRONVS: Coşkun Özgünel'e 65.Yaş Armağanı (Festschrift für Coşkun Özgünel zum 65. Geburtstag)*, İstanbul, 2007, 61-72.
- Aybek, S., Gülbay, O., Durak, E., "Metropolis'ten Bronz Aletler, Gereçler ve Aksesuarlar", *ADerg*, Cilt: 21, İstanbul, 2016, 141-168.

- Aytaç, İ., “Harput İç Kalesi Kazıları 2015 Yılı Çalışmaları”, 38. KST, Cilt: 3, Ankara, 2017, 563-579.
- Baluta, C., L., “Statuettes En Bronze De La Collection Severeanu (Bucarest)”, *Akten Der 10. Internationalen Tagung Über Antike Bronzen*, Cilt: 45, Stuttgart, 1994, 29- 36.
- Bassi, C. - Buonopane, A., “Un Deposito Di Bronzi Dallo Scavo Archeologico Di Un Edificio Di Età Romana A Trento, Via Zanella”, *Tra Protostoria E Storia. Studi in Onore Di Loredana Capui*, Roma, 2011, 413-429.
- Başaran, C. - Kasapoğlu, H., “Parion Kazısı Metal Bulutuları”, *III. Odtü Arkeometri Çalıştayı - Türkiye Arkeolojisinde Metal: Arkeolojik ve Arkeometrik Çalışmalar*, Ed. P. Ayter - Ş. Demirci, Ankara, 2013, 126- 140.
- Başaran, S., “Ainos Kazıları 1941-1994”, AA, Sayı: 14, 1996, 105-141.
- Başaran, S., “Enez (Ainos) 1996 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları”, 19. KST, Cilt: 2, Ankara, 1998, 593-624.
- Başaran, S., “Enez (Ainos) 1998 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları”, 21. KST, Cilt: 2, Ankara, 2000, 405-416.
- Başaran, S., “Enez (Ainos) 1999 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları”, 22. KST, Cilt: 2, Ankara, 2001, 371-386.
- Başaran, S., “Enez (Ainos) Kazısı 2000 Yılı Çalışmaları”, 23. KST, Cilt: 2, Ankara, 2002, 373-380.
- Başaran, S., “Enez (Ainos) 2001 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları”, AA, Sayı: 16, 2002, 59-86.
- Başaran, S., “Enez (Ainos) 2001 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları”, 24. KST, Cilt: 2, Ankara, 2003, 283-294.
- Başaran, S., “Enez (Ainos) 2003 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları”, 26. KST, Cilt: 2, Ankara, 2005, 115-128.
- Başaran, S., “Enez (Ainos) 2004 Yılı Kazı, Onarım ve Koruma Çalışmaları”, 27. KST, Cilt: 2, Ankara, 2006, 409-420.
- Başaran, S., “Enez (Ainos) 2004 Yılı Kazısı ve Onarım - Koruma Çalışmaları”, 29. KST, Cilt: 3, Ankara, 2008, 185-210.
- Başaran, S. - Uçar Çakan, B. - Emre, G. - Kurap, G. – Karwiese, S. - Yılmaz, R., “Enez (Ainos) 2008 Yılı Kazısı ve Onarım-Koruma Çalışmaları”, 31. KST, Cilt: 2, Ankara, 2010, 117-144.
- Başaran, S. - Çakan, B. – Karwiese, S. - Yılmaz, R. - Kurap, G., “Enez (Ainos) 2009 Yılı Kazı ve Onarım-Koruma Çalışmaları”, 32. KST, Cilt: 4, Ankara, 2011, 145-168.
- Başaran, S. - Kurap, G., “Enez (Ainos) 2011 Yılı Arkeoloji Kazısı”, 34. KST, Cilt: 2, Çorum, 2013, 375-390.
- Başaran, S. - Kurap, G., “Enez (Ainos) 2012 Yılı Kazı Çalışmalarıyla ilgili Rapor”, 35. KST, Cilt: 3, Muğla, 2014, 249-261.

- Başaran, S. - Kurap, G., “Ainos (Enez) 2013”, 36. *KST*, Cilt: 3, Ankara, 2015, 207-230.
- Başaran, S. - Kurap, G., “Enez (Ainos) 2014 Çalışmaları”, 37. *KST*, Cilt: 2, Ankara, 2016, 441-462.
- Başaran, S. - Kurap, G. - Menger, B., “Enez (Ainos) 2015 Çalışmaları”, 38. *KST*, Cilt: 3, Ankara, 2017, 415-434.
- Başaran, S., – Karwiese, S. – Brückner, H. – Kurap, G. – Mergen, B., - Dan Cristina, A., “Ainos 2016 Yılı Çalışmaları”, 39. *KST*, Cilt: 3, Bursa, 2018, 31- 52.
- Bauslaugh, R., A., “Messinian Dialect and Dedications of The “Methanioi””, *Hesperia*, Sayı: 59, 1990, 661-668.
- Baykan, D., “Antik Çağ’da Strigilis’in Ecza Amaçlı Kullanımı: Veriler ve Kanti”, *CollAn*, Sayı: 9, 2010, 141-153.
- Baykan, D., “100 Yıldır Bitmeyen Yağma: Anadolu Hekim Mezarları”, *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler*, Sayı: 30, 2010, 1-6.
- Baykan, D., *Allianoi Tıp Aletleri*, Studia ad Orientem Antiquum -2 (SOA-2), Türk Eskiçağ Bilimler Enstitüsü Yay., İstanbul, 2012.
- Baykan, D., “Nif (Olympos) Dağı Kazısı Metal Buluntularının Tipolojik ve Analojik Değerlendirmesi”, 27. *ArkST*, Ankara, 2012, 231-246.
- Baykan, D., “Müzecilik Tarihimizde Edirne”, *Güneş Karadeniz’den Doğar Sümer Atasoy’a Armağan Yazılar*, Ed. Ş. Dönmez, Hel Yay., 2013, 25-36.
- Baykan, D., “Antik Çağ Cerrahi Dikişinde Fibula Kullanımı “ *CollAn*, Sayı: 14, 2015, 3-18.
- Baykan, D., “Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Balıcaoluk’ta Bulunan Ok Uçları”, *MASROP e-dergi*, Cilt: 9, Sayı: 12, 2015-2017, 18-4; (Çevrimiçi) <http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt:-9-Say%C4%B1-12-2015-2017-18-40.pdf> (Eylül 2018).
- Baykan, D., “Nif Dağı Başpınar Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”, *MASROP e-dergi*, Cilt: 10, Sayı: 15, 2016-2017, 54-62; (Çevrimiçi) http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt:-10-Say_-15-2016-2017-54-62.pdf (Eylül 2018).
- Baykan, D., “Allianoi’da Bulunan Ok Uçları”, *MASROP e-dergi*, Cilt: 10, Sayı: 14, 2016-2017, 7-21; (Çevrimiçi) <http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt:-10-Say%C4%B1-14-2016-2017-7-21.pdf> (Eylül 2018).
- Baykan, D., “Medicine in Balkan During The Roman Period” *Balkan Medical Journal* 34.4, 2017, 295-300.
- Baykan, D., “Nif Dağı Kazısı / Başpınar Bizans Yapı Grubu Metal Buluntuları”, *Türkiye’de Bizans Çalışmaları: Yeni Araştırmalar, Farklı Bilimler Bildiri Kitabı*, İstanbul (Basım aşamasında).

- Baykan, D., “Eskiçağ ve Günümüz Kültürlerinde “Alıcı Kuşlar””, *Tematik Arkeoloji Sempozyumu 6 Toplumsal Değişim ve Devamlılık* (Basım aşamasında).
- Beksaç, E. – Nurelgin Beksaç, Ş., “Havsa’nın Arkeolojisi”, *The Meriç Journal*, Cilt: 2, Sayı: 4, 2018, 43-51.
- Beltran, J. – Bonnet C. – Alaix, C., M. – Lopez, G., R., Roda de Lianza, Í., from *Barcelona To Barcelona (1st To 7th Centuries) The Archaeological Remains of Plaça Del Rei in Barcelona*, Ajuntament de Barcelona, 2002.
- Blinkenberg, C., H., R., *Lindiaka 5: Fibules Grecques Et Orientales*, Kopenhag, 1926.
- Blinkenberg, C., H., R. - Kinch, K., F., *Lindos Fouilles De L’Acropole 1902-1914 I Les Petits Objets*, Walter De Gruyter & Cie Libraires-Editeurs, Berlin, 1931.
- Boardman, J., “Sickles and Strigils”, *JHS*, Sayı: 91, 1971, 136-137.
- Boardman, J., *Athenian Red Figure Vases: The Archaic Period*, Londra, 1997.
- Bolla, M., “Il Vasellame in Bronzo in Età Augustea: Due Tombe Dell’ager Mediolanensis”, Bk. Ed. S. T. A. M. Mols – A. M. Gerharti Witteveen – H. Kars – A. Koster – W. J. Th. Peters – W. J. H. Willems, *Acta of The 12th International Congress On Ancient Bronzes*, Nijmegen 1992 (Nijmegen 1995), 7–13.
- Bolla, M. - Buonopane, A., “Strigili Del Museo Archeologico Di Verona”, *AquilNost*, Sayı: 81, 2010, 413-444.
- Bollók, A., “Byzantine Jewellery of The Hungarian Conquestperiod: A View from The Balkans”, *“Intelligible Beauty”: Recent Research On Byzantine Jewellery*, Ed. C. Entwistle - N. Adams, British Museum Research Publication, Londra, 2010, 179-191.
- Borell, B., *Statuetten, Gefasse Und Andere Gegenstande Aus Metall, Im Anhang Grabfunde Aus Dem Tessin*, Mainz am Rhein, Saverne, 1989.
- Bónis, É., B., “Emaillierte Palästra-Geräte Aus Brigetio”, *FoLA*, Sayı: 19, 1968, 25-58.
- Boucher, S., *Bronzes Grecs, Hellénistiques, Et Étrusques : (Sardes, Ibériques, Et Celtiques) Des Musées De Lyon*, Lyon: En Dépôt Aux Éditions De Boccard, Paris, 1970.
- Böhlendorf Arslan, B., “Das Bewegliche Inventar Eines Mittelbyzantinischen Dorfes: Kleinfunde Aus Boğazköy”, Ed. B. B. Arslan - A. Ricci, *Byzas 15*, İstanbul, 2012, 351-368.
- Brilliant, R., *Gesture and Rank in Roman Art : The Use of Gestures To Denote Status in Roman Sculpture and Coinage*, Connecticut Academy of Arts and Sciences, New Haven, 1963.
- Bulgan, F. - Feugere, M., “Les Fibules Romaines Du Musee De Gaziantep”, *Anatolia Antiqua*, Sayı: 15, 2007, 215-224.

- Camp II, J., M., "A Spear Butt from The Lesbians", *Hesperia*, Sayı: 47, 1978, 192-195.
- Caner, E., *Prahistrische Bronzefund, Fibeln in Anatolien I*, Bölüm: 14, Cilt: 8, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, Münih, 1983.
- Cassimatis, H., "Le Strigile Dans l'Iconographie Italique", *Nikephoros : Zeitschrift Für Sport Und Kultur Im Altertum* 4, 1991, 191-195.
- Chalier, I. - Kirner, F. - Beyer, D. - Patrier, J. - Tibet, A., "Zeyve Höyük-Porsuk: Rapport Préliminaire De La Campagne 2011", *Anatolia Antiqua*, Sayı: 20, 2012, 177-203.
- Chavane, M., J., *Salamine De Chypre. VI. Les Petits Objets*, Universite Lyon II-Maison De l'Orient Meditteranean Ancien, Institut F. Courby, Paris, 1975.
- Chavane, M., J., *La Necropole D'Amathonte Tombes 110-385. 4. Les Petits Objets*, A. G: Leventis Foundation, Ecole Française D'Athenes, Lefkoşa, 1990.
- Christov, I. - Manov, M., "Ancient Macedonian Sling Bullets from The Area of A Thracian Rulers' Residence Near The Peak of Kozi Gramadi", *ABulg*, Cilt: 1, Sayı: 15, 2011, 21-33.
- Colakov, I., "Bronzebüste von Diana Aus Dem Römischen Militärlager Novae – Anhaben Über Örtliche Produktion", *ABulg*, Cilt: 2, Sayı: 8, 2004, 71-88.
- Comstock, M. - Vermeule, C., *Greek, Etruscan and Roman Bronzes in The Museum of Fine Arts Boston*, Başkent Yay., 1971.
- Coulston, J., C., "Roman Archery Equipment" *The Production and Distribution of Roman Military Equipment*, Ed. M. C. Bishop, BAR 1985, 220-366.
- Crowfoot, J., S., *The Byzantine Shops At Sardis*, Harvard Üniversitesi Yay., Massachusetts ve Londra, 1990.
- Crowfoot, J., W. - Crowfoot, G., M. - Kenyon, K., M., *The Objects from Samaria*, Chiswick Yay., Londra, 1957.
- Czyborra, I., *Die Ältere Eisenzeit Türkisch Thrakiens Und Südostbulgariens*, (Inaugural-Dissertation Zur Erlangung Des Doktorgrades Am Fachbereich Geschichts- Und Kulturwissenschaften Der Freien Universität Berlin), Berlin, 2001.
- Çekicioğlu, M., *Seyitömer Höyüğü'nde Bulunan MÖ II. Bin Yıla Ait Metal İğneler*, (Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya, 2009.
- Çelikbaş, E., "Parion Tiyatrosu Metal Eserleri", *Parion Roma Tiyatrosu (2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimari ve Buluntuları)*, Ed. C. Başaran – H., E., Ergürer, Pozitif Matbaa, Ankara, 2016, 209-244.
- Çelikbaş, E., "Metal Objects from The Theater", *Parion Studies I (Roman Theater of Parion, Excavations, Architecture and Finds from 2006-2015 Campaigns)*, Ed. C. Başaran – H., E., Ergürer, Pozitif Matbaa, Ankara, 2018, 185-216.

- Çetin, C., “Isparta Müzesi Bir Grup Bronz Eser”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 20, 2015, 11-31.
- Çilingiroğlu, A., “Bronze Arrowheads of Ayanis (Rusahinili Eidurukai): Indicate Ethnic Identity?”, *Anatolian Metal 3, Der Anschnitt Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau, Beiheft 18*, Bochum, 2005, 63-66.
- Dardeniz, G., *Chemical Analysis and Characterization of Firstmillenium B.C. Arrowheads from Tarsus*, (Boğaziçi Üniversitesi, Kimya Bölümü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007.
- Davidson, G., R., *Corinth XII. The Minor Object*, The American School of Classical Studies At Athens, New Jersey, 1952.
- Davis, T., A., *Archery in Archaic Greece*, Columbia Üniversitesi, (Basılmamış Doktora Tezi), 2013.
- Delemen, İ., “Lykia, Idebessos’ta Bulunmuş Olan Bronz Adak Heykelcikleri”, *AnadoluAraş*, Sayı: 14, 1996, 197-212.
- Delemen, İ., *Tekirdağ Naip Tümülüsü*, Ege Yay., İstanbul, 2004.
- Delemen, İ., “Halûk Perk Müzesi’ndeki Thrak ve Anadolu Atlıları”, *Tuliya*, İstanbul, 2005, 149-176.
- Delemen, İ., “Büyük İskender’in Ordusundan Bir Komutanın Mezarı Naip Tümülüsü”, *Aktüel Arkeoloji*, Sayı: 3, 2007, 49-52.
- Delemen, İ. – Çokay Kepçe, S. - Yılmaz, Z., “A “Warrior” Burial of The Mid-Fourth Century Bc In Southeastern Thrace: Tumulus C At Yündolan Near Kırklareli, Güneydoğu Trakya’dan MÖ 4. Yüzyıl Ortasına Ait Bir “Savaşçı” Mezarı: Kırklareli, Yündolan C Tümülüsü”, *TÜBA-AR*, Sayı: 13, 2010, 91- 106.
- Delemen, İ. – Çokay Kepçe, S. - Yılmaz, Z., “Kırklareli Yündolan C Tümülüsü”, *CollAn*, Sayı: 9, İstanbul, 2010, 1-18.
- Demirer Gökalp, Z., “KütahyaMüzesindeki Bazı Maden Eserler”, *Kütahya Müzesi 2015 Yıllığı*, Kütahya, 2016, 241-268.
- Demirer Gökalp, Z. - Erel, A., C. - Yılmazyaşar, H., “2016 Yılı Amorium Kazısı”, *39. KST*, Cilt: 2, Bursa, 2018, 557-570.
- Demirer, Ü., *Kibyra Metal Buluntuları*, (Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Antalya, 2013.
- Demirer, Ü., “2013 Yılı Perge Kazılarında Bir Metal Buluntu Grubu”, *CEDRUS*, Sayı: 4, 2016, 244-259.
- Demiriş, B., *Eskiçağ’da Yazı Araçları ve Gereçleri*, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yay., İstanbul, 1995.
- Deonna, W., *Exploration Archeologique De Delos Le Mobilier Delien 2 Vols.*, (Text and Plates), Paris, 1938.

- Deppert-Lippitz, B., "A Late Antique Crossbow Fibula in The Metropolitan Museum of Art", *MetrMusJ*, Sayı: 35, 2004, 39-71.
- Derin, Z. - Muscarella, O. W., "Iron and Bronze Arrows", *Ayanis I Ten Years' Excavations at Rusahinili Eiduru-kai 1989-1998*, Ed. A. Çilingiroğlu - M. Salvini, Roma, 2001, 189-217.
- Dieudonne Glad, N. - Feugere, M. - Önal, M., *Zeugma V. Les Objects*, Maison de l'Orient et de la Méditerranée, Jean-Pouilloux, Lyon, 2013.
- Doğan, T., "Antandros Ölü Gümme Geleneğinde Strigilis: Tipolojik ve Kronolojik Gözlemler", *TÜBA-AR*, Sayı: 18, 2015, 141-165.
- Doğan, T. - Yağız, K., "Efes Müzesi'nde Korunan Roma Dönemine Ait Bir Grup Strigilis", *OLBA*, Sayı: 25, 2017, 317-344.
- Doncheva, S., "Za Edinryadük Tip Toki Ot Teritoriyata Na Srednovekovna Bŭlgariya" *Pliska-Preslav*, Cilt: 11, 2015, 63-68.
- Doncheva, S. - Bunzelov, I., "Buckles With Images of Animals and Mythological Creatures from Medieval Bulgaria", *Pontica*, Sayı: 47, 2014, 325-342.
- Doncheva, S. - Pevev, I. - Tsekova, G. - Furu, E. - Szıkszaı, Z. - Uzonyı, I., "Elemental Composition of Artefacts Found At The 10th Century Decorative Metalwork Centre Near Nadarevo, Region of Targovishte, Bulgaria", *ABulg*, Cilt: 1, Sayı: 21, 2017, 75-88.
- Dönmez Öztürk, F., "Trakya Tanrıları ve Kültleri", *ASanat*, Sayı: 125, 2007, 51-66.
- Dönmez, Ş., "Byzantion'un (İstanbul) Kolonizasyonu Üzerine Yeni Değerlendirmeler", *Vakıf Restorasyon Yıllığı*, Sayı: 8, 48-54.
- Duman, B. - Baysal, H., H., "Tripolis Ad Maeandrum 2014 Yılı Kazı, Onarım ve Koruma Çalışmaları" 37. KST, Cilt: 1, Ankara, 2016, 563-584.
- Durak, E., *Metropolis Bronz Eserleri*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2013.
- Dzhingov, G., "Prinos Kŭm Materialnata Kultura Na Preslav İ Negovata Okolnost" *Arheologiya*, Cilt: 2, Sayı: 8, 1966, 42-56.
- Easton, D., F., *Schliemann's Excavations At Troia 1870-1873*, Studia Troica Monographien, Cilt: 2, P. Von Zabern, Mainz, 2002.
- Ekin Meriç, A., "Metal Objects Found Around Metropolis in İnonia", *Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan*, Ed. E. Okan - C. Atilla, Ege Yay., İstanbul, 2015, 113-123.
- Er, Y., *Klasik Arkeoloji Sözlüğü*, Phoenix Yay., Ankara, 2006.
- Eralp, T., N., *Tarih Boyunca Türk Toplumunda Silah Kavramı ve Osmanlı İmparatorluğunda Kullanılan Silahlar*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Sayı:68, TTKY, Ankara, 1993.
- Erim Özdoğan, A. - Aksaç, F. - Işın, M. A., "Tekirdağ Menekşe Çatağı, Doğu Çatak Kazısı", 25.KST, Cilt: 2, Ankara, 2004, 421-434.

- Erdoğu, B., “1995 Yılı Edirne İli Yüzey Araştırmaları”, 14. KST, Cilt: 1, Ankara, 1997, 273-232.
- Erdoğu, B., “1997 Yılı Edirne İli Yüzey Araştırmaları”, 16. AST, Cilt: 2, Ankara, 1999, 345-358.
- Erdoğdu, A., *Hayrabolu Hacılı Tek Höyük Tümülüsü Buluntuları*, (Ankara Üniversitesi, Sosyalbilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 1999.
- Ertuğrul, Ö., “Havsa/Nikopolis/Hasköy” *Vakıf Restorasyon Yıllığı*, Sayı: 8, 2014, 79-94.
- Erzen, A., *Çavuştepe I(MÖ 7.-6. Yüzyıl Urartu Mimarlık Anıtları ve Ortaçağ Nekropolü)*, TTKY, Ankara, 1978.
- Erzen, A., “1983 yılı Enez Kazısı”, 6. KST, Ankara, 1985, 213-235.
- Erzen, A., “1986 Yılı Enez Kazısı Çalışmaları”, 9. KST, Cilt: 2, Ankara, 1988, 279-297.
- Erzen, A., “1992 Yılı Enez Kazısı”, 15. KST, Cilt: 2, Ankara, 1995, 455-473.
- Erzen, A. - Başaran, S., “Enez (Ainos) Kazıları, 1987 Yılı Çalışmaları”, 10. KST, Cilt: 2, Ankara, 1989, 89-107.
- Erzen, A. - Başaran, S., “1988 yılı Enez Kazısı Çalışmaları”, 11. KST, Cilt: 2, Ankara, 1990, 107-125.
- Erzen, A. - Başaran, S., “Enez (Ainos) Kazısı 1989 Yılı Çalışmaları, 12. KST, Cilt: 2, Ankara, 1991, 155-170.
- Erzen, A. - Başaran, S., “Enez (Ainos) Kazısı 1990 Yılı Çalışmaları, 13. KST, Cilt: 2, Ankara, 1992, 53-69.
- Erzen, A. - Başaran, S., “1991 Yılı Enez (Ainos) Kazıları”, 14. KST, Cilt: 2, 1993, 205-222.
- Esin, U., *Kuantitatif Spektral Analiz Yardımıyla Anadolu'da Başlangıcından Asur Kolonileri Çağına Kadar Bakır ve Tunç Madenciliği*, Cilt: 1, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay. No: 1427, Taş Matbaası, İstanbul, 1967.
- Everyday Life in Byzantium*, Ed. D. Papanikola Bakirtzē, Kapon Editions, Atina, 2002.
- Faider Feytmans, G., M., *Recueil Des Bronzes De Bavai*, Centre National De La Recherche Scientifique, Paris, 1957.
- Fazlıoğlu, İ., *Eskiçağ'da Dokuma*, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yay., İstanbul, 1997.
- Fıratlı, N., “Müze Dışı Arkeolojik Faaliyetler ve Buluntulara Dair Haberler, Trakya'da İncelemeler”, *İstanbulMüzYıl*, Sayı: 11-12, İstanbul, 1964, 104-112, 207-215.
- Foss, C., “A Bullet of Tissaphernes”, *JHS*, Sayı: 95, 1975, 25-30.
- Furtwängler, A., *Aegina Das Heiligtum der Aphai*, Münih, 1906.

- Furtwängler, A., "Didyma 2004", 27. KST, Cilt: 2, Ankara, 2006, 205-212.
- Furtwängler, A., "Didyma 2006", 29. KST, Cilt: 3, Ankara, 2008, 471-490.
- Furtwängler, A., "Didyma 2007", 30. KST, Cilt: 2, Ankara, 2009, 267-284.
- Furtwängler, A. - Bertemes F. - Bumke, H. - Cevizoğlu H., "Didyma 2010", 33. KST, Cilt: 2, Ankara, 2012, 149-168.
- Gadolou, A. - Kakavas, G., "From Olympus To Heaven", *Leaving A Mark On History : Treasures from Greek Museums*, Atina, 2013, 156-201.
- Gaitzsch, W., *Eisenfunde Aus Pergamon Geräte, Werkzeuge Und Waffen, Pergamenische Forschungen 14*, De Gruyter, Berlin, 2005.
- Gallet De Santerre H., - Tréheux, J., "Rapport Sur Le Dépôt Égéen Et Géometrique De l'Artémision À Délos", *BCH* 71-72, 1947/48, 148-254.
- Gavrilović, N., "A Contribution To The Study of The Cult of God Mercury in Moesia Superior", *ABulg*, Cilt: 1, Sayı: 14, Sofya, 2010, 57-80.
- Georgiev, P., P., "Ryadük Khirurgicheski Instrument", *Arheologiya*, Cilt: 2, Sayı: 35, 1993, 47-53.
- Georgiev, P., "Eine Gruppe Von Niedermösischen Statuetten. Beweismaterial Für Die Existenz Eines Unbekannten Ateliers: Ein Stilistisch-İkonographischer Versuch", *Akten der 10. Internationalen Tagung über Antike Bronzen, Freiburg*, Stuttgart, 1994, 167-172.
- Giovannini A. - Maggi P., "Marchi Di Fabbrica Su Strigili Ad Aquileia", In: *Epigrafia Della Produzione E Della Distribuzione. Actes De La Vue Rencontre Franco-İtalienne Sur L'épigraphie Du Monde Romain*, Rome, 1994, 609-643.
- Gkikaki, M., *Die Weiblichen Frisuren Auf Den Münzen Und in Der Großplastik Zur Zeit Der Klassik Und Des Hellenismus. Typen Und İkonologie*, (Basılmamış Doktora Tezi), Würzburg, 2011.
- Glunz Hüsken, B., "Neue Fibelnaus Der Nekropole Von Hallstatt, Mit Exkursen Zu Fibelneufunden Anderer Gattungen, Zur Emblematisierung An Hallstattzeitlichen Gewandverschlüssen und Einem Vergleich Der Friedhöfe Hallstatt Und Bischofshofen", *AAustr*, Cilt: 92/2008, Budapeşte, 2011, 35-71.
- Gorbanov, P. - Küncheva, T., "Bronzovi Figurki Na Konnitsi İ Konçeta Ot RaiŌna Na Nova Zagora", *Arheologiya*, Cilt: 1, Sayı: 29, Sofya, 1988, 30-35.
- Gönül, M., "Dokumacılığın Tarihçesi ve En Eski Dokuma Aletleri", *Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Antropoloji*, Cilt: 1, Ankara, 1966, 80-99.
- Gültekin, A., *Pisidia Antiokheia Antik Kenti Metal Buluntuları*, (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta, 2012.
- Gürler, B., *Tire Müzesi Bronz Eserleri*, Ege Yay., İstanbul, 2004.

- Hänsel, A., *Heinrich Schliemanns Sammlung Trojanischer Altertümer*, Museum Für Vor- Und Frühgeschichte, Staatliche Museen Zu Berlin, Berlin, 2004.
- Hansen, S., “Neue Forschungen Zur Metallurgie Der Bronzezeit in Südosteuropa”, *Anatolian Metal 3*, Ed. Ü. Yalçın, Bochum, 2005, 89-104.
- Hasluck, F., W., “A Tholos Tomb At Kırk Kilise”, *The Annual of British School at Athens*, Sayı: 17, 1910-1911, 76-79.
- Harmankaya, N., S., “Kozman Deresi Mevkii (Şarköy, Tekirdağ) Maden Buluntuları”, *Halet Çambel İçin Prehistorya Yazıları*, Graphis Yay., İstanbul, 1995, 217-255.
- Heilmann, D., “Contextualising Bow Fibulae With Boeotian Shield Plates: Cultural Transfer Processes During Early Iron Age In The Central Balkan Area”, *STARINAR*, Sayı: 66, Belgrad, 2016, 9-26.
- Hellmuth, A., “Horse, Bow and Arrow - A Comparison Between The Scythian Impact On The Mediterranean and On Eastern Middle Europe”, *Mediterranean Review 7.1*, 2014, 1-38.
- Hume, A., *Ancient Meols: Or, Some Account of The Antiquities Found Near Dove Point*, Londra, 1863.
- Işın, M., A. - Özdoğan, A., “Harekattepe Tümülüsü”, *21. KST*, Cilt: 1, Ankara, 2000, 335-348.
- Ilieva, P., *Ancient Bronze from Bulgaria Heritage of The Past*, Borina Yay., Sofya, 2014.
- İnce, Y., “Osmanlı Devletinde Barutun ve Ateşli Silahların Kullanımın Yaygınlaşması”, *Tarihçiliğe Adanmış Bir Ömür: Prof. Dr. Nejat Göyünç'e Armağan*, Selçuk Üniversitesi Yay., Konya, 2013, 503-523.
- Jackson, R. - La Niece, S., “A Set of Roman Medical Instruments from Italy”, *Britannia*, Cilt: 17, 1986, 119-167.
- Jacobsthal, P., *Greek Pins and Their Connexions With Europe and Asia*, Clarendon Yay., Oxford, 1956.
- Johnson, M., *Ovid On Cosmetics: Medicamina Faciei Femineae and Related Texts*, Bloomsbury Yay., Hindistan, 2016.
- Joubin, A., *Bronzes et Bijoux, Catalogue Sommaire, Musée Imperial Ottoman*, İstanbul, 1898.
- Juglev, K., “Antichni Arkheologicheski Nakhodki Ot Asenovgradsko”, *Arheologiya*, Cilt: 4, Sayı: 7, 1965, 39-42.
- Kabağaç, S. - Alovera, E., *Latince Türkçe Sözlük*, Sosyal Yay., İstanbul, 1995.
- Kalcev, K., “Bronzestatuetten Aus Dem Territorium Von Augusta Traiana (Stara Zagora, V. R. Bulgarien)”, *Griechische Und Römische Statuetten Und Grossbronzen: Akten Der 9. Internationalen Tagung Über Antike Bronzen*, Viyana, 1988, 404-410.

- Kanceva, T., “Bronzestatuetten Des Thrakischen Reitergottes Im Museum Nova Zagora”, *Griechische Und Römische Statuetten Und Grossbronzen: Akten Der 9. Internationalen Tagung Über Antike Bronzen*, Viyana, 1988, 411-412.
- Kanceva Ruseva, T. - Velkov, K. - Ignatov, V., *Prouchvaniya Na Nadgrobni Mogili V Navozagorsko (Investigation of Tumuli in The Region of Nova Zagora)*, N. Koichev ve M. Kanchev Memoriam, Bulgaristan, Geo yay. 1996.
- Kaptan, E., “Türkiye Madencilik Tarihine Ait Buluntular”, *MTA Dergisi*, Sayı: 111, Ankara, 1990, 175-186.
- Karaca, E., *Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem’de Doğu, Thrakia*, (Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), İzmir, 2016.
- Karaca, E., *Milattan Önce Birinci Binde Doğu Trakya*, Homer Yay., İstanbul, 2019.
- Karakaya, H. - Kırçın, Ş., “Edirne Müzesi Hıdırlık Tabya Mevkii Roma Dönem Lahit Mezar Kurtarma Kazısı” 23. *MüzeKKS*, Ankara, 2015, 397-408.
- Karakaya, H. - Kırçın, Ş. - Batur, Y., “Edirne Merkez Hıdırlık Tabya Mevkii Roma Dönemi Lahit Mezarlar”, *ASanat*, Sayı: 152, 2016, 153-158.
- Keith, K., “Spindle Whorls, Gender, and Ethnicity At Late Chalcolithic Hacinebi Tepe” *JFieldA*, Cilt: 25, Sayı: 4, 1998, 497-517.
- Kenan, R., “Trakya’da Uzun Hacı Höyüğü’nde Bulunan Eserler”, *Belleten*, Cilt: 5, Sayı: 17-18, Ankara, 1941, 47-52.
- Khamis, E., “Copper Alloy Object”, *Excavations at Zeugma*, Cilt: 3, Ed. W. Aylward Conducted, Oxford Arkeoloji, 2013, 168-177.
- Khristov, I., “Trakiiski Nakitni Sükrovishta (IX-VI B. Pr. Khr) Ot Fonda Na Natsionalniya İstoricheski Muzei”, *Natsionalen İstoricheski Muzei – Sofiya Izvestiya*, Tom. 14, 2004, 43-67.
- Khristodoulou, *Perigrafi İstoriogeografiki Tis Eparchias Saranta Echchlision*, Atina, 1881.
- Kızgut, İ., *Türkiye’nin Seçilmiş Bazı Müzelerinden Hellenistik ve Roma Dönemi Bronz Heykelcikleri*, (Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Antalya, 2004.
- Klebinder Gaub, G., *Bronzefunde Aus Dem Artemision Von Ephesos Forschungen in Ephesos 12/3*, Viyana, 2007.
- Koçel Erdem, Z., “Finds from A Plundered Tumulus At Karaevli, Tekirdağ, in Turkish Thrace”, *Anatolia Antiqua*, Sayı: 17, 2009, 209-238.
- Koçel Erdem, Z. - Tercan, S., *Ganohora’nın İzleri, Tekirdağ Ganos Dağı Arkeolojik Yüzey Araştırması*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, 2014.

- Konyar, E. - Avcı, C. - Paşayığıt, D. - Tan, A. - Tümer, H., “Eski Van Şehri, Kalesi ve Höyüğü 2014 Yılı Kazı Çalışmaları”, 37. KST, Cilt: 2, Ankara, 2016, 573-590.
- Korfmann, M., “The Sling As A Weapon”, *Scientific America* 229, 1973, 34-42.
- Korfmann, M., “Demircihüyük, Besik Tepe, Troia- Eine Zwischenbilanz Zur Chronologie Dreier Orte Westanatoliens”, *Studia Troica* 3, Heidelberg, 1993, 135-171.
- Koşay, H., Z., *Alaca Höyük Hafriyatı : Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan, 1936 Daki Çalışmalara ve Kesiflere Ait İlk Rapor*, TTKY, Ankara, 1938.
- Koşay, H., Z., *Alaca Höyük Hafriyatı : Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan, 1937-1939 Daki Çalışmalara ve Kesiflere Ait İlk Rapor*, TTKY, Ankara, 1951.
- Kotera Feyer, E., *Die Strigilis*, Peter Lag, Berlin, 1993.
- Kotera Feyer, E., “Die Strigilis In Der Attisch-Rotfigurigen Vasenmalerei: Bildformeln und Ihre Deutung” *Nikephoros: Zeitschrift Für Sport Und Kultur Im Altertum* 11, 1998, 107-136.
- Körpe, R., “1996 Lapseki Kurtarma Kazısı”, 8. MüzeKKS, Ankara, 1998, 171-194.
- Kurtuluş, İ., H., “Trakya Bölgesi Kırklareli, Edirne, Tekirdağ, Çanakkale İlleri Türk Dönemi Kaleleri”, 14. AST, Cilt: 2, 31-54.
- Kurtuluş, İ., H., *Kırklareli'nin Bilinmeyen Trak-Roma-Bizans Kaleleri*, AsanatY, İstanbul, 2014.
- Kurtuluş, İ., H., “Altınyazı (Harala) Köyü Kalesi Üzerine Gözlemler”, *ASanat Sayı: 150*, İstanbul, 181-194.
- Laflı, E. - Feugère, M., *Statues Et Statuettes En Bronze De Cilicie: Avec Deux Annexes Sur La Main De Comana Et Les Figurines En Bronze Du Musée De Hatay*, BAR-1584, Oxford, 2006.
- Laflı, E. - Buora, M., “Fibulae in The Museum of Ödemiş (Western Turkey)”, *ArOr* 80/3, 2012, 1-18.
- Laflı, E., “Roman Bronze Figurines In The Museum of Ödemiş”, *MEDITARCH*, Sayı: 28/29, 2015/16, 117-124.
- Laflı, E. - Buora, M., “Ghiande Missili Iscritte Di Età Ellenistica Nella Collezione Privata Di Berna Oğuz Di Izmir (Turchia)”, *Antichità Altoadriatiche*, Sayı: 83, 2016, 521-528.
- Lazarov, L., “Drevna Bronzova Plastika Ot Kolektsiyata Na Gim – Dalgopol”, *Arheologiya*, Cilt 3, Sayı: 34, Sofya, 1992, 20-29.
- Lazarov, L., *Historical Museum-Dalgopol, Ancient Bronze, Katalog*, Slavena, 2001.
- Lazarov, L., “Grave Finds from The Second Half of The 1st and The Beginning of 2nd Century AD from The Town of Dulgopol, Varna Region (Northeastern Bulgaria)”, *ABulg*, Cilt:1, Sayı: 2, 1998, 70-76.

- Lengerranlı, Y., “Strabon’un “Anadolu Coğrafyası”nda Madencilik”, *ASanat*, Sayı: 21, 1999, 37-42.
- Lightfoot, M., “Afyon Arkeoloji Müzesi ve Amorium Kazılarında Bulunan Bizans Kemer Tokaları”, *TAED*, Sayı: 3, Ankara, 2003, 119-134.
- Lioubenova, V., “Bronzovi Predmeti Ot Kısnoantiukhata Vila Pri Rudnik “Bela Voda”, Pernik”, *Arheologiya*, Cilt: 3, Sayı: 37, 1995, 6-17.
- Manning, W., H., *Catalogue of The Romano-British Iron Tools, Fittings and Weapons in The British Museum*, Britanya Müzesi Yay., Londra, 1989.
- Mansel, A., M., “Les Fouilles de 1936-37 En Thrace”, *La Turquie Kemaliste 21-22 Decembre 1937, Numero Special Consacre Au IIE Congres D’histoire Turquie Et A L’exposition D’histoire*, 20-26 Septembre 1937, 36-46.
- Mansel, A., M., *Trakyanın Kültür ve Tarihi*, Resimli Ay Matbaası T.L. Şirketi, İstanbul, 1938.
- Mansel, A., M., “Grabhügelforschung in Ostthrakien”, *Bulletin de L’Institut Archéologique Bulgare* 13, 1939, 154-189.
- Mansel, A., M., “Vize hafriyatı”, *Belleten*, Cilt: 3, Ankara, 1939, 461-462.
- Mansel, A., M., “Trakya Hafriyatı. Les fouilles de Thrace”, *Belleten*, Cilt: 4, Ankara, 1940, 89-114.
- Mansel, A., M., “Grabhügelforschung in Östlichen Thrakien”, *AA*, Sayı: 56, 1941, 119-188.
- Mansel, A., M., “Vize’de Bulunan Maskeli Miğfer”, *Belleten*, Cilt: 8, Sayı: 30, Ankara, 1944, 165-183.
- Mansel, A., M., “Trakya Hafriyatı”, *Belleten*, Cilt: 4, Sayı: 13, Ankara, 1994, 89-139.
- McCaul, J., “On Inscribed Sling-Bullets”, *Canadian Journal*, 1864, 1-11.
- Mellink, M., J., “Excavations at Karataş-Semayük in Lycia 1968”, *AJA*, Sayı: 73, America Arkeoloji Enstitüsü, 319-331.
- Meshekov, J. - Staikova, L., “A Rich Tracian Mound Burial from The Roman Period At The Village of Slokoshtitsa, Kjustendil District (South-Western Bulgaria)”, *ABulg*, Cilt: 3, Sayı: 2, 1998, 51-67.
- Milne, J., S., *Surgical Instruments in Greek and Roman Times*, Clarendon Yay., Oxford, 1907.
- Muscarella, O., W., “Ancient Safety Pins, Their Function and Significance”, *Expedition Winter*, 1964, 34-40.
- Muscarella, O., W., *Phrygian Fibulae from Gordion (Monograph Series 4)*, Bernard Quaritch Ltd., Londra, 1967.
- Muscarella, O., W., “Fibulae Represented On Sculpture”, *JNES*, Cilt: 26, Sayı: 2, 1967, 8286.

- Muscarella, O. W., *Bronze and Iron Ancient Near Eastern Artifacts in The Metropolitan Museum of Art*, The Metropolitan Museum of Art, New York, 1988.
- Naza Dönmez, E., E., “Amasya-Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı Kazısı 2013 Dönemi Çalışmaları” 36. KST, Cilt: 3, Anraka, 2015, 383-392.
- Naza Dönmez, E., E., “Amasya-Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı Kazısı 2015 Dönemi Çalışmaları”, 38. KST, Cilt: 3, Anraka, 2017, 553-562.
- Naza Dönmez, E., E. - Algaç, Ş. - Aydın, T., “Amasya-Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı Kazısı 2016 Dönemi Çalışmaları”, 39. KST, Cilt: 3, Bursa, 2018, 613-622.
- Nankov, E., “The Mobility of Macedonian Army in Thrace During The Reign of Philip II and The Inscribed Lead Sling Bullets from Kozi Gramadi”, *Be-JA*, Cilt: 5, Sayı: 1, 2015, 1-13.
- Nankov, E., “Inscribed Lead Sling Bullets from The Regional Museum of History In Shumen. New Data On The Macedonian Campaigns In The Lands of The Getae In The Time of Philip II and Alexander III”, *Trakiya I Okolnityat Svyat*, 2016, 282-293.
- Nenova, R., Angelov, A., “Rich Thracian’s Grave from Marcianopolis”, *ABulg*, Cilt: 2, Sayı: 3, 1999, 49-59.
- Neugebauer, K., A., *Antike Bronze: Statuetten, Schoetz & Parrhysius*, Verlagsbuchhandlung, Berlin, 1921.
- Nowakowski, W., “Metallglocken Aus Der Römischen Kaiserzeit Im Europaischen Barbaricum”, *APol*, Sayı: 27, 1988, 69-146.
- Omura, M., “2009 Yılı Yassıhöyük Kazısı”, 32. KST, Cilt: 4, Ankara, 2011, 360-367.
- Onurkan, S., *Doğu Trakya Tümülüsleri Maden Eserleri (İstanbul Arkeoloji Müzesindeki Trakya Toplu Buluntuları)*, TTKY, Ankara, 1988.
- Oransay, B., S., A., *Arykanda Antik Kentinde 1971-2002 Kazı Sezonlarında Ele Geçen Madeni Buluntular ve Madencilik Faaliyetleri*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Ankara, 2006.
- Oransay, A., “Side Arkeoloji Müzesi Madeni Eser Araştırmaları 2010-2011”, *Anmed*, Sayı: 10, 2012, 228-229.
- Ottományi, K., “Late Roman Grave Groups in The Páty Cemetery”, *DissArch Supplementum 1*, Ed. D. Bartus - K. Boruzs, Budapeşte, 2018, 159-196.
- Ovcharov, D., “Trako-Rimski Nekropol Dirogovişte”, *Arheologiya*, Cilt: 2, Sayı: 7, 1965, 34-37.
- Ökse, A., T., “Sivas’ta Bulunan İskit Tipi Okuçları”, *ASanat*, Sayı: 64/65, İstanbul, 1994, 24-32.
- Ötüken, S., Y., “2005 Yılı Aziz Nikolaos Kilisesi Kazısı”, 28. KST, Cilt: 2, Ankara, 2007, 157-174.

- Özbal, H. - Yalçın, Ü., “Kırklareli, Demirköy Osmanlı Demir İşletmeleri İle İlgili Arkeometalürjik Çalışmalar”, *Yıldız Dağları ve Çevresi Tarih Araştırmaları*, İstanbul, 2006, 74-86.
- Özdemir, M., A. – Işıklı M., “Van Ayanis Kalesinden Ele Geçen Ok Uçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, *MASROP e-Dergi*, Cilt: 8 Sayı: 11, 2014-2017, 46-62; (Çevrimiçi) http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt:-8-Say_-11-2014-2017-46-62.pdf (Eylül 2018).
- Özdemir, A. – Bamyacı, A., O., “Erken ve Orta Kalkolitik Dönem’de Batı Anadolu’da Tekstil Üretimi: Gülpınar Buluntusu Ağırşaklarının İşlevlendirilmesi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 28, Sayı: 2, 2018, 1-14.
- Özgüç, T., *Maşat Höyük Kazıları ve Çevresindeki Araştırmalar*, TTKY, Ankara, 1978.
- Özgüç, T., *Maşat Höyük II : Boğazköy’ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi*, TTKY, Ankara, 1982.
- Özgüç, T.- Akok, M., *Horoztepe: Eski Tunç Devri Mezarlığı ve İskân Yeri*, TTKY, Ankara, 1958.
- Öztürk, N., Ö., “Hayrabolu Hacılı Köyü Tek Höyük Tümülüsü Kurtarma Kazısı”, 8. *MüzeKKS*, Ankara, 1998, 381-391.
- Öztürk, N., Ö., “M. Ereğlisi Kaya Mezarları Kurtarma Kazısı”, 9. *MüzeKKS*, Ankara, 1999, 239-246.
- Papadopoulos, J., K., “A New Type of Early Iron Age Fibula from Albania and Northwest Greece”, *Hesperia*, Sayı: 79, 2010, 233-252.
- Pasinli, A. - Gökyıldırım, T - Düzgüner, F., “İnceğiz-Maltepe Nekropolü 1993 Yılı Kurtarma Kazısı”, 5. *MüzeKKS*, Ankara, 1995, 345-364.
- Paunov, E. - Dimitrov, D., Y., “New Data On The of War Sling in Thrace (4th-1st Century BC)”, *ABulg*, Cilt: 3, Sayı: 4, 2000, 44-57.
- Penkova, E., “Der Thrakische Heros”, *Die Thraker Das Goldene Reich Des Orpheus*, 2004, 314-321.
- Petrie, W., M., F., *Tools and Weapons Illustrated By The Egyptian Collection in Üniversitesi College*, Londra, 1917.
- Plicht, J. – Nijboer, A., J., “Around 1000 BC. Absolute Dates For The Final Bronze Age – Early Iron Age Transition in Italy: Wiggle-Match 14C Dating of Two Tree-Trunk Coffins from Celano”, *Palaeohistoria* 59/60, Groningen, 2017/2018, 99-108.
- Pomberger, B., M., “Roman Bells in Central Europe: Typologies and Discoveries”, *Musicarchaeology Vienna*, Online Publication, 2018, 1-18.
- Popovic, L., B. – Mano-Zisi, D. - Velickovic, M. - Jelcic, B., *Anticka Bronza U Jugoslaviji*, Ulusal Müze, Belgrad, 1969.

- Pülz, A., M. - Kat, F. - Bühler, B., “Efes’in Bizans Dönemi Giysi ve Takı Objeleri”, 32. KST, Cilt: 2, Ankara, 2011, 325-332.
- Richter, G., M., A., *Greek, Etruscan and Roman Bronzes*, The Metropolitan Museum of Art, New York, 1915.
- Richter, G., M., A., *The Furniture of The Greeks, Etruscans and Romans*, Phaidon Yay., Londra, 1966.
- Riha, E., *Die Römischen Fibeln Aus Augst Und Kaiseraugst*, Basel-Landschaft Kantonu Müzeler ve Arkeoloji Ofisi, 1979.
- Riha, E., *Römisches Toilettgerät Und Medizinische Instrumente Aus Augst Und Kaiseraugst*, Forschungen in Augst, Cilt: 6, Römermuseum Augst, 1986.
- Robinson, D., M., *Excavations At Olynthos, Vol. X. Metal and Minor Miscellaneous Finds*, Oxford Üniversitesi Yay., Londra, 1941.
- Rolley, C., *Musee De Delphes Bronzes*, École Française D'athènes, Atina, 1980.
- Sağlan S., “Anadolu’dan Roma Cumhuriyet Dönemi’ne Ait Kadın Portreleri”, *Tüba-Ar*, Sayı: 20, 2017, 159-182.
- Sapouna Sakellarakis, E., *PräHistorische Bronzefunde, Die Fibeln Der Griechischen Inseln*, Bölüm: 14, Cilt: 4, C. H. Beck’sche Verlagsbuchhandlung, Münih, 1978.
- Saltuk, S., *Geçmişten Günümüze Ayna Her Alanda Her Anlamda*, AsanatY, İstanbul, 2010.
- Schliemann, H., *Atlas Trojanischer Alterthümer: Photographische Berichte Über Die Ausgrabungen in Troja*, In Commission Bei F. A. Brockhaus, Leipzig, 1874.
- Schmidt, E., F., “Test Excavation in The City On Kerkenes Dagħ”, *The American Journal of Semitic Languages and Literatures* 45-4, 1929, 221-274.
- Schmidt, E., F., *Excavations At Tepe Hisar*, Philadelphia, 1937.
- Selçuklu Uygarlığı Müzesi Kataloğu*, Cilt: 2, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay., Kayseri, 2016.
- Sevin, V., *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası I*, TTKY, Ankara, 2016.
- Sevinç, N. - Treister, M., “Metalwork from The Dardanos Tumulus”, *Studia Troica* 13, Philipp Von Zabern- Mainz Am Rhein Yay., 2003, 215-260.
- Sharpe, H., F., from *Hieron and Oikos: The Religious and Secular Use of Hellenistic and Greek Imperial Bronze Statuettes*, (İndiana Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi), İndiana, 2006.
- Sımık, B., *Laodikeia Antik Kenti Tıbbi Alet Buluntuları ve Günümüz Tıbbi Aletleri İle Kıyaslanmaları*, (Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli, 2012.

- Simpson, G., *Roman Weapons, Tools, Bronze Equipment and Brooches from Neuss-Novaesium Excavations 1955-1972*, Bar- 862, Oxford, 2000.
- Stupperich., R., “Antiken Der Sammlung W.W. XI. Römische Bronzen”, *Originalveröffentlichung In: Boreas 12*, 1989, 231-248.
- Szirmai, J., A., *The Archaeology of Medieval Bookbinding*, Routledge, 1999.
- Şahin, F. - Doğan, T., “Patara’dan İki Strigilis: Anadolu’nun Strigilis Üretimindeki Yeri”, *Havva İşkan’a Armağan Lykiarkhissa Festschrift Für Havva İşkan*, İstanbul, 2016, 771-790.
- Şahin, F., *Patara Metal Buluntuları*, Patara V.2., Ege Yay., İstanbul, 2018.
- Şahin, N. - Zunal, O. - Günata, G. - Sarıkaya, G. - Doğan, H. - Gökölük, G., “Klaros 2015”, 38. KST, Cilt: 1, Ankara, 2017, 425-434.
- Şimşek, C. - Okunak, M. - Bilgin M., *Laodikeia Nekropolü (2004-2010 Yılları)*, *Laodikeia Çalışmaları 1.1/2*, Ege Yay., İstanbul, 2011.
- Tamsü, R. - Akça, S., “Eskişehir’de Dokumacılığın Başlangıcı ve Pişmiş Toprak Dokuma Aletleri”, *II. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu*, Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Yay., Eskişehir, 2002, 201-209.
- Taşlıklioğlu, Z., *Trakya’da Epigrafiya Araştırmaları II*, İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1971.
- Tcherneva, S., “Review of The Bronze Plastic Arts from The Fund of The Archaeological Museum-Plovdiv”, *Annual of The Archaeological Museum, Plovdiv*, Sayı: 10, 2001, 86-99.
- Tekin, O., *Ege Dünyasında Terazi Ağırlıkları (Klasik ve Hellenistik Dönemler)*, Türk Eskişehir Bilimler Enstitüsü, Ege Yay., İstanbul, 2015.
- Tekocak, M., “Akşehir Müzesi’nde Bulunan Bir Grup Bronz Fibula”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 13, 2012, 27-42.
- Thickpenny, H., I., “Two Attic Grave Stelai in The J. Paul Getty Museum”, *GettyMusJ*, Sayı: 13, 1985, 5-8.
- Thomas, R., *Griechische Bronzestatuetten*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1992.
- Thompson, D., B., *Troy. The Terracotta Figurines of The Hellenistic Period*, Supplementary Monograph 3, New Jersey: Princeton, Üniversitesi Yay., 1963.
- Tokbudak, D., B., *Zeugma Konutlarında Bulunan Bronz Eserler* (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2015.
- Totev, K., “Zoomorfni Metal Nakhodki Ot Severoiztochna Bŭlgariya”, *Arheologiya*, Cilt: 2, Sayı: 29, 1987, 29-33.
- Tulunay, E., T., “Nif (Olympos) Dağı Kazı ve Araştırma Projesi: 2009 Yılı Kazıları”, 32. KST, Cilt: 3, Ankara, 2011, 405-423.

- Tulunay, E., T., “Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2013 Yılı Kazısı”, 36. KST, Cilt: 3, Ankara, 2015, 695-717.
- Tulunay, E., T., “Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2015 Yılı Kazısı”, 38.KST, Cilt: 2, Ankara, 2017, 331-358.
- Türktüzün, M. - Oransay, A. - Ünan, S., “Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”, *MASROP e-dergi*, Cilt: 10, Sayı: 14, 2016-2017, 22-34 ; (Çevrimiçi) <http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt:-10-Say%C4%B1-14-2016-2017-22-34.pdf> (Eylül 2018).
- Uzel, İ., *Anadolu’da Bulunan Antik Tıp Aletleri*, TTKY, Ankara, 2000.
- Vagalinski, L., “Strigili Ot Rimskata Epokha Ot Teritoriyata Na Dneshna Bülğariya”, *Arheologiya*, Cilt: 2, Sayı: 35 1993, 22-35.
- Vassilev, V., P., “Bronzestatuetten Aus Dem Heiligtum Bei Lozen”, *Akten Der 10. Internationalen Tagung Über Antike Bronzen*, Cilt 45, Stuttgart, 1994, 429-435.
- Velkov, V. – Gerassimova Tomova, V., “Kulte Und Religionen in Thrakien Und Niedermösien”, *ANRW 2*, Cilt: 18-2, 1989, 1317-1361.
- Waelkens, M. - Harmankaya, A. - Viane, W., “The Excavations At Sagalassos 1990”, 13. KST, Cilt: 2, Ankara, 1992, 283-307.
- Waldbaum, J., C., *Metalwork from Sardis: The Finds Though 1974*, Harvard Üniversitesi Yay., Massachusetts, 1983.
- Wanger, G., A. - Öztunalı, Ö., “Prehistoric Copper Sources in Turkey”, *Anatolian Metal 1*, Ed. Ü. Yalçın, Bochum, 2000, 31-67.
- Wanscher, O., *Sella Curulis : The Folding Stool : An Ancient Symbol of Dignity*, Rosenkilde and Bagger, Kopenhag, 1980.
- Ward, J., *The Roman Era in Britain*, Methuen & Co. Ltd., Londra, 1911.
- Yalçıklı, D., *Anadolu’da MÖ 12. Yüzyıldan MÖ 6. Yüzyıl Sonuna Kadar Metal Silah Endüstrisi*, (Hacattepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Ankara, 1999.
- Yalçın, Ü., “Anadolu Madencilik Tarihine Toplu Bir Bakış”, *Yer Altı Kaynakları Dergisi*, Sayı: 9, 2016, 3-13.
- Yalçın, Ü., “Ancient Metallurgy in Anatolia”, *İnternaional Conference AMITEM*, Ankara, 2008, 15-40.
- Yavaş, A., “First Records On Anatolian Seljuk Arrowheads (In The Light of Kubad-Abad Palace Specimens)”, *İbb International Refereed academic Social Sciences Journal*, Sayı: 3, 2012, 119-145.
- Yavaş, A., “Anadolu Selçuklu Dönemine Ait İki Nadide Eser: Mızrak Ucu ve Kilit”, *Uluslararası “İpek Yolunda Türk Dünyası Ortak Kültür Miras” Bilgi Şöleni Bildiriler*, Ankara, 2013, 291-302.

- Yavaş, A., “Samsat Höyük Ortaçağ Temrenleri Konusunda İlk Tespitler”, *MASROP e-Dergi*, Cilt: 10, Sayı: 15, (2016) 2017, 35-53; (Çevrimiçi) http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt:-10-Say_-15-2016-2017-35-53.pdf (Eylül 2018).
- Yazıcı Metin, N. - Ermiş, Ü., M., “Kırklareli- Demirköy Fatih Dökümhanesi Kazısı Buluntuları (2010-2012)”, *16. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, Cilt: 2, Sivas, 2014, 829-841.
- Yıldırım, R., *Urartu İğneleri*, TTKY, Ankara, 1989.
- Yıldırım, Ş., “Makedonya Kulesi Kurtarma Kazısı 2002”, *14. MüzeKKS*, Ankara, 2005, 233-242.
- Yıldırım, Ş., Karakaş, G., *Edirne Müzeleri ve Ören Yerleri*, YKY, İstanbul, 2006.
- Yıldırım, Ş., “Hadrianopolis”, *Aktüel Arkeoloji*, Sayı: 3, 2007, 53-57.
- Yıldırım, Ş., “Salvage Excavation of The “İkitepe B” Tumulus In The Çömlekakpınar Village”, *H ΘΡΑΚΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΟ-ΡΩΜΑΙΚΟ ΚΟΣΜΟ (Thrace In The Graeco-Roman World)*, Atina, 2007, 705-714.
- Yıldırım, Ş., “Trakya’da Tümülüs Tipi Mezar Geleneği ve İkiztepe B Tümülüsü”, *Aktüel Arkeoloji*, Sayı: 3, 2007, 83-90.
- Yıldız, N., *Eskiçağda Yazı Malzemeleri ve Kitabın Oluşumu*, TTK, Ankara, 2000.
- Yılmaz, Z., “Düğüncülü Höyüktepe Tümülüsü”, *5. MüzeKKS*, Ankara, 1995, 387-416.
- Yılmaz, Z., “Yündolan C Tümülüsü Kurtarma Kazısı”, *11. MüzeKKS*, Ankara, 2001, 71-82.
- Yılmaz, Z. - Uysal, A. O., “Demirköy Fatih Demir Dökümhanesi 2003 Yılı Araştırma ve Kazı Çalışmaları”, *TAED*, Sayı: 6, Ankara, 2006, 53-66.
- Zadoks Josephus Jitta, A., N. - Peters, W., J., T. - Van Es, W., A., *Roman Bronze Statuettes from The Netherlands 1: Statuettes Found North of The Limes*, Scripta Archaeologica Groningana 1, J. B. Wolters, Groningen, 1967.
- Zissu B. - Ganor, A., “Metal Utensils from Time of the Bar Kokhba Revolt discovered in the Southern Judean Foothills, Israel”, *BABesch* 79, 2004, 111-121.
- Zoroğlu, L., “Kelenderis 1991 Yılı Kazısı”, *14. KST*, Cilt: 2, Ankara, 1993, 165-180.
- Zunal, O., “Klaros’ta Bulunan Ok Uçları”, *MASROP e-Dergi*, Cilt: 9, Sayı: 13, 2015-2017, 41-53; (Çevrimiçi) http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt:-9-Say_-13-2015-2017-41-53_2.pdf (Eylül 2018).

Elektronik Kaynak:

Uzantı 1: (Çevrimiçi)

<https://www.beazley.ox.ac.uk/XDB/ASP/recordDetailsLarge.asp?recordCount=93&id={B2D4156F-4640-40E4-8FB3->

[DCAD2EFE8C3E}&fileName=1FDDED24DB224AF29AC186B3D4D31105%2F&returnPage=&start=0](#) (Ocak 2019).

Uzantı 2: (Çevrimiçi)

<https://www.beazley.ox.ac.uk/XDB/ASP/recordDetailsLarge.asp?recordCount=1&id={382CB72E-FE03-499E-A93F-6DDF60BE6FDE}&fileName=IMAGES200%2FCH+5%2F5E1A+SO%2F&returnPage=&start=0> (Ocak 2019).

Uzantı 3: (Çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/XDB/ASP/recordDetailsLarge.asp?recordCount=26&id={95893BFC-4BA5-47FC-982B-21BC0D27E8E4}&returnPage=&start=0> (Ocak 2019).

Uzantı 4: (Çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/XDB/ASP/recordDetailsLarge.asp?recordCount=3&id={3DD07511-E114-433A-8936-82307F8EC362}&returnPage=&start=0> (Ocak 2019).

Uzantı 5: (Çevrimiçi) <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/248296> (Ocak 2019).

Uzantı 6: (Çevrimiçi)

<https://www.beazley.ox.ac.uk/XDB/ASP/recordDetails.asp?recordCount=517&start=500> (Ocak 2019).

Uzantı 7: (Çevrimiçi)

<https://www.beazley.ox.ac.uk/XDB/ASP/recordDetailsLarge.asp?recordCount=781&id={B9AB663F-13F5-4D71-BDC3-B0F19E4BF479}&fileName=IMAGES100%2F990819%2F217228%2EB%2F&returnPage=&start=700> (Ocak 2019).

Uzantı 8: (Çevrimiçi)

<https://www.beazley.ox.ac.uk/XDB/ASP/recordDetails.asp?recordCount=12&start=0> (Ocak 2019).

Uzantı 9: (Çevrimiçi)

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=368919&partId=1&searchText=stylus&page=6 (Ocak 2019).

Uzantı 10: (Çevrimiçi)

<https://www.beazley.ox.ac.uk/XDB/ASP/recordDetailsLarge.asp?recordCount=114&id={D96640FB-8ADF-493C-A768-8EE4AFA2D8EA}&returnPage=&start=100> (Ocak 2019).

Uzantı 11: (Çevrimiçi) <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/253348> (Ocak 2019).

Uzantı 12: . (Çevrimiçi)

https://www.dainst.org/documents/10180/70593/03_Liste+abzuk%C3%B Crzender+Zeitschriften_quer.pdf/2646d351-8e5d-4e8b-8acd-54f3c272d3ff (Aralık 2018).

- Uzantı 13:** Potoğlu, S., *Kırklareli İli Maden ve Enerji Kaynakları*, MTA, Ankara; (Çevrimiçi):http://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/bilgi-merkezi/maaden_potansiyel_2010/kirklareli_madenler.pdf (Ağustos 2018).
- Uzantı 14:** Cengiz, T., *Edirne İli Maden ve Enerji Kaynakları*, MTA, Ankara; (Çevrimiçi):http://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/bilgi-merkezi/maaden_potansiyel_2010/Edirne_Madenler.pdf (Ağustos 2018).
- Uzantı 15:** Sütçü, E., *Tekirdağ İli Maden ve Enerji Kaynakları*, MTA, Ankara; (Çevrimiçi):http://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/bilgi-merkezi/maaden_potansiyel_2010/Tekirdag_madenler.pdf (Ağustos 2018).
- Uzantı 16:** Potoğlu, S., *Çanakkale İli Maden ve Enerji Kaynakları*, MTA, Ankara; (Çevrimiçi):http://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/bilgi-merkezi/maaden_potansiyel_2010/Canakkale_Madenler.pdf (Ağustos 2018).
- Uzantı 17:** Nurlu, Y., *İstanbul İli Maden ve Enerji Kaynakları*, MTA, Ankara; (Çevrimiçi):http://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/bilgi-merkezi/maaden_potansiyel_2010/Istanbul_Madenler.pdf (Ağustos 2018).
- Uzantı 18:** (Çevrimiçi) <http://www.kirklarelienvanteri.gov.tr/sitler.php?id=236> (Mayıs 2019).
- Uzantı 19:** (Çevrimiçi) https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?assetId=1167098001&objectId=455251&partId=1 (Ocak 2019).
- Uzantı 20:** (Çevrimiçi) <https://www.britannica.com/technology/spinning-wheel> (Ocak 2019).
- Uzantı 21:** (Çevrimiçi) <https://www.britannica.com/technology/spinning-jenny> (Ocak 2019).

Ek Kaynakça*:

- Acara, M., *Türkiye Müzelerindeki Bizans Maden Eserleri*, (Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji-Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1990.
- Arık, R., O., *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Hafriyatı: 1935 Deki Çalışmalara ve Kesiflere Ait İlk Rapor*, TTKY, Ankara, 1937.
- Aygör, E., “Konya Gevale Kalesi Kazılarında Bulunan Ok Uçlarının Değerlendirilmesi”, *MASROP e-Dergi*, Cilt:11, Sayı:16, 2017, 7-24. (Çevrimiçi) <http://masrop.org/wp-content/uploads/2017/04/Cilt:-11-Say%C4%B1-16-2017-7-24.pdf> (Eylül 2018).
- Babelon, E. - Blanchet, J., A., *Catalogue Des Bronzes Antiques De La Bibliothèque Nationale*, Ernest Leroux, Paris, 1895.

* Bu başlıkta verilen kaynaklar konu veya bölge açısından bu çalışmayla ilişkili olmakla birlikte metinde doğrudan kullanılmamış, araştırma aşamasında bakılmıştır. Benzer konulu çalışmalarda fayda sağlaması açısından verilmektedir.

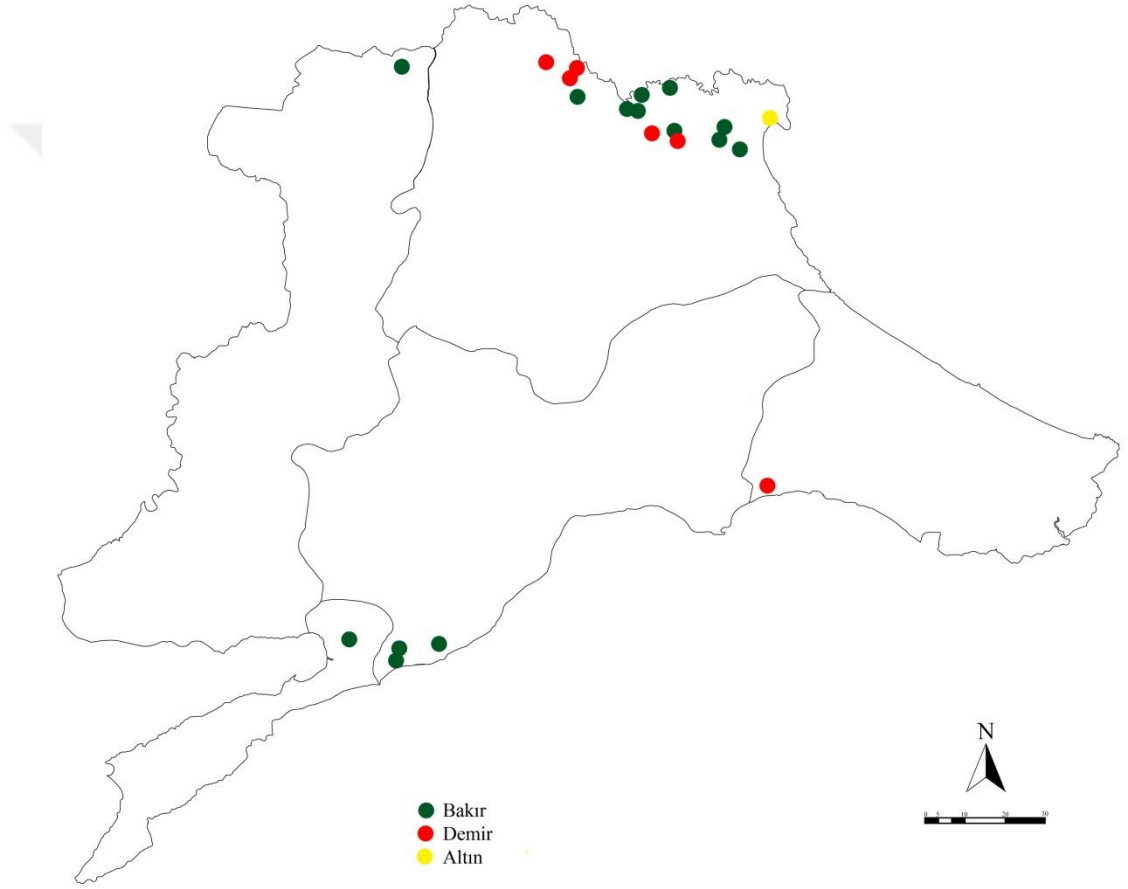
- Başaran, S., “Enez (Ainos) 2006 Yılı Kazısı ve Onarım-Koruma Çalışmaları”, 29. KST, Cilt: 3, Ankara, 2008, 185-210.
- Başgelen, N., *Arif Müfid Mansel Trakya Tümülüs Kazıları*, ASanatY, İstanbul, 2009.
- Baykan, D., “Metal Finds from Nif-Olympos”, *Recent Studies On The Archaeology of Anatolia*, Ed. E. Laflı, S. Patacı, British Archaeological Reports, International Series 2750, 2015, 41-48.
- Bishop, M., C., “Cavalry Equipment of The Roman Army in The First Century A.D.” *Military Equipment and The Identity of Roman Soldiers. Proceedings of The Fourth Roman Military Equipment Conference*, BAR International Series 394, Oxford, 1988, 67-195.
- Blečić Kavur, M. - Pravidur, A., “Illyrian Helmets from Bosnia and Herzegovina”, *GZM (A)*, Sayı: 53, Saraybosna, 2012, 35-136.
- Blegen C., W. - Palmer H. - Young R. S., *Corinth XIII. The North Cemetery*, The American School of Classical Studies At Athens, New Jersey, 1964.
- Buonopane, A., “Gli Strigili E Le Loro Iscrizioni”, *SEBarc*, Sayı: 10, 2012, 195-206.
- Büktel, Y., *Tekirdağ, Edirne, Çanakkale Müzelerinde Bulunan Bizans Eserleri*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1989.
- Catling, H., W., *Cypriot Bronzework in The Mycenaean World*, Oxford University Yay., Oxford, 1964.
- Ciugudean, D., “Roman Bronze Military Equipment and Harness in The Collections of The Alba Iulia Museum. I. Belt and Baldric Plates”, *Apvlvm LIV*, Ed. Horia Ciugudean, Gabriel Tiberiu Rustoiu, Radu Ota, Muzeul National Al Unirii Alba Iulia, 2017, 341-408.
- Colonia, R., *The Archaeological Museum of Delphi*, OLKOS, Atina, 2006.
- Congdon, L., O., K., *Caryatid Mirrors of Ancient Greece*, Philipp Von Zabern-Mainz Am Rhein Yay., 1981.
- Crummy, N., *Colchester Archaeological Report 2: The Roman Small Finds from Excavations in Colchester 1971-9*, Colchester Archaeological Trust Ltd., Colchester, 1983.
- Crummy, N., *Colchester Archaeological Report 5: The Roman Small Finds from Excavations in Colchester 1971-85*, Colchester Archaeological Trust Ltd., Colchester, 1988.
- Çokaman, E. - Kırçın, Ş., “Edirne Lalapaşa Demirköy Tümülüsü Kazısı”, *ASanat*, Sayı: 152, 2016, 147-152.
- Çokaman, E. - Kırçın, Ş., “Edirne Müzesi Lalapaşa Demirköy Tümülüsü Kurtarma Kazısı”, 23. *MüzeKKS*, Ankara, 2015, 69-82.
- Çokay Kepçe, S., *Perge Batı Nekropolis Mezar Buluntuları 1997-2007 Yılları Arasında 169 Numaralı Parsede Yürütülen Çalışmalar*, Ege Yay., İstanbul, 2017.

- Danişman, H. H. G. - Gerritsen, F. - Kaçar, M. - Özbal, H. - Özbal, R. - Tanyeli, G. - Yalçın, Ü. - Yılmaz, Z., “Demirköy-Samakcuk Iron Foundry: An Industrial Archaeology Project At An Ottoman Metal Work-Shop Complex in Thrace”, *TÜBA-AR*, Sayı: 10, 2007, 91-110.
- De Ridder, A., *Les Bronzes Antiques Du Louvre: Tome 2: Les Instruments*, Ernest Leroux, Paris, 1915.
- De Ridder, A., *Les Bronzes Antiques*, Paris, 1913.
- Diler, A., “Damlıboğaz/Hydai Araştırmaları 2000”, 19. AST, Cilt: 1, Ankara, 2002, 225-236.
- Doğan, T., *Antandros Nekropolü’nde Ele Geçen Strigilis Buluntuları*, (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla, 2012.
- Doncheva Petkova, L., “Adornments from A 11th Century Pechehegs’ Necropolis By Odartsı Village, Dobrich District (North-Eastern Bulgaria)”, *ABulg*, Cilt: 3, Sayı: 2, 1998, 126-138.
- Doncheva, S., *Metal Art Production in Medieval Bulgaria, Jewelry Craftmanship in Bulgaria At The Middle Ages*, LAP LAMBERT Academic, Saarbrücken, 2012.
- Erzen, A. - Başaran, S., “1988 yılı Enez Kazısı Çalışmaları”, 11. KST, Cilt: 2, Ankara, 1990, 107-125.
- Faust, S., “Figürliche Bronzen Und Gegenstände Aus Anderen Metallen Aus Stadt Und Bezirk Trier in Privatbesitz IV”, *Trierer Zeitschrift* 71/72, 2008, 289-320.
- Ferrazzoli, A., F., “Byzantine Small Finds from Elaissua Sebaste”, *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts*, Ed: B. B. Arslan - A. Ricci, Byzas 15, İstanbul 2012, 289-307.
- Flemberg, J., “Two Lead Sling-Bullets”, from *The Gustavianum Collections in Uppsala*, 2. 1978. *The Collection of Classical Antiquities. History and Studies of Selected Objects*, Uppsala, 1978.
- Frasca, M., *La Necropoli Di Monte Finocchito*, Università Di Catania- Istituto Di Archeologia, Katanya, 1981.
- Gjerstad, E., *The Swedish Cyprus Expedition Vol. IV, Part 2, The Cypro-Geometric, Cypro-Achaic and Cypro-Classical Periods*, The Swedish Cyprus Expedition, Stockholm, 1948.
- Grammenos, D. V., *The Archaeological Museum of Thessaloniki*, OLKOS, Atina, 2004.
- Greenewalt, C., Jr., “Arms and Weapons At Sardis in The Mid Sixth Century B.C. / MÖ VI. Yüzyıl Ortasında Sardis’de Askeri Teçhizat ve Silahlar”, *Asanat*, Sayı: 79, 1997, 2-20.

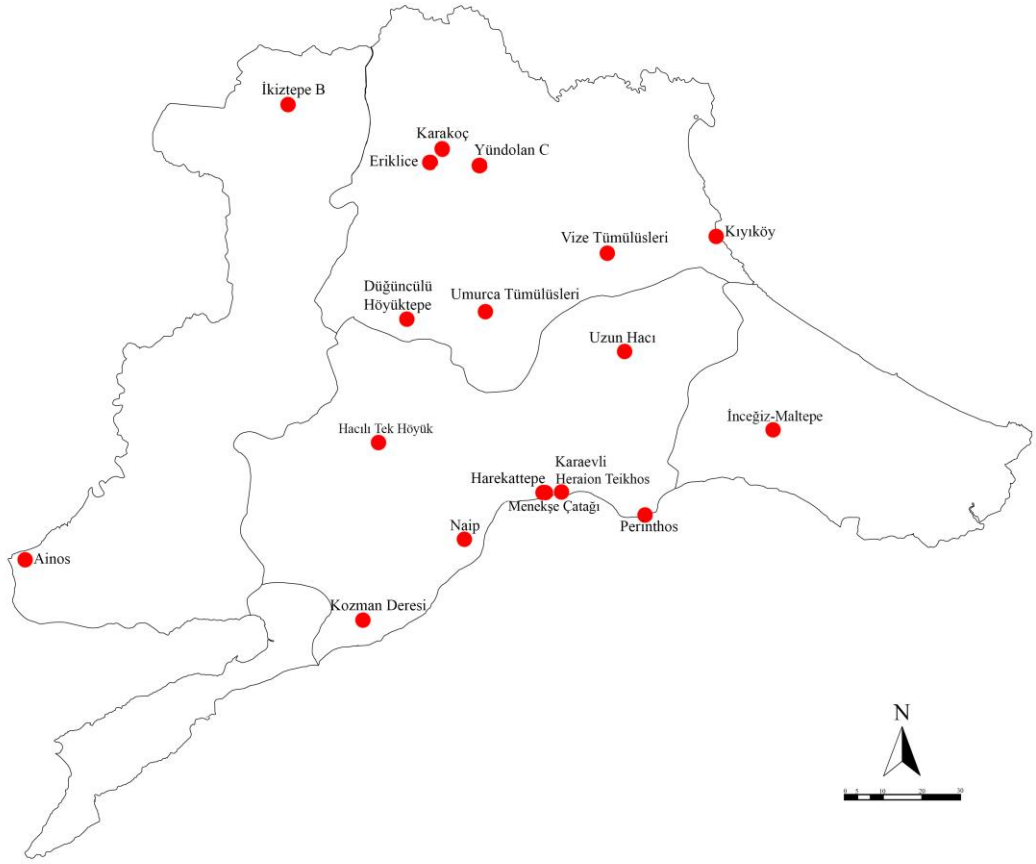
- Gürbüzer, M., *İdyra'daki Hellenistik Dönem Oda Mezarı*, (Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla, 2006.
- Kadioğlu, M. - Von Rummel, Ph., "Frühbyzantinische Bronzefunde Aus Dem Theater Von Nysa Am Maander", *ANAT, Sayı: 24*, 2003, 103-119.
- Kaltsas, N., *The National Archaeological Museum*, OLKOS, Atina, 2007.
- Kara, Y. vd. "Hadrianopolis Metal Buluntuları: Ön Değerlendirmeler", 3. *ODTÜ Arkeometri Çalıştayı - Türkiye Arkeolojisinde Metal: Arkeolojik ve Arkeometrik Çalışmalar*, Ed. P. Ayter - Ş. Demirci, Ankara, 2013, 173-185.
- Karakaya, H., "Edirne (Hadrianapolis) Kalesi Zindanaltı 4 Pafta, 15 Ada, 21-53 Parseller 2009 Yılı Kurtarma Kazısı", 19. *MüzeKKS*, Ordu, 2011, 47-78.
- Kayumov, I., - Minchev A., "The *Καυβεστριον* and Other Roman Military Equipment from Thracia", *Proceedings of The Xvuth Roman Military Equipment Conference Weapons and Military Equipment in A Funerary Context*, Zagreb, 2013, 327-346.
- Maab, M., *Griechische Und Römische Bronzewecke Der Antikesammulungen*, Verlag C. H. Berk, München, 1979.
- Masyakin, V., V., "Roman Fibulae and Parts of A Belt-Set from The Zavetnoe Necropolis", *Ancient Civilizations from Scythia to Siberia* 15, 2009, 261-286.
- Menzel, H., *Römische Bronzen: Eine Auswahl*, Rheinland-Verlag, Düsseldorf, 1969.
- Mitten, D., G. - Doeringer S., F., *Master Bronzes from The Classical World*, Philipp von Zabern, Mainz, 1968.
- Modrijan, Z. - Milavec T., *Late Antique Fortified Settlement Tonovcov Gred Near Kobarid Finds*, Institut za Arheolojo ZRC SAZU, Lübyana, 2011.
- Özdemir, M., T., *Mengefe Mevkiindeki Dromoslu Mezarlar*, (Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2009.
- Pasinli, A. - Güven, F., "İncegiz-Maltepe Nekropolü 1994 Yılı Kurtarma Kazısı", 6. *MüzeKKS*, Ankara, 1996, 205-219.
- Patacı, S. - Laflı, E., "Elazığ Müzesi'nden Bir Brup Roma Devri Buluntusu", *Geçmişten Geleceğe Harput Sempozyumu 1*, Elazığ, 2013, 807-820.
- Perdrizet P., *Fouilles de Delphes Tome V, Monuments Figures, Petits Bronzes, Terres- Cuites, Antiques Diverses*, Paris, 1908.
- Raubitschek, I., K., *Isthmia VII. The Metal Objects (1952-1989)*, American School of Classical Studies at Athens, New Jersey, 1998.
- Riha, E., *Die Römischen Fibeln Aus Augst Und Kaiseraugst Die Neufunde Seit 1975*, Forzungen in Augst, Cilt: 18, Römermuseum Augst, 1994.

- Stiebel G. D., “Metal Finds from The Temple Mount Excavations”, *The Temple Mount Excavations in Jerusalem, 1968–1978 Directed By Benjamin Mazar, Final Reports, Vol. IV, The Tenth Legion in Aelia Capitolina*, Ed. E. Mazar, QEDEM 52, Kudüs 2011, 229–233.
- Tabolli, J., “Gli Strigili”, in *Museo Delle Antichità Etrusche Rd Italiche 3: I Bronzi Della Collezione Gorga*, Ed: G. Benedettini, Roma, 2012, 421-448.
- Tanrıver , A., “Smyrna’dan Metal Eserler”, *Smyrna / İzmir Kazı ve Araştırmaları I. Çalıştay Bildirileri*, Ed. Akın Ersoy-Gözde Şakar, 2015, 15-28.
- Tekin, O., “Edirne Müzesi’nden Ünük Bir Örnek Ainos, Tanrı Hermes ve Bir Ağırılık”, *Toplumsal Tarih* 186, 2009, 58-59.
- Tendille, C., “Mobiliers Métalliques Protohistoriques De La Région Nîmoise: Instruments De Toilette Et Vaisselle (IV)”, *D'archéologie Méridionale*, Cilt: 4, 1981, 61-82.
- Teržan B., *Certoška Fibula*, Arheološki Vestnik 27, Ljubljana, 1976.
- Tisserand, N., “Découverte D’un Pied Antique En Forme De Sphinge, À Proximité De Chalon-Sur-Saône (Saône-Et-Loire)”, *Revue Archéologique De l’Est*, Sayı: 59, 2010, 657-663.
- Vessberg, O. – Westholm, A., *The Swedish Cyprus Expedition, Vol. IV, Part 3- The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus*, The Swedish Cyprus Expedition, Stockholm, 1956.
- Yalçıklı, D., *Eisenzeitliche Pfeilspitzen Aus Anatolien Pfeilspitzen*, Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie Band 128, Bonn, 2006.
- Yalman, B., “Edincik-Zeytinbağı Levhalı Mezarları ve Buluntuları” *10. Türk Tarih Kongresi*, 1990, 397-413.
- Yaraş, A., “Kütahya Müzesinden İki Strigilis”, *Kütahya Müzesi 2016 Yıllığı* 4, 2017, 341-352.
- Yıldırım, Ş., “Hıdırlık Tabyası Kurtarma Kazısı 2003”, *14. MüzeKKS* , Ankara, 2005, 251-258.
- Yıldırım, Ş., “Makedonya Kulesi Kurtarma Kazısı 2003”, *14. MüzeKKS*, Ankara, 2005, 243-250.
- Zadoks Josephus Jitta, A., N. - Peters, W., J., T. - Van Es, W., A., *Roman Bronze Statuettes from the Netherlands 2: Statuettes Found North of the Limes*, Scripta Archaeologica Groningana 2, J. B. Wolters, Groningen, 1969.

Trakya Bölgesi Modern Madencilik Verileri.

Türkiye Trakyası Metal Buluntu Merkezleri.

İAM Envanterinden Edirne Kökenli Metal Buluntular (İAM 01-03).

İAM Envanterinden Edirne Kökenli Metal Buluntular (İAM 04-13).

İAM 14

İAM 15

İAM 16

İAM 17

İAM 18

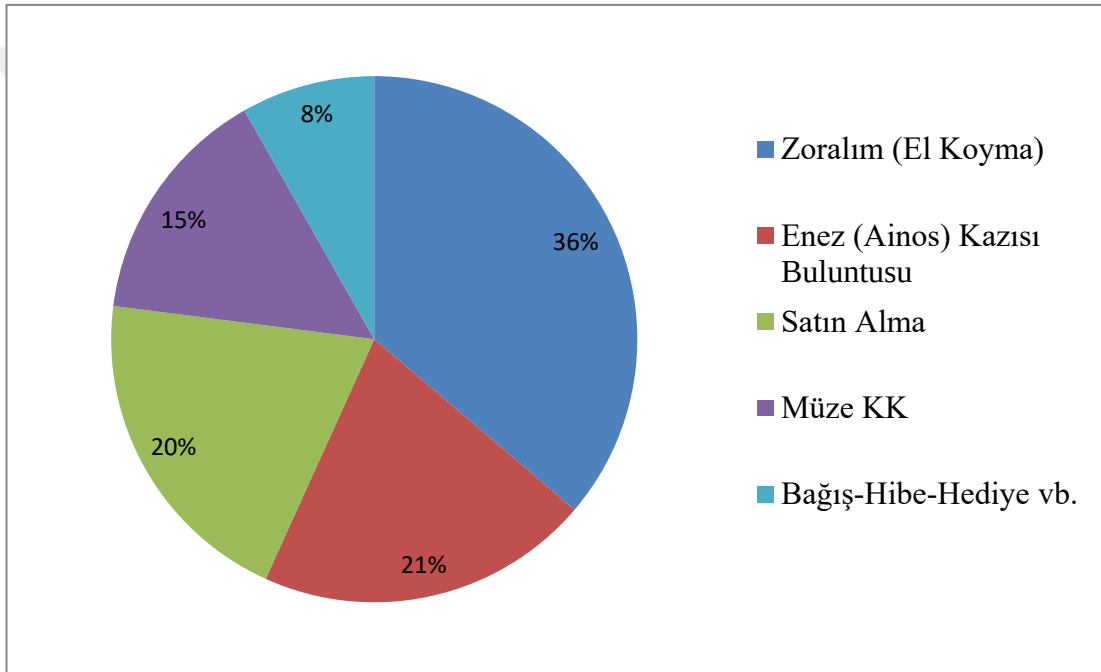

İAM Envanterinden Edirne Kökenli Metal Buluntular (İAM 14-18).

İAM 19

İAM Envanterinden Edirne Kökenli Metal Buluntular (İAM 19).

EAM Envanterinde Yer Alan Metal Buluntuların Geliş Şekilleri.

EAM 01

EAM 02

EAM 03

EAM 04

EAM 05

EAM 06

EAM 07

EAM 08

EAM 09

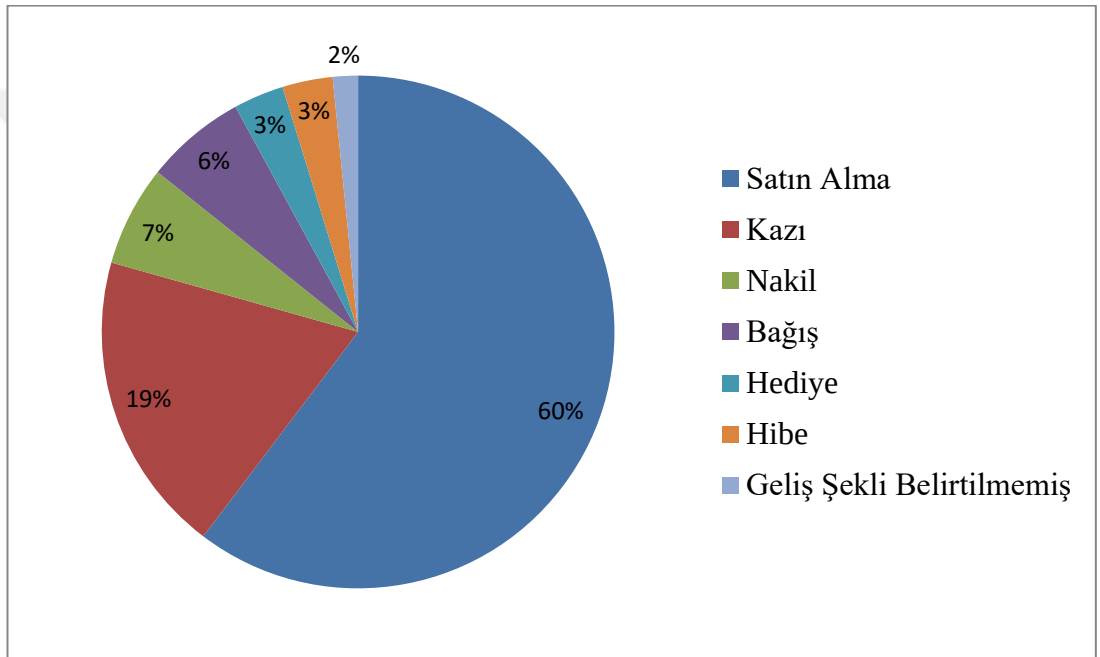
EAM 11

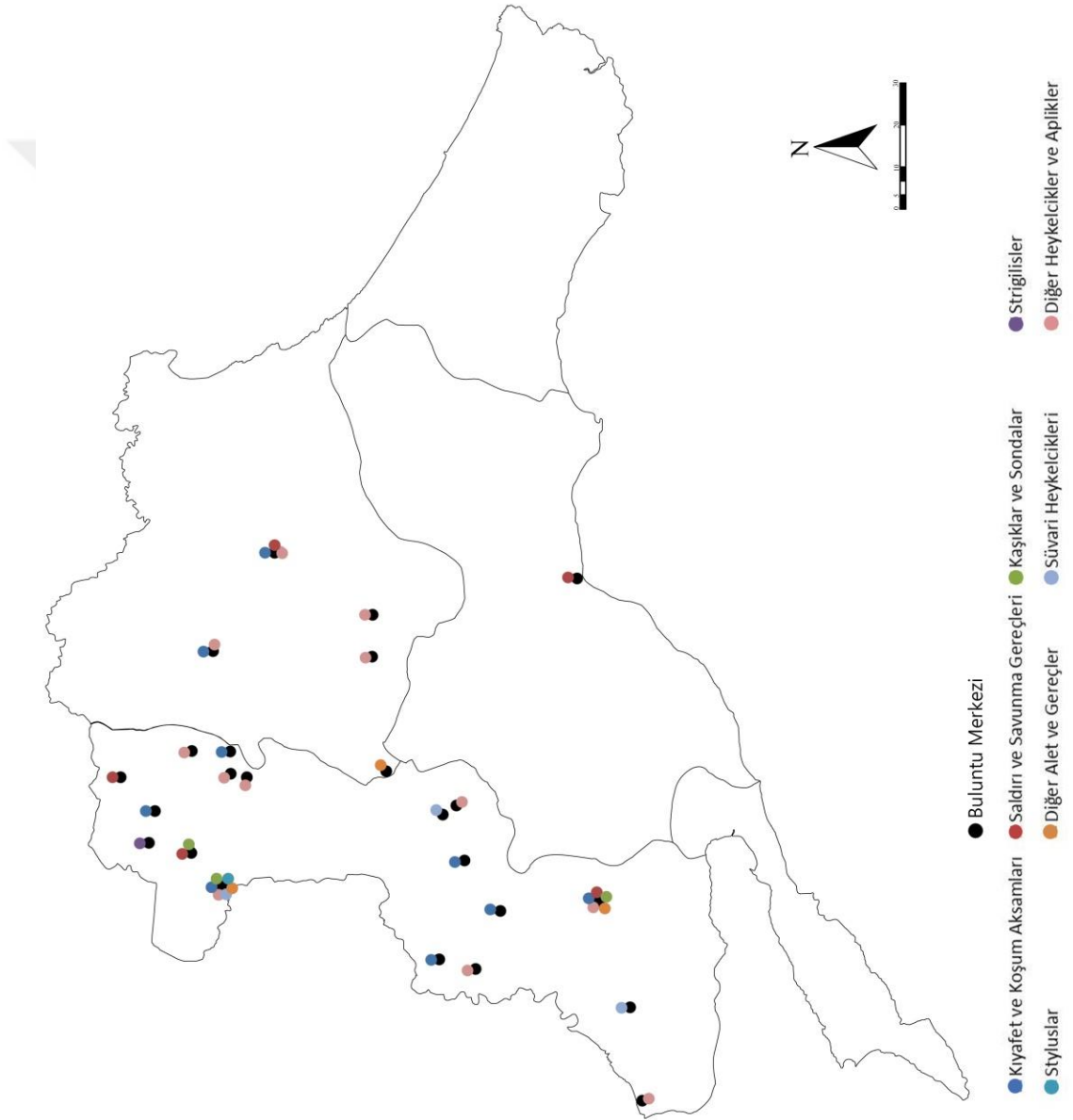
EAM 10

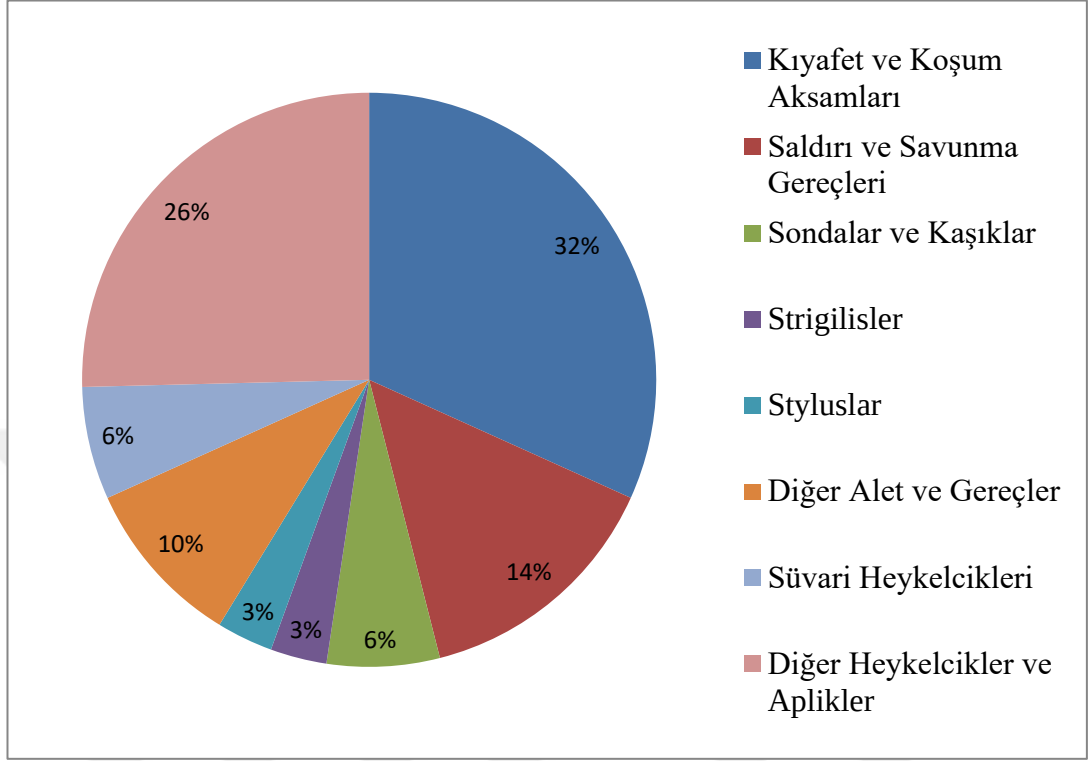
EAM Envanterinden Katalogda Yer Almayan Metal Buluntular (EAM 01-11).

Katalogdaki Metal Buluntuların Geliş Şekilleri.

Katalogdaki Metal Buluntuların Türüne Göre Bölgesel Dağılımı.

1: Katalogdaki Metal Buluntuların Türüne Göre Dağılımı.

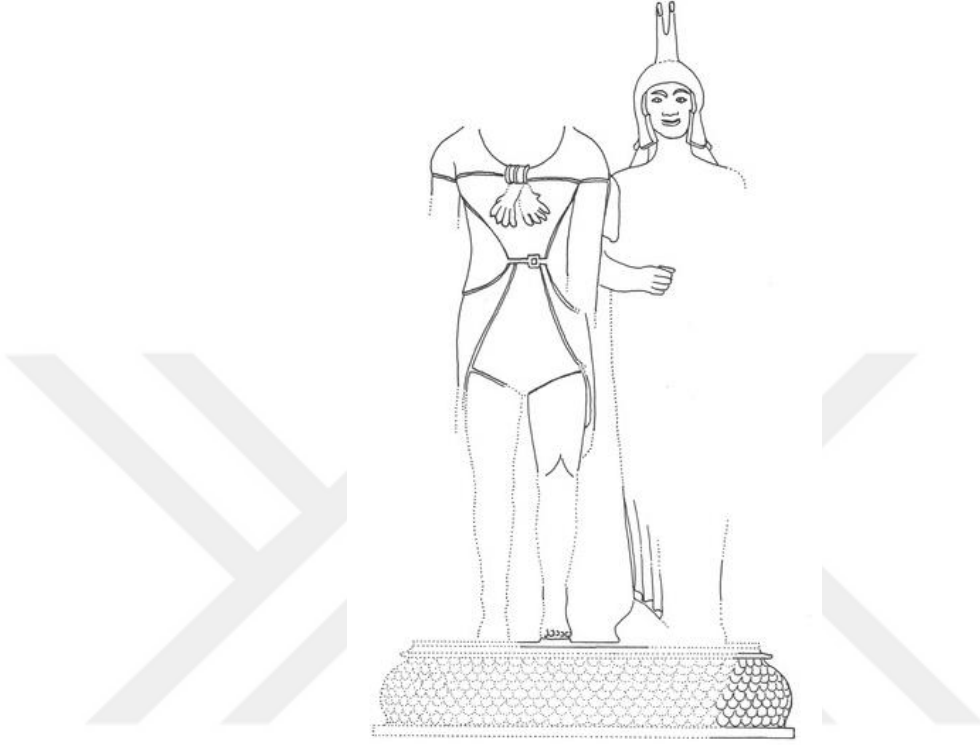
2: Antik Çağ'da Kıyafetlerde Fibula Kullanımı.

1: Antik Çağ'da Kıyafetlerde Tepeli İğne Kullanımı.

2: Antik Çağ'da At Koşum Takımlarında Kayış Dağıtıcısı Kullanımı.

1: Antik Çağ'da Kıyafetlerde Kemer Tokası Kullanımı.

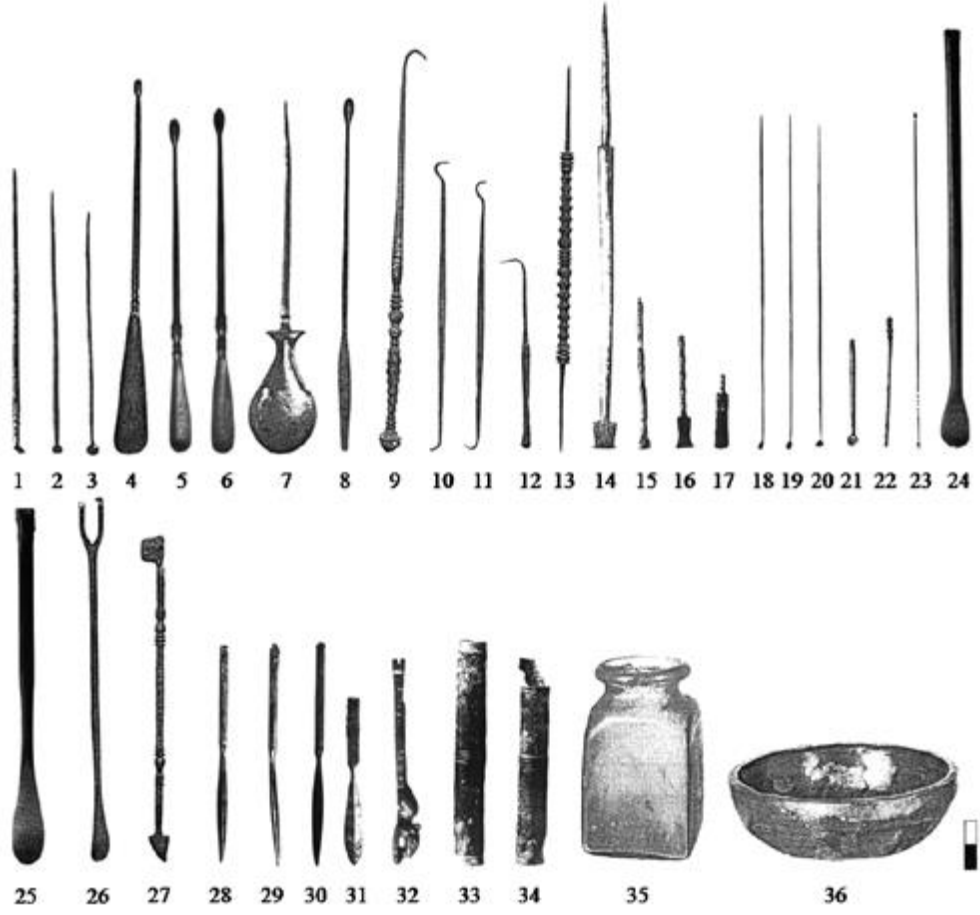
2: Antik Çağ'da Avcılıkta/Savaşta Ok Kullanımı.

1: Antik Çağ'da Avcılıkta/Savaşta Sapan Tanesi Kullanımı.

2: Antik Çağ'da Avcılıkta/Savaşta Mızrak Kullanımı.

1: Antik Çağ'da Sonda ve Kaşıklar (Ephesos 2 Hekim Mezarı Konteksti)

2: Antik Çağ'da Atletlerin Strigilis Kullanımı.

1: Antik Çağ'da Stylus Kullanımı

2: Antik Çağ'da Kullanılan Balmumu Tablet.

1: Antik Çağ'da Kutularda Kilit Kullanımı.

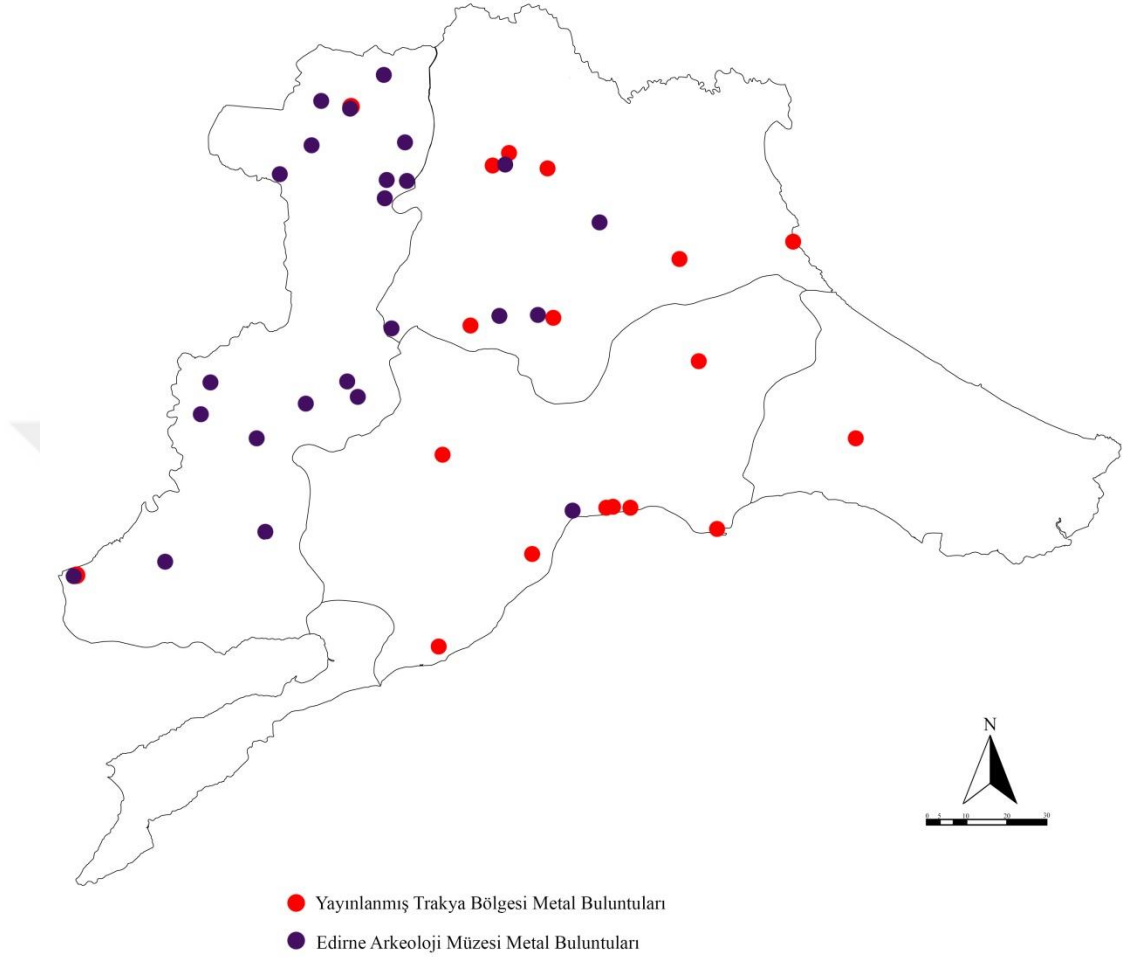
2: Antik Çağ'da Kadınların Ayna Kullanımı.

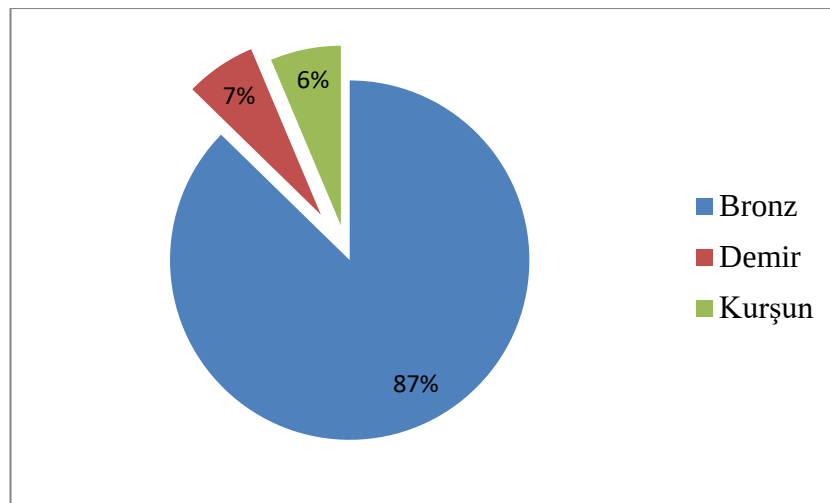
1:Antik Çağ'da Kadınların El İği Kullanımı.

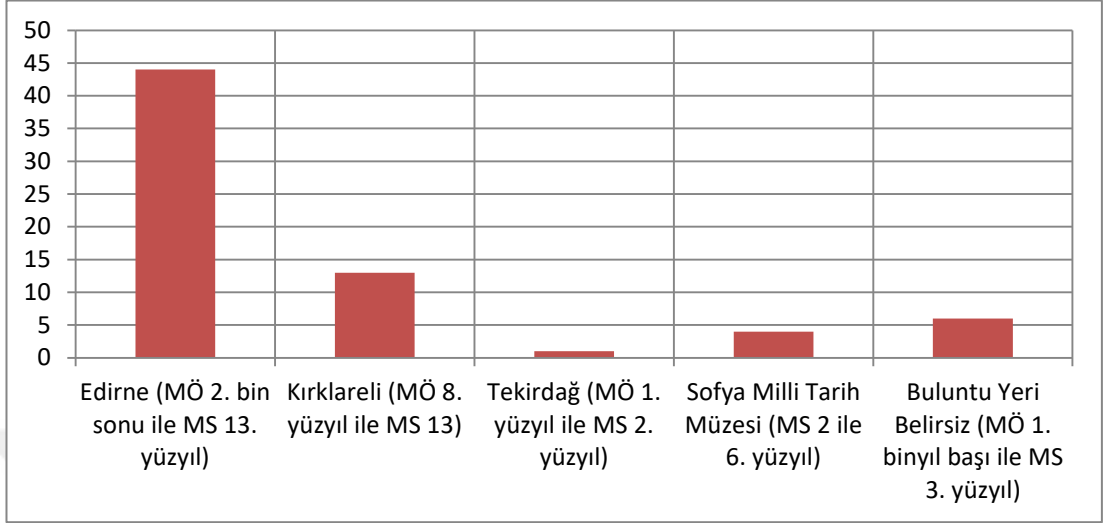
2: Antik Çağ'da Sella Curulis Kullanımı.

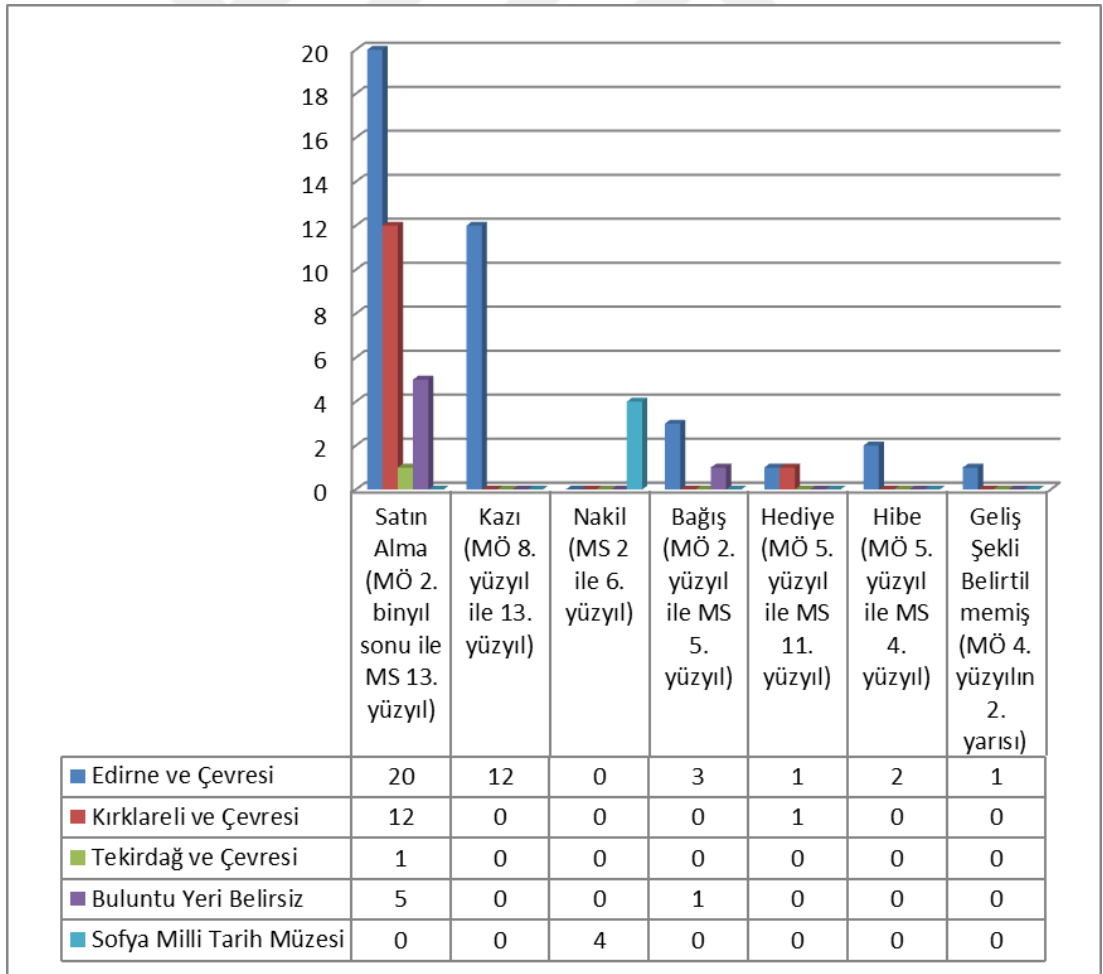
1: Trakya Bölgesi Metal Buluntuları Bölgesel Dağılımı.

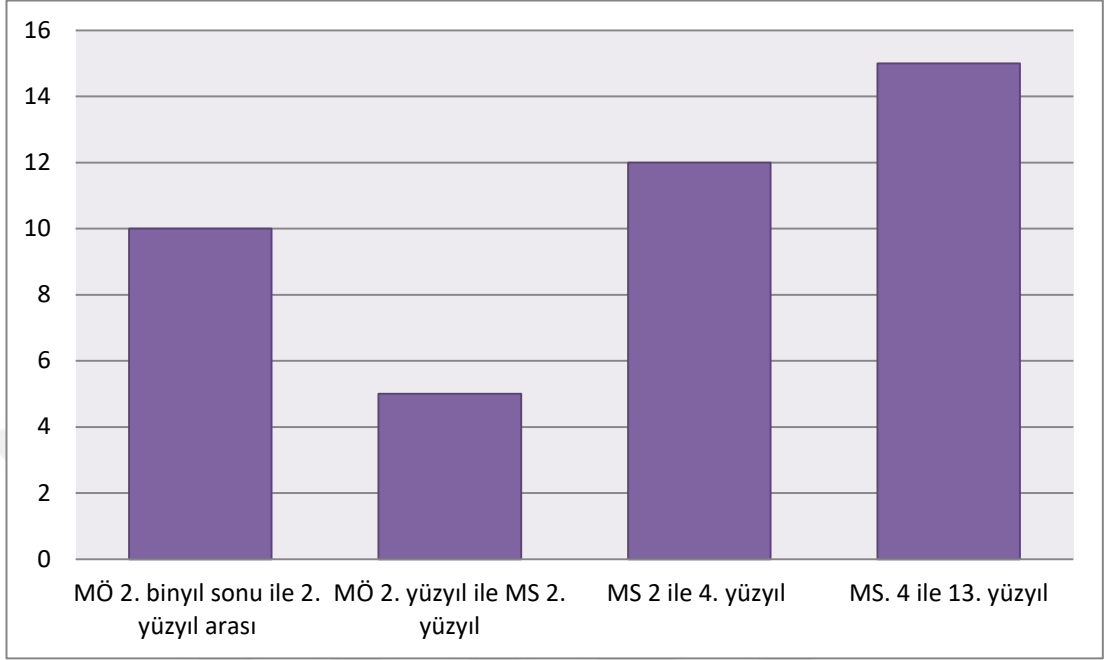
2: Katalogta Yer Alan Buluntuların Metal Türlerine Göre Dağılımı.

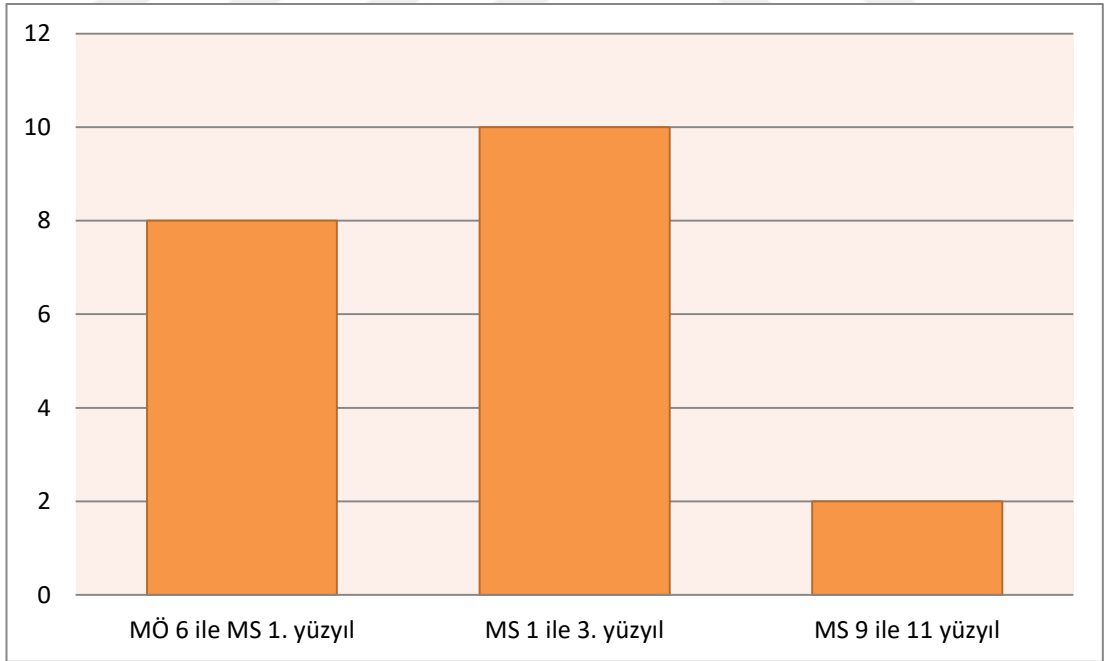
1: Katalogta Yer Alan Buluntuların Buluntu Yerlerine Göre Dağılımı.

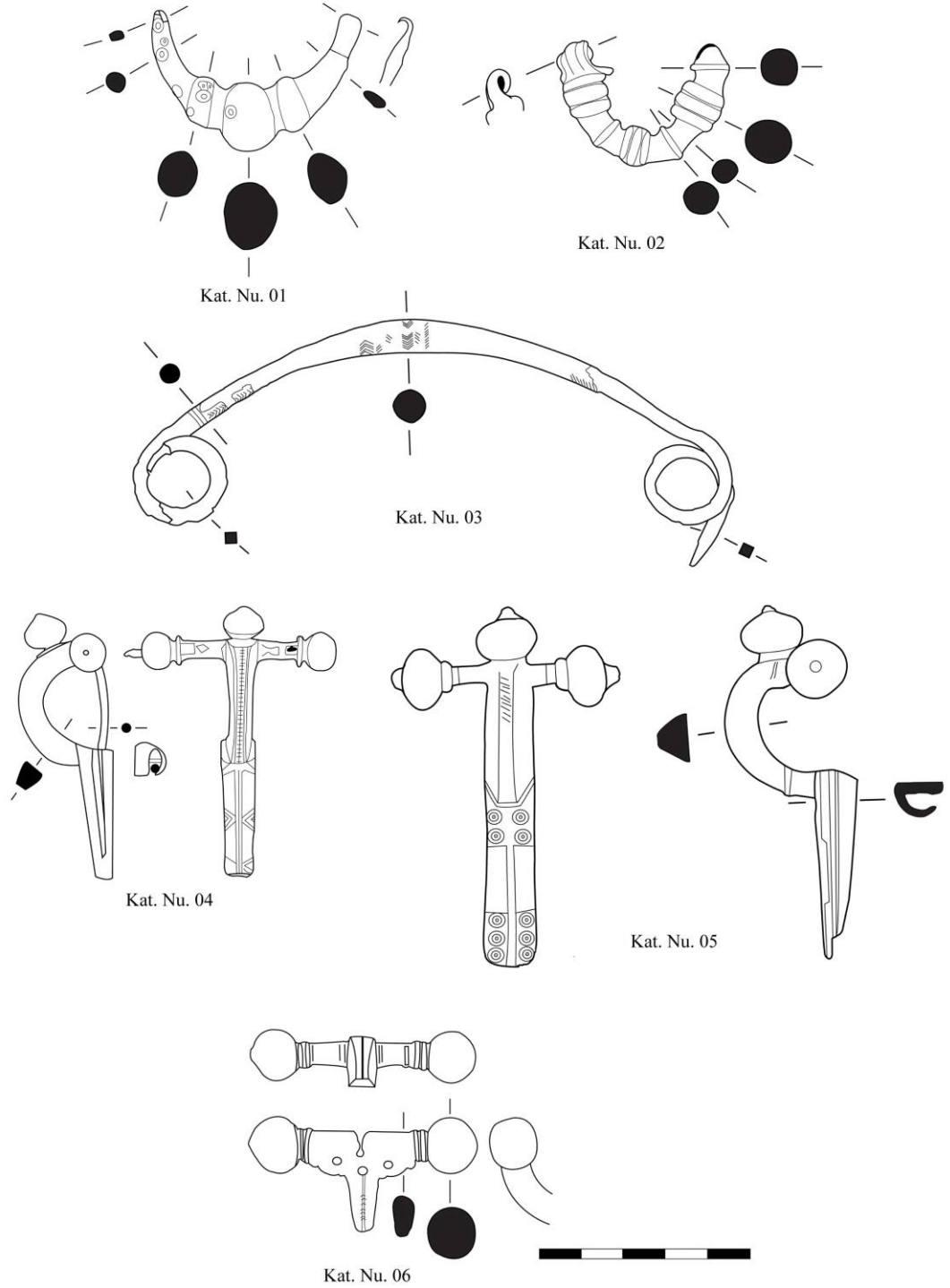
2: Katalogta Yer Alan Buluntuların Geliş Şekillerine Göre Dağılımı.

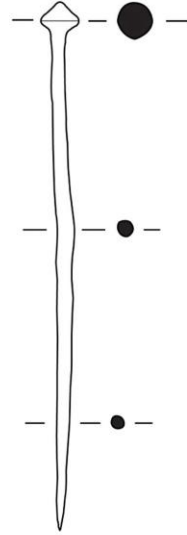
1: Katalogta Yer Alan Alet ve Gereçlerin Tarihsel Dağılımı.

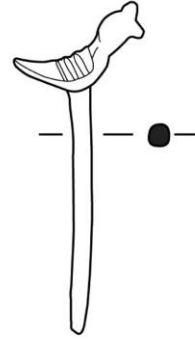
2: Katalogta Yer Alan Heykeltik ve Apliklerin Tarihsel Dağılımı.

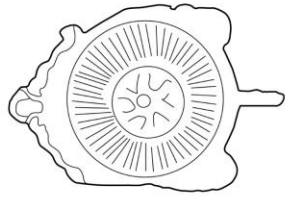
EAM Metal Buluntuları: Alet ve Gereçler: Kıyafet Aksamaları: Fibulalar (Kat. Nu. 01-06).

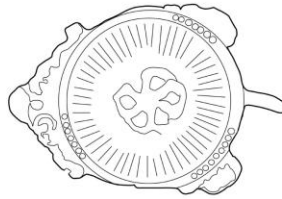
Kat. Nu. 07

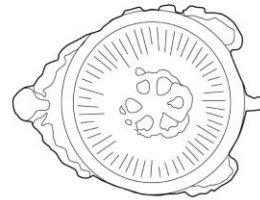
Kat. Nu. 08

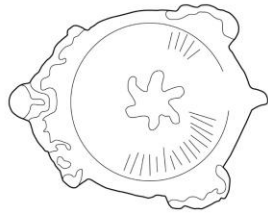
Kat. Nu. 09

Kat. Nu. 10

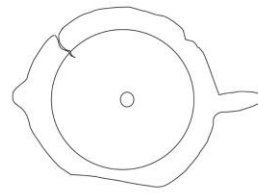
Kat. Nu. 11

Kat. Nu. 12

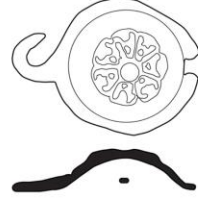
Kat. Nu. 13

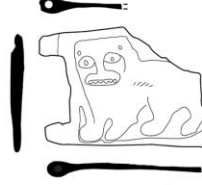
Kat. Nu. 14

EAM Metal Buluntuları: Alet ve Gereçler: Kıyafet Aksamaları: Tepeli İğneler (Kat. Nu. 07-08), Kayış Aksamaları: Kayış Dağıtıcıları (Kat. Nu. 09-14).

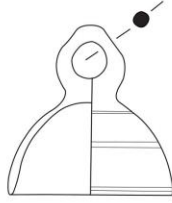
Kat. Nu. 15

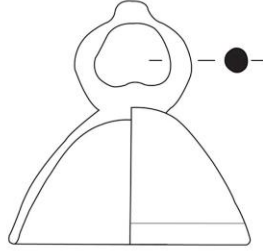
Kat. Nu. 16

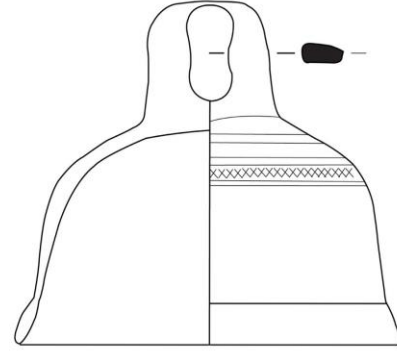
Kat. Nu. 17

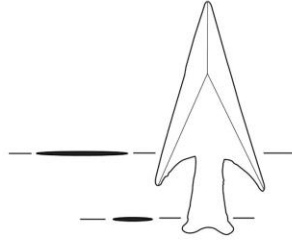
Kat. Nu. 18

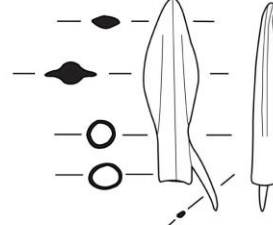
Kat. Nu. 19

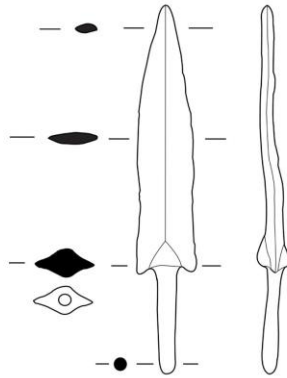
Kat. Nu. 20

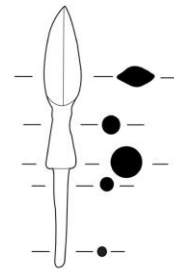
Kat. Nu. 21

Kat. Nu. 22

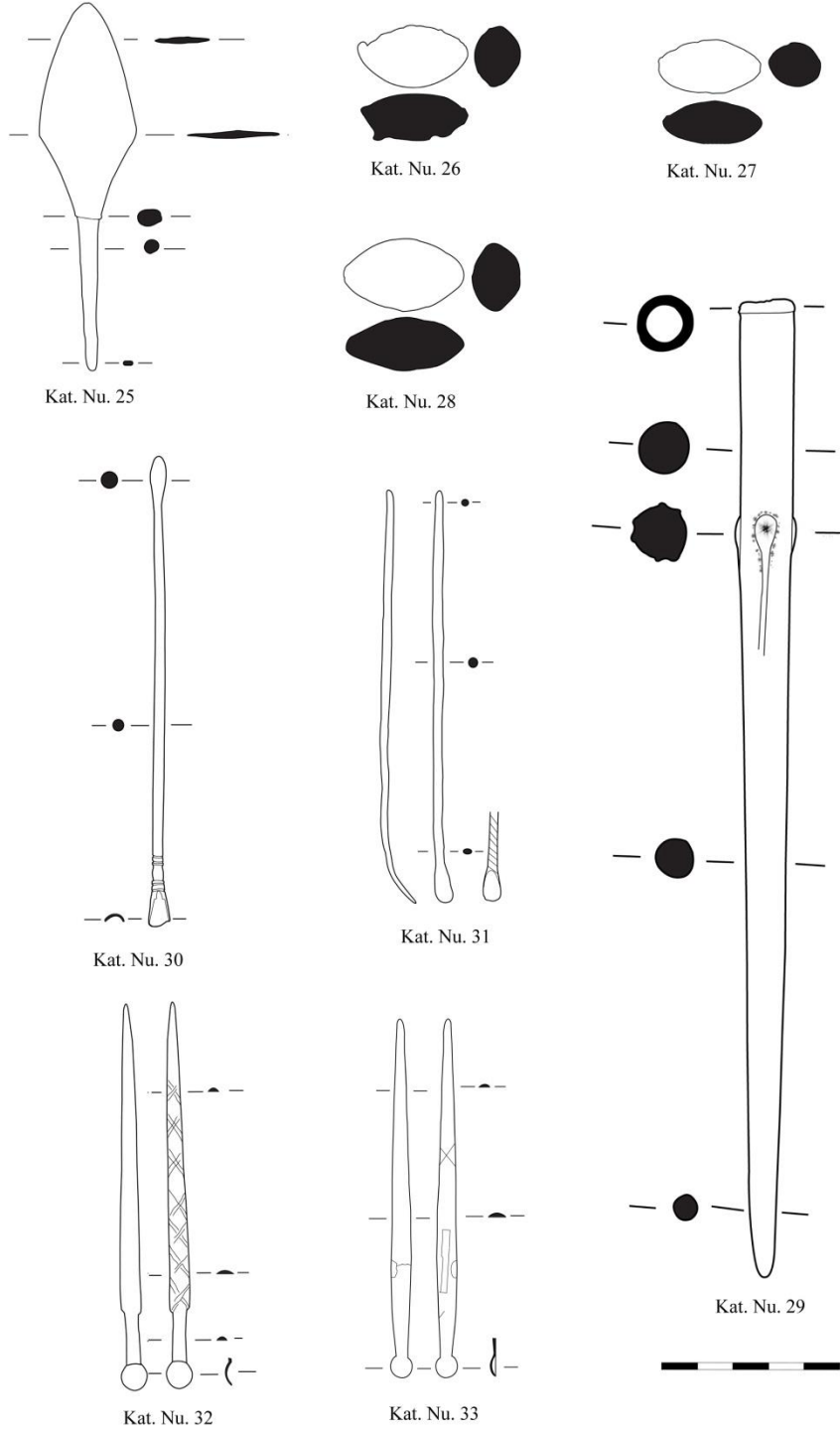
Kat. Nu. 23

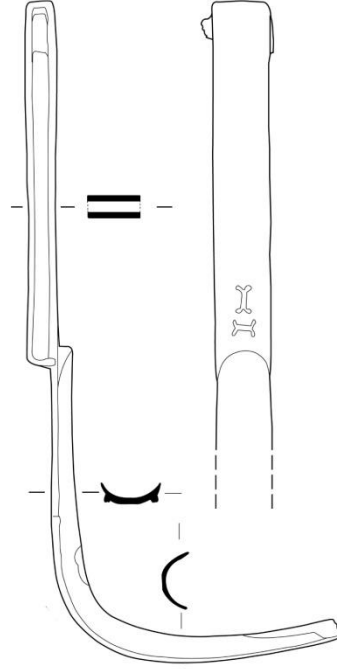
Kat. Nu. 24

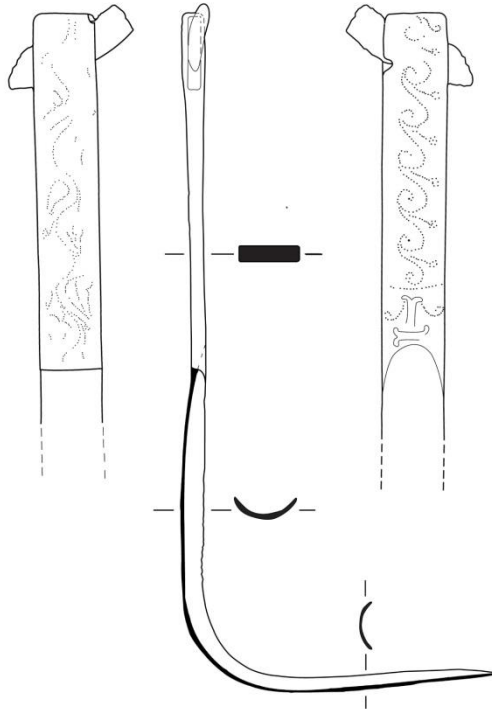
Kayış Aksamları: Kayış Dağıtıcıları (Kat. Nu. 15), Kayış Tokaları (Kat. Nu. 16-17), Tintinnabulumlar (Kat. Nu. 18-20), Saldırı ve Savunma Gereçleri: Ok Uçları (Kat. Nu. 21-24).

EAM Metal Buluntuları: Alet ve Gereçler: Saldırı ve Savunma Gereçleri: Ok Uçları (Kat. Nu. 25), Sapan Taneleri (Kat. Nu. 26-28), Mızrak Dibi (Kat. Nu. 29), Sondalar ve Kaşıklar (Kat. Nu. 30-33).

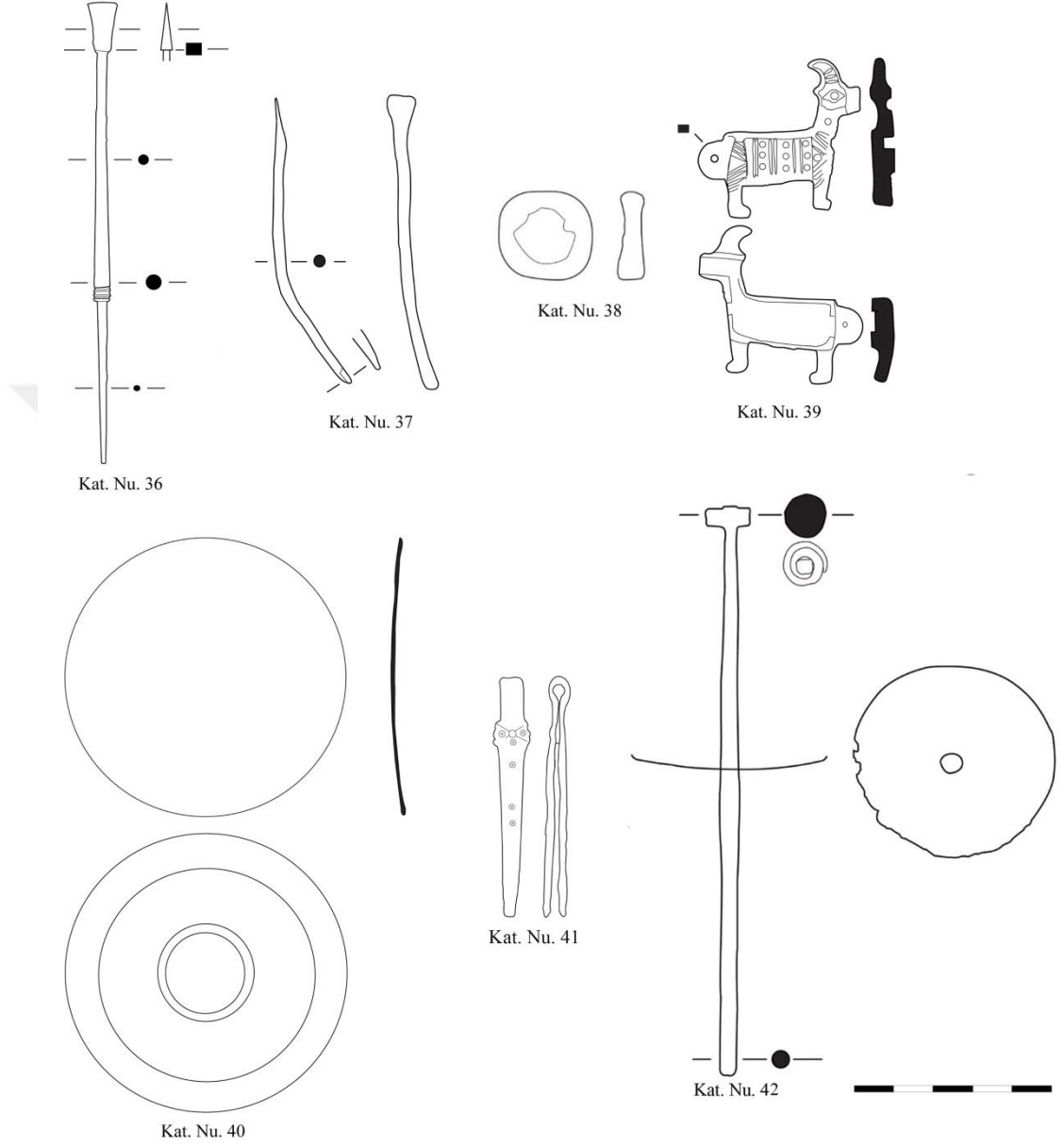

Kat. Nu. 34

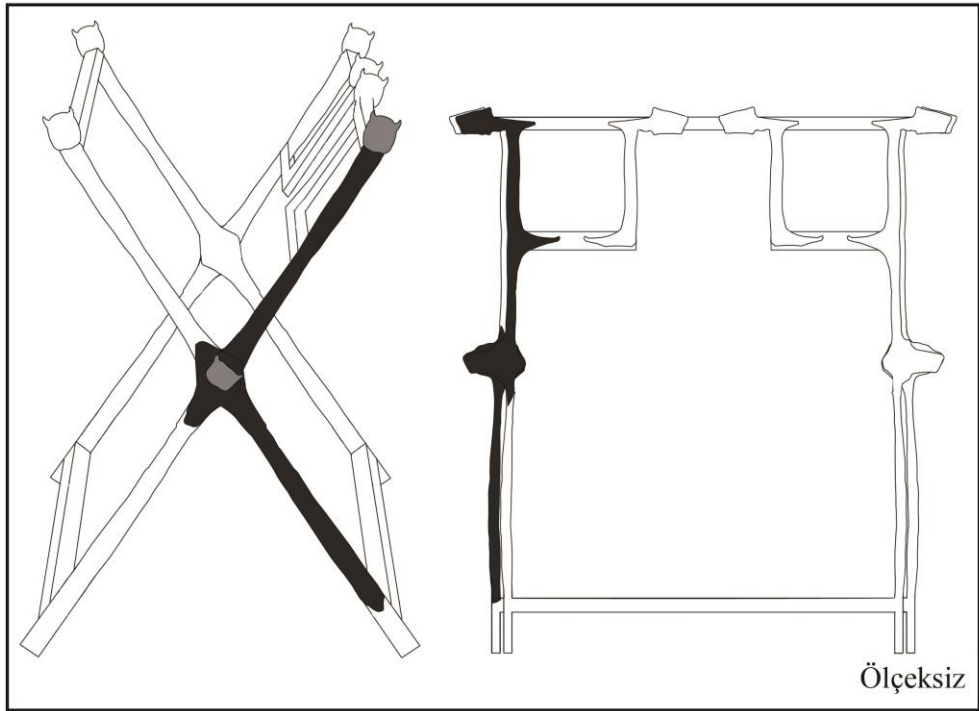
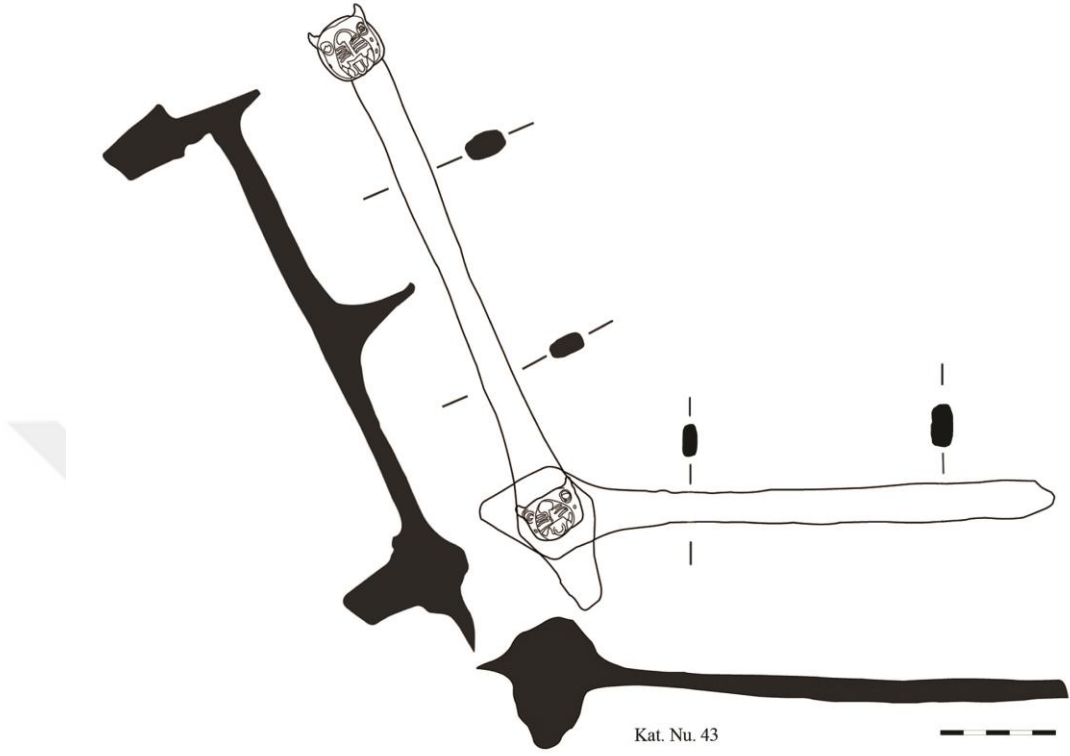

Kat. Nu. 35

EAM Metal Buluntuları: Alet ve Gereçler: Strigilisler (Kat. Nu. 34-35).

EAM Metal Buluntuları: Styluslar (Kat. Nu. 36-37), Diğer Alet ve Gereçler (Kat. Nu. 38-42).

EAM Metal Buluntuları: Diğer Alet ve Gereçler (Kat. Nu. 43). Tümlene Denemesi.

Kat. Nu. 01

Kat. Nu. 02

Kat. Nu. 03

Kat. Nu. 04

Kat. Nu. 05

Kat. Nu. 06

Kat. Nu. 07

Kat. Nu. 08

EAM Metal Buluntuları: Alet ve Gereçler: Kıyafet Aksamaları: Fibulalar (Kat. Nu. 01-06), Tepeli İğneler (Kat. Nu. 07-08).

Kat. Nu. 09

Kat. Nu. 10

Kat. Nu. 11

Kat. Nu. 12

Kat. Nu. 13

Kat. Nu. 14

Kat. Nu. 15

Kat. Nu. 16

Kat. Nu. 17

Kayış Aksamaları: Kayış Dağıtıcıları (Kat. Nu. 09-15), Kayış Tokaları (Kat. Nu. 16-17).

EAM Metal Buluntuları: Alet ve Gereçler: Kıyafet ve Koşum Aksamları: Tepeli
İğneler (Kat. Nu. 19-20), Saldırı ve Savunma Gereçleri: Ok Uçları (Kat. Nu.
21-25), Sapan Taneleri (Kat. Nu. 26-28), Mızrak Dibi (Kat. Nu. 29).

Kat. Nu. 30

Kat. Nu. 31

Kat. Nu. 32

Kat. Nu. 33

Kat. Nu. 34

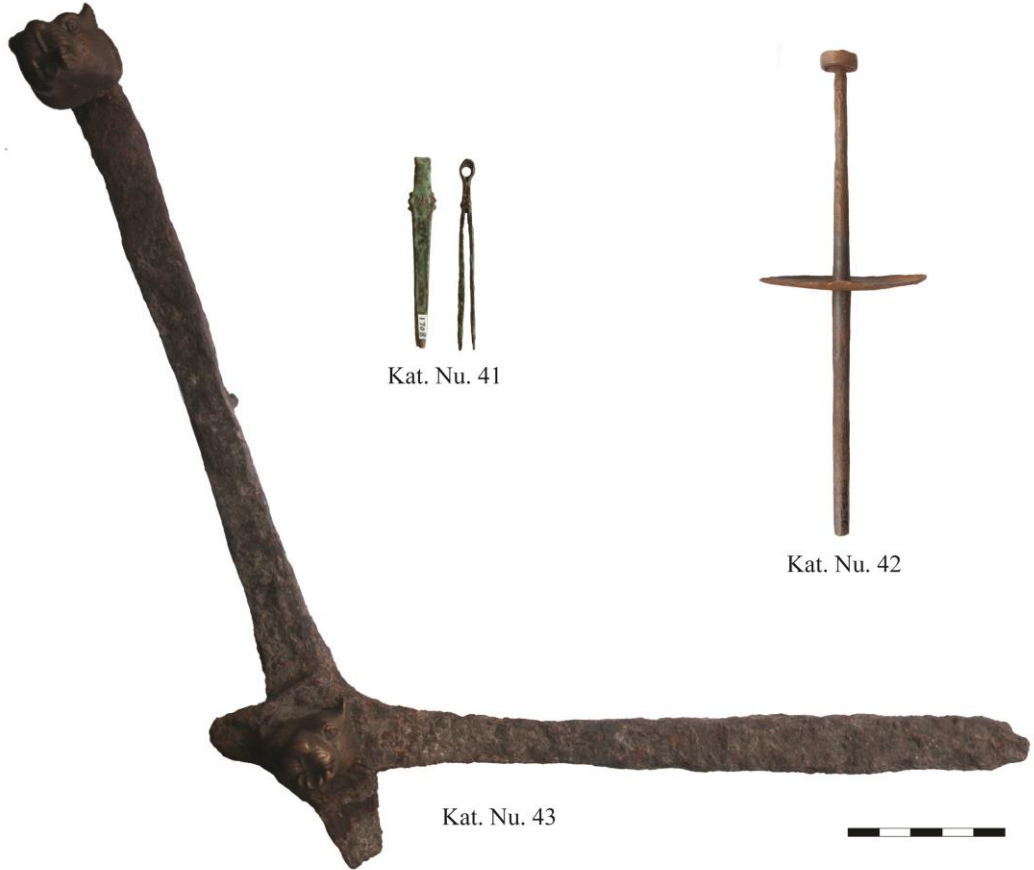

Kat. Nu. 35

EAM Metal Buluntuları: Sondalar ve Kaşıklar (Kat. Nu. 30-33), Strigilisler (Kat. Nu. 34-35).

LEVHA 33

EAM Metal Buluntuları: Styluslar (Kat. Nu. 36-37), Diğer Alet ve Gereçler (Kat. Nu. 38-43).

Kat. Nu. 44

Kat. Nu. 45

EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler: Süvari Heykelcikleri (Kat. Nu. 44-45).

Kat. Nu. 46

Kat. Nu. 47

EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler: Süvari Heykelcikleri (Kat. Nu. 46-47).

Kat. Nu. 48

EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu. 48).

Kat. Nu. 49

Kat. Nu. 50

EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu.49-50).

Kat. Nu. 51

Kat. Nu. 52

EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu.51-52).

Kat. Nu. 53

Kat. Nu. 54

EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu.53-54).

Kat. Nu. 55

Kat. Nu. 56

EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu.55-56).

Kat. Nu. 57

Kat. Nu. 58

EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu.57-58).

Kat. Nu. 59

Kat. Nu. 60

EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu. 59-60).

Kat. Nu. 61

Kat. Nu. 62

Kat. Nu. 63

EAM Metal Buluntuları: Heykelcikler ve Aplikler (Kat. Nu. 61-63).